

**Strategia rozwoju
Gminy Pionki
na lata 2025-2035**

Spis treści

Spis treści	2
Wprowadzenie	5
Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i terytorialnej w Gminie Pionki	6
Ankieta	7
Ocena pracy Urzędu Gminy	8
Jakość i dostępność infrastruktury	10
Kwestie społeczne – edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, kultura i rekreacja	12
Rozwój gospodarczy i promocja gminy	16
Szczególnie istotne obszary problemowe	18
Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność ...	23
Położenie geograficzne	23
Ukształtowanie terenu	25
Bogactwa naturalne i eksploatacja	25
Dostępność komunikacyjna	26
Dostępność sieci Internet	30
Ludność i procesy demograficzne	31
Gospodarka i rynek pracy	36
Przedsiębiorczość	36
Rynek pracy	38
Środowisko naturalne i infrastruktura	43
Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe, różnorodność biologiczna	43
Ochrona przyrody	53
Infrastruktura sieciowa	57
Odpady	61
Kultura i dziedzictwo kulturowe	63
Instytucje kultury	63
Historia i obiekty zabytkowe	65
Sport, rekreacja i turystyka	68
Sport i rekreacja	68
Turystyka	69
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	71

Akty planowania przestrzennego w Gminie Pionki	71
Założenia planistyczne i struktura funkcjonalno-przestrzenna	71
Bezpieczeństwo publiczne	74
Polityka społeczna.....	75
Pomoc społeczna.....	75
Ochrona zdrowia.....	78
Edukacja i wychowanie	80
Kapitał społeczny	83
Organizacje pozarządowe	83
Frekwencja w wyborach.....	84
Finanse samorządowe	85
Dochody	85
Wydatki.....	88
Fundusze unijne.....	88
Analiza SWOT	90
Część programowa strategii rozwoju Gminy Pionki.....	94
Misja i wizja.....	95
Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	96
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	114
Przesłanki formułowania polityki przestrzennej gminy	114
Hierarchia ośrodków osadniczych	115
Istniejąca i planowana sieć transportowa	116
System powiązań przyrodniczych i wodnych w tym system obszarów chronionych....	118
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	122
Szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.....	122
Pozostałe ustalenia i rekomendacje	124
Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa mazowieckiego wraz z zakresem planowanych działań	128
Obszary strategicznej interwencji w Gminie Pionki	128
Spójność strategii rozwoju Gminy Pionki ze strategią rozwoju województwa mazowieckiego.....	134
System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....	136
Ramy finansowe i źródła finansowania	138
Załączniki	140
Załącznik 1. Wzór ankiety	141

Załącznik 2. Zarządzenie w sprawie Zespołu ds. opracowania Strategii	143
Załącznik 3. Uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	145

Wprowadzenie

Gmina Pionki stoi u progu ważnych przemian, które otwierają przed nami nowe możliwości rozwoju i współtworzenia wspólnego dobra. Strategia Rozwoju Gminy Pionki na lata 2025-2035 jest kompleksowym planem, który precyzyjnie odpowiada na rosnące aspiracje, oczekiwania i potrzeby mieszkańców. Jednocześnie stanowi ambitną, lecz realną wizję przyszłości, której wspólnie pragniemy i którą wspólnie osiągniemy. Nasza Gmina, obdarzona wyjątkowymi walorami przyrodniczymi, bogatym dziedzictwem kulturowym i silnymi lokalnymi tradycjami, już dziś charakteryzuje się aktywną i zaangażowaną społecznością lokalną. Jest to fundament, na którym możemy zbudować dynamiczny rozwój, prowadzący do poprawy jakości życia mieszkańców, wzrostu gospodarczego i lepszego wykorzystania dostępnych zasobów.

W ramach strategii rozwoju określiliśmy ambitne cele, które obejmują kluczowe sfery życia mieszkańców: rozwój społeczny, gospodarczy oraz przestrzenny. Pragniemy konsekwentnie budować silną, zintegrowaną społeczność, w której panują wzajemne zaufanie, solidarność i współpraca. Jednocześnie naszym celem jest stworzenie przyjaznych i atrakcyjnych warunków życia, pracy i wypoczynku, z naciskiem na ochronę środowiska naturalnego, rozwój lokalnej infrastruktury i zapewnienie mieszkańcom nowoczesnych usług publicznych na wysokim poziomie. Jesteśmy przekonani, że zrównoważony rozwój przestrzenny, dbałość o ochronę zasobów naturalnych oraz efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego Naszej Gminy przyczynią się nie tylko do poprawy jakości życia mieszkańców, lecz także do przyciągnięcia nowych rodzin, młodych ludzi oraz inwestorów, którzy dostrzegą potencjał naszej wspólnoty.

Misja i wizja Gminy Pionki, które wspólnie określiliśmy, są nie tylko drogowskazem, ale przede wszystkim wyrazem naszych wspólnych wartości i aspiracji. To deklaracja naszego wspólnego zaangażowania i odpowiedzialności za przyszłość Naszej Gminy. Zachęcamy zatem wszystkich mieszkańców, lokalnych liderów, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców do aktywnego udziału w realizacji przyjętej strategii. Tylko dzięki wspólnej energii, innowacyjnym pomysłom, wzajemnemu wsparciu oraz zaangażowaniu każdego z nas, możemy osiągnąć sukces, czyniąc Gminę Pionki miejscem szczególnym – nowoczesnym, otwartym na przyszłość, i przede wszystkim przyjaznym mieszkańcom. Razem zbudujemy społeczność, z której wszyscy będziemy dumni.

Katarzyna Konopska

Wójt Gminy Pionki

GMINA PIONKI

DIAGNOZA

**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i terytorialnej w Gminie Pionki**

Ankieta

Aby lepiej zrozumieć aktualną sytuację Gminy Pionki i zidentyfikować kluczowe obszary wymagające uwagi, przeprowadzono kompleksowe badanie ankietowe wśród mieszkańców. Badanie zostało zrealizowane w formie łatwo dostępnej ankiety online, dostosowanej zarówno do komputerów, jak i urządzeń mobilnych (wzór ankiety – załącznik nr 1), co umożliwiło szeroki i wygodny udział społeczności lokalnej. Głównym celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat sytuacji społecznej, gospodarczej i terytorialnej gminy, zdefiniowanie najważniejszych problemów oraz wytyczenie kierunków rozwoju na przyszłość.

Ankieta była dostępna dla mieszkańców w okresie od 11 września do 2 października 2024 roku, co pozwoliło na zgromadzenie obszernych i aktualnych danych. Ankietę wyświetlono 977 razy (liczba odsłon strony z ankietą), co zaowocowało zebraniem 283 kompletnych arkuszy z odpowiedziami na wszystkie zawarte w ankiecie pytania. W porównaniu z podobnymi badaniami w innych JST, stopa zwrotu ankiet wskazuje na wysokie zaangażowanie i zainteresowanie mieszkańców sprawami gminy¹.

Ankieta składała się z 22 pytań, w tym metryczki zawierającej 6 pytań demograficznych. Pytania obejmowały szerokie spektrum tematów istotnych dla mieszkańców, takich jak:

- ocena funkcjonowania Urzędu Gminy: efektywność działania, dostępność dla mieszkańców, jakość obsługi;
- stan środowiska naturalnego: ocena czystości powietrza, wód, terenów zielonych oraz działań proekologicznych;
- jakość i dostępność infrastruktury: drogi, oświetlenie, komunikacja publiczna, dostęp do internetu;
- usługi dla dzieci i młodzieży: dostępność placówek edukacyjnych, oferty zajęć pozalekcyjnych, infrastruktura sportowa;
- kwestie społeczne i zdrowotne: dostęp do opieki zdrowotnej, programy socjalne, bezpieczeństwo publiczne;
- kultura, sport i rekreacja: oferta kulturalna, organizacja wydarzeń, dostępność obiektów sportowych i rekreacyjnych;
- postrzeganie największych wyzwań i priorytetów: identyfikacja problemów wymagających natychmiastowej interwencji oraz długoterminowych celów rozwojowych.

W ramach pytań otwartych mieszkańcy mieli możliwość swobodnego wyrażenia swoich opinii, dzieląc się spostrzeżeniami na temat problemów i atutów związanych z życiem w gminie. Takie podejście umożliwiło zebranie cennych, jakościowych danych, które pomogą w tworzeniu strategii odpowiadających realnym potrzebom społeczności.

Analiza demograficzna uczestników badania przedstawia się następująco:

- płeć: wśród respondentów dominowały kobiety, stanowiąc 66,55% wszystkich uczestników badania;
- wiek: najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata (41,58% wszystkich biorących udział w badaniu), co wskazuje na dużą aktywność tej grupy wiekowej w życiu lokalnej społeczności;

---

¹ Liczba kompletnych ankiet stanowi około 2,9% wszystkich mieszkańców gminy, w kontekście badań online prowadzonych przez JST jest to dobry wynik. Typowo udział taki mieści się w przedziale od 0,5% do 2% populacji.

- status zawodowy: aż 84% uczestników to osoby pracujące, co może odzwierciedlać ich zainteresowanie rozwojem gospodarczym gminy. Osoby bezrobotne stanowiły 8,27%, emeryci i renciści 6,12%, a uczniowie i studenci 1,8%;
- wykształcenie: większość ankietowanych legitymowała się wyższym wykształceniem – 55,07%, wykształcenie średnie deklarowało 34,42% ankietowanych, zawodowe 9,78%, a podstawowe 0,72%.

Blisko 65% ankietowanych mieszka w gminie od urodzenia, a 24% od powyżej 10 lat, co podkreśla silne więzi i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne.

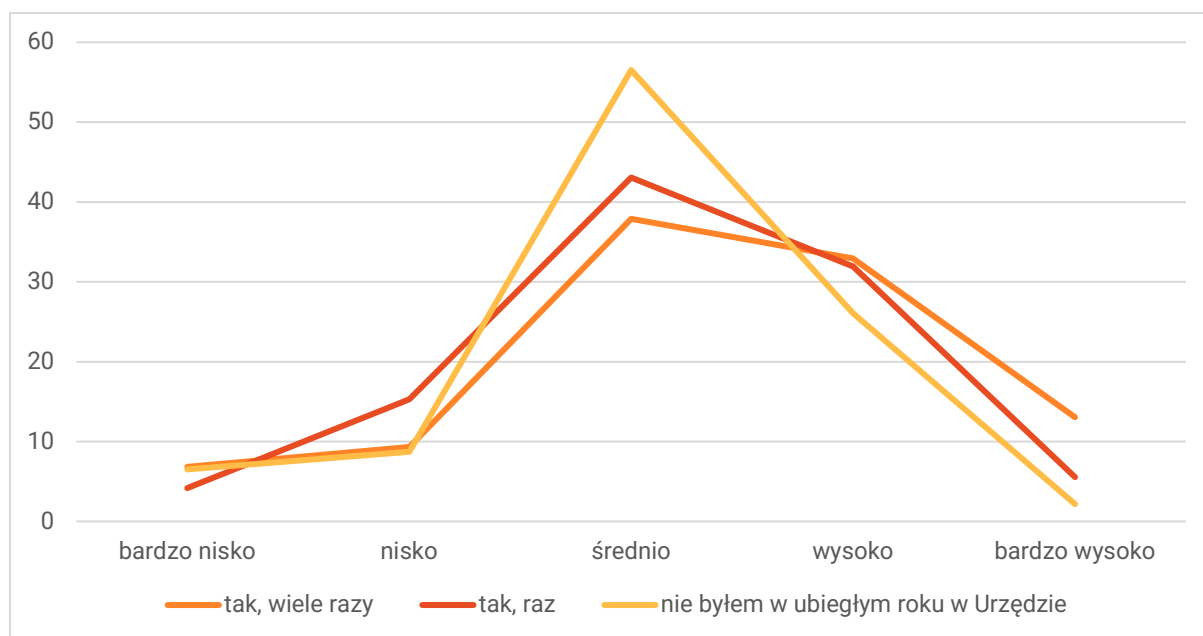
W ramach badania ankietowego, oprócz ogólnej analizy demograficznej uczestników, przeprowadzono również analizę rozkładu ankietowanych w poszczególnych sołectwach Gminy Pionki. Najbardziej aktywni byli w ankiecie mieszkańcy sołectw Zalesie (8,84%) i Suskowola (8,43%).

Zebrane dane stanowią cenne źródło informacji, które pozwolą na dokładną analizę potrzeb i oczekiwań społeczności. Wyniki badania przyczynią się do opracowania efektywnych strategii i planów działania, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz zrównoważony rozwój Gminy Pionki. Wysoki poziom uczestnictwa w badaniu świadczy o tym, że mieszkańcy są zainteresowani aktywnym udziałem w kształtowaniu przyszłości Gminy Pionki.

Ocena pracy Urzędu Gminy

Mieszkańcy w ankiecie zostali zapytani o ogólną ocenę pracy osób zatrudnionych w Urzędzie Gminy (por. wykres 1).

Wykres 1. Ogólna ocena pracy urzędników zatrudnionych w Urzędzie Gminy (procent ankietowanych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Zebrane wyniki wskazują, że 83% wszystkich ankietowanych oceniło pracę urzędników średnio, dobrze lub bardzo dobrze (por. wykres 1). Ponadto widać różnice w wysokości ocen w zależności od samego faktu odwiedzania Urzędu Gminy. Osoby nie odwiedzające Urzędu w

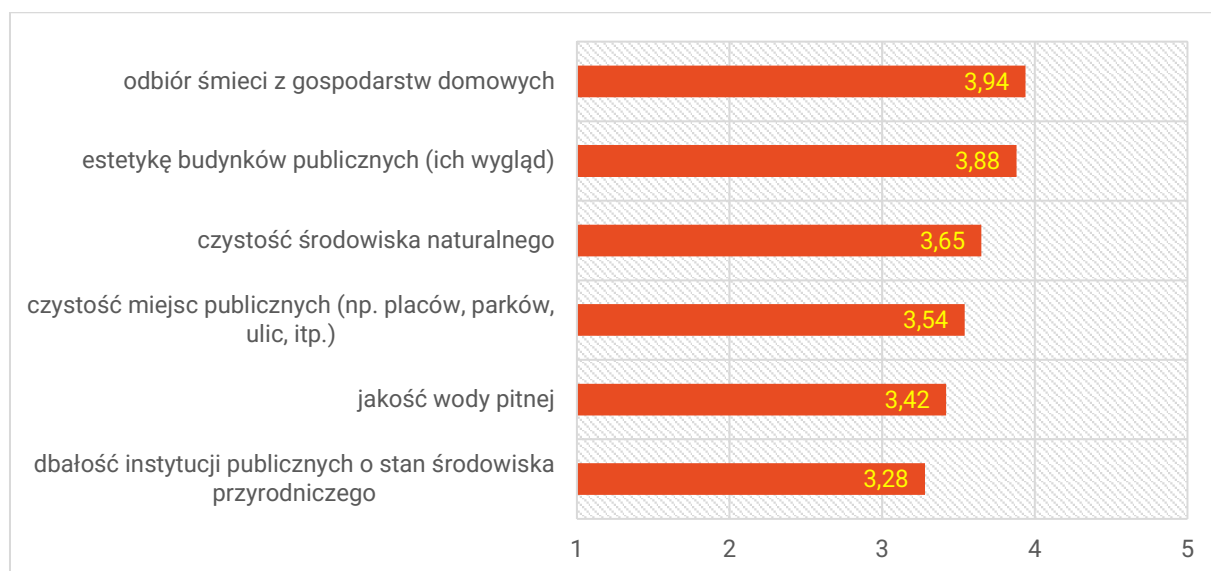
ubiegłym roku wystawiały niższe oceny zatrudnionym w nim urzędnikom niż osoby faktycznie odwiedzające Urząd i załatwiające w nim swoje sprawy. Ocena może wynikać z subiektywnych opinii, stereotypów lub braku bezpośredniego kontaktu z Urzędem.

Przestrzeń i środowisko naturalne

Wyniki ankiety dotyczącej oceny przestrzeni otaczającej mieszkańców oraz postrzegania problemów związanych ze środowiskiem naturalnym prezentują różne aspekty życia mieszkańców i ich subiektywną ocenę. Analizując średnie ocen można zauważyć kilka kluczowych zjawisk i wyzwań.

Najwyżej ocenioną kategorią jest odbiór śmieci. Średnia ocena 3,94 wskazuje na relatywnie wysoką satysfakcję mieszkańców w tym zakresie. Oznacza to, że system wywozu śmieci funkcjonuje sprawnie, co jest kluczowe dla utrzymania czystości oraz porządku publicznego. Regularność odbioru odpadów oraz zorganizowane działania mogą być tu głównymi czynnikami, które budują pozytywne wrażenie mieszkańców.

Wykres 2. Ocena w skali 1 (najgłówniej) – 5 (najlepiej) przestrzeni publicznej i środowiska naturalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ocena estetyki budynków publicznych z wynikiem 3,88 wskazuje, że mieszkańcy są stosunkowo zadowoleni z wyglądu i stanu utrzymania budynków użyteczności publicznej. Troska o wygląd przestrzeni publicznej wpływa nie tylko na komfort mieszkańców, ale również na wizerunek gminy w oczach turystów czy inwestorów. Może to oznaczać, że lokalne władze dbają o regularne konserwacje, naprawy oraz modernizacje infrastruktury publicznej.

Ocena 3,65 sugeruje, że mieszkańcy dostrzegają potrzebę poprawy w obszarze ochrony środowiska naturalnego. Choć wynik jest stosunkowo dobry, oznacza, że istnieje jeszcze przestrzeń do działań w kierunku ochrony i utrzymania terenów zielonych, rzek, lasów czy łąk. Pionki jako gmina leżąca na obszarach chronionych wymaga wyższych standardów w zakresie gospodarowania terenami naturalnymi oraz działaniach na rzecz zachowania ich czystości niż w przeciętnych gminach wiejskich.

Czystość miejsc publicznych, takich jak parki, place, ulice, otrzymała nieco niższą ocenę – 3,54. To obszar, w którym mieszkańcy mogą oczekiwać większych działań. Może to

wskazywać na sporadyczne problemy z utrzymaniem czystości w miejscach dostępnych dla wszystkich, co z kolei może wpływać na ogólne wrażenie estetyczne i komfort użytkowania tych miejsc przez lokalnych mieszkańców oraz gości.

Ocena jakości wody pitnej wynosząca 3,42 może być sygnałem, że mieszkańcy, choć nadal dobrze oceniają działania gminy w tym wymiarze, mogą mieć niewielkie zastrzeżenia co do jej walorów jakościowych, szczególnie organoleptycznych, lub zdarzających się awarii sieci wodociągowej². Woda pitna to kluczowy element infrastruktury komunalnej, a nawet najmniejsze niedociągnięcia w jej dostarczaniu mogą bezpośrednio wpływać na zdrowie i komfort życia mieszkańców. Władze powinny zwrócić szczególną uwagę na ten aspekt, ponieważ jakość wody może wpływać na długoterminowy rozwój gminy.

Najniżej ocenioną kategorią jest dbałość instytucji publicznych o stan środowiska. Ocena 3,28 może sugerować, że mieszkańcy odczuwają niedostateczne zaangażowanie władz lokalnych w działania proekologiczne. Może to być wynikiem braku odpowiednich programów edukacyjnych, działań związanych z ochroną środowiska, czy inwestycji w infrastrukturę proekologiczną, taką jak systemy zbierania wody deszczowej, segregacja odpadów, czy odnawialne źródła energii. Mieszkańcy mogą oczekiwać lepszej informacji o podejmowanych działaniach oraz realnych, odczuwalnych inicjatyw proekologicznych.

Analizując wyniki, można stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Pionki są umiarkowanie zadowoleni z większości obszarów związanych ze stanem środowiska, ale dostrzegają potrzebę poprawy w takich obszarach, jak jakość wody pitnej oraz działania instytucji publicznych na rzecz ochrony środowiska. Władze gminy mogłyby skupić się na poprawie tych aspektów, aby zyskać większe zaufanie i satysfakcję mieszkańców. Zwiększenie działań edukacyjnych, inwestycje w infrastrukturę ekologiczną oraz lepsza komunikacja mogą przynieść poprawę tych wskaźników w przyszłości.

Jakość i dostępność infrastruktury

Oceniając jakość i dostępność infrastruktury (por. wykres 3), mieszkańcy najwyższe noty przyznali infrastrukturze komunalnej, co jest nietypowe w przypadku gmin wiejskich, zazwyczaj cierpiących na niedostatki w tym zakresie.

Jak wcześniej zauważono, najlepiej ocenioną kategorią jest jakość infrastruktury komunalnej (wodociągi, kanalizacja), z wynikiem 3,55. To sugeruje, że systemy te są właściwie utrzymane i spełniają potrzeby mieszkańców. Dobra infrastruktura komunalna jest podstawą dla funkcjonowania społeczności, a wysoka ocena w tym zakresie świadczy o dobrze zarządzanej infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej. Niewątpliwie atutem gminy jest wysoki stopień jej skanalizowania, co będzie omawiane wraz z diagnozą infrastruktury w dalszej części strategii.

Dostęp do Internetu również został oceniony stosunkowo wysoko (3,38), co może wskazywać, że mieszkańcy mają w większości zadowalający dostęp do sieci. W dzisiejszych czasach szybki i niezawodny dostęp do Internetu jest kluczowy dla edukacji, pracy oraz rozrywki, dlatego wynik ten może być pozytywnym sygnałem dla dalszego rozwoju cyfryzacji gminy.

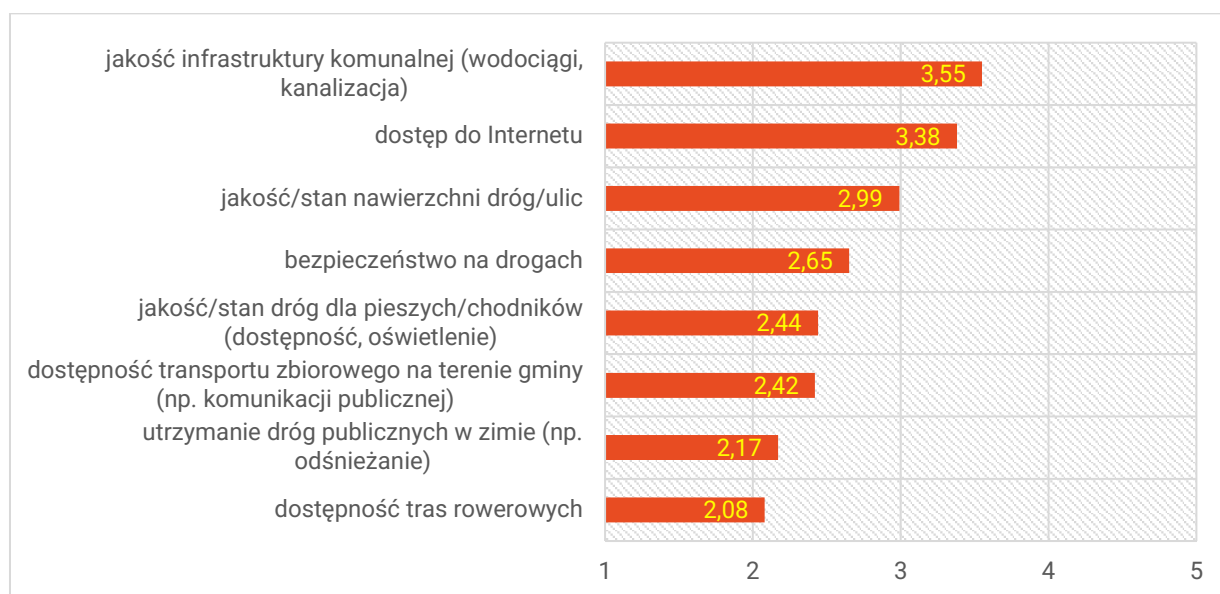
Ocena 2,99 wskazuje na umiarkowane zadowolenie mieszkańców z jakości dróg. Mimo że wynik jest bliski średniej, sygnalizuje konieczność dalszych działań w tym zakresie. Jakość nawierzchni dróg jest w gminie bardzo dobra, co może oznaczać, że niezadowolenie wynika z niewystarczającej jakości bądź dostępności infrastruktury okołodrogowej.

---

² W pytaniach jakościowych pojawia się kwestia skarg na brudną, zakamienioną wodę oraz problemy z jej ciśnieniem.

Wykres 3. Ocena infrastruktury komunikacyjnej i jakości jej utrzymania (skala 1-5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Bezpieczeństwo na drogach otrzymało wynik 2,65, co wskazuje, że mieszkańcy dostrzegają pewne problemy związane z bezpieczeństwem ruchu drogowego. Może to dotyczyć nadmiernej prędkości, braku odpowiednich przejść dla pieszych, niewystarczającego oświetlenia, czy nieodpowiedniego oznakowania dróg. Działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa mogą obejmować usprawnienie infrastruktury drogowej oraz edukację w zakresie bezpieczeństwa. Tutaj bezpośrednio powiązany może być wynik ankiety w pytaniu o chodniki i drogi dla pieszych, gdzie uzyskano ocenę 2,44, co świadczy o przeciętnej ocenie mieszkańców w tym zakresie. Problemy mogą dotyczyć kwestii już wskazywanych, a także samej niewystarczającej liczby dróg pieszych. Zwiększenie inwestycji w tę infrastrukturę mogłoby przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa i komfortu poruszania się pieszo po gminie.

Dostępność transportu zbiorowego została oceniona bardzo nisko – na 2,42, co sugeruje, że komunikacja publiczna w Gminie Pionki nie jest wystarczająco rozwinięta lub nie spełnia oczekiwań mieszkańców. Problem ten będzie jeszcze poruszany w diagnozie.

Utrzymanie dróg w okresie zimowym również zostało ocenione nisko – na poziomie 2,17. To wskazuje na niezadowolenie mieszkańców z działań w tym wymiarze. Może to oznaczać, że odśnieżanie jest zbyt wolne lub niedokładne, co może prowadzić do trudności w poruszaniu się w zimowych warunkach. Lepsza organizacja oraz zwiększenie nakładów na ten cel mogłoby poprawić tę ocenę.

Dostępność tras rowerowych została oceniona najniżej – na poziomie 2,08. To wyraźny sygnał, że infrastruktura rowerowa w gminie jest niewystarczająca. W dobie rosnącej popularności jazdy na rowerze jako formy rekreacji oraz zrównoważonego transportu, brak odpowiednich tras może być uznawany za istotny problem. Rozwój sieci tras rowerowych mógłby poprawić zarówno zdrowie mieszkańców, jak i zmniejszyć ruch samochodowy.

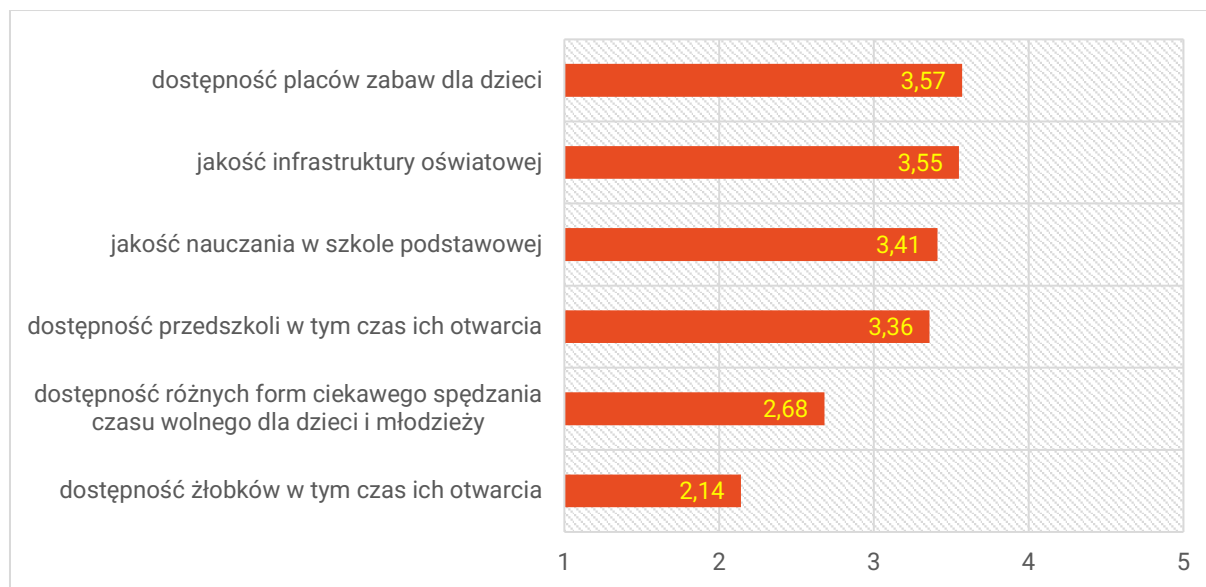
Wyniki dotyczące jakości i dostępności infrastruktury w Gminie Pionki pokazują, że mieszkańcy są zadowoleni z jakości infrastruktury komunalnej oraz dostępu do Internetu, ale dostrzegają poważne niedociągnięcia w zakresie transportu publicznego, tras rowerowych,

oraz utrzymania dróg w zimie. Władze gminy mogłyby priorytetowo skupić się na poprawie tych słabszych obszarów, aby zwiększyć komfort życia mieszkańców.

Kwestie społeczne – edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, kultura i rekreacja

Wyniki oceny usług związanych z edukacją i rozwojem dzieci i młodzieży w Gminie Pionki przedstawiają mieszane odczucia mieszkańców, co wskazuje na zróżnicowany poziom satysfakcji z dostępnych usług (por. wykres 4).

Wykres 4. Edukacja i rozwój dzieci i młodzieży (skala 1-5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Najwyższą ocenę otrzymała dostępność placów zabaw dla dzieci (3,57). To sugeruje, że gmina dobrze wywiązuje się z zapewniania przestrzeni rekreacyjnych dla najmłodszych mieszkańców. Placów zabaw jest wystarczająca liczba, a ich stan odpowiada oczekiwaniom.

Znacznie istotniejsza jest jednak ocena jakości infrastruktury oświatowej (3,55). Wskazuje ona na pozytywne odczucia mieszkańców w tym zakresie. Szkoły i przedszkola są prawdopodobnie dobrze wyposażone, zadbane, a ich stan techniczny jest zadowalający. To dobra wiadomość, ponieważ nowoczesna i odpowiednia infrastruktura sprzyja lepszym warunkom do nauki i rozwoju.

Ocena na poziomie 3,41 oznacza, że mieszkańcy są dość zadowoleni z jakości nauczania w szkołach podstawowych, choć nie jest to wynik, który świadczyłby o pełnym zadowoleniu. Może to wskazywać na ogólnie dobrą jakość edukacji, ale także na obszary, które wymagają poprawy. Potwierdzeniem tego faktu są opisane dalej w strategii kwestie wskaźników skolaryzacji netto i brutto, które są stosunkowo niskie.

Dostępność przedszkoli została oceniona na 3,36, co sugeruje, że mieszkańcy są w miarę zadowoleni z oferty przedszkolnej, ale mogą dostrzegać pewne problemy, takie jak niewystarczająca liczba miejsc lub ograniczone godziny otwarcia, co potwierdzają odpowiedzi udzielane w ramach następnych pytań otwartych.

Niska ocena dostępności różnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży (2,68) sugeruje, że gmina nie oferuje wystarczającej liczby zajęć pozalekcyjnych, sportowych czy

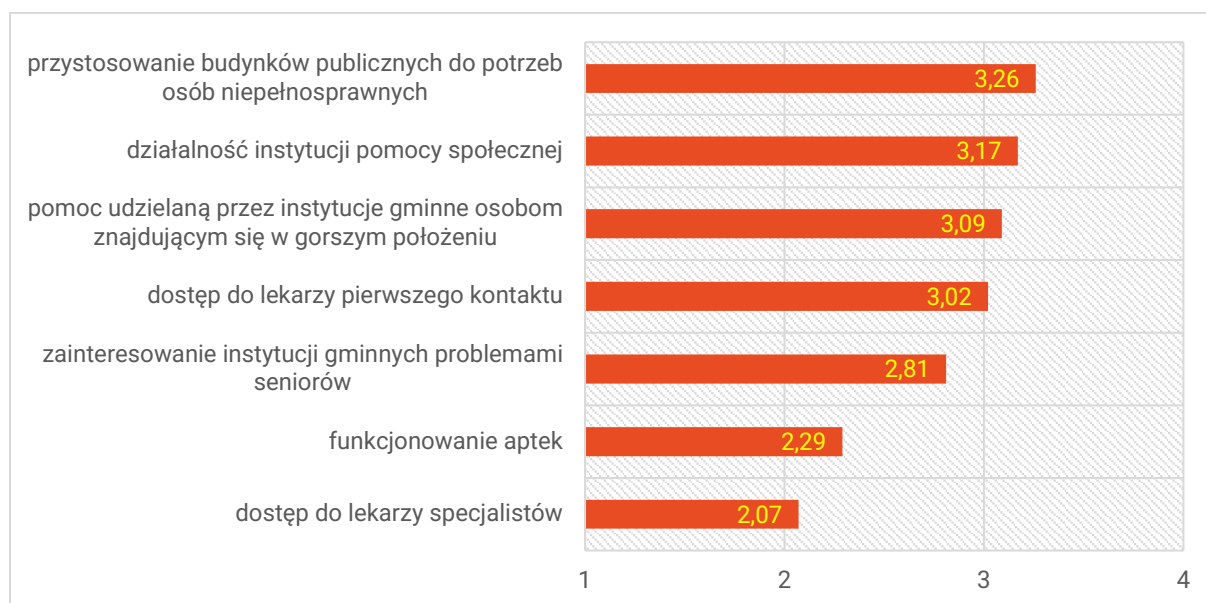
kulturalnych dla jej młodych mieszkańców. Brak różnorodnych form spędzania wolnego czasu może prowadzić do frustracji wśród najmłodszych i ich rodziców, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, gdzie możliwości są ograniczone. Wprowadzenie nowych programów, takich jak zajęcia artystyczne, sportowe czy kulturalne, mogłoby znacznie podnieść ten wynik.

Ocena dostępności żłobków na poziomie 2,14 to wyraźnie negatywna opinia mieszkańców. Wynik ten sugeruje, że istnieje duży problem z dostępem do tej formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Podejmowane przez Urząd Gminy działania w tym zakresie powinny przyczynić się do zminimalizowania tego problemu.

Ogólnie rzecz biorąc, mieszkańcy Gminy Pionki są zadowoleni z dostępności placów zabaw i jakości infrastruktury oświatowej, co świadczy o dobrze funkcjonującej infrastrukturze fizycznej dla dzieci. Niemniej jednak największe problemy dotyczą dostępności żłobków oraz form spędzania wolnego czasu dla młodzieży, co może wpływać na codzienny komfort życia rodziców i dzieci. Władze gminy powinny rozważyć rozwój placówek opiekuńczych oraz rozwój oferty zajęć dla młodych mieszkańców, aby zaspokoić rosnące potrzeby lokalnej społeczności.

W przypadku ochrony zdrowia, najbardziej doskwiera mieszkańcom brak dostępu do lekarzy specjalistów, co jest problemem większości gmin wiejskich w Polsce (por. wykres 5).

Wykres 5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna (skala 1-5) w Gminie Pionki

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ocena 3,26 w zakresie przystosowania budynków publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych to stosunkowo wysoki wynik, sugerujący, że gmina stara się zapewnić odpowiednie warunki dla osób z niepełnosprawnościami. Mimo to, niektóre obiekty mogą wciąż wymagać modernizacji, aby lepiej służyć osobom z ograniczoną mobilnością.

Ocena działalności instytucji pomocy społecznej na poziomie 3,17 sugeruje umiarkowane zadowolenie mieszkańców. Wynik ten oznacza, że pomoc społeczna funkcjonuje na akceptowalnym poziomie, ale istnieje przestrzeń do poprawy, na przykład poprzez lepsze dostosowanie programów pomocowych do realnych potrzeb mieszkańców i bardziej efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów.

Pomoc udzielana przez instytucje gminne osobom znajdującym się w gorszym położeniu oceniona na 3,09 oznacza, że mieszkańcy dostrzegają wsparcie oferowane przez instytucje gminne dla osób w trudnej sytuacji, choć jest to ocena średnia. Może to sugerować, że programy wsparcia istnieją, ale nie zawsze są wystarczająco skuteczne lub dostępne dla wszystkich potrzebujących.

Ocena dostępności lekarzy pierwszego kontaktu na poziomie 3,02 oznacza, że mieszkańcy są umiarkowanie zadowoleni z tego aspektu opieki zdrowotnej. Chociaż wynik nie jest niski, sugeruje, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest przeciętny, co może być wynikiem długiego oczekiwania na wizyty lub niewystarczającej liczby lekarzy w gminie.

Wynik 2,81 w kategorii zainteresowania instytucji gminnych problemami seniorów (2,81) oznacza, że mieszkańcy czują możliwość większego zaangażowania instytucji gminnych w problemy seniorów. Niska ocena może sugerować brak odpowiednich programów lub działań wspierających starszych mieszkańców (np. kluby seniora), co może być obszarem wymagającym większej uwagi.

W gminie nie funkcjonuje żadna apteka czy punkt apteczny, co rodzi niską ocenę w tym zakresie - 2,29, ale również wskazuje na niezadowolenie mieszkańców. Oznacza to, że dostępność aptek (znajdujących się w sąsiednich gminach) jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb lokalnej społeczności.

Ocena dostępności lekarzy specjalistów (2,07) wskazuje na poważny problem w Gminie Pionki. Mieszkańcy wyraźnie sygnalizują, że dostęp do specjalistycznej opieki medycznej jest mocno ograniczony. Pacjenci zmuszeni są do długiego oczekiwania na wizyty lub podróżowania do większych miast w celu skorzystania z usług specjalistów, co może stanowić istotną barierę dla wielu osób, zwłaszcza starszych i mniej mobilnych.

Wyniki dotyczące oceny usług społecznych i zdrowotnych w Gminie Pionki wskazują na kilka obszarów wymagających poprawy. Największymi problemami są dostęp do lekarzy specjalistów oraz brak funkcjonujących aptek. Z drugiej strony, przystosowanie budynków publicznych dla osób niepełnosprawnych oraz działalność instytucji pomocy społecznej są oceniane lepiej, ale wciąż istnieje przestrzeń na usprawnienia, szczególnie w kontekście wsparcia dla seniorów.

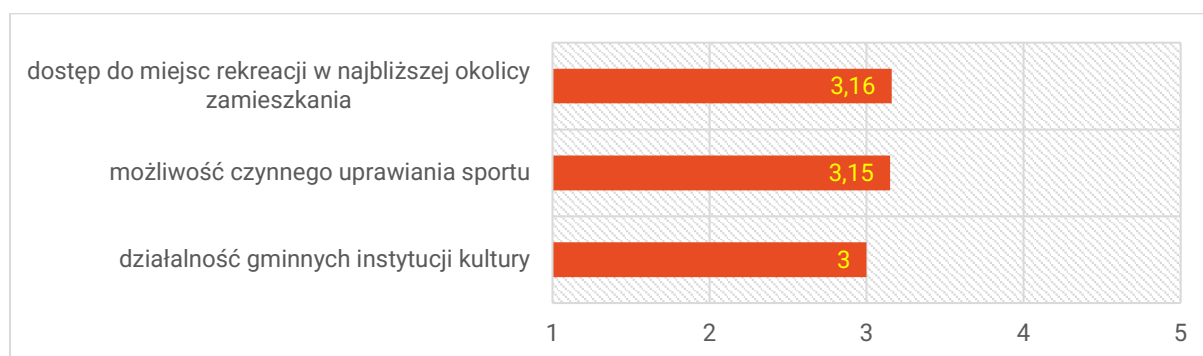
Na podstawie wyników ankiety dotyczącej oceny instytucji kultury, sportu i rekreacji w Gminie Pionki (por. wykres 6), można zauważyć, że mieszkańcy są umiarkowanie zadowoleni z dostępnych w okolicy miejsc do rekreacji (ocena 3,16). Może to obejmować parki, place zabaw, trasy spacerowe czy inne tereny zielone. Wynik ten sugeruje, że chociaż miejsca rekreacyjne istnieją, być może nie są one wystarczająco rozwinięte, a ich dostępność lub stan mogłyby być lepsze.

Ocena 3,15 w zakresie możliwości uprawiania sportu to relatywnie dobry wynik, co sugeruje, że dostęp do infrastruktury sportowej, takiej jak boiska czy sale gimnastyczne. Niemniej jednak, wynik nieco powyżej średniej może sugerować, że istnieją pewne ograniczenia w dostępności sprzętu lub obiektów, albo brakuje różnorodności oferty sportowej, np. zajęć grupowych czy sekcji dla różnych grup wiekowych.

Ocena działalności instytucji kultury na poziomie 3,00 sugeruje umiarkowane zadowolenie mieszkańców. Wynik ten wskazuje, że oferta kulturalna istnieje, ale być może nie jest wystarczająco rozbudowana lub dostosowana do potrzeb różnych grup wiekowych. Może to

również oznaczać, że brakuje regularnych wydarzeń kulturalnych, takich jak koncerty, warsztaty czy wystawy, co mogłoby wpłynąć na większe zainteresowanie mieszkańców.

Wykres 6. Kultura, sport i rekreacja (skala 1-5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wyniki ankiety dotyczące oceny instytucji kultury, sportu i rekreacji w Gminie Pionki pokazują umiarkowane zadowolenie mieszkańców. Istnieją pewne możliwości uprawiania sportu i rekreacji, ale zarówno oferta kulturalna, jak i dostęp do miejsc rekreacyjnych mogłyby być bardziej rozwinięte. Gmina mogłaby skupić się na dalszej rozbudowie lub otwarciu istniejącej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz na organizacji większej liczby wydarzeń kulturalnych, aby w pełni odpowiadać na potrzeby mieszkańców.

Analiza odpowiedzi na otwarte pytanie dotyczące brakujących wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych na terenie Gminy Pionki pokazuje zróżnicowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Można wyróżnić kilka głównych obszarów, w których mieszkańcy zgłaszają braki lub w których ich potrzeby nie są w pełni zaspokojone:

- **Koncerty**
Wielu mieszkańców wskazuje na brak koncertów, zwłaszcza występów znanych zespołów i artystów. Jest to powtarzający się postulat, zarówno w odniesieniu do imprez dla młodzieży, jak i wydarzeń ogólnodostępnych, np. w trakcie dożynek czy festynów. Mieszkańcy chcieliby większej różnorodności w zakresie oferty muzycznej, wykraczającej poza lokalne zespoły.
- **Kabarety i teatr**
Wiele osób zgłasza potrzebę organizacji kabaretów, występów teatralnych i wydarzeń kulturalnych wyższego poziomu. Teatr, zarówno dla dzieci, jak i dorosłych, jest postrzegany jako istotny brak w ofercie kulturalnej gminy. Mieszkańcy postulują też organizowanie bardziej różnorodnych wydarzeń artystycznych.
- **Kino plenerowe i projekcje filmowe**
Kino plenerowe to kolejna popularna propozycja, szczególnie na okres letni. Mieszkańcy chętnie widzieliby organizację seansów filmowych pod gołym niebem, które mogłyby stanowić atrakcyjną formę rozrywki w ciepłych miesiącach. Często pojawia się też postulat dotyczący organizacji regularnych pokazów filmowych, zarówno dla dzieci, jak i dorosłych.
- **Zajęcia dla dzieci i młodzieży**
Brak zajęć dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza w czasie wakacji, to poważna luka, na którą zwracają uwagę mieszkańcy. W odpowiedziach pojawiają się postulaty dotyczące warsztatów artystycznych, zajęć muzycznych, teatralnych oraz

rozwijających kreatywność. Wielu mieszkańców widzi potrzebę stworzenia bardziej rozbudowanej oferty edukacyjno-rozrywkowej dla najmłodszych.

- Wydarzenia dla seniorów
Mieszkańcy zauważają również brak wydarzeń i aktywności dedykowanych seniorom. Propozycje obejmują organizowanie spotkań integracyjnych, warsztatów, wycieczek, a także wydarzeń o charakterze kulturalnym i edukacyjnym. Potrzeba lepszej integracji i aktywizacji osób starszych jest często wymieniana.
- Integracja społeczna i wydarzenia lokalne
Mieszkańcy postulują organizację wydarzeń, które sprzyjałyby integracji społecznej, takich jak pikniki rodzinne czy festyny. Wiele osób zwraca uwagę na brak wydarzeń, które integrowałyby lokalne społeczności, na przykład w poszczególnych sołectwach.
- Zajęcia sportowe i rekreacyjne
Brak imprez sportowych, rajdów rowerowych, zajęć z aktywności fizycznej (np. zumba) to kolejne wskazywane luki. W szczególności pojawia się zapotrzebowanie na organizację turniejów sportowych, zawodów oraz na rozwój klubów sportowych, które mogłyby zaangażować zarówno dzieci, jak i dorosłych.
- Warsztaty i spotkania z ciekawymi ludźmi
Pojawiają się propozycje organizowania warsztatów artystycznych, spotkań z ciekawymi osobami (np. podróżnikami, naukowcami, pisarzami). Mieszkańcy dostrzegają potrzebę wzbogacenia oferty kulturalnej o wydarzenia edukacyjne i rozwijające intelektualnie.
- Festyny i jarmarki
Chociaż festyny są organizowane, pojawiają się głosy zarówno popierające ich większą ilość, jak i wskazujące na ich nadmiar i niewystarczającą jakość. Niektórzy mieszkańcy sugerują, że obecne festyny są mało atrakcyjne i powtarzalne, co prowadzi do przesytu tego rodzaju imprez.
- Brak domu kultury
Kilka osób zauważa, że w gminie brakuje dobrze funkcjonującego domu kultury, który prowadziłby działania skierowane do wszystkich grup mieszkańców. Wskazywana jest potrzeba instytucji, która mogłaby koordynować i organizować wydarzenia kulturalne, edukacyjne i rozrywkowe na większą skalę.

Mieszkańcy Gminy Pionki odczuwają wyraźny brak różnorodnych wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych. Najczęściej zgłaszane potrzeby dotyczą koncertów, kabaretów, teatru, kina plenerowego, zajęć dla dzieci i młodzieży oraz wydarzeń dedykowanych seniorom. Funkcjonujące na terenie gminy instytucje kultury mogłaby rozważyć rozwinięcie swojej oferty kulturalno-rozrywkowej w kierunku większej różnorodności, aby zaspokoić potrzeby różnych grup społecznych, zarówno pod kątem wieku, jak i zainteresowań.

Rozwój gospodarczy i promocja gminy

Wyniki ankiety dotyczące oceny warunków ekonomicznych i inwestycyjnych w Gminie Pionki wskazują na wyzwania związane z zatrudnieniem, przedsiębiorczością oraz inwestycjami (por. wykres 7).

Najwyższy wynik w tej grupie – 3,36 – uzyskała dostępność terenów budowlanych. To sugeruje, że mieszkańcy są stosunkowo zadowoleni z możliwości zakupu działek budowlanych w gminie. Może to oznaczać, że gmina oferuje atrakcyjne tereny do zamieszkania, co może przyciągać także nowych mieszkańców. Rozwój budownictwa mieszkaniowego może być jednym z czynników stabilizujących lub napędzających wzrost liczby mieszkańców w przyszłości.

Wykres 7. Kondycja lokalnej przedsiębiorczości i dostępność terenów inwestycyjnych (skala 1-5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

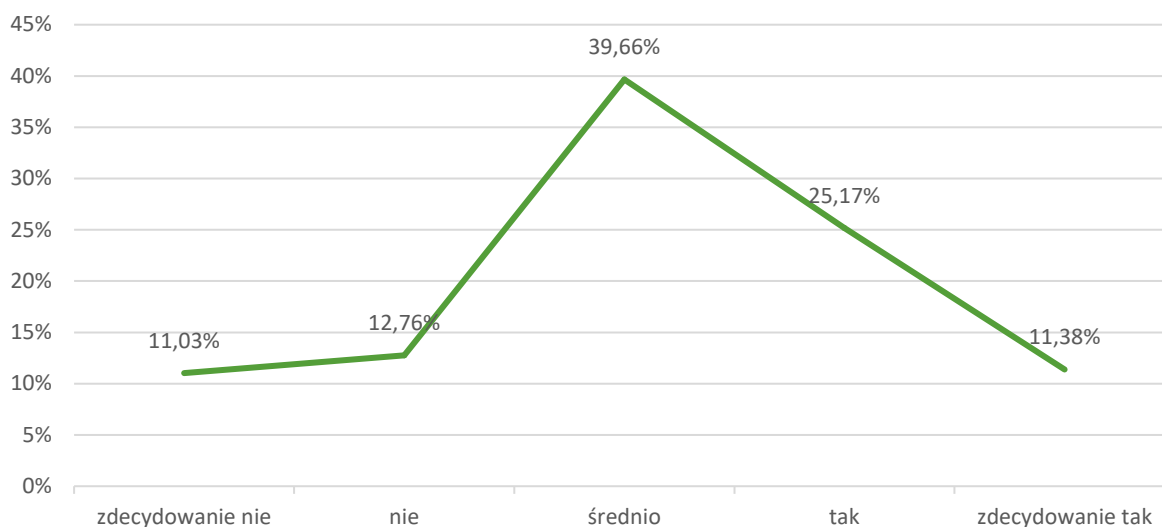
Ocena 2,86 wskazuje na umiarkowane zadowolenie z warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, co może wynikać ze specyfiki samej gminy położonej na obszarach chronionych. Zyskuje to odzwierciedlenie także w postrzeganiu dostępności miejsc pracy (ocena 2,69). Mieszkańcy mają trudności z dostępem do zatrudnienia, co może wynikać z ograniczonej możliwości rozwijania postaw przedsiębiorczych oraz słabiej rozwiniętego rynku pracy. Kolejny powiązany problem to możliwości gminy w zakresie oferowania terenów inwestycyjnych (ocena 2,66). Mieszkańcy postrzegają brak odpowiednich terenów jako przeszkodę w rozwoju biznesu. Oczekują też większego wsparcia przedsiębiorczości ze strony gminy.

Problemem sygnalizowanym za pośrednictwem ankiety są też niskie wynagrodzenia, które są często powodem migracji mieszkańców do większych miast w poszukiwaniu lepiej płatnych zajęć. Znajdzenie satysfakcjonującej pracy w gminie postrzegane jest jako duże wyzwanie. Mieszkańcy mają trudności nie tylko z samym znalezieniem pracy, ale także z uzyskaniem zatrudnienia, które odpowiadałoby ich kwalifikacjom i oczekiwaniom.

Podsumowując widać, że warunki ekonomiczne i inwestycyjne w Gminie Pionki są wyzwaniem, szczególnie w kontekście dostępności miejsc pracy, poziomu zarobków i wsparcia dla przedsiębiorców. Zadowolenie z dostępności terenów budowlanych sugeruje, że gmina ma potencjał rozwojowy pod kątem mieszkaniowym, jednak potrzebne są działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności rynku pracy.

Promocję gminy zdecydowana większość mieszkańców ocenia dobrze lub średnio. Problem ten nie rodzi kontrowersji. W części jakościowej ankiety nie był on komentowany. Warto jednak zwrócić uwagę na spory odsetek mieszkańców (blisko 24%) postrzegających wysiłki gminy negatywnie, co stwarza przyczynek do zastanowienia się nad intensyfikacją działań w tym zakresie (por. wykres 8).

Wykres 8. Ocena działań w zakresie promocji gminy na zewnątrz (odsetek odpowiedzi)

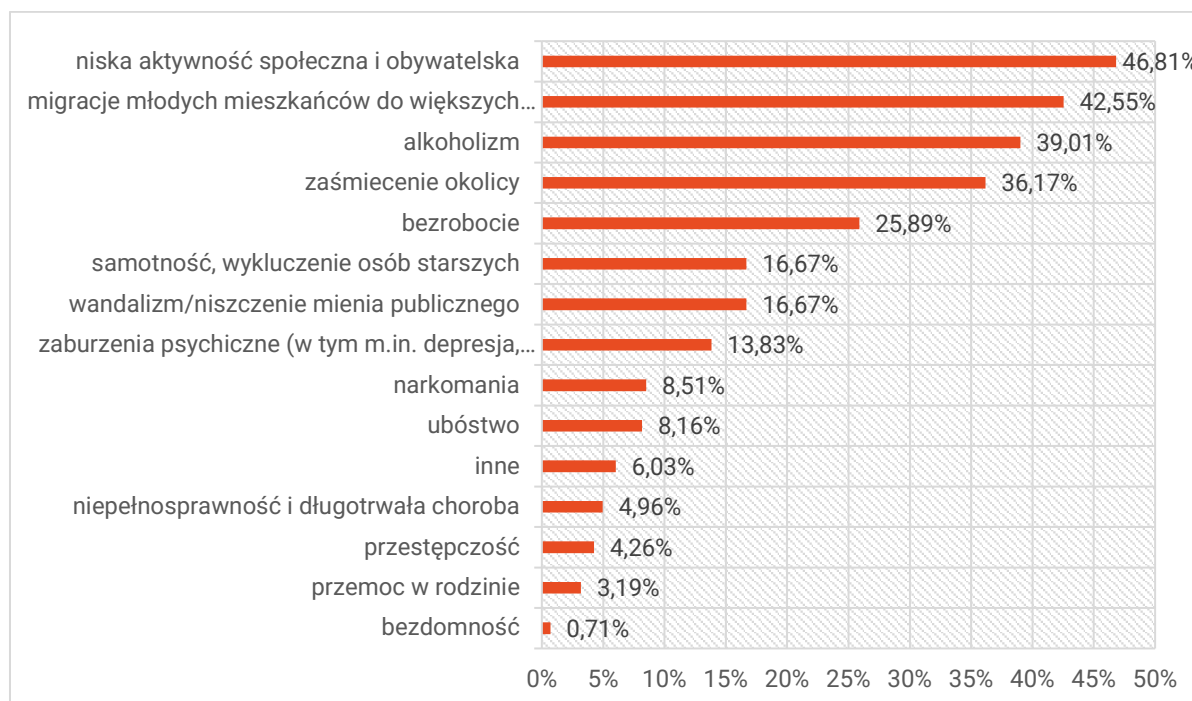

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Szczególnie istotne obszary problemowe

W wymiarze społecznym jako szczególnie istotne obszary problemowe mieszkańcy wskazywali przede wszystkim dwie kwestie (por. wykres 9). Najwięcej ankietowanych jest zaniepokojonych niską aktywnością społeczną i obywatelską. Drugi główny problem to emigracja z gminy w poszukiwaniu pracy.

Wykres 9. Problemy społeczne będące wyzwaniem w Gminie Pionki (odsetek odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Inne problemy wskazywane przez respondentów, ale już w mniejszym wymiarze, to alkoholizm, zaśmiecanie okolicy, bezrobocie, wandalizm, zaburzenia psychiczne oraz

samotność i wykluczenie osób starszych. Ubóstwo, narkomania oraz przemoc w rodzinie są również postrzegane jako istotne, choć w mniejszym stopniu.

W zakresie dziedzin priorytetowych za najważniejsze i najbardziej usprawiedliwione wydatki mieszkańcy uważają inwestycje w infrastrukturę drogową i bezpieczeństwo publiczne (por. wykres 10).

Wykres 10. Dziedziny priorytetowe wymagające wsparcia z budżetu gminy (odsetek odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ciekawa może być niska pozycja wydatków na infrastrukturę komunalną, co już wskazywano jako dowód na zaspokojenie dużej części potrzeb gminy w tym zakresie.

Podczas badania zbierane były również odpowiedzi otwarte (badanie jakościowe). Pełna lista opinii i komentarzy została przekazana do wykorzystania władzom gminy, w celu lepszego zaprojektowania przyszłych działań w równowadze z oczekiwaniami i priorytetami uczestniczących w ankiecie mieszkańców. Poniżej zostaną przedstawione najważniejsze wnioski.

Na podstawie odpowiedzi mieszkańców gminy na pytanie otwarte dotyczące **konkretnych przedsięwzięć, które mogą poprawić jakość życia**, można wyróżnić kilka kluczowych obszarów działań:

- **Infrastruktura drogowa**
Wiele osób wskazuje na potrzebę poprawy dróg, budowy chodników i ścieżek rowerowych. Mieszkańcy wyraźnie sygnalizują, że brak chodników przy głównych trasach oraz niedostateczne utrzymanie dróg, zwłaszcza w okresie zimowym, wpływa na ich bezpieczeństwo. Pojawia się również postulat budowy poboczy i rowów odwadniających oraz modernizacji istniejącej infrastruktury.
- **Oświetlenie**
Znaczna liczba odpowiedzi odnosi się do problemu oświetlenia ulic. Mieszkańcy postulują wydłużenie czasu działania oświetlenia nocą oraz modernizację istniejących

lamp. Niektóre miejsca w gminie są w ogóle pozbawione oświetlenia, co stwarza problemy z bezpieczeństwem na drogach.

- **Miejsca pracy**
Wielu mieszkańców zauważa brak miejsc pracy w gminie. Postulaty obejmują przyciąganie inwestorów, tworzenie strefy ekonomicznej oraz rozwijanie lokalnego rynku pracy, aby młodzi ludzie nie musieli migrować do większych miast. Podkreślana jest potrzeba tworzenia atrakcyjnych warunków dla przedsiębiorców i inwestycji.
- **Opieka nad dziećmi i seniorami**
W odpowiedziach często pojawia się potrzeba budowy żłobków, przedszkoli oraz zwiększenia dostępności świetlic dla dzieci, co ułatwiłoby rodzicom pracującym życie. W przypadku seniorów, mieszkańcy sugerują potrzebę większej troski o ich potrzeby, w tym budowy domów opieki oraz tworzenia programów wsparcia i integracji dla starszych osób.
- **Ścieżki rowerowe i tereny rekreacyjne**
Wielu respondentów wskazuje na brak ścieżek rowerowych oraz miejsc do rekreacji, takich jak parki czy boiska. Mieszkańcy postulują rozwój terenów rekreacyjnych, w tym ścieżek tematycznych, parków i placów zabaw. Podkreślana jest także potrzeba dbania o estetykę miejsc publicznych.
- **Komunikacja i transport publiczny**
Kilka osób wskazuje na brak odpowiedniego transportu publicznego. Pojawia się potrzeba wprowadzenia regularnych połączeń komunikacyjnych między miejscowościami w gminie oraz z większymi ośrodkami miejskimi. Ważnym aspektem jest także ujednolicenie dostępu do mediów i infrastruktury cyfrowej, w tym internetu światłowodowego.
- **Ochrona zdrowia**
Mieszkańcy sygnalizują potrzebę poprawy dostępu do opieki zdrowotnej, w tym budowy nowych przychodni, zwiększenia liczby lekarzy oraz wydłużenia godzin pracy ośrodków zdrowia. Często wskazywane jest także zapewnienie dostępu do dentysty i specjalistów medycznych, a także rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach.
- **Inwestycje w kulturę i integrację społeczną**
Mieszkańcy postulują większe inwestycje w instytucje kultury, takie jak świetlice, biblioteki i domy kultury, które mogłyby pełnić rolę miejsc integracji lokalnej społeczności. Pojawia się potrzeba organizowania wydarzeń kulturalnych oraz wspierania aktywności społecznej poprzez programy integracyjne i warsztaty dla różnych grup wiekowych.
- **Zieleń miejska i ochrona środowiska**
W odpowiedziach pojawiają się postulaty dotyczące dbania o tereny zielone, w tym koszenia poboczy oraz utrzymywania w czystości miejsc publicznych. Zwracana jest także uwaga na potrzebę modernizacji infrastruktury wodociągowej oraz poprawy jakości wody pitnej.

Wyniki wskazują, że mieszkańcy Gminy Pionki widzą potrzebę szeroko zakrojonych inwestycji w infrastrukturę drogową, oświetlenie, opiekę nad dziećmi i seniorami, miejsca pracy oraz tereny rekreacyjne. Kluczowe znaczenie ma również poprawa dostępu do opieki zdrowotnej oraz rozwój instytucji kultury i programów integracyjnych, które wspierałyby lokalną społeczność. Oczywiście część postulatów jest niemożliwa do zrealizowania, ale ankieta wyraża kierunki oczekiwań, z którymi warto zmierzyć się projektując przyszłe działania gminy, także w zakresie komunikacji z mieszkańcami.

Analizując wyniki pytania otwartego dotyczącego **największych problemów związanych z życiem w Gminie Pionki**, można zauważyć powtarzanie się już zdiagnozowanych wyzwań. Mieszkańcy gminy wskazują na szereg problemów związanych z infrastrukturą, brak miejsc pracy, niską jakość wody oraz słabą komunikację publiczną. Dodatkowo pojawiają się problemy społeczne, takie jak alkoholizm oraz uwagi dotyczące braku inwestycji i działań prorozwojowych. Poprawa infrastruktury drogowej, rozwój miejsc pracy, walka z alkoholizmem i modernizacja infrastruktury komunalnej to kluczowe wyzwania, które wymagają pilnej uwagi władz gminy w opinii ankietowanych udzielających odpowiedzi w tym pytaniu.

W odpowiedziach na pytanie o **największy atut Gminy Pionki** pojawia się kilka powtarzających się tematów, które mieszkańcy uważają za zalety gminy:

- **Położenie geograficzne**
Najczęściej wymienianym atutem gminy jest jej położenie w otoczeniu Puszczy Kozienickiej. Mieszkańcy doceniają bliskość natury, lasów, terenów zielonych oraz akwenów. Położenie między większymi miastami, takimi jak Radom czy Kozienice, także uznawane jest za korzystne, ze względu na możliwość korzystania z większych ośrodków miejskich.
- **Środowisko naturalne**
Walory przyrodnicze gminy, w tym czystość, cisza i spokój, są wysoko oceniane. Mieszkańcy chwalą tereny zielone, które sprzyjają rekreacji i aktywności na świeżym powietrzu, co jest szczególnie cenione przez osoby lubiące turystykę rowerową i piesze wędrówki.
- **Władze gminy**
Wiele odpowiedzi podkreśla pozytywną rolę obecnych władz gminy, zwłaszcza wójta, która jest opisywana jako osoba zaangażowana, otwarta na potrzeby mieszkańców i dbająca o rozwój gminy. Władzę gminy chwalą za zaangażowanie, inwestycje oraz chęć współpracy z lokalnymi społecznościami.
- **Infrastruktura**
Kilka odpowiedzi wskazuje na rozwój infrastruktury, szczególnie związanej z drogami, wodociągami i terenami rekreacyjnymi. Nowoczesne szkoły, boiska sportowe oraz place zabaw są również postrzegane jako atuty gminy. Mieszkańcy zauważają, że gmina stara się rozwijać te obszary, co wpływa na jakość życia.
- **Społeczność**
Niektórzy mieszkańcy zwracają uwagę na zaangażowanie społeczne lokalnych wspólnot, w tym działalność Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) oraz Kół Gospodyń Wiejskich (KGW). Doceniana jest integracja mieszkańców oraz wspólne działania na rzecz lokalnej społeczności.
- **Brak atutów**
Część mieszkańców stwierdza jednak, że gmina nie posiada znaczących atutów. Pojawiają się odpowiedzi sugerujące, że brakuje innowacji, inwestycji oraz konkretnych rozwiązań, które mogłyby poprawić jakość życia w gminie.

Główne atuty Gminy Pionki to położenie w otoczeniu Puszczy Kozienickiej oraz walory przyrodnicze, które sprzyjają rekreacji. Pozytywnie oceniana jest również działalność obecnych władz, zwłaszcza wójta, która zyskała duże uznanie wśród mieszkańców. Pomimo tego, część osób wskazuje na brak większych inwestycji i innowacji, co pokazuje, że nadal istnieje przestrzeń do rozwoju.

Odpowiedzi na pytanie otwarte dotyczące **spraw, które mieszkańcy chcieliby poruszyć w odniesieniu do Gminy Pionki**, pokazują różnorodne kwestie, które wymagają uwagi. Lista najczęściej pojawiających się tematów zahacza o już wskazywane problemy. Niektóre z wypowiedzi są bardzo obszerne, stąd w formie zanonimizowanej zostały przekazane do rozpatrzenia przez Władze Gminy.

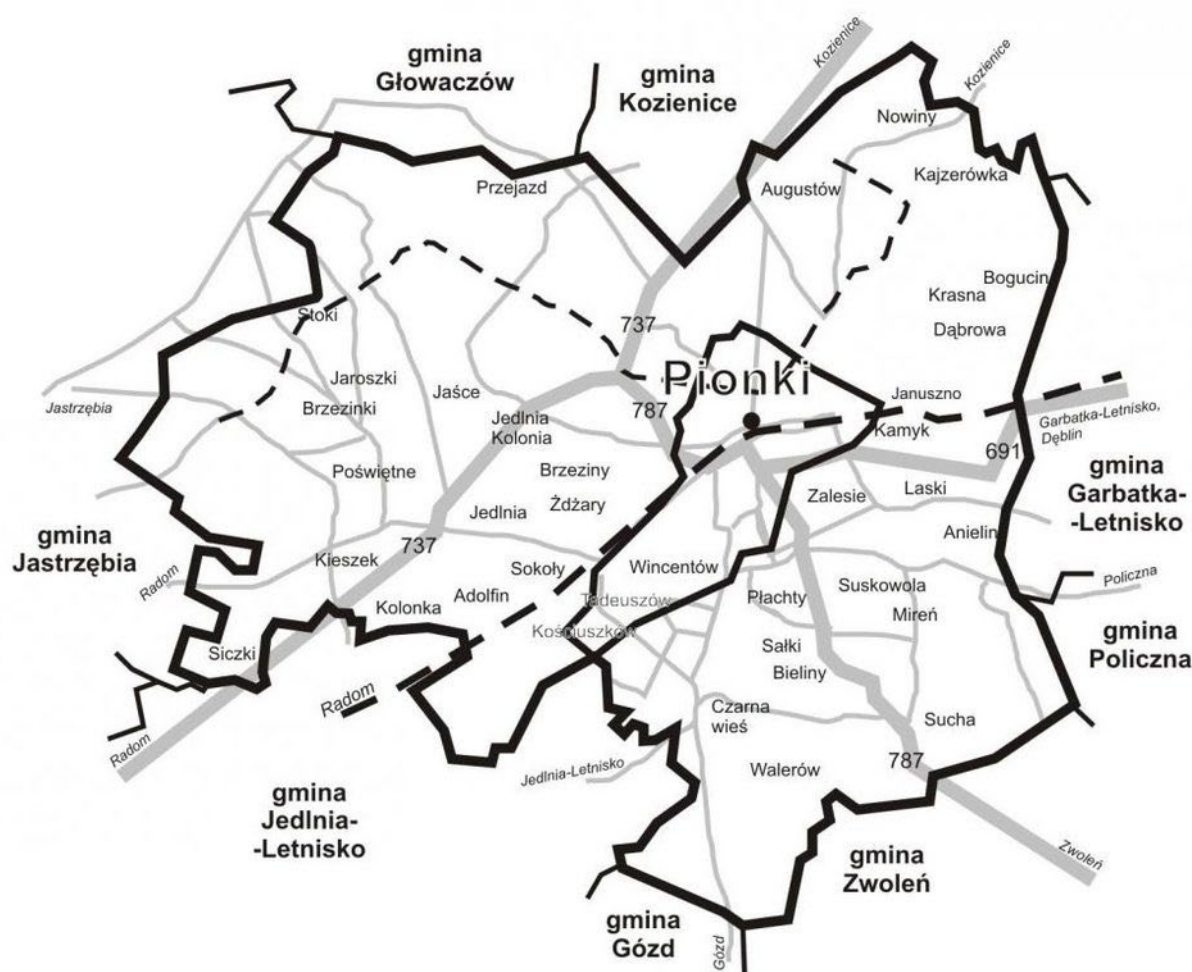
Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

Położenie geograficzne

Gmina Pionki to jedna z większych obszarowo gmin w powiecie radomskim. Zajmuje powierzchnię 231 km² (15,09% powierzchni powiatu). Na gminę składa się 37 wsi (stanowiących 31 jednostek pomocniczych – sołectw) położonych wokół miasta Pionki. Obszar ma charakter typowo rolniczy, jednak zaledwie 30% gruntów wykorzystywane jest rolniczo. Pozostałe grunty to wspaniałe lasy Puszczy Kozienickiej – Kozienicki Park Krajobrazowy.

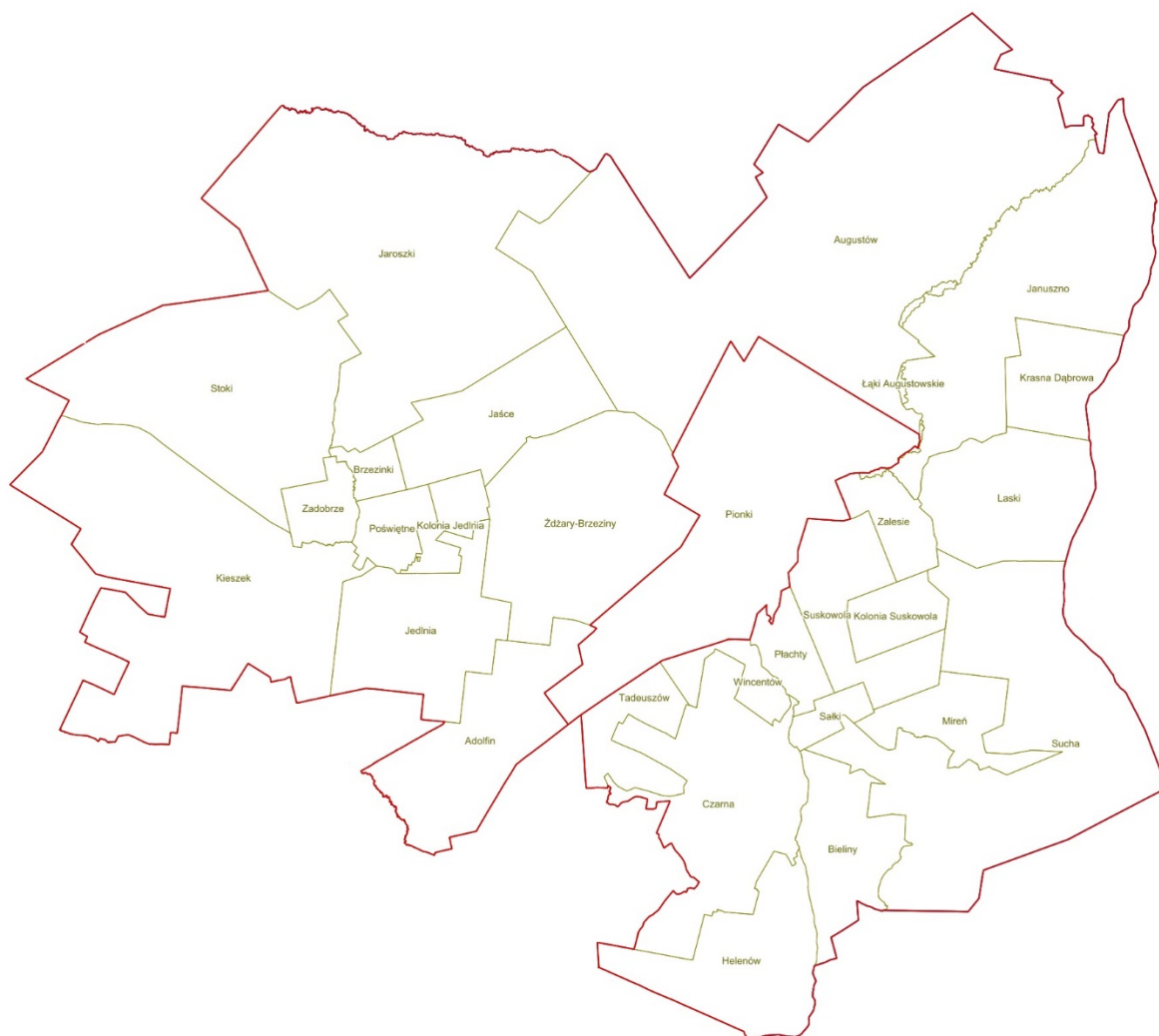
Gmina Pionki zlokalizowana jest w południowej części województwa mazowieckiego, we wschodniej części powiatu radomskiego. Graniczy z innymi jednostkami administracyjnymi powiatu radomskiego takimi jak: gminy Jedlnia-Letnisko, Jastrzębia, Gózd, a także z wydzielonym administracyjnie miastem Pionki oraz z gminami powiatu kozienickiego: gminą Garbatka-Letnisko, Kozienice, Głowaczów i gminami powiatu zwoleńskiego: gminą Zwoleń i Policzna.

Rysunek 1. Gmina Pionki i gminy sąsiadujące

Źródło: https://www.gmina-pionki.pl/strona-36-mapa_gminy.html

Rysunek 2. Gmina Pionki – obręby ewidencyyjne

Dzięki malowniczym, głównie leśnym krajobrazom gmina ma duży potencjał osadniczo-rekreacyjny. Jej lokalizacja na obszarach objętych ochroną prawną narzuca pewne ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym, ale jednocześnie sprzyja proekologicznym

rozwiązaniom. Przyrodnicze walory gminy sprawiają, że jest idealnym miejscem dla osób szukających spokoju i wytchnienia w otoczeniu natury, szczególnie lasów.

Ukształtowanie terenu

W regionalizacji fizyczno - geograficznej (wg J. Kondrackiego), omawiany teren leży w makroregionie Nizina Środkowomazowiecka, a dokładanie w mezoregionie Równina Kozienicka.³

Mezoregion charakteryzuje się płaskim, lekko falistym krajobrazem z niewielkimi wzniesieniami, co jest typowe dla terenów równinnych. Równina Kozienicka jest regionem o małej deniwelacji, ale jej krajobraz jest urozmaicony przez obecność dolin rzecznych oraz kompleksów leśnych.

Znajdują się tu równiny - zdenudowane wysoczyzny polodowcowe z dość licznymi wydrami podłużnymi i parabolicznymi o wysokości od kilku do kilkunastu metrów. Płaskodenne doliny rzek stanowią kilkumetrowe wcięcia na obszarze równinnych wysoczyzn. Wśród nich najniżej położone są doliny rzek Zagożdżonki i Leniwej (122-125 m. n.p.m.). Punkty najwyższe terenu - około 177 m. n.p.m., znajdują się w rejonie Helenowa (południe Gminy Pionki).⁴

Bogactwa naturalne i eksploatacja

Budowa geologiczna⁵

Budowa geologiczna tego obszaru jest wynikiem długotrwałych procesów geologicznych zachodzących od okresu mezozoiku po współczesność.

Podstawowym elementem podłoża geologicznego są skały mezozoiczne, głównie kredowe. W głębszych partiach podłoża występują osady morskie z okresu kredy górnej, takie jak margle, wapienie i opoki. Skały te są efektem osadzania się materiału w płytkim morzu, które pokrywało ten obszar około 100 milionów lat temu.

Na skałach mezozoicznych zalegają młodsze osady kenozoiczne, głównie paleogeńskie i neogeńskie. Są to przede wszystkim piaski, mułki i gliny, które powstały w warunkach lądowych i płytkowodnych. W okresie trzeciorzędu na tym terenie dominowały procesy denudacyjne i sedymentacyjne, które przyczyniły się do powstania pokrywy osadowej.

Najważniejszą rolę w kształtowaniu współczesnej budowy geologicznej Gminy Pionki odegrały procesy czwartorzędowe, związane z działalnością lodowców i peryglacjalnymi warunkami klimatycznymi.

Obszar ten był kilkakrotnie pokrywany przez lądolód skandynawski podczas zlodowaceń plejstocénskich. Pozostawił on po sobie różnorodne osady glacialne, takie jak gliny zwałowe (morena denna), piaski i żwiry fluwioglacjalne. Gliny zwałowe zawierają materiał skalny różnej frakcji, od ilów po głazy narzutowe (eratyki), przyniesione z północy Europy.

W okresach interglacjalnych i podczas topnienia lądolodu powstawały rozległe równiny sandrowe, zbudowane z piasków i żwirów pochodzenia fluwioglacjalnego. Materiał ten jest dobrze przesortowany i często tworzy warstwy o znacznej miąższości.

---

³ Mapa regionalizacji Polski z 2018 r. jako warstwa geoportalu „Geoserwis GDOŚ” w folderze „Inne dane środowiskowe”, warstwa „Mezoregiony fizycznogeograficzne”.

⁴ Studium..., op. cit.

⁵ Ibidem

W warunkach peryglacialnych, przy braku roślinności i silnych wiatrach, nastąpiła akumulacja osadów eolicznych. Na terenie Gminy Pionki występują lokalnie wydmy śródlądowe zbudowane z piasków eolicznych, które są świadectwem dawnych procesów pustynnych.

Budowa geologiczna ma bezpośredni wpływ na ukształtowanie powierzchni terenu:

- równiny morenowe – obszary płaskie lub lekko faliste, zbudowane z glin zwałowych,
- kemy i ozy – formy akumulacji lodowcowej i fluwioglacjalnej, tworzące niewielkie wzniesienia,
- dolinne formy erozyjne – doliny rzeczne i parowy, powstałe w wyniku działalności wód powierzchniowych w osadach łatwo erodowalnych.

Podsumowując, budowa geologiczna obszaru Gminy Pionki jest złożona i różnorodna, co wynika z długiej historii geologicznej tych terenów. Dominują osady czwartorzędowe związane z działalnością lądolodu i procesami peryglacialnymi, ale istotne są także głębsze struktury mezozoiczne. Ta różnorodność geologiczna wpływa na krajobraz, zasoby naturalne oraz możliwości gospodarczego wykorzystania terenu.

Możliwości eksploatacji i wykorzystania

Obszar gminy wpisuje się w cztery arkusze szczegółowej mapy geologicznej Polski – Głowaczów 672, Kozienice 673, Pionki 708 oraz Zwolen 709.

Kopalinami występującymi na terenie województwa mazowieckiego są głównie czwartorzędowe utwory okruchowe oraz trzeciorzędowe i czwartorzędowe surowce ilaste. Związane jest to z czwartorzędowymi formami działalności lodowców bądź akumulacyjnej działalności rzecznej i procesów eolicznych. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie Gminy znajdują się cztery złoża kruszywa naturalnego:

Tabela 1. Wykaz złóż występujących na terenie Gminy Pionki (tys. t)

Typ złoża	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Piaski i żwiry	Płachty	R	130	-	-
Piaski i żwiry	Krasna Dąbrowa I	E	124	-	0
Piaski i żwiry	Tadeuszów	R	17	-	-
Piaski i żwiry	Kieszek	Z	340	-	-

Oznaczenia: E - złożo eksploatowane, R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, Z - złożo, z którego wydobywanie zostało zaniechane.

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2023 roku, Państwowa Służba Geologiczna, <https://www.pgi.gov.pl/oferta-inst/wydawnictwa/serie-wydawnicze/bilans-zasobow-kopalin.html> (dostęp 02.10.2024 r.).

Dostępność komunikacyjna

Transport drogowy

Infrastrukturę komunikacyjną Gminy Pionki tworzy system dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych.

Drogi wojewódzkie biegnące przez teren gminy mają łączną długość wynoszącą 28,7 km. Są to odcinki w ciągach dróg o numerach:

- nr 691 – Pionki – Laski – Garbatka – Podlas – Bąkowiec – Opactwo;
- nr 737 – Radom – Siczki - Pionki – Augustów – Kozienice;
- nr 787 – skrzyżowanie z drogą nr 737 - Pionki – Suskowola – Sucha – Zwoleń (droga krajowa nr 12).

Z kolei drogi powiatowe biegnące przez Gminę Pionki liczą łącznie 41,3 km (wg dokumentów planistycznych gminy). Są to następujące odcinki:

- 3518W Wola Goryńska – Stare Mąkosy – Jedlnia;
- 3519W Lewaszówka – Poświętne;
- 3520W Suskowola – Policzna;
- 3521W Czarna – Sucha;
- 3522W Pionki - Podgóra;
- 3569W Sucha - Męciszów;
- 3523W Jedlnia – Sokoły – Pionki;
- 3524W Jedlnia-Letnisko - Czarna;
- 1716W Brzoza – Przejazd – do dr. 737.

Drogi gminne to łącznie 84 km dróg o nawierzchni twardej i 40 km dróg gruntowych⁶.

Siatka drogowa Gminy Pionki charakteryzuje się zróżnicowanym stanem nawierzchni, co wynika zarówno z uwarunkowań historycznych, jak i geograficznych regionu. Niestety, część dróg znajduje się w złym stanie technicznym i wymaga pilnych działań modernizacyjnych. Problemy te są szczególnie widoczne na drogach gminnych prowadzących do mniejszych miejscowości, ale są jednocześnie skutecznie adresowane, czego przykładem może być zrealizowana inwestycja w utwardzenie drogi gminnej w miejscowości Sałki w 2023 roku, gdzie infrastruktura nie była od lat poddawana gruntownym remontom.

Stan techniczny sieci drogowej często nie odpowiada wymaganym standardom, zwłaszcza w obliczu wciąż narastającego ruchu kołowego, zarówno ciężarowego, jak i osobowego. Wzrost natężenia ruchu wynika m.in. z rozwoju lokalnej gospodarki oraz zwiększonej mobilności mieszkańców. Problemy dotyczą nie tylko stanu nawierzchni, ale również niewystarczającej szerokości jezdni, jej nieodpowiedniego wyprofilowania, a także kolizyjności z drogami lokalnymi i siecią kolejową przebiegającą przez gminę. Szczególnie niebezpieczne są skrzyżowania dróg z liniami kolejowymi.

Znacznym zagrożeniem dla samochodów osobowych, ruchu pieszego oraz szybko rozwijającej się turystyki rowerowej jest tranzyt ciężarowy. Ciężkie pojazdy często korzystają z dróg gminnych jako skrótów, co przyczynia się do szybszej degradacji nawierzchni i zwiększa ryzyko wypadków. Mieszkańcy zgłaszają obawy związane z bezpieczeństwem na drogach, szczególnie w pobliżu szkół i placów zabaw.

Wśród potrzeb rozwojowych gminy wyróżnia się braki w infrastrukturze drogowej, w szczególności zbyt mały odsetek utwardzonych nawierzchni dróg gminnych w największych skupiskach mieszkalnych oraz na obszarach nowo powstającej zabudowy. Brak utwardzonych dróg utrudnia codzienne funkcjonowanie mieszkańców, wpływa negatywnie na dostępność usług publicznych i ogranicza potencjał inwestycyjny tych terenów. Jednak tu też

---

⁶ Dane: Referat Inwestycji i Rozwoju Urzędu Gminy Pionki.

widać duże zmiany w zakresie aktywnego uzupełniania brakującej infrastruktury przez Urząd Gminy.

Aby zwiększyć poziom bezpieczeństwa w obszarach zabudowanych, konieczne jest dążenie do budowy infrastruktury okołodrogowej, w tym chodników, przejść dla pieszych oraz oświetlenia dróg. W wielu miejscowościach brak chodników zmusza pieszych do poruszania się poboczem jezdni, co stwarza realne zagrożenie. Oświetlenie uliczne jest niezbędne nie tylko dla komfortu mieszkańców, ale przede wszystkim dla poprawy bezpieczeństwa w godzinach wieczornych i nocnych.

Ważnym problemem z perspektywy dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa przemieszczających się mieszkańców gminy jest brak odpowiedniej infrastruktury tras rowerowych. Gmina Pionki, otoczona malowniczymi lasami Puszczy Kozienickiej, ma duży potencjał rozwoju turystyki rowerowej. Jednakże brak dedykowanych ścieżek rowerowych ogranicza możliwość bezpiecznego poruszania się rowerzystów między miejscowościami takimi jak Augustów, Tadeuszów czy Żdźary. Rozwój sieci tras rowerowych mógłby nie tylko zwiększyć atrakcyjność gminy, ale również promować zdrowy styl życia wśród mieszkańców.

Zapewnienie bezpiecznych połączeń komunikacyjnych pomiędzy poszczególnymi miejscowościami nie jest w pełni zależne od gminy ze względu na fakt, iż główne szlaki komunikacyjne biegnące przez jej teren są drogami wojewódzkimi lub powiatowymi. Drogi wojewódzkie nr 737 i 691, które przebiegają przez gminę, są kluczowymi arteriami łączącymi ją z sąsiednimi regionami. Jednak zarządzanie tymi drogami leży w gestii władz wojewódzkich i powiatowych, co ogranicza możliwości inwestycyjne gminy w tym zakresie. Gmina Pionki, jako zarządca dróg gminnych, może samodzielnie realizować zadania wyłącznie w pasie dróg gminnych, co utrudnia kompleksowe rozwiązanie problemów komunikacyjnych.

Mimo tych ograniczeń, władze gminy podejmują liczne działania mające na celu poprawę infrastruktury drogowej. W planach inwestycyjnych przewidziano modernizację kluczowych odcinków dróg gminnych, utwardzanie nawierzchni w miejscach najbardziej tego potrzebujących oraz budowę nowych połączeń drogowych ułatwiających komunikację między sołectwami. Gmina aktywnie poszukuje również możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym funduszy unijnych, na realizację projektów związanych z infrastrukturą drogową i towarzyszącą (w tym m. in. chodniki i trasy rowerowe).

Współpraca z władzami powiatowymi i wojewódzkimi jest kluczowa dla skutecznego rozwiązywania problemów komunikacyjnych. Gmina stara się inicjować dialog i wspólne projekty, które pozwolą na modernizację dróg o wyższym znaczeniu oraz poprawę bezpieczeństwa na skrzyżowaniach. Istotne jest również uwzględnienie w tych działaniach opinii i potrzeb mieszkańców, co zwiększa efektywność podejmowanych inicjatyw.

Podsumowując, stan infrastruktury drogowej w Gminie Pionki wymaga zdecydowanych działań mających na celu modernizację i rozbudowę sieci drogowej oraz okołodrogowej. Poprawa jakości dróg, budowa chodników, oświetlenia i ścieżek rowerowych przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, ułatwi codzienne funkcjonowanie oraz wpłynie pozytywnie na rozwój gminy. Wymaga to jednak nie tylko zaangażowania władz lokalnych, ale także skutecznej współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania.

Transport publiczny

W gminie nie funkcjonuje system ogólnodostępnego transportu zbiorowego organizowany przez samorząd. Ze względu na lokalizację w obrębie istotnych lokalnie szlaków

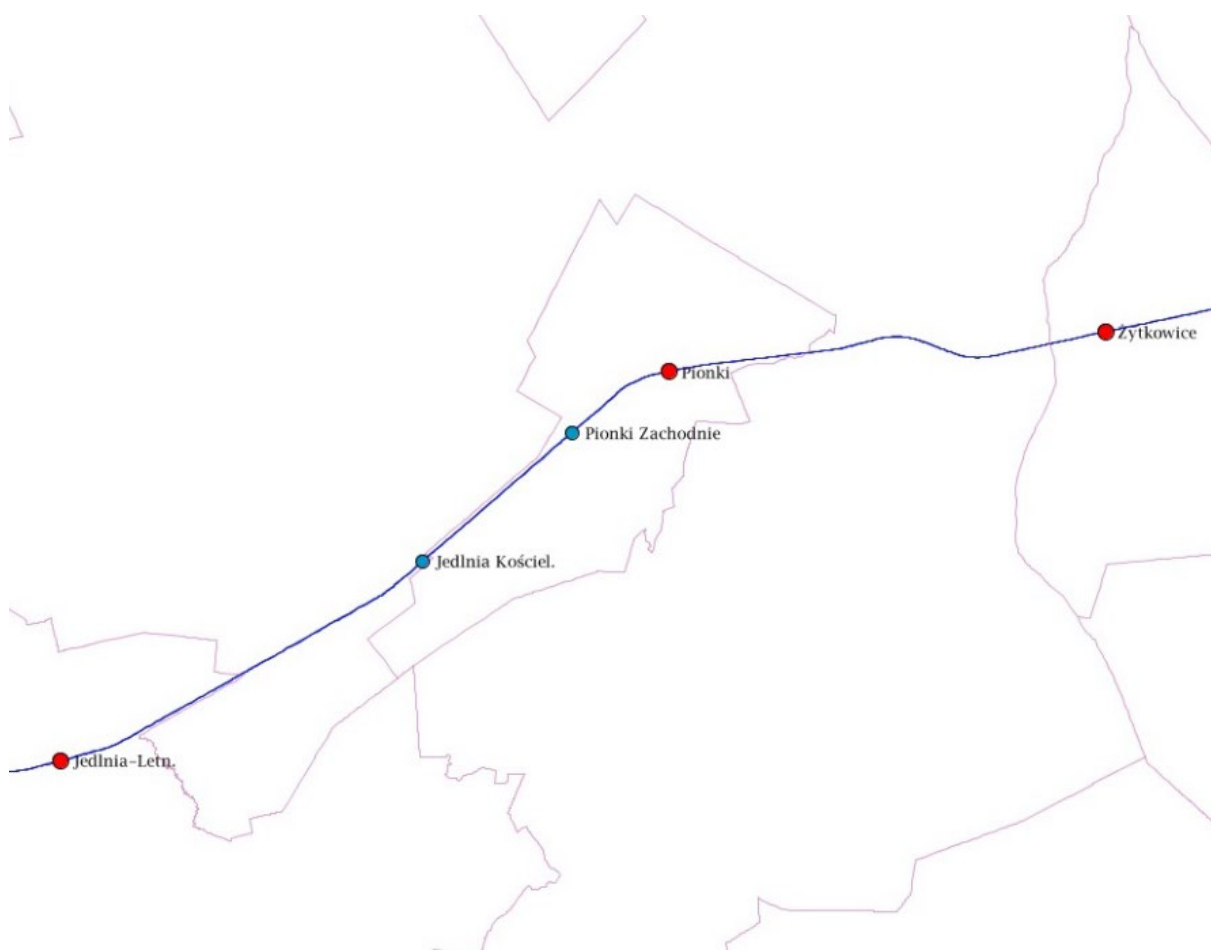

komunikacyjnych, niektóre miejscowości są w zasięgu komunikacji PKS lub busów obsługujących ruch międzymiastowy⁷. W mniej korzystnej sytuacji znajdują się najmniejsze miejscowości oddalone od głównych szlaków komunikacyjnych, gdzie jedynym środkiem komunikacji pozostaje transport indywidualny.

Transport kolejowy

Gmina Pionki usytuowana jest przy trasie kolejowej nr 26 (Radom – Pionki – Dęblin), wzdłuż której na terenie gminy znajduje się przystanek kolejowy (Jedlnia Kościelna) w miejscowości Sokoły - średnia dobową wymiana pasażerska w 2023 roku wynosiła 50-99 osób, przy średniej dobowej liczbie zatrzymań 29 i średniej liczbie pasażerów na jedno zatrzymanie pociągu w zakresie od 0 do 2⁸. Długość odcinka tej linii na terenie Gminy Pionki wynosi 15,702 km. Dzięki niej mieszkańcy mogą podróżować m.in. do Radomia i Lublina. Dodatkowo w pobliżu gminy przy tej samej trasie kolejowej znajdują się trzy stacje kolejowe: Jedlnia-Letnisko, Pionki oraz Żytkowice i przystanek kolejowy Pionki Zachodnie.

Rysunek 3. Linie kolejowe na terenie Gminy Pionki

Źródło: Interaktywna Mapa Linii Kolejowych PKP SA <http://mapa.plk-sa.pl/>.

Transport lotniczy

W Gminie Pionki nie ma lotnisk. Mieszkańcy gminy mają natomiast bardzo łatwy dostęp do nowoczesnych, międzynarodowych lotnisk cywilnych obsługujących loty pasażerskie krajowe

⁷ Z Pionek można dojechać komunikacją autobusową m. in. do Warszawy, Radomia, Koźienic, Lublina czy Zamościa.

⁸ Dane za: Urząd Transportu Kolejowego, <https://dane.utk.gov.pl/sts/przewozy-pasazerskie/wymiana-pasazerska-na-s/21440,Przewozy-pasazerskie.html> (dostęp 10.10.2024 r.).

i zagraniczne w Warszawie (Lotnisko Chopina – około 75-100 minut jazdy samochodem) i Radomiu (Lotnisko Warszawa-Radom około 25-45 minut jazdy samochodem).

Dostępność sieci Internet

Jednym z czynników mogących negatywnie oddziaływać na możliwość rozwojowe gminy jest dostępność sieci Internet. W gminie jest 4 068 punktów adresowych. Na koniec grudnia 2024 roku w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych było 3 257 punktów adresowych, a 811 pozostało bez zasięgu. Na wskazanym obszarze było 880 białych plam NGA. Od 1 stycznia 2023 do 31 grudnia 2024 roku obywatele zgłosili 135 zapotrzebowań na Internet i 9 weryfikacji danych w systemie internet.gov.pl.⁹

W gminie zgłoszone zostały plany inwestycyjne obejmujące 536 punktów adresowych. Zgłoszone plany inwestycyjne przewidują objęcie w kolejnych 3 latach zasięgiem stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych:

- 141 punktów adresowych znajdujących się już w zasięgu rzeczywistym;
- 4 punkty adresowych znajdujących się już w zasięgu wyłącznie hurtowym;
- 0 punktów adresowych znajdujących się już w zasięgu teoretycznym;
- 0 punktów adresowych znajdujących się w planie inwestycyjnym ze środków publicznych;
- 5 punktów adresowych znajdujących się w innym planie inwestycyjnym ze środków prywatnych;
- 386 punktów adresowych będących białymi plamami (bez zasięgu).¹⁰

Na terenie gminy usługi dostępu do Internetu świadczy około 10 podmiotów telekomunikacyjnych¹¹. Do najważniejszych dostawców Internetu światłowodowego należą - Orange Polska S.A., Netia S. A., Vectra S. A., RFC Internet Sp. z o. o., INEA Sp. z o. o., Fiberhost S. A., P4 Sp. z o. o., T-Mobile Polska S. A. Polkomtel Sp. z o. o. oferuje dostęp do sieci z wykorzystaniem kabli parowych miedzianych.

Rosnąca dostępność Internetu jest pokłosiem realizacji na obszarze powiatu radomskiego, w tym w Gminie Pionki, Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC), wspierającego budowę sieci światłowodowej w lokalizacjach, gdzie usługi te nie były wcześniej dostępne. W trzecim etapie programu (realizowanym do końca 2021 roku) na obszarze objętym projektem powstała infrastruktura światłowodowa obejmująca dużą część gospodarstw domowych i wszystkie jednostki oświatowe. Nadal jednak pozostają miejsca, które nie są wyposażone w infrastrukturę światłowodową (nie wszystkie gospodarstwa domowe zostały objęte realizacją projektu w ramach POPC).

---

⁹ Dane z raportu: Minister Cyfryzacji, Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu – województwo mazowieckie, IV kwartał 2024, www.internet.gov.pl.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Wg danych: <https://internet.gov.pl/> (dostęp 05.09.2024 r.)

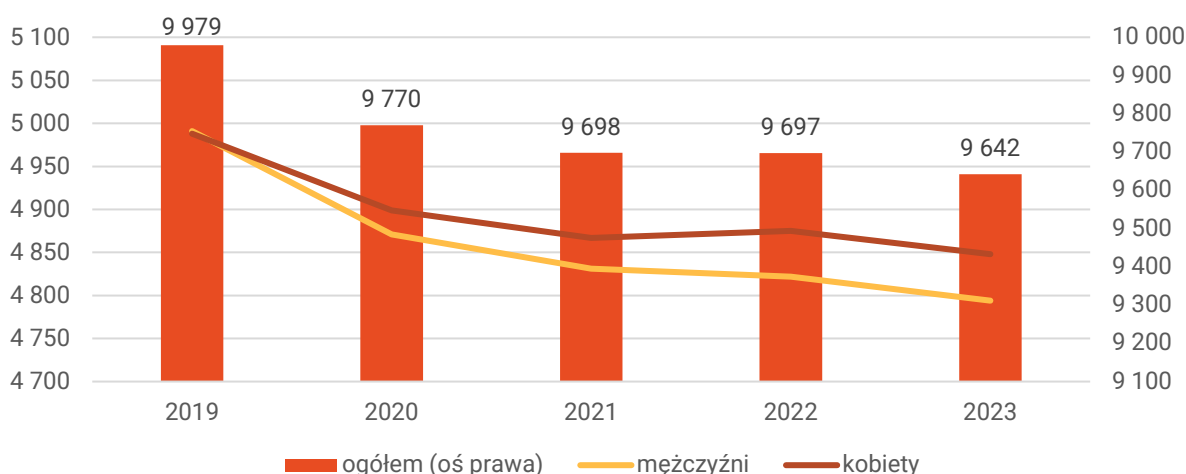
Ludność i procesy demograficzne

Liczba mieszkańców Gminy Pionki, według stanu na dzień 31 grudnia 2023 roku na podstawie prowadzonego przez gminę stałego rejestru mieszkańców wynosi 9780 osób.

Daje to następującą liczbę mieszkańców w poszczególnych sołectwach: Adolfin 199, Augustów 540, Bieliny 87, Brzezinki 61, Brzeziny 128, Czarna Kolonia 502, Czarna Wieś 523, Działki Suskowolskie 613, Helenów 187, Huta + Kieszek 363, Januszno 343, Jaroszek 190, Jaśce + Karpówka 258, Jedlnia 613, Jedlnia-Kolonia 362, Kamyk + Zalesie 488, Kolonka 146, Kościuszków + Marcelów + Tadeuszów 295, Krasna Dąbrowa 155, Laski 624, Mireń 286, Płachty 264, Poświętne 211, Sałki 124, Sokoły 302, Stoki 143, Sucha + Sucha Poduchowna 415, Suskowola 842, Wincentów 214, Zadobrze 140, Żdzary 162.

Na terenie Gminy Pionki, według danych Głównego Urzędu Statystycznego¹² na dzień 31 grudnia 2023 roku, zameldowane były 9642 osoby (4794 mężczyzn i 4848 kobiet). Gęstość zaludnienia w gminie w 2023 r. wyniosła 42 os/km². Wykres 12 ilustruje dynamikę zmian ludności w ostatnich 5 latach (dostępnych w bazach BDL GUS).

Wykres 12. Liczba ludności w Gminie Pionki w latach 2019-2023 (pobyt stały i czasowy, na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Przedstawione dane ukazują stopniowy spadek liczby mieszkańców w Gminie Pionki w latach 2019-2023.¹³ Całkowita populacja zmniejszyła się z 9 979 osób w 2019 roku do 9 642 osób w 2023 roku, co oznacza spadek o około 3,4%. Liczba mężczyzn zmalała z 4 991 do 4 794, czyli

¹² Dane z rejestrów gminnych i bazy GUS nieznacznie się różnią, co wynika z nieznacznie odmiennych metod ich zbierania i częstotliwości aktualizacji obu baz. Natomiast kierunek zmian jest ten sam. W dalszej części analiz porównawczych będą wykorzystywane dane BDL GUS, ze względu na ich dostępność także dla innych JST, a co za tym idzie prowadzenie analiz porównawczych.

¹³ Należy także zauważyć, że różnice w liczbie ludności gminy Pionki między końcem 2019 a 2020 roku wynikają z aktualizacji metodologii bilansowania ludności przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Od 2020 roku GUS opiera bilanse ludności na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021). Wcześniej, do 2019 roku włącznie, bilanse bazowały na wynikach NSP 2011. Zmiana ta spowodowała przeliczenie danych o stanie i strukturze ludności za lata 2020 i 2021 zgodnie z nowymi wynikami spisowymi. Wyniki NSP 2021 wykazały liczbę ludności Polski o około 173 tysiące mniejszą w porównaniu z wcześniejszymi bilansami, co wpłynęło na korekty danych na poziomie poszczególnych gmin, w tym gminy Pionki.

o około 4%, natomiast liczba kobiet zmniejszyła się z 4 988 do 4 848, co stanowi spadek o około 2,8%.

Tendencja spadkowa jest wynikiem kilku czynników. Po pierwsze, ujemny przyrost naturalny (por. tabela 2) – liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń, co zaczyna być obserwowane w ostatnich latach także w mniejszych gminach i na obszarach wiejskich. Starzenie się społeczeństwa jest skutkiem zmian doświadczanych w skali ogólnopolskiej. Dowodem tego zjawiska jest także narastanie dysproporcji liczby kobiet i mężczyzn, co wynika z coraz większego udziału osób w wieku poprodukcyjnym w lokalnej społeczności i większej śmiertelności mężczyzn w tej grupie. Po drugie, ujemne saldo migracji (por. tabela 3). W przypadku migracji trendy nie są tak jednoznaczne, jak w przypadku przyrostu naturalnego. Na przemian pojawiają się lata pozytywnego i negatywnego bilansu w tym wymiarze.

Tabela 2. Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w Gminie Pionki w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
urodzenia żywe	96	77	80	67	59
urodzenia żywe, mężczyźni	52	45	42	30	37
urodzenia żywe, kobiety	44	32	38	37	22
zgony ogółem	113	124	137	103	108
zgony ogółem, mężczyźni	64	66	82	64	59
zgony ogółem, kobiety	49	58	55	39	49
przyrost naturalny	-17	-47	-57	-36	-49
przyrost naturalny, mężczyźni	-12	-21	-40	-34	-22
przyrost naturalny, kobiety	-5	-26	-17	-2	-27
przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,70	-4,79	-5,86	-3,72	-5,07
przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie radomskim	1,22	-1,69	-4,08	-1,74	-1,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

W całym analizowanym okresie Gmina Pionki notowała negatywną wartość przyrostu naturalnego. Wysoki ujemny bilans był wyraźnie widoczny w 2021 roku, co można wiązać z dużym wzrostem liczby zgonów towarzyszącym skutkom pandemii COVID-19, a także ograniczeniom w dostępie do służby zdrowia wynikającym z lockdownów. Podobne zjawisko obserwowano także w całym powiecie radomskim. Niestety, kolejny duży negatywny wzrost wskaźnika przyrostu naturalnego widoczny jest w 2023 roku, ale tym razem przyczyny są zgoła odmienne. Zaobserwować można duży spadek liczby urodzeń, co jest zwiastunem przyszłych problemów demograficznych.

Saldo migracji podlegało w badanym okresie intensywnym wahaniom. W przypadku Gminy Pionki można zauważyć dwa przeciwstawne trendy. Pierwszy to odpływ młodych osób do ośrodków miejskich, w poszukiwaniu pracy czy w celu kontynuacji ścieżki zawodowej po ukończonych studiach. Drugi trend to suburbanizacja, a więc przenoszenie się z obszarów miejskich na wartościowe środowiskowo tereny wiejskie w poszukiwaniu lepszej jakości życia. Będzie ona narastała w miarę lepszego uzbrojenia w infrastrukturę komunalną i komunikacyjną terenów gminy, które mają wysokie walory krajobrazowe i środowiskowe (por. tabela 3).

Tabela 3. Migracje na pobyt stały wg płci migrantów i kierunku (liczba osób) w kolejnych latach

	2019	2020	2021	2022	2023
zameldowania ogółem	113	88	126	113	110
zameldowania z miast	88	65	93	88	79
zameldowania ze wsi	22	21	30	22	30
wymeldowania ogółem	132	84	150	88	118
wymeldowania do miast	93	50	98	58	91
wymeldowania na wieś	39	34	52	29	27
saldo migracji	-19	4	-24	25	-8
saldo migracji na 1000 osób	-1,9	0,4	-2,5	2,6	-0,8
saldo migracji na 1000 osób w powiecie radomskim	-0,1	0,4	1,3	1,9	2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rok 2023 był pierwszym rokiem od zakończenia II wojny światowej, w którym liczba urodzeń nie przekroczyła w naszym kraju 300 tysięcy. Urodziło się bowiem 272,5 tysięcy dzieci (podczas gdy 2020 roku liczba ta wynosiła 355,3 tysięcy.; w 2021 roku – 331,5 tysięcy.; w 2022 r. – 305,1 tysięcy. Na koniec 2023 r. liczba ludności Polski wyniosła 37 637 tysięcy i była o prawie 130 tysięcy niższa niż w 2022 roku (129,3 tys. osób) i niższa niż w 2011 roku, gdy liczba ludności wynosiła 38 538 tysięcy, czyli zmniejszyła się o ponad 900 tysięcy osób. Wraz ze spadkiem liczby ludności zmienia się także struktura ekonomicznych grup wieku. GUS zwraca też uwagę na to, że przyspiesza proces starzenia się ludności Polski. Rośnie bowiem grupa w wieku poprodukcyjnym, a coraz mniej liczna jest grupa osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.

Tabela 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej	1 472	1 548	1 520	1 490	1 445
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej: mężczyźni	751	783	772	756	733
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej: kobiety	721	765	748	734	712
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni	6 641	6 309	6 257	6 236	6 168
w wieku produkcyjnym: mężczyźni	3 631	3 458	3 433	3 411	3 368
w wieku produkcyjnym: kobiety	3 010	2 851	2 824	2 825	2 800
w wieku poprodukcyjnym	1 866	1 913	1 921	1 971	2 029
w wieku poprodukcyjnym: mężczyźni	609	630	626	655	693
w wieku poprodukcyjnym: kobiety	1 257	1 283	1 295	1 316	1 336

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

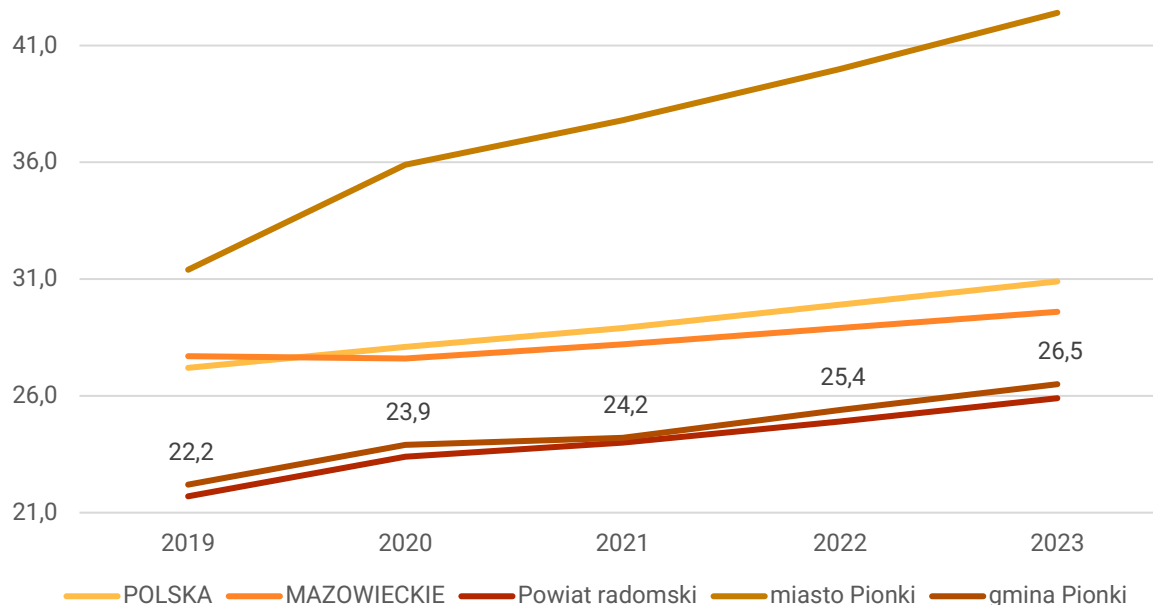
Analiza dynamiki zmian ludności w poszczególnych przedziałach wiekowych wskazuje na stopniowe starzenie się społeczności Gminy Pionki. Proces ten jest naturalny dla naszego

kraju. Wydaje się, że jedynym sposobem na przeciwdziałanie mu jest tworzenie dobrych warunków dla migracji z miast oraz okolicznych obszarów wiejskich na teren gminy. Sprzyjać temu mogą czynniki naturalnie utożsamiane z komfortem życia, ale także podejmowanie prób obniżania kosztów funkcjonowania mieszkańców czy przedsiębiorstw oferujących godne warunki zatrudnienia.

Dobłą ilustracją sytuacji demograficznej gminy jest rosnący, lecz nadal relatywnie niski współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, który liczony jest (wg metodyki GUS) jako liczba osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata.

W przypadku Gminy Pionki wartość współczynnika jest zdecydowanie niższa niż średnia krajowa, wojewódzka i odpowiadający średniej dla powiatu radomskiego. Wartość wskaźnika na koniec 2023 roku zbliżyła się do 24. Jednocześnie trend w kierunku starzenia się społeczeństwa jest podobny, jak w reszcie kraju.

Wykres 13. Współczynnik obciążenia demograficznego (wartość w procentach) w latach 2018-2022 (etykiety z wartościami wyłącznie dla Gminy Pionki)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

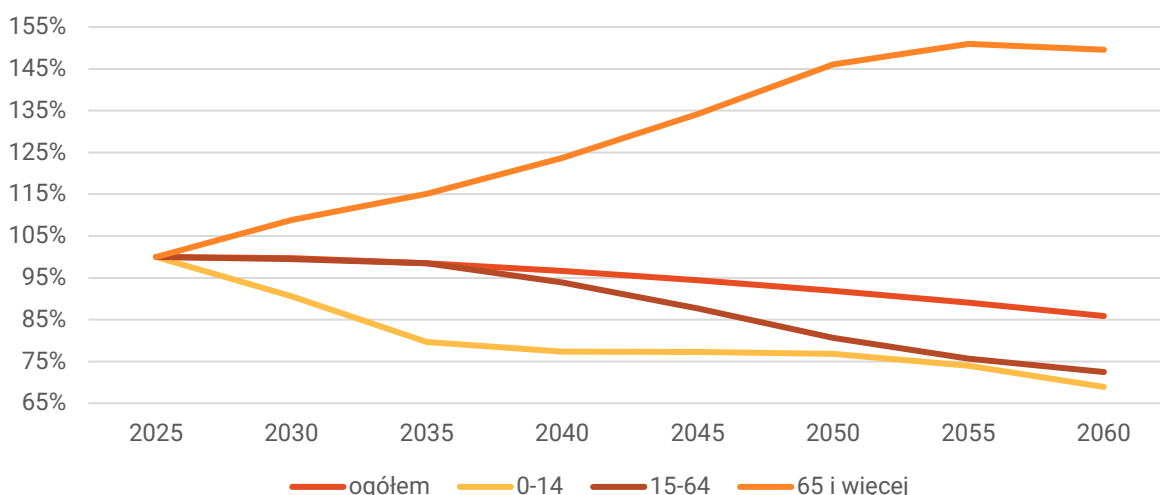
Prognoza demograficzna GUS¹⁴ przygotowana dla powiatu radomskiego zakłada stabilizację ogólnej liczby ludności do 2030 roku, a następnie stały jej spadek w kolejnych latach (por. wykres 14).

Według prognozy liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie dynamicznie rosnąć, szczególnie po 2035 roku. W przypadku populacji mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym sytuacja będzie wyglądała inaczej, do 2035 roku jej spadki będą największe, a po wskazanym roku sytuacja ilościowa w tej grupie wiekowej się ustabilizuje, jednak nadal będzie kontynuować trend spadkowy. Co ważne, liczba osób w wieku produkcyjnym będzie stabilna do 2035 roku, a następnie zacznie wyraźnie spadać.

¹⁴ GUS, Prognoza ludności wg płci i 5-letnich grup wieku na lata 2023-2060 (opracowana na bazie NSP 2021), 2023.

Oczywiście sytuacja powiatu radomskiego, a więc i prawdopodobnie Gminy Pionki będzie podobna w wymiarze zjawisk makro, jak reszty terytorium Polski. Prognozy nie zakładają istotnego wpływu czynników zewnętrznych na procesy ludnościowe, jak na przykład migracja z terenów Ukrainy czy relokacje migrantów z Europy Zachodniej do Polski. W tej chwili nie ma opracowań, które w sposób rzetelny przekładałyby wpływ tych potencjalnych i bardzo istotnych procesów na skalę gmin i powiatów województwa mazowieckiego.

Wykres 14. Prognoza zmian liczby ludności powiatu radomskiego do 2060 r. w podziale na grupy wiekowe (2025 r. = 100%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Prognozy demograficznej na lata 2023-2060 wydanej przez GUS.

Poniżej (por. tabela 5) dokonano szacunku liczby ludności Gminy Pionki, przy założeniu identycznego tempa zmian w poszczególnych grupach wiekowych, jak w przypadku prognozy dla powiatu radomskiego. Przy zmaterializowaniu się założeń przyjętych przez GUS, liczba ludności w gminie spadnie w 2035 roku do 9532 osób, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku 65 i więcej lat o blisko 22% i spadku liczby osób młodszych niż 15 lat o 25% w porównaniu z końcem roku 2023.

Tabela 5. Prognozowane zmiany liczby ludności w Gminie Pionki w latach 2023-2060

	2023	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
ogółem	9642	9630	9627	9532	9361	9146	8902	8631	8330
0-14	1445	1359	1231	1082	1052	1050	1044	1006	936
15-64	6482	6455	6420	6360	6063	5659	5205	4884	4678
65 i więcej	1715	1816	1976	2090	2246	2437	2653	2742	2716

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Prognozy demograficznej na lata 2023-2060 wydanej przez GUS.

Jednocześnie bardzo niepokojące są wyniki prognozowania liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, która może spaść do 2035 roku o około 25%. Zmiany te będą nie tylko istotne dla planowania zmian w zakresie organizacji edukacji i wychowania dzieci i młodzieży, ale także sytuacji na rynku pracy i przyszłych zmian w ochronie zdrowia oraz pomocy społecznej.

Gospodarka i rynek pracy

Przedsiębiorczość

Według rejestru REGON liczba podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Pionki na koniec 2023 roku wynosiła 768 (dane GUS). Zgrupowane były one przede wszystkim w następujących kategoriach:

- **budownictwo – 177**, w tym roboty budowlane specjalistyczne - 148;
- **handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 160**, w tym handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi – 92, a handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych – 37;
- **przetwórstwo przemysłowe - 116**, w tym produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – 49, a produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli - 20.

W ciągu ostatnich pięciu lat szczególnie dynamicznie zwiększała się liczba przedsiębiorców zajmujących się działalnością rejestrowaną poza sekcją A rodzajów działalności PKD 2007, czyli rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Szczegółowe dane przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Pionki wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	626	666	695	732	768
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	32	33	33	33	34
przemysł i budownictwo	248	265	267	287	299
pozostała działalność	346	368	395	412	435

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W dominującej większości działalność gospodarczą prowadzą podmioty z sektora prywatnego. Liczba podmiotów, których właścicielem jest sektor publiczny jest stabilna (por. tabela 7). Tendencja ta nie odbiega od zjawisk typowych dla całego kraju.

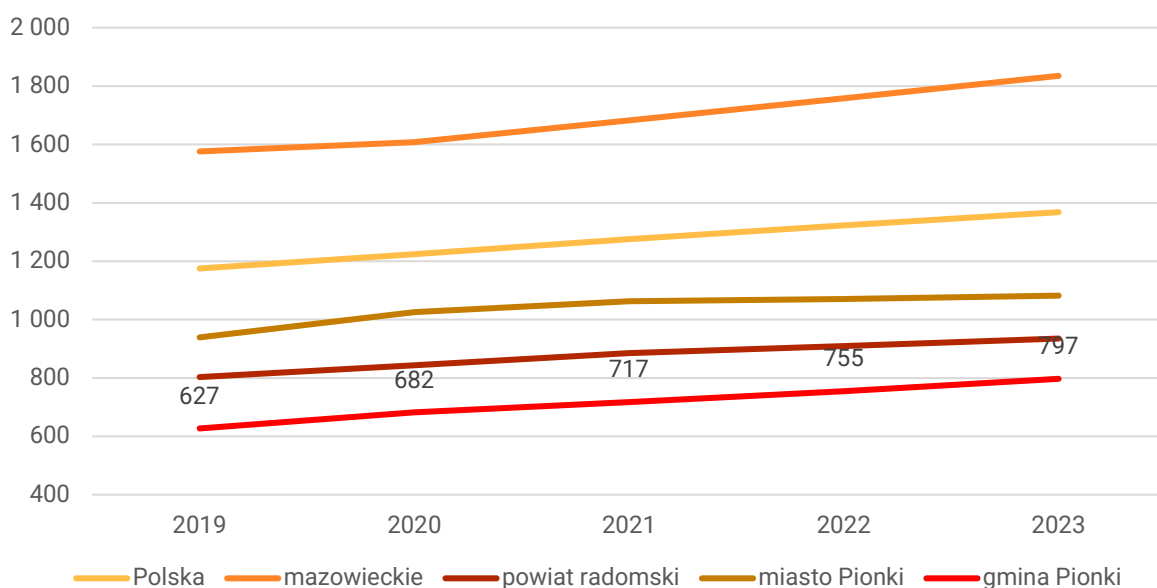
Tabela 7. Liczba podmiotów gospodarczych z podziałem na sektory w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
sektor publiczny	10	10	12	12	12
sektor prywatny	607	649	672	711	748

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Odczyt poziomu przedsiębiorczości mierzonego liczbą zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów na 10 tys. mieszkańców (por. wykres 15) wskazuje, że wartość ta dla gminy (797 w 2023 roku) jest nieznacznie niższa niż średnia dla całego powiatu radomskiego (935). Jednocześnie wskaźnik ten jest niższy niż wartość przypisywana województwu mazowieckiemu (1835) i całej Polsce (1368). Warto zauważyć, że tempo przyrostu postaw przedsiębiorczych mierzonych tym wskaźnikiem na terenie gminy jest znacznie szybszy niż w skali powiatu, województwa czy kraju. W latach 2019-2023 wskaźnik wzrósł o ponad 27%, co świadczy o ożywieniu gospodarczym w Gminie Pionki w ostatnich latach. Dotychczasową dysproporcję, która będzie prawdopodobnie niemożliwa do pokonania, uzasadnić można unikalnym charakterem gminy, związanym z położeniem na terenach chronionych.

Wykres 15. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W zakresie form organizacyjnych, większość przedsiębiorców to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (wg danych GUS w 2023 roku było 90% wszystkich przedsiębiorstw). W całym analizowanym okresie, przy systematycznym wzroście liczby przedsiębiorstw z tej kategorii, liczba podmiotów przyjmujących inne formy organizacyjne pozostawała na stabilnym i praktycznie niezmiennym poziomie. Szczegółowe informacje zawiera tabela 8.

Tabela 8. Formy organizacyjne prowadzenia działalności gospodarczej w latach 2019-2023 za bazą REGON

	2019	2020	2021	2022	2023
sektor prywatny ogółem	607	649	672	711	748
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	535	572	597	634	669
spółki handlowe	24	26	26	23	24
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3	3	3	3	3
Spółdzielnie	0	0	1	1	1
Fundacje	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	16	17	16	16	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponad 96% podmiotów gospodarczych w Gminie Pionki w 2023 roku stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 osób (por. tabela 9). Liczba przedsiębiorstw spełniających kryterium małych w zakresie liczby pracowników utrzymuje się od 2019 roku na stałym poziomie. W grupie średnich przedsiębiorstw przybyło jedno w 2021 roku.

Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg klas wielkości

	2019	2020	2021	2022	2023
0 – 9	599	637	666	703	739
10 – 49	25	27	26	26	26
50 – 249	2	2	3	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na lokalnym rynku przedsiębiorstw można wskazać aktywne od wielu lat:

- Zakłady Chemiczne "BOCHEM" Sp. z o.o. - Działki Suskowolskie - produkcja klejów przemysłowych i skrobi modyfikowanej;
- Zakłady Drzewne Zadobrze – Zadobrze – producent podłóg z drewna;
- Zakład Piekarniczo-Cukierniczy "MARIA" - Działki Suskowolskie - produkcja pieczywa i wyrobów cukierniczych;
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „KOSIEK” - Działki Suskowolskie - produkcja pieczywa, opakowań drewnianych, transport i catering;
- TECHMAT Maciej Tomaszewski - Działki Suskowolskie - produkcja mebli kuchennych i wykończenia wnętrz;
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „GLIZAMET” - Działki Suskowolskie - produkcja mięsa i wędlin.

Rynek pracy

Rynek pracy w Gminie Pionki charakteryzuje się specyficznymi wyzwaniami i szansami, które odróżniają go na tle powiatu, województwa mazowieckiego i kraju. Gmina Pionki obejmuje obszary rolnicze i chronione, co wpływa na strukturę zatrudnienia i dostępność miejsc pracy. W porównaniu z resztą powiatu radomskiego, gdzie rozwijają się sektory przemysłowe i usługowe, gmina pozostaje w większym zakresie zależna od rolnictwa i leśnictwa. To powoduje, że rynek pracy jest mniej zróżnicowany, a mieszkańcy mają ograniczone możliwości zatrudnienia.

Na tle województwa mazowieckiego, które jest jednym z najdynamiczniej rozwijających się regionów w Polsce, Gmina Pionki wypada słabiej pod względem inwestycji i infrastruktury. W Gminie Pionki brakuje dużych inwestorów i nowoczesnych przedsiębiorstw. To skutkuje wyższym poziomem bezrobocia i migracją młodych ludzi do większych miast w poszukiwaniu lepszych perspektyw zawodowych.

W skali kraju Gmina Pionki zмага się z problemami typowymi dla obszarów wiejskich, takimi jak niedostateczna infrastruktura transportowa, ograniczony dostęp do edukacji wyższej i specjalistycznych szkoleń zawodowych. Te czynniki utrudniają rozwój lokalnej przedsiębiorczości i przyciąganie inwestorów zewnętrznych. W efekcie mieszkańcy często muszą szukać pracy poza miejscem zamieszkania, co wpływa na spójność społeczną i ekonomiczną gminy.

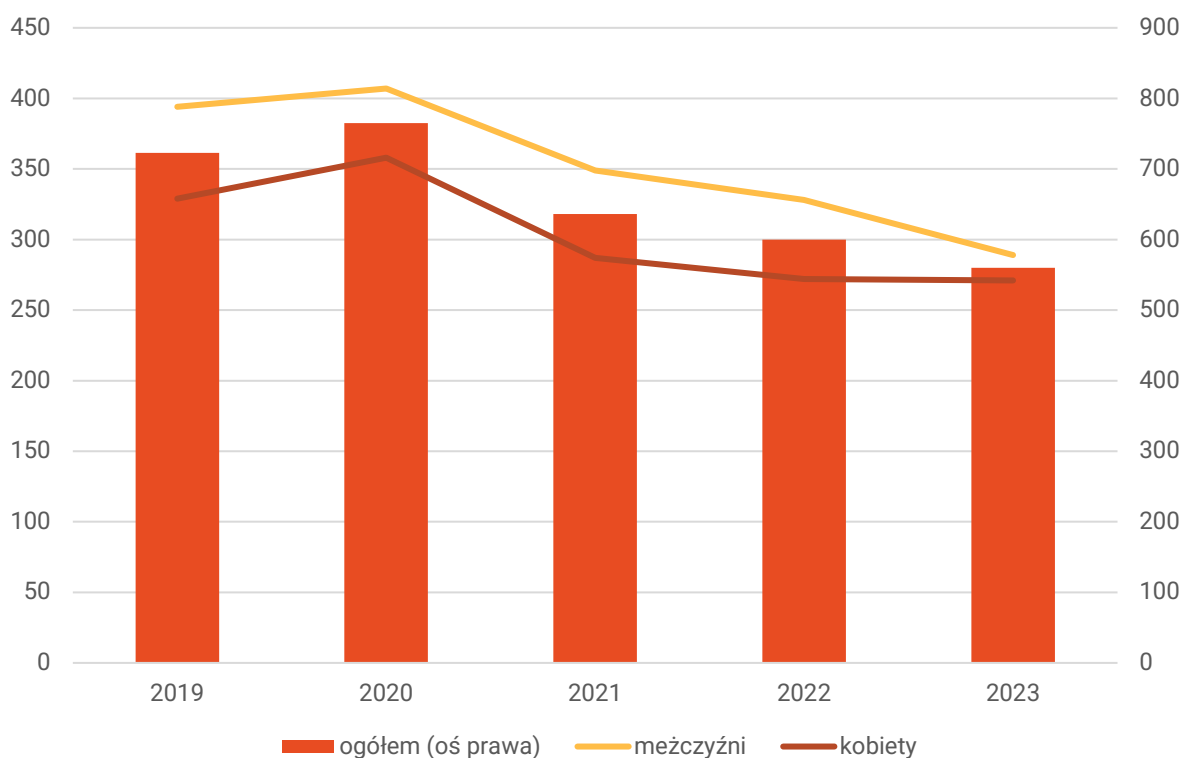
Jednak Gmina Pionki posiada również znaczące szanse rozwojowe. Bogactwo naturalne, takie jak lasy i czyste środowisko, stwarza możliwości. Inwestycje w odnawialne źródła energii, zwłaszcza w biomasę i energię słoneczną, mogą przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy i unowocześnienia lokalnej gospodarki. Ponadto dostęp do funduszy unijnych i krajowych programów wsparcia dla obszarów wiejskich daje szansę na poprawę infrastruktury, edukacji i usług społecznych.

Największymi wyzwaniami dla rynku pracy w Gminie Pionki są ograniczona różnorodność gospodarcza, brak dużych pracodawców oraz niedopasowanie kwalifikacji pracowników do potrzeb współczesnego rynku. Kluczowe jest inwestowanie w edukację i szkolenia zawodowe, które przygotują mieszkańców do pracy w nowych sektorach. Wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości, zwłaszcza w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, może pobudzić rozwój gospodarczy i zwiększyć liczbę miejsc pracy. Rozwój infrastruktury transportowej i komunikacyjnej ułatwi mieszkańcom dostęp do rynków pracy w innych regionach, jednocześnie czyniąc gminę bardziej atrakcyjną dla inwestorów.

Podsumowując, rynek pracy w Gminie Pionki na tle powiatu, województwa i kraju zmagają się z wieloma wyzwaniami, ale jednocześnie posiada unikalne szanse rozwojowe. Kluczem do poprawy sytuacji jest strategiczne wykorzystanie dostępnych zasobów i możliwości, inwestowanie w ludzi oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu i społecznemu.

W Gminie Pionki na koniec grudnia 2023 roku było 560 bezrobotnych. Warto wskazać, że liczba ta spadała nieprzerwanie od 2020 roku (por. wykres 16).

Wykres 16. Bezrobotni zarejestrowani wg płci na koniec grudnia w latach 2019-2023

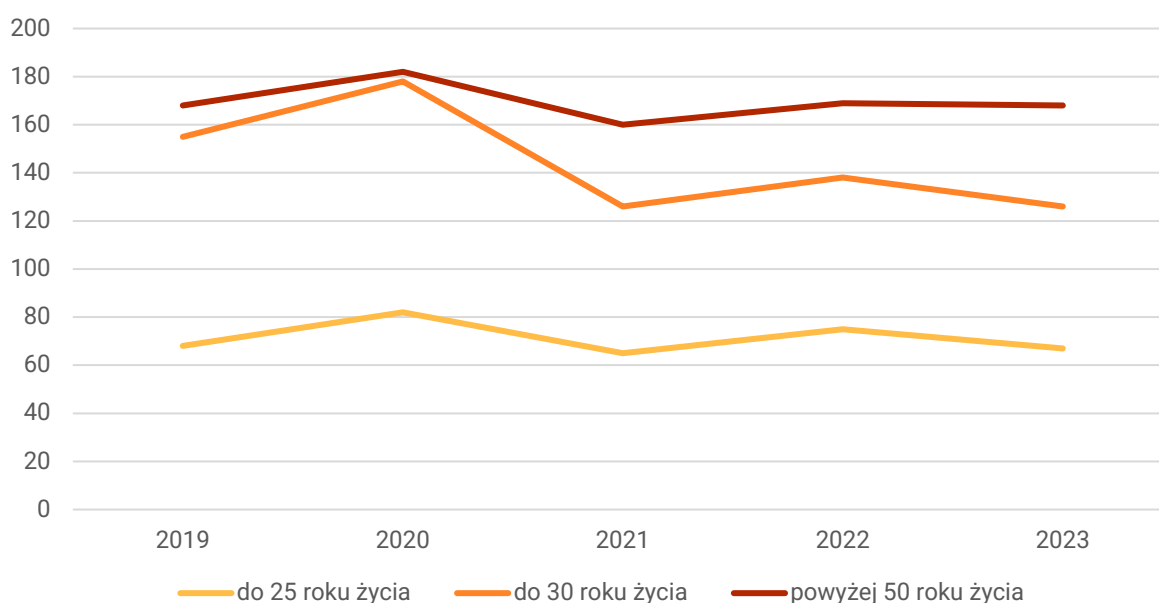
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przedstawione wyżej dane dotyczą bezrobocia w Gminie Pionki w latach 2019–2023, z podziałem na ogółem, mężczyzn i kobiety. W roku 2019 liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 723 osoby. W 2020 roku nastąpił wzrost do 765 osób, co prawdopodobnie było skutkiem negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na rynek pracy. Od 2021 roku obserwujemy jednak stopniowy spadek liczby bezrobotnych. Jest on bardziej wyraźny wśród mężczyzn niż kobiet. W latach 2019–2023 liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się o około 26,6%, podczas gdy wśród kobiet spadek wyniósł około 17,6%.

Możliwe przyczyny tego zjawiska to różnice w branżach zatrudnienia mężczyzn i kobiet oraz skuteczność programów aktywizacji zawodowej skierowanych do obu grup. Ogólny trend spadku bezrobocia może być efektem ożywienia gospodarczego, zwiększenia liczby ofert pracy oraz działań lokalnych władz i instytucji wspierających zatrudnienie. Kontynuacja tych działań jest kluczowa dla dalszej poprawy sytuacji na rynku pracy w gminie.

Analiza liczby zarejestrowanych bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych daje przesłanki do stwierdzenia, że pandemia najbardziej dotknęła na rynku pracy osoby młode, zarówno do 25, jak i do 30 roku życia. W przypadku osób do 25 roku życia, po spadku liczby bezrobotnych w 2021 roku, nastąpił niewielki wzrost w 2022 roku, ale ostatecznie w 2023 roku liczba ta wróciła do poziomu sprzed pandemii. Może to sugerować, że młodzi ludzie są w stanie stosunkowo szybko adaptować się do zmieniających się warunków na rynku pracy. W grupie osób do 30 roku życia zauważalny jest stabilny spadek liczby bezrobotnych po 2020 roku, co może być efektem zwiększonej aktywności zawodowej, zdobycia dodatkowych kwalifikacji czy skorzystania z programów wsparcia zatrudnienia. Najmniej dynamiczne zmiany obserwujemy w grupie osób powyżej 50 roku życia. Liczba bezrobotnych w tej grupie pozostaje stosunkowo wysoka i stabilna, co może wskazywać na trudności tej grupy wiekowej w znalezieniu zatrudnienia. Starsi pracownicy często napotykają bariery związane z dostosowaniem się do nowych technologii czy wymogów rynku pracy.

Wykres 17. Bezrobotni zarejestrowani wg grup wiekowych na koniec czerwca w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podsumowując, rynek pracy w Gminie Pionki wykazuje oznaki poprawy po trudnym okresie pandemii, zwłaszcza wśród młodszych grup wiekowych. Jednak utrzymujące się wysokie bezrobocie wśród osób powyżej 50 roku życia wskazuje na potrzebę podjęcia działań mających na celu integrację tej grupy z rynkiem pracy.

Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym w gminie jest statystycznie trudniejsza sytuacja na rynku pracy kobiet. Z przedstawionych danych wynika, że kobiety w Gminie Pionki konsekwentnie borykają się z wyższym poziomem bezrobocia niż mężczyźni. Może to być spowodowane różnicami w dostępności miejsc pracy, szczególnie w sektorach tradycyjnie

zatrudniających więcej kobiet, które mogły być bardziej dotknięte przez kryzysy gospodarcze. Ponadto może to wskazywać na potrzebę większego wsparcia dla kobiet na rynku pracy, w tym programów szkoleniowych i inicjatyw promujących równy dostęp do miejsc pracy.

Tabela 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci na koniec roku w latach 2019-2023

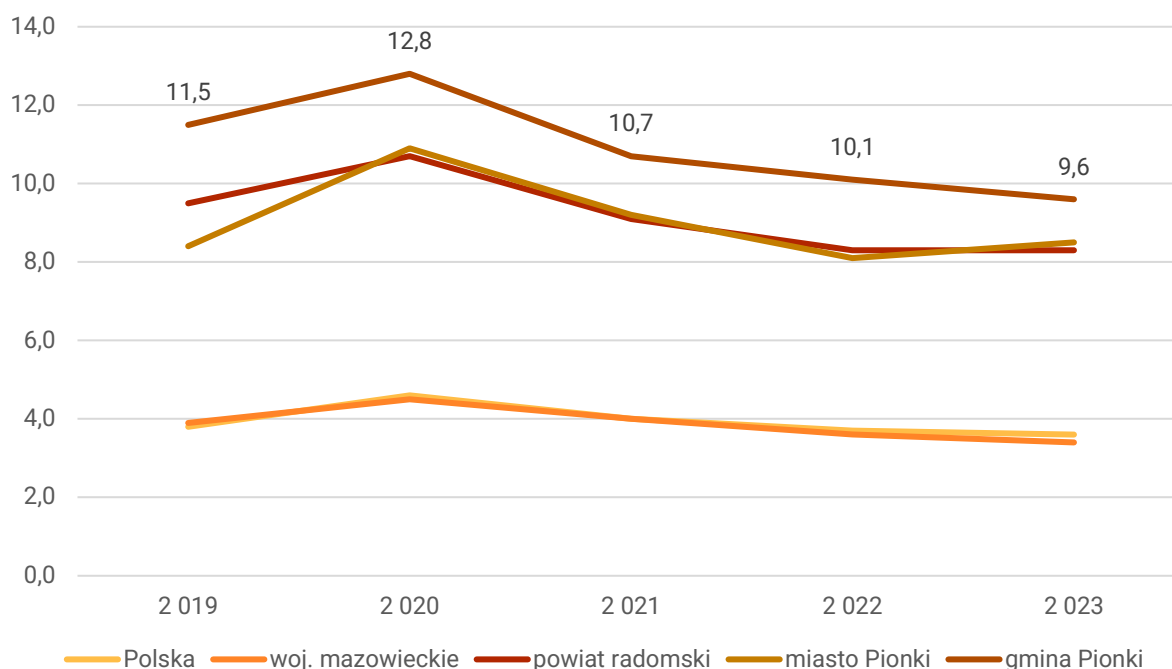
	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	11,5%	12,8%	10,7%	10,1%	9,6%
Mężczyźni	9,5%	10,9%	8,8%	8,4%	8,5%
Kobiety	14,0%	15,1%	13,1%	12,2%	10,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ogólny trend spadkowy bezrobocia od 2021 roku sugeruje, że lokalny rynek pracy stopniowo się odbudowuje po trudnym okresie pandemii. Jednak niewielki wzrost bezrobocia wśród mężczyzn w 2023 roku może być sygnałem, że nie wszystkie sektory gospodarki wracają do pełnej kondycji lub że pojawiają się nowe wyzwania, takie jak zmiany technologiczne czy strukturalne w gospodarce.

Największym wyzwaniem pozostaje nadal wyższe bezrobocie wśród kobiet. Aby poprawić tę sytuację, konieczne są działania ukierunkowane na zwiększenie dostępu kobiet do rynku pracy, takie jak elastyczne formy zatrudnienia, rozwój opieki nad dziećmi czy programy wspierające przedsiębiorczość kobiet. Ponadto inwestycje w edukację i szkolenia mogą pomóc w dostosowaniu kwalifikacji kobiet do wymogów nowoczesnego rynku pracy.

Wykres 18. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie na tle powiatu, województwa i kraju na koniec roku (dane w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przedstawione powyżej dane (por. wykres 18) dotyczą udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2019–2023 w Gminie Pionki

oraz dla Polski, województwa mazowieckiego, powiatu radomskiego i miasta Pionki. Analiza tych wskaźników pozwala na ocenę sytuacji na rynku pracy w Gminie Pionki w szerszym kontekście regionalnym i krajowym.

Sytuacja na rynku pracy w gminie podąża za ogólnopolskim i regionalnym trendem. Niestety cały czas utrzymuje się kilkuprocentowa luka odróżniająca lokalny rynek pracy od charakterystyki rynku polskiego i mazowieckiego. Różnica między gminą a innymi obszarami pozostaje znacząca. Źródła tej sytuacji wynikają z wcześniej opisanych miejscowych uwarunkowań i czynników ograniczających możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, przede wszystkim zagospodarowania przestrzennego i dostępu do infrastruktury. Aby poprawiać pozycję mieszkańców na rynku pracy niezbędne jest kontynuowanie skoordynowanych działań.

Środowisko naturalne i infrastruktura

Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe, różnorodność biologiczna

Klimat

Wg klasyfikacji R. Gumińskiego Gmina Pionki położona jest w XI radomskiej dzielnicy klimatycznej. Teren charakteryzuje się średnią temperaturą powietrza ok. 8 stopni Celsjusza, średnią wielkością opadów wynoszącą 550-650 mm, pokrywa śnieżna zalega tu przez ok. 60 dni.

Wg szczegółowych badań prowadzonych w zlewni Zagożdżonki w latach 1978-84 średni opad wynosił 598,7 mm. Najobfitsze opady przypadają na lipiec, najniższe zaś notowane są w miesiącach zimowych. Przy czym średnie sumy opadów półrocza zimowego wynoszą 200-250 mm, natomiast w półroczu letnim osiągają wartości 350-450 mm. Średnia roczna temperatura powietrza z wielolecia wynosi 8 stopni Celsjusza. Średnia wartość półrocza zimowego wynosi 0,5 - 1,0 stopnia Celsjusza, natomiast średnia wartość półrocza letniego 14,5 stopni Celsjusza. Liczba dni z mrozem waha się w granicach 40–70 w ciągu roku. Średnia ilość dni z przymrozkami wynosi 110 – 130. Jest to korzystny klimat dla działalności rolniczej, średnia długość okresu wegetacyjnego wynosi 210-222 dni.

Rejon równin denudacyjnych charakteryzuje się średnimi wartościami temperatury powietrza i średnimi wielkościami opadów atmosferycznych. Doliny rzeczne i zagłębienia terenu odznaczają się natomiast inwersją termiczną, zaleganiem chłodnych mas powietrza i występowaniem mgieł.

Średnia roczna suma parowania terenowego wynosi tu 500-520 mm, przy czym w półroczu zimowym wielkość ta wynosi około 100 mm, a w letnim – 400-420 mm. Średnia roczna suma parowania z powierzchni wody wynosi 560-580 mm. W półroczu letnim wartość średniej sumy parowania z powierzchni wody mieści się w granicach 460-480 mm, natomiast w zimowym sięga około 100 mm.

Dominują wiatry z kierunku zachodniego oraz północno-zachodniego, podrzędnie ze wschodu i południa. Dominujące prędkości mieszczą się w przedziale 0-2 m/s i 2-5 m/s. Obszary leśne posiadają swoisty klimat lokalny i zaliczane są w znacznej części do lasów wodochronnych, a główna ich rola polega na dużej zdolności retencyjnej.

Wpływ na niewielkie zróżnicowanie poszczególnych parametrów mogą mieć duże powierzchnie leśne, ukształtowanie terenu oraz sieć rzeczna. W dolinach rzek oraz terenach podmokłych tworzą się zastoiska zimnego powietrza, wzrasta jego wilgotność oraz częściej występują i dłużej się utrzymują mgły.¹⁵

Wody powierzchniowe i wody podziemne¹⁶

Podstawową jednostką gospodarki wodnej w myśl polskiego prawa, zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną jest Jednolita Część Wód (JCW). Jednolite części wód dzielimy na Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP) i Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd).

¹⁵ Program ochrony środowiska dla gminy Pionki na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku.

¹⁶ W niniejszej strategii rozwoju uwzględniono uwarunkowania wynikające z wymienionych w art. 315 pkt. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624, z późn. zm.) dokumentów, tj. z planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U z 2023 r. poz. 300), Gmina Pionki, położona na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, znajduje się, w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

- 1) Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
  - RW20001025269 (Mleczna);
  - RW20001025289 (Leniwa);
  - RW20001125299 (Radomka od Mlecznej do ujścia);
  - RW2000102512489 (Krypianka);
  - RW20001025129 (Zagożdżonka);
  - RW20001023729 (Zwoleńka);
  - RW20001025276 (Dopływ z Jastrzębskich Łąk);
  - RW20001025272 (Jastrzębianka).
- 2) Jednolite części wód podziemnych (JCWPd):
  - GW200087;
  - GW200074.

Główną rzeką gminy jest Zagożdżonka, będąca lewobrzeżnym dopływem Wisły (dł. w granicy gminy ok. 18 km) oraz Leniwa (dł. w gminie ok. 13 km) – prawobrzeżny dopływ Radomki. Pozostałe rzeki gminy to: Brzeźniczka i Mireńka (dopływy Zagożdżonki) oraz Ostrowica i Narutówka (dopływy Leniwej).

Rzeki gminy posiadają naturalny układ hydrologiczny i wykazują w ciągu roku wahania stanu wód powodowane zmiennością zasilania. Wysokie stany wód towarzyszą wezbraniom wiosennym (roztopy) i letnim, a niskie stany występują w czerwcu, na początku lipca oraz jesienią.

Na terenie Gminy Pionki brak jest większych zbiorników zaporowych, istnieją natomiast liczne stawy i niewielkie oczka wodne pochodzenia naturalnego i sztucznego. Zbiorniki wód powierzchniowych związane są głównie z dolinami rzecznyymi, w których zostały utworzone sztucznie. Należą do nich stawy w rejonie Jedlni, w dolinie Leniwej oraz niewielkie zbiorniki w rejonie Januszn. Sztucznymi zbiornikami są także oczka wodne na terenie rezerwatu Ługi Helenowskie w południowej części gminy. Powstały one obok oczek pochodzenia naturalnego na skutek wyeksploatowania w latach 40-tych wyrobisk torfu, należących do złoża Miodne-Męciszów. Pozostałe zbiorniki w tym rejonie mają charakter naturalny i są związane z występowaniem mokradeł torfowiskowych. Należy do nich Staw Jagodny o powierzchni 20 hektarów.¹⁷

Gmina Pionki znajduje się na terenie ośmiu jednolitych części wód powierzchniowych, które scharakteryzowane są w poniższej tabeli. Informacje dotyczące jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przedstawiono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).¹⁸

¹⁷ Program ochrony środowiska dla gminy Pionki na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku.

¹⁸ Karty charakterystyk jednolitych części wód oraz mapa jednolitych części wód dostępne są pod linkiem: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje> oraz na Hydroportalu: <https://isok.gov.pl/hydroportal.html> w sekcji Plany gospodarowania wodami.

Wyniki oceny stanu jakościowego i zasobów wód powierzchniowych na terenie gminy przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11. Wyniki oceny stanu jakościowego i zasobów wód powierzchniowych na terenie gminy

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Stan (ogólny)	Stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Mleczna	RW20001025269	zły	brak dn.	zagrożona
Leniwka	RW20001025289	zły	dobry	zagrożona
Radomka od Mlecznej do ujścia	RW20001125299	zły	poniżej dobrego	niezagrożona
Krypianka	RW2000102512489	zły	poniżej dobrego	zagrożona
Zagożdżonka	RW20001025129	zły	poniżej dobrego	zagrożona
Zwoleńka	RW20001023729	zły	brak dn.	zagrożona
Dopływ z Jastrzębskich Łąk	RW20001025276	brak dn.	dobry	zagrożona
Jastrzębianka	RW20001025272	zły	poniżej dobrego	zagrożona

Źródło: Dane z kart charakterystyk JCPW dostępnych w ramach portalu Informatycznego Systemu Ochrony Kraju <https://wody.isok.gov.pl/>.

Stan ogólny wszystkich cieków powierzchniowych z terenu gminy (z wyjątkiem Dopływu z Jastrzębskich Łąk, gdzie brak danych) oceniono jako zły. Dobry stan chemiczny wykazują jedynie dwa JCPW: Leniwka i Dopływ z Jastrzębskich Łąk. Jedynie Radomka od Mlecznej do ujścia nie jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych dla wód powierzchniowych.

Teren Gminy Pionki jest obszarem zasobnym w wodę podziemną, która jest głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Częściowo poziomy te nie są izolowane od powierzchni terenu warstwą utworów nieprzepuszczalnych. Istnieje zatem duże ryzyko narażenia tych wód na wpływy zanieczyszczenia antropogenicznego. Niezmiernie istotnym ogniskiem zanieczyszczeń, które może prowadzić do degradacji wód podziemnych, są składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, zlokalizowane na powierzchni terenu, zakłady przemysłowe, oczyszczalnie ścieków, wody powierzchniowe.

Na terenie całej gminy poziom wodonośny występujący w utworach kredy, stanowi Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP 405 – Niecka Radomska (Cr3).

Poziom wodonośny górnokredowy posiada charakter użytkowy na terenie całej gminy. Związany on jest z wapieniami i marglami. Zwierciadło wody występuje najczęściej na głębokości 15-50 m, miejscami na głębokości 50-100 m i występuje pod ciśnieniem hydrostatycznym, lokalnie następuje samowypływ. Wydajności potencjalne studni wierconych są zróżnicowane i najczęściej wynoszą 30-70 m³/h i 70-120 m³/h, lokalnie ponad 120 m³/h.

Poziom ten jest izolowany od powierzchni terenu przez utwory czwartorzędowe i miejscami trzeciorzędowe. Jakość wody podziemnej w większości badanych studniach wierconych wykazuje podwyższoną zawartość żelaza i manganu wymagającą prostego uzdatniania. Na terenie gminy poziom ten należy do GZWP 405 Niecka Radomska o charakterze szczelinowokrasowym.

Czwartorzędowe piętro wodonośne tworzą poziomy podglinowe, międzyglinowe poziomy dolin rzecznych. Poziomy te występują na całym terenie gminy. Lokalnie poziom ten znajduje się w łączności hydraulicznej z niżej występującym poziomem kredowym. Zwierciadło wody jest przeważnie swobodne i występuje na głębokości kilku metrów. Wydajności potencjalne studni wierconych są bardzo zróżnicowane i zmieniają się w szerokim przedziale 10-120 m³/h.

Poziom ten jest słabo izolowany od powierzchni terenu, w związku z tym narażony jest na zanieczyszczenia.

Na terenie Gminy Pionki występuje punkt monitoringu wód podziemnych w ramach PMŚ. Poniższe wyniki badań pochodzą z punktu Januszno z roku 2022.

Tabela 12. Klasy jakości wód podziemnych w punktach monitoringu diagnostycznego w Gminie Pionki wg danych z 2022 roku

Miejscowość	Nr MON-BADA	Nr JCWPd	Przedział pobierania [m p.p.t.]	Stratygrafia	Zwierciadło, ośrodek	Użytk. terenu	Końcowa klasa jakości
Januszno	1172	74	52,0-62,0	K2	Napięte, porowo-szczelinowy	Zabudowa wiejska	II

Źródło: opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, aktualność udostępnionych informacji zgodna z datą ich przygotowania (marzec 2023).

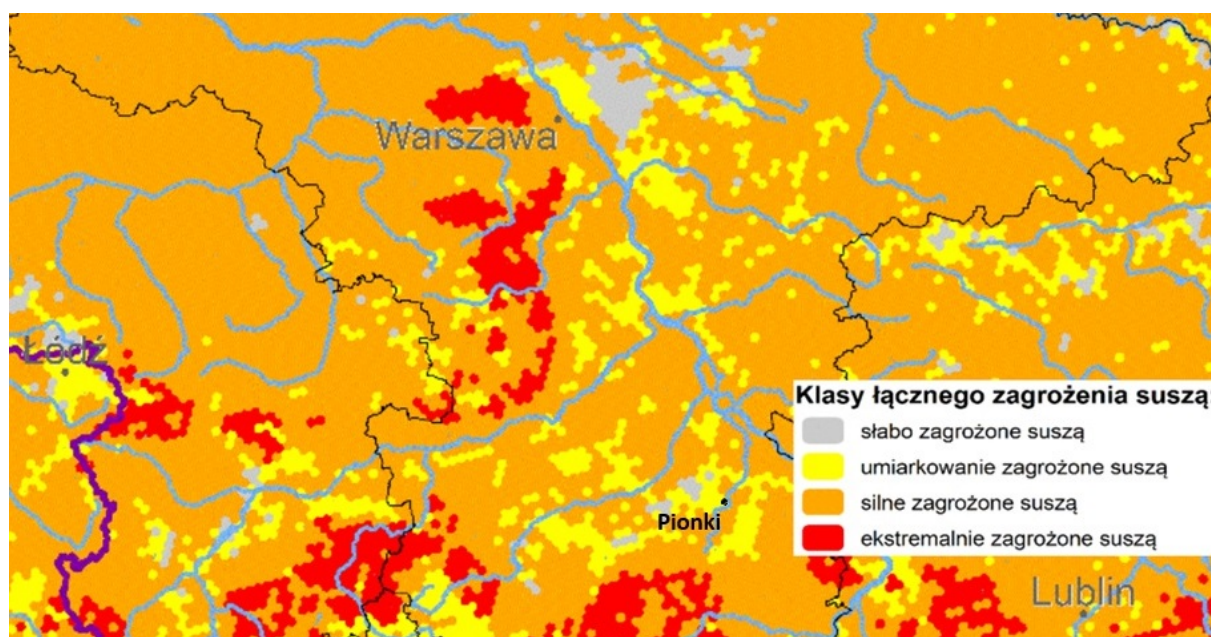
Według przyjętych w Polsce norm, wody II klasy to wody dobrej jakości, których wartości elementów fizykochemicznych wskazują na słaby lub niezauważalny wpływ działalności człowieka. Wody klas I-III oznaczają dobry stan chemiczny.

Na podstawie badań monitoringowych oceniono stan ilościowy i chemiczny JCWPd nr 74 jako dobry, podobnie stan ogólny. Określono również, że wody JCWPd nr 74 nie są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych dla wód podziemnych. Identyfikacja we wszystkich analizowanych wyżej parametrach prezentuje się stan wód JCWPd nr 87.

Na podstawie *Mapy łącznego zagrożenia suszą (1987-2018)*¹⁹ opracowanej w ramach *Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy* stwierdzono, że na terenie Gminy Pionki występuje klasa umiarkowanego i silnego, a także słabego zagrożenia suszą.

¹⁹ Suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną.

Rysunek 4. Klasy łącznego zagrożenia suszą z uwzględnieniem lokalizacji Gminy Pionki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy łącznego zagrożenia suszą (1987-2018).

Na podstawie map zagrożenia powodziowego o godłach arkuszy: M-34-19-B-c-2; M-34-19-B-c-3; M-34-20-A-c-1; M-34-19-B-d-4; M-34-20-A-c-3; M-34-19-D-b-2; M-34-20-C-a-1; M-34-19-D-b-3; M-34-19-D-b-4; M-34-19-D-d-1; M-34-19-D-d-2; M-34-20-C-c-2, udostępnionych do publicznej wiadomości na Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Infrastruktury w dniu 7 września 2022 r. ustalono, że teren gminy znajduje się w zasięgu występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla zalewu wodą Q1% oraz dla zalewu wodą Q10% od rzeki Zagożdżonka (por. rysunek 5). Obszary szczególnego zagrożenia powodzią zostały zdefiniowane w art. 16 pkt. 34 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960 t.j.).

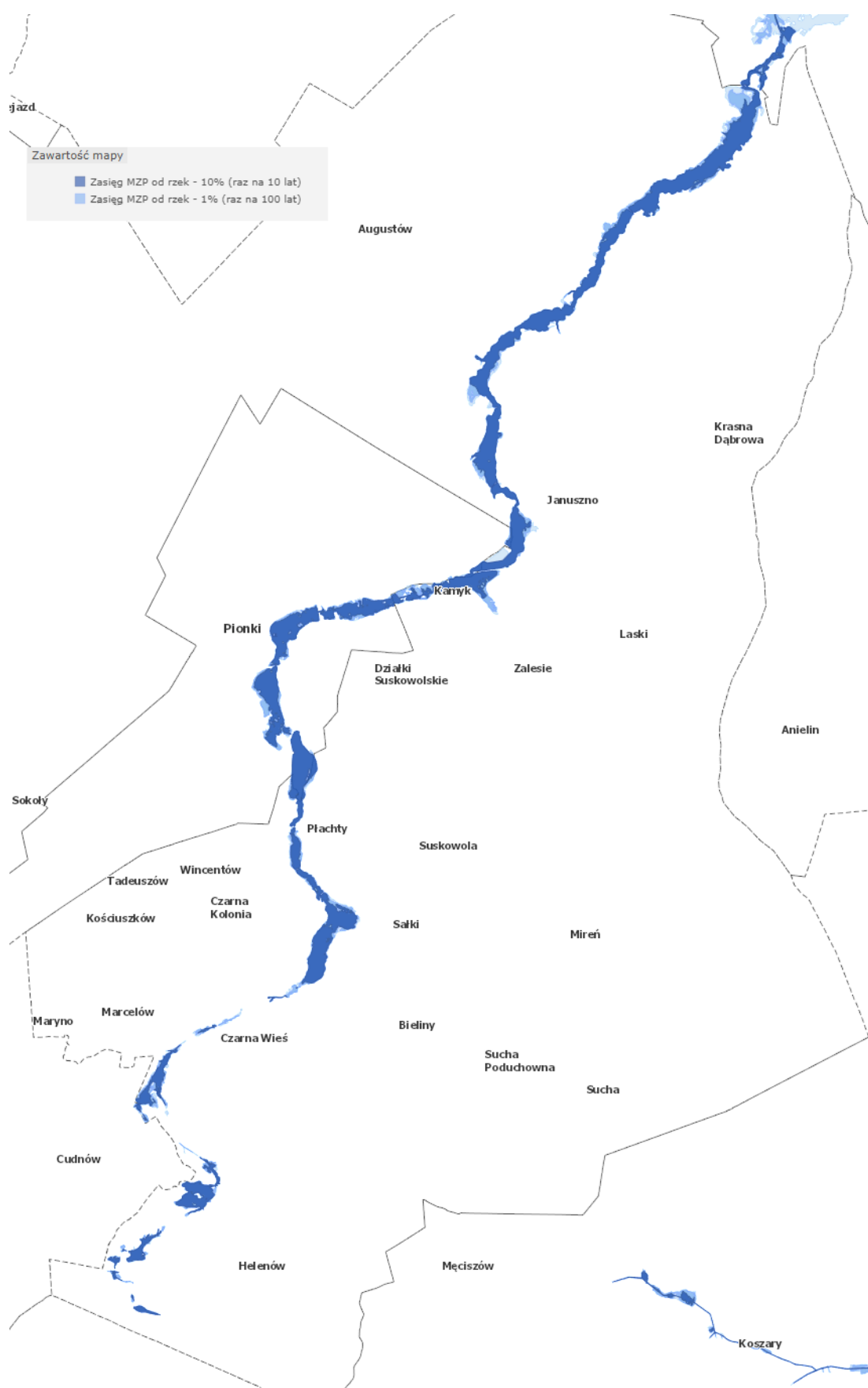
Zgodnie z tymi definicjami, za obszary szczególnego zagrożenia powodzią uważa się:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne planowane zagospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym. Ponadto w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. 2022. poz. 2739), zostały zidentyfikowane główne cele zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym cel główny obejmujący zapewnienie racjonalnego gospodarowania obszarami zagrożenia powodziowego.

Rysunek 5. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i Q10% wg danych ISOK

Źródło: opracowanie własne na podstawie Hydroportal: <https://wody.isok.gov.pl/>.

W przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Gmina Pionki figuruje również na mapach SOPO (System Osłony Przeciwosuwiskowej). Na terenie gminy występują osuwiska:

- Januszno - 136267 KRO - zsuw (0,47 ha);
- Januszno - 136268 KRO - zsuw (0,13 ha);
- Januszno - 136269 KRO - zsuw rotacyjny (1,65 ha);
- Januszno - 136270 KRO - zsuw (0,77 ha);
- Augustów - 136271 KRO - zsuw (0,28 ha);
- Augustów - 136272 KRO - zsuw (0,36 ha);
- Augustów - 136273 KRO - zsuw (0,96 ha).

Występują także tereny zagrożone 19778 KRTZ, 19779 KRTZ.²⁰

Istotny wpływ na jakość i walory użytkowe wód Gminy Pionki wywierają różnego rodzaju presje na środowisko wodne, związane w dużej mierze z działalnością człowieka. Najważniejsze z nich to pobór wody oraz wprowadzanie zanieczyszczeń ze źródeł:

- punktowych (ścieki komunalne oraz przemysłowe, o różnym stopniu oczyszczenia, odprowadzane w zorganizowany sposób systemami kanalizacyjnymi),
- powierzchniowych (zanieczyszczenia spłukiwane przez opady atmosferyczne z pól, łąk, pastwisk, obszarów leśnych i terenów zurbanizowanych, nie posiadających systemów kanalizacyjnych),
- liniowych (zanieczyszczenia komunikacyjne, wytwarzane przez środki transportu drogowego i kolejowego, spłukiwane z powierzchni dróg lub torowisk, a także zanieczyszczenia przenikające do wód gruntowych z rurociągów, kanałów ściekowych lub osadowych).

Przeciwdziałaniu negatywnym skutkom działalności człowieka w wymiarze środowiska wodnego mogą służyć działania w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, m. in.:

- gospodarka wodnościekową na terenach przeznaczonych pod lokalizację zabudowy należy realizować w formie równoległego uzbrajania w sieci wodociągowe i sieci kanalizacji sanitarnej,
- przeprowadzenie modernizacji urządzeń melioracji wodnych podstawowych oraz urządzeń melioracji szczegółowych,
- niedopuszczenie wprowadzania odpadów, ścieków i innych zanieczyszczeń do wszystkich typów urządzeń melioracji wodnej,
- zwiększanie ilości zbiorników małej retencji,
- ograniczenie ilości przestrzeni utwardzonych,
- propagowanie zwiększania powierzchni biologicznie czynnej terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z produkcji rolniczej – propagowanie rolnictwa ekologicznego,

---

²⁰ Na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego, System Osłony Przeciwosuwiskowej, Wyszukiwarka: <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOP0/Wyszukaj3> (dostęp 08.10.2024 r.)

- wdrażania technologii o ograniczonym lub umiarkowanym zużyciu wody,
- realizacji przebudowy urządzeń wodnych oraz odprowadzania oczyszczonych ścieków deszczowych lub komunalnych do wód powierzchniowych zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla poprawy obecnej jakości wód podziemnych oraz zachowania ich zasobów należy podjąć działania polegające na:

- właściwym zagospodarowaniu obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochronnych ujęć komunalnych, a szczególnie ujęć o małej izolacji,
- modernizacji oczyszczalni ścieków oraz tworzenie warunków do budowy oczyszczalni przydomowych i przyzagrodowych, gdy nie ma możliwości przyłączenia do zbiorowej sieci kanalizacyjnej lub jest to nieuzasadnione ekonomicznie,
- eliminacji zrzutów nieoczyszczonych lub niewystarczająco oczyszczonych ścieków do wód otwartych,
- ograniczeniu wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę pitną oraz stosowanie do celów technologicznych w przemyśle spożywczym,
- budowie systemów kanalizacji sanitarnej w pierwszej kolejności w miejscowościach zwodociągowanych oraz położonych na obszarach występowania wód podziemnych bez izolacji,
- zwiększeniu skuteczności ochrony zasobów wód podziemnych przed ilościową i jakościową degradacją na skutek nadmiernego eksploataowania, przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi w szczególności z terenów zurbanizowanych,
- ochronie wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych,
- podejmowaniu wspólnych działań z gminami i ich związkami w celu usprawnienia i unowocześnienia gospodarki wodno-ściekowej.

Działania wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (IIaPGW) przypisane do kompetencji poszczególnych podmiotów, które mogą być istotne przy opracowywaniu strategii rozwoju Gminy Pionki to:

a) działania do realizowania przez gminę:

- aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP;
- Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

b) działania właścicieli urządzeń wodnych:

- Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb.

Gleby

Przyrodnicze i użytkowe właściwości gleb w Gminie Pionki są silnie powiązane z jej budową geologiczną, rzeźbą terenu oraz lokalnymi stosunkami wodnymi. Gleby te kształtowane są przez naturalne czynniki, takie jak położenie geograficzne, ale także przez wpływ człowieka, który poprzez działalność rolniczą, przemysłową i urbanizacyjną wywołuje znaczące przekształcenia pokrywy glebowej. Zrozumienie tych zależności jest kluczowe dla efektywnego zarządzania zasobami glebowymi i ochrony środowiska w gminie, szczególnie w kontekście zrównoważonego rozwoju i ochrony przyrody.

Na obszarze Gminy Pionki najliczniej reprezentowane są gleby najslabsze V i VI klasy bonitacyjnej, które stanowią 67 % wszystkich użytków rolnych. Obszary dobrych gleb IV klasy bonitacyjnej znajdują się w centralnej części gminy w okolicach miasta Pionki oraz w miejscowościach: Tadeuszów, Czarna i Czarna Kolonia, Suskowola i Działki Suskowolskie, Zalesie, Wincentów i Żdżary. W miejscowościach tych obszary gleb IV klasy bonitacyjnej zajmują powierzchnie od 20% obszaru wszystkich gleb (Brzeziny, Czarna Wieś, Jedlnia Kolonia, Poświętne, Suskowola, Wincentów, Sucha) poprzez około 25% (Tadeuszów, Jedlnia, Laski) do około 60% (Żdżary). Znacznie mniejszy udział gleb IV klasy bonitacyjnej, w granicach 1-5% ogólnej powierzchni gleb, występuje w miejscowościach Januszno, Kieszek, Krasna Dąbrowa i Mireń.

Gleby III klasy bonitacyjnej, prawnie chronione znajdują się w miejscowościach Jedlnia (30 ha) i Bieliny (10 ha).

Gleby na obszarze gminy cechują się słabą przydatnością do produkcji rolniczej. Przeważają te niższych klas bonitacyjnych.

- klasa III - 1%;
- klasa IV - 32%;
- klasa V-VI - 67%.

W związku z takim zróżnicowaniem warunków glebowych, możliwości intensyfikacji produkcji roślinnej są ograniczone. W strukturze przydatności rolniczej największy udział mają kompleksy najslabsze – żytni słaby, bardzo słaby oraz pastewny słaby. Około 30% powierzchni gruntów ornych zajmują gleby średniej jakości kompleksów – pastewnego mocnego i żytniego dobrego. Gleby te sprzyjają uprawie roślin o średnich wymaganiach glebowych (jęczmień, motylkowe, strączkowe, warzywa, jagodowe). Użytki zielone natomiast zajmują gleby średniej i słabej jakości. Zagrożenie erozją gleb jest niewielkie, pojawia się ono w strefach krawędziowych dolin i obniżen morfologicznych. Spowodowane jest wzrostem spadków i wysokości względnych.²¹

Lasy i różnorodność biologiczna

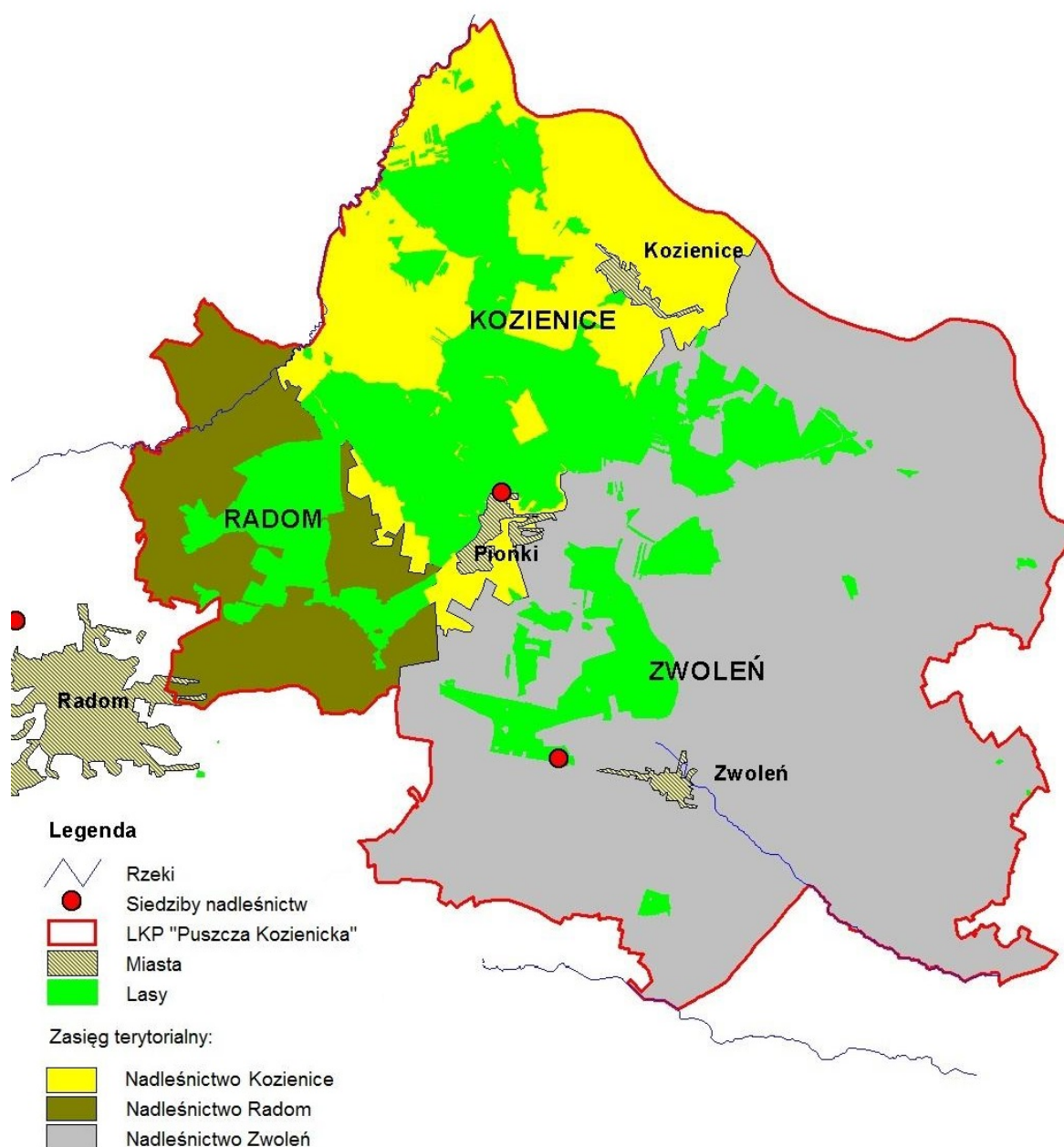
Grunty leśne stanowią 63,3% całkowitej powierzchni Gminy Pionki, czyli ogółem 15 015,53 ha. Znaczna większość z nich to grunty leśne publiczne - 13 915,66 ha, z czego w zarządzie Lasów Państwowych znajduje się 13 869,64. Lasy prywatne to 7,32% powierzchni gruntów leśnych (tj. 1099,87 ha).

Z kompleksu leśnego, w większości państwowego, wyodrębniono Puszcę Kozienicką, w znacznej części leżącą w granicach gminy. Z nią związane są tereny objęte ochroną prawną tj. Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną i rezerwat przyrody.

---

²¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pionki, wrzesień 2014 r. oraz Program ochrony środowiska dla gminy Pionki na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku.

Rysunek 6. Leśny Kompleks Promocyjny Puszcza Kozienicka²²

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://kozienice.radom.lasy.gov.pl/lesny-kompleks-promocyjny-xxxxxxx->.

Na terenie gminy występują lasy szczególnie chronione :

- lasy wodochronne w strefach źródliskowych oraz dolinach rzek,
- lasy nasienne występujące w północnej części gminy odznaczające się największą wartością hodowlaną,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, szczególnie objęte ochroną rezerwatową oraz lasy stanowiące ostoje dla zwierząt.

²² Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Kozienicka” powstał 19 grudnia 1994 roku, jako jeden z pierwszych w Polsce. Obejmuje powierzchnię ponad 30 tys. ha. W jego skład wchodzi Nadleśnictwa Kozienice, Radom i Zwoleń.

Lasy prywatne spełniają głównie funkcje gospodarcze, w mniejszym stopniu ekologiczne, wpływając korzystnie na klimat lokalny, warunki glebowe, stosunki wodne i równowagę biologiczną w środowisku przyrodniczym.

Dla lasów ogólnymi zagrożeniami są pożary, kradzieże drewna, zaśmiecanie ich w pobliżu terenów mieszkaniowych i dróg. Niewystarczająca jest także ilość i jakość infrastruktury turystycznej i komunalnej w sąsiedztwie lasów.

Zagadnienia związane z gospodarką leśną są bardzo ważne, gdyż zwiększanie powierzchni leśnej prowadzi do:

- poprawy bilansu wodnego danego obszaru,
- przeciwdziałania erozji wodnej i wietrznej gleby, zwiększania bioróżnorodności terenów rolnych,
- tworzenia korytarzy ekologicznych.

W lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, zagrożenie stwarza dodatkowo rozdrobnienie kompleksów leśnych, które miejscami powoduje przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów i ograniczenie liczby nisz ekologicznych, stanowiących ostoje dziko żyjącej fauny.²³

Lasy prywatne pozostające w mniejszości są podporządkowane Starostwu Powiatowemu w Radomiu.

Ochrona przyrody

W Polsce główne obszarowe formy ochrony przyrody to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu i obszary Natura 2000.

Obszary prawnie chronione stanowią 64,4%²⁴ ogólnej powierzchni Gminy Pionki i zajmują 14 791,51 ha.²⁵

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody²⁶:

- Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną
Kozienicki Park Krajobrazowy (KPK) utworzony w 1983 roku jest jedynym parkiem krajobrazowym w subregionie radomskim. Obejmuje obszar naturalnych lasów Puszczy Kozienickiej, z jaworem i bukiem, oraz występującymi przy północnej granicy zasięgów jodły. Jest pokryty licznymi rezerwatami, użytkami ekologicznymi i pomnikami przyrody.
Powierzchnia Parku w Gminie Pionki wynosi 14 758,20 ha²⁷. KPK na obszarze gminy obejmuje grunty wsi Augustów, Krasnej Dąbrowy, Kieszka, leżące wśród Lasów Państwowych.

²³ Program ochrony środowiska dla gminy Pionki na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku.

²⁴ GUS podając powierzchnię obszarów prawnie chronionych, w celu wyeliminowania podwójnego liczenia tej samej powierzchni nie uwzględnia rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych położonych w granicach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Dane dotyczące powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej nie uwzględniają informacji o obszarach Natura 2000.

²⁵ Dane GUS na koniec 2023 roku.

²⁶ Wykorzystano i zaktualizowano zapisy Programu ochrony środowiska dla gminy Pionki na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku.

²⁷ Dane GUS na koniec 2023 roku.

Otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego, obejmuje zachodnią część Gminy Pionki wraz z niezalesionymi okolicami Jedlni Kościelnej oraz część północno-wschodnią gminy. Granica otuliny KPK biegnie wzdłuż południowej granicy pasma komunikacyjnego drogowo-kolejowego dzielącego miasto i Gminę Pionki na część północną i południową.

Obszar otuliny charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi, zróżnicowaną rzeźbą terenów. Przepływają tam rzeki Leniwa i Zagożdżonka wraz z dopływami, którym towarzyszą rozległe przestrzenie łąk, rozproszone zadrzewienia i zakrzaczenia.

Otulina Parku obejmuje wsie: Jedlnia, Adolfin, Brzezinki, Brzeziny, Jaroszki, Jaśce, Jedlnia Kolonia, Kieszek, Kolonka, Poświętne, Sokoły, Stoki, Zadobrze, Żdżary, Januszno, Krasna Dąbrowa.

- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 - Ostoja Kozienicka PLB140013**
Ostoja Kozienicka obejmuje m.in. obszar Gminy Pionki o powierzchni 22 955,8 ha (co stanowi ok. 99,45 % powierzchni gminy) i znajduje się na terenie bogatym w liczne elementy rzeźby pochodzenia fluwioglacjalnego: szeregiem tarasów denudacyjnych opadających stopniowo ku dolinie Wisły, poprzedzielanych licznymi wałami wydmyowymi, pomiędzy którymi znajdują się niecki, zwykle silnie zabagnione. Wcześniej utrzymywały się tu drzewostany z klonem, jesionem, lipą, dębem i bukiem. Obecnie dominuje sosna (84%) oraz w dużo mniejszym stopniu jodła (4%). Lasy zajmują większość powierzchni obszaru. Resztę terenu pokrywają pola uprawne, łąki, pastwiska. Występują tu również interesujące połacie torfowisk wysokich i niskich. Występuje tu co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Wykazano z tego terenu ponad 200 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), bocian czarny, kraska (PCK), lelek; stosunkowo wysoką liczebność osiągają: bąk (PCK), bocian biały, rybitwa czarna.
Spośród królujących tu roślin spotkać można liczne rzadkie i chronione gatunki naczyniowych, m.in. czosnek niedźwiedzi (*Allium ursinum*), widłaki (*Lycopodium* sp.), wiele gatunków storczyków, przebiśniega (*Galanthus nivalis*), pełnika europejskiego (*Trollius europaeus*), lilię złotogłów (*Lilium martagon*), zimioziola północnego (*Linnea borealis*) i inne.
- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk - Puszcza Kozienicka PLH140035**
Na terenie Gminy Pionki Obszar Natura 2000 – Puszcza Kozienicka zajmuje pow. ok. 13 843,6 ha, nie w pełni pokrywa się z obszarem Kozienickiego Parku Krajobrazowego. W części północno-zachodniej obejmuje dodatkowo część terenów położonych w Otulinie KPK w dolinie rzeki Leniwej (od wsi Stoki do Jedlni). Natomiast nie obejmuje fragmentu KPK w rejonie północno-wschodnim na południe i południowo-zachód od wsi Nowiny. W części południowo-wschodniej nie obejmuje części KPK w rejonach wsi Mireń, Kolonia Suskowolska – „Las Gniewoszka”, lasów w rejonie Leśniczówki Sucha oraz „Lasu Carne” w rejonie Walerowa, wsi Bieliny i Mięciszowa.
Obszar ten obejmuje większą część gminy. Jest to jeden z najcenniejszych pod względem przyrodniczym kompleksów puszczańskich w Polsce. O jego randze świadczy przede wszystkim - wysoka różnorodność biologiczna mierzona na wszystkich poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym. Występuje tu szereg siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych i zagrożonych wymarciem w skali kraju i kontynentu.

Doliny puszczańskich rzek (m.in. Zagożdżonki), strumieni i okresowych, bezimiennych cieków porastają łągi olszowo-jesionowe. Występujące w Puszczy Kozienickiej bory sosnowe reprezentują pełną skalę zmienności uzależnioną przede wszystkim od stopnia wilgotności podłoża. Skrajnie różne ekologicznie siedliska zajmują małe powierzchnio: sosnowy bór chrobotkowi oraz sosnowy bór bagienny.

Roślinność nieleśna Puszczy Kozienickiej, pomimo, że zajmuje niewielką powierzchnię jest różnorodna i prezentuje bardzo odmienne względem siebie grupy ekologiczne.

Spośród zbiorowisk trawiastych do najcenniejszych należą ekstensywnie użytkowane łąki świeże: rajgrasowe zróżnicowane pod względem wilgotności i żyzności podłoża na kilka podzespołów.

- Rezerваты:

Na terenie gminy występuje 10 rezerwatów przyrody²⁸:

- Brzeźniczka, leśny o powierzchni 123,89 ha, utworzony dla zachowania kompleksu wielogatunkowych zespołów leśnych o cechach naturalnych charakterystycznych dla Puszczy Kozienickiej położonych nad rzeką Zagożdżonką i jej dopływem - Brzeźniczką. Na południowy wschód od Zagożdżonki rosną drzewostany sosnowo-dębowe z domieszką jodły, świerka, brzozy, jesionu, grabu i modrzewia polskiego w wieku 100-140 lat. W części środkowej tego fragmentu na powierzchni około 1 ha znajduje się największe w puszczy stanowisko modrzewia polskiego.
- Ciszek, leśny o powierzchni 40,28 ha. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu naturalnych drzewostanów mieszanych z przewagą jodły na północnej granicy jej zasięgu. Rezerwat położony jest w zachodniej części Puszczy Kozienickiej. Panującym zespołem roślinnym są jodły z fragmentami grądu jodłowego. Drzewostany w wieku 130-160 lat jodły, dębu, sosny, grabu uzupełnione są w lukach i przerzedzeniach młodym pokoleniem do 30 lat jodły, dębu, sosny, jaworu i lipy. Na całej powierzchni występuje obficie grab pełniący rolę osłony dla jodły. Roślinność zielna reprezentowana jest m.in. przez narecznicę samczą, lilię złotogłów, groszek wiosenny, prosowicę rozpięchłą, przylaszczki, zawilec gajowy.
- Pionki, leśny o powierzchni 81,90 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie fragmentu Puszczy Kozienickiej z wielogatunkowym drzewostanem o cechach naturalnych, z jodłą na północnej granicy zasięgu i licznymi drzewami pomnikowymi. Rezerwat leży w północno-zachodniej części miasta Pionki na granicy miasta i Gminy Pionki. W granicach Gminy Pionki znajduje się 40,58 ha ogólnej powierzchni rezerwatu. Zajmuje lekko pofałdowany skraj pradolin rzeki Zagożdżonki z utworami gliniastymi moreny i niewielkimi wydhami. Na siedliskach lasu mieszanego i świeżego rosną drzewostany mieszane w wieku 100-200 lat. Obecnie panującym gatunkiem jest dąb szypułkowy i bezszypułkowy, domieszkę stanowi jodła, sosna, brzoza oraz grab. Wiele jest drzew okazałych, posiadających wymiary pomników przyrody. Istnieją tu sprzyjające warunki dla naturalnego odnowienia. Wśród roślinności zielnej rosną widłak, lilia złotogłów, konwalia majowa, zawilec gajowy i przylaszczka pospolita.
- Ponty im. Teodora Zielińskiego, leśny, o powierzchni 36,61 ha. Celem ochrony jest zachowanie drzewostanów dębowo-jodłowych o charakterze naturalnym, z jodłą na północnej granicy jej zasięgu. Położony w środkowej części puszczy

²⁸ Dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

w Gminie Pionki. Drzewostany mieszane tworzą jodła, dąb szypułkowy i bezszypułkowy z niewielką domieszką sosny, świerka, brzozy i grabu w wieku do 180 lat. W lukach i przerzedzeniach rosną: kokoryczka wielkokwiatowa, groszek wiosenny, bluszcz pospolity, czworolist pospolity, lilia złotogłów.

- Załamanek, leśny o powierzchni 77,96 ha, utworzony zachowania rzadkich na terenie Puszczy Kozienickiej naturalnych zbiorowisk łęgowych i wilgotnych jedlin. Usytuowany jest w środkowej części puszczy w Gminie Pionki, jego południową granicę stanowi droga Radom - Kozienice. Rezerwat obejmuje obszar lekkiego zagłębienia terenu, z glebami torfowo murszowymi, okresowo zalewany wodą. Występuje tu duża zmienność drzewostanów i warstwy podszytu (6 najżyźniejszych typów siedliskowych lasu). Z roślinności zielnej wymienić można: czosnek niedźwiedzi, gwiazdnicę gajową, zawilec gajowy i żółty, kopytnik pospolity, wawrzynek wilczełyko, czermień błotną.
- Ługi Helenowskie, torfowiskowy, znajdujący się około 1 km na południe od Pionek na gruntach gmin Pionki i Zwoleni, o powierzchni 93,48 ha; na obszarze rezerwatu znajdują się: torfowiska, bór mieszany wilgotny i bór wilgotny; w drzewostanie sosnowym występuje domieszka dębu i osiki; teren rezerwatu jest bogaty we florę bagienną z bagnicą torfową, rosiczką okrągłolistną, żurawiną błotną i in. Celem utworzenia rezerwatu jest ochrona siedlisk bagiennych położonych na wododziale rzek Zagożdżonki i Zwolenki. W skład rezerwatu wchodzi ponad 47 ha powierzchni leśnej i prawie 45 ha bagien zwanych ługami. Występuje tu drzewostan pochodzenia naturalnego jodłowo-dębowo-bukowy (kilka 100-letnich buków) z domieszką sosny, wiązu, osiki, brzozy. Las jest bogaty w runo (z roślin chronionych, np. bluszcz, groszek wschodniokarpcki).
- Ponty - Dęby - leśny, teren o powierzchni 50,39 ha, położony na obszarze Nadleśnictwa Kozienice, obręb Pionki. Graniczy on od strony północno-zachodu z rezerwatem Ponty. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych różnowiekowych drzewostanów mieszanych o cechach naturalnych. Gwarancją ciągłości drzewostanów naturalnych jest rosnący podrost.
- Źródło Królewskie – leśny, teren o powierzchni 29,67 ha, położony na pograniczu nadleśnictwa Kozienice oraz nadleśnictwa Zwoleni, obręb Garbatka w Gminie Pionki. Celem ochrony jest zachowanie rzadkich na terenie Puszczy Kozienickiej grądów wysokich ze starodrzewem dębowym i łęgów olszowo-jesionowych z bagnami nad rzeką Zagożdżonką. Ścieżka ta stanowi element programu edukacji leśnej Nadleśnictwa Kozienice. Jej usytuowanie w pobliżu rezerwatu "Źródło Królewskie" pozwala na poznanie większości zagadnień związanych z gospodarką leśną i charakterystyką przyrodniczą Nadleśnictwa. Nazwa ścieżki pochodzi od nazwy uroczyska leśnego "Źródło Królewskie" będącego jednocześnie rezerwatem przyrody. Ścieżka przebiega przez drzewostany leśnictwa Kociołki, na około 500 m biegnie wzdłuż rzeki Zagożdżonki. Składa się z trzech łączących się fragmentów, możliwych do zwiedzenia oddzielnie. Długość całkowita ścieżki wynosi 3 km (za wyjątkiem odcinka wzdłuż rzeki Zagożdżonki, jest dostępna również dla osób niepełnosprawnych). Na trasie usytuowanych jest 11 punktów tematycznych.
- Leniwa – leśny, teren o powierzchni 24,06 ha, położony na obszarze Nadleśnictwa Kozienice, obręb Pionki. Rezerwat został utworzony celem zachowania fragmentu doliny meandrującej rzeki Leniwej wraz

z charakterystycznym układem siedlisk łągów, olsów i borów. Rezerwat obejmuje m.in. fragmenty torfowisk pojeziornych.

- Okólny Ług – torowisko, teren o powierzchni około 168,94 ha, położony na gruntach prywatnych na granicy Nadleśnictwa i obrębu Zwoleń z obszarami gmin Policzna i Pionki. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych siedlisk o charakterze torfowiska przejściowego z charakterystycznymi dla tego typu zbiorowisk roślinami i antropofobnymi gatunkami zwierząt.
- Użytki ekologiczne:
Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowiskowych, jak naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, kamienie, itp. Na terenie Gminy Pionki znajduje się 46 użytków ekologicznych, obszary o łącznej powierzchni 129,46 ha²⁹. Są to tereny zalewowe rzeki Zagożdżonki, bagna, łąki niskiej jakości, dawne pastwiska, dawne stawy.
- Pomniki przyrody:
Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno - pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów, a w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wywieryska, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie.
W stosunku do pomników przyrody mogą być wprowadzone następujące zakazy np.:
  - niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu,
  - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
  - wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
  - zaśmiecania terenu wokół obiektu.

Na terenie Gminy Pionki znajdują się liczne pomniki przyrody ożywionej – drzewa oraz jeden pomnik przyrody nieożywionej (głąz narzutowy – granit gruboziarnisty).

Infrastruktura sieciowa

Podstawowym zadaniem z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców gminy jest utrzymanie sieci i urządzeń wodociągowych oraz kanalizacyjnych.

Z każdym rokiem zarówno sieć wodociągowa, jak i kanalizacyjna w gminie jest rozbudowywana, dzięki czemu coraz liczniejsze grono mieszkańców może z niej korzystać (por. tabela 10 i 11). Jeśli chodzi o eksploatację wodociągów, na terenie Gminy Pionki funkcjonuje 5 ujęć wody (SUW Augustów – jedna studnia głębinowa, SUW Czarna – dwie studnie głębinowe tj. zasadnicza i awaryjna, SUW Jedlnia - dwie studnie głębinowe tj. zasadnicza i awaryjna, SUW Laski – jedna studnia głębinowa i SUW Mireń - dwie studnie głębinowe tj. zasadnicza i awaryjna) oraz 128 km czynnej sieci wodociągowej i 3410 szt. przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych. Cała Gmina Pionki jest zwodociągowana. Obecnie prowadzona jest modernizacja sieci oraz przedłużanie sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach z uwagi na rozwój urbanizacji i infrastruktury.

---

²⁹ Dane GUS na koniec 2024 roku.

Największe ujęcie wody na terenie Gminy Pionki – ujęcie wody i stacja uzdatniania wody w Mireniu – wyposażone jest w nowe i niezawodne pompy głębinowe w studniach oraz nowoczesne urządzenia do uzdatniania i przesyłu wody. Przestarzała technologia zastąpiona została nowoczesnymi rozwiązaniami z zastosowaniem filtrów UV do uzdatniania wody. Ujęcie wody w Mireniu nie tylko zapewnia dostawę wody dla swojego wodociągu, ale jest w stanie wspomóc wodociąg Łaski oraz wodociąg Czarna (w przypadku wystąpienia takiej potrzeby).

Ujęcie wody i stacja uzdatniania wody w Czarnej czeka na kompleksową modernizację z zastosowaniem najnowocześniejszej technologii uzdatniania oraz przebudowę studni z wymianą pomp głębinowych. Opracowana jest dokumentacja projektowa i kosztorysowa niezbędna do ogłoszenia i przeprowadzenia przetargu na „Modernizację SUW Czarna”, a prace związane z uzyskaniem pozwolenia na budowę oraz wszelkich innych wymaganych przepisami prawa decyzji są na finiszu.³⁰

Tabela 13. Parametry sieci wodociągowej w Gminie Pionki w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej) (km)	125,8	126,0	127,0	127,0	128,0
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	3 217	3 291	3 044	3 389	3 410
awarie sieci wodociągowej	24	45	32	31	28
woda dostarczona (dam3)	399,9	435,6	473,1	448,2	443,9
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	8 214	8 182	8 088	8 179	bd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2024 roku wydobyto 499 085 m³ wody łącznie ze wszystkich ujęć, w tym samym czasie wystąpiło 28 awarii wodociągowych na sieci, wszystkie awarie zostały usunięte.

Gmina eksploatuje własną oczyszczalnię ścieków w Jedlni, do której odprowadzane są ścieki z 13 miejscowości (oczyszczalnia obsługuje ok. 2700 mieszkańców) W 2024 roku odprowadzono 42 186 m³ ścieków (tj. Qśr.d. = 116 m³/d).

Oczyszczalnia pomimo dużego obciążenia ładunkiem zanieczyszczeń w ściekach dopływających (dopływają ścieki z kanalizacji grawitacyjnej i ciśnieniowej) oraz częstych awarii głównie systemu sterowania – pracuje prawidłowo. Oczyszczalnia pracuje od 2001 roku - jest już więc wyeksploatowana i przeciążona, a w związku z powyższym wymaga szczególnego nadzoru. W 2024 roku nie zanotowano żadnej, na tyle poważnej awarii na oczyszczalni, aby mogłaby mieć znaczący wpływ na jakość odprowadzanych ścieków do środowiska. Oczyszczalnia wymaga pilnej rozbudowy i całościowej modernizacji w celu dostosowania gospodarki ściekowej, osadowej i odpadowej do obowiązujących przepisów prawnych. Opracowana jest „Dokumentacja projektowa i kosztorysowa rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w Jedlni”. Gmina posiada także wszelkie wymagane prawem dokumenty i pozwolenia, które pozwalają na rozpoczęcie inwestycji. Jednakże brak środków finansowych w budżecie gminy oraz brak możliwości pozyskania środków z zewnątrz uniemożliwił w 2024 roku ogłoszenie przetargu na jej realizację. Rozbudowa

³⁰ Raport o stanie gminy Pionki za rok 2024.

i przebudowa gminnej oczyszczalni ścieków jest jednak priorytetem dla władz samorządowych Gminy Pionki. Stąd też jej realizacja planowana jest w 2025 roku.³¹

Tabela 14. Parametry sieci kanalizacyjnej w Gminie Pionki w latach 2020-2024

	2019	2020	2021	2022	2023
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	125,1	125,6	127,7	127,7	137,5
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	2 695	2 755	2 798	2 832	3 007
awarie sieci kanalizacyjnej	96	149	169	175	243
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną (dam3)	185,8	190,9	190,7	189,1	191,3
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	194,0	198,0	198,0	194,0	196,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 137,50 km (3 129 szt. czynnych przyłączy kanalizacyjnych³²). Składa się na nią:

- kanalizacja ciśnieniowa - obejmuje 15 miejscowości w gminie, w tym 1 189 sztuk przydomowych przepompowni ścieków;
- kanalizacja grawitacyjno-tłoczna - obejmuje 20 miejscowości w gminie, w tym 64 szt. sieciowych przepompowni ścieków;
- tłocznia ścieków.

Łączna ilość ścieków bytowych odprowadzonych siecią kanalizacyjną w 2024 roku wyniosła 191 334 m³, z czego 149 150 m³ odprowadzono do Miejskiej Oczyszczalni w Pionkach na podstawie umowy zawartej z PWKC Sp. z o.o., a 42 183 m³ do oczyszczalni gminnej w Jedlni.

Ilość awarii dotycząca kanalizacji (łącznie na kanalizacji ciśnieniowej i grawitacyjnej) wyniosła w 2024 roku 243 szt. (wszystkie awarie zostały usunięte).

Tabela 15. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	92,2	92,2	92,4	92,5	92,6
woj. mazowieckie	90,5	90,7	90,9	91,0	91,2
powiat radomski	91,0	91,2	91,3	90,3	90,6
miasto Pionki	97,9	97,9	97,9	97,9	98,0
Gmina Pionki	83,8	84,1	84,4	83,4	84,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Sieć kanalizacyjna jest dobrze rozwiniętą w porównaniu do średniej dla powiatu radomskiego (por. tabela 16). Oczywiście dla terenów miejskich statystyki wypadają lepiej, co wynika z mniej rozproszonej sieci osadniczej miast niż gmin wiejskich i wiejsko-miejskich. Jednocześnie nadal użytkowane są 133 zbiorniki bezodpływowe oraz 104 oczyszczalnie przydomowe (dane na koniec 2023 roku z BDL GUS).

³¹ Raport o stanie gminy Pionki za rok 2024

³² Dane za Raportem o stanie gminy Pionki za rok 2024 różnią się nieznacznie od danych wykazywanych w BDL GUS.

Tabela 16. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	71,2	71,6	71,9	72,3	72,6
woj. mazowieckie	69,8	70,5	70,9	71,2	71,5
powiat radomski	40,3	40,0	40,3	40,7	41,1
miasto Pionki	93,3	93,3	93,4	93,5	93,6
Gmina Pionki	67,7	68,3	68,8	69,2	69,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie gminy dominuje zabudowa wolnostojąca, co implikuje zaopatrzenie w ciepło obiektów głównie poprzez rozproszone źródła energii. Nadal głównym paliwem wśród odbiorców indywidualnych jest węgiel, gaz, biomasa (przede wszystkim drewno i jego pochodne) oraz rzadziej – olej opałowy i energia elektryczna. Na obszarze gminy nie funkcjonuje centralny system ciepłowniczy. Zaopatrzenie w energię ciepłą jest realizowane przez indywidualne źródła ciepła, zazwyczaj piece opalane paliwem stałym – węglem lub drewnem, co jest źródłem tzw. niskiej emisji. Z punktu widzenia ochrony środowiska, najlepszym rozwiązaniem jest ogrzewanie gazowe oraz ciepło pochodzące z odnawialnych źródeł energii. Ze względu na sieć gazową przebiegającą przez teren gminy, to źródło energii ma duży potencjał jako źródło ciepła, lecz związana z nim jest też duża niepewność towarzysząca drastycznym zmianom cen gazu. Operatorem sieci dystrybucyjnej gazu jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Parametry sieci gazowej ilustruje tabela 17 i 18.

Tabela 17. Parametry sieci gazowej w Gminie Pionki w latach 2019-2023³³

	2019	2020	2021	2022	2023
długość czynnej sieci gazowej ogółem (m)	45 342	48 059	49 904	50 587	50 627
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych	543	575	602	636	688
zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w MWh	3 987,9	4 519,6	5 809,5	5 870,5	5 660,1
ludność korzystająca z gazowej	1 344	1 812	1 896	1 965	2 002

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gaz ten doprowadzany jest na terenie gminy³⁴ do dwóch stacji redukcyjno-pomiarowych I stopnia o wydajności:

- 600 Nm³/h we wsi Januszno, zasilająca wieś Januszno,
- 3000 Nm³/h we wsi Sokoły, zasilająca wsie Jedlnia Kościelna i Żdźary.

Usługa dystrybucji paliwa gazowego świadczona jest w następujących miejscowościach: Działki Suskowolskie, Januszno, Jedlnia, Jedlnia-Kolonia, Kamyk, Płachty, Poświętne, Sałki, Sokoły, Suskowola, Żdźary.³⁵

Na koniec 2023 roku na terenie Gminy Pionki długość czynnej sieci gazowej wynosiła ponad 50 km. Sieć gazowa obsługuje 569 gospodarstw domowych. Roczne zużycie gazu ziemnego na ogrzewanie mieszkań wynosiło 5284,3 MWh. Podłączonych czynnie do sieci gazowej jest 688 budynków mieszkalnych.

³³ Brak danych za 2024 rok.

³⁴ Gazociąg DN 200 Figietów - Kozienice.

³⁵ Dane: https://www.psgaz.pl/mapasystemu/PSG_data/index_2502_data/index_1235.html.

W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób korzystających z sieci gazowej systematycznie rosła, widać jednak, że wzrost cen gazu przełożył się na jego zużycie w 2023 roku, które było niższe niż w roku poprzednim.

Nadal jednak sieć gazowa na terenie gminy nie jest dobrze rozwinięta w porównaniu do średniej w powiecie (tabela 18).

Tabela 18. Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności

	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	52,9	54,8	55,6	55,9	56,3
woj. mazowieckie	53,4	55,8	56,4	56,4	56,7
powiat radomski	29,6	32,4	33,9	34,7	35,7
miasto Pionki	89,6	93,8	94,1	94,1	94,7
Gmina Pionki	13,5	18,5	19,6	20,3	20,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przez teren Gminy przebiegają napowietrzne linie energetyczne 110 kV (tranzyt oraz zaopatrzenie rejonu – miasta i Gminy Pionki). Linia wschód-zachód oraz odnogi w kierunku miasta Pionki (w dwóch rejonach: Sokoły, Januszno). Linie te wraz ze strefami ograniczają możliwości użytkowania i zagospodarowania terenów w pasach ich przebiegu.

Według informacji RZE na terenie Gminy Pionki znajdują się następujące urządzenia sieci elektroenergetycznych tj.:

- długość linii napowietrznych i kablowych ŚN wynosi 118,6 km;
- długość linii napowietrznych i kablowych NN wynosi 137,7 km.³⁶

Administratorem sieci energetycznych średniego i niskiego napięcia jest PGE S.A. Rozwój nowych terenów budowlanych powoduje konieczność systematycznych modernizacji i przebudowy już istniejących sieci. Największy udział w zużyciu energii elektrycznej mają gospodarstwa domowe (oświetlenie, sprzęt gospodarstwa domowego) oraz oświetlenie budynków publicznych i ulic. Zużycie energii elektrycznej na potrzeby ogrzewnictwa jest marginalne.

Odpad

Na terenie gminy funkcjonuje system gospodarowania odpadami nadzorowany przez gminę i obejmujący wyłącznie nieruchomości zamieszkałe.

Liczba osób zamieszkałych (objętych systemem) wynikająca ze złożonych deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi według stanu na koniec 2023 roku wynosiła 7444 osób.

Odpady komunalne odbierane są w systemie workowym w terminach zgodnych z rocznymi harmonogramami odbioru odpadów. Każda nieruchomość wyposażona została w worki oznakowane i dedykowane do poszczególnych rodzajów odpadów. W ramach gminnego systemu, z gospodarstw domowych odbierane były następujące rodzaje odpadów: papier i tektura, tworzywa sztuczne, metale i opakowania wielomateriałowe, szkło opakowaniowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe, popiół i opony. Pozostałe odpady powstałe na terenie nieruchomości zbierane były jako zmieszane odpady komunalne.

³⁶ Program ochrony środowiska dla gminy Pionki na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku.

Odbiór odpadów komunalnych zmieszanych i segregowanych z terenu Gminy Pionki odbywał się zgodnie z Harmonogramem.

Pozostałe frakcje odpadów podlegających selektywnej zbiórce mieszkańcy przekazywali do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), zlokalizowanego pod adresem Huta 1L. W PSZOK-u przyjmowane są następujące posegregowane odpady: opakowania po rozpuszczalnikach, farbach, lakierach, przeterminowane leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone, popiół, żużel, plastik, papier, szkło oraz odpady budowlano-remontowe (z remontu prowadzonego we własnym zakresie). Przeterminowane leki można było wrzucać do pojemników znajdujących się w PSZOK-u oraz Przychodniach Lekarskich w Suskowi, Poświętnym i Czarnej Wsi, natomiast zużyte baterie w PSZOK-u, Urzędzie Gminy Pionki i placówkach oświatowych w Czarnej Wsi, Jaroszkach, Augustowie, Suche, Laskach, Jedli, Suskowi.

W 2023 roku z nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy Pionki zebrano łącznie 2031,0439 Mg odpadów komunalnych, z czego:

- w formie zmieszanej – 996,88 Mg (49,08%);
- segregowanych – 789,816 Mg (38,89 %);
- z PSZOK-u – 219,45 Mg (10,8%);
- z Punktu Skupu – 24,8979Mg (1,23%).³⁷

Masa wytwarzanych rocznie odpadów przez jednego mieszkańca gminy sięgnęła w 2023 roku 185 kg. Około 45% zebranych odpadów stanowią odpady zebrane selektywnie (por. tabela 19).

Tabela 19. Podstawowe parametry gospodarki odpadami komunalnymi w gminie w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Odpady wytworzone – ton ogółem	1355,89	1517,99	1667,39	1548,12	1786,77
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku – ton ogółem	543,45	705,75	759,71	720,90	789,89
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	40,1	46,5	45,6	46,6	44,2
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	135	155	171	160	185

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

³⁷ Według danych Urzędu Gminy w Pionkach zgodnie z Raportem o stanie gminy Pionki za rok 2023.

Kultura i dziedzictwo kulturowe

Instytucje kultury

Urząd Gminy w Pionkach prowadzi działania nakierowane na rozwój życia kulturalnego i integrację mieszkańców. Ich przejawem są wydarzenia kulturalno-integracyjne organizowane lub współorganizowane przez samorząd. Doskonałymi przykładami takich aktywności mogą być mające miejsce w 2024 roku.

Rok 2024 w Gminie Pionki obfitował w wiele rozmaitych wydarzeń kulturalnych, integracyjnych i społecznych. Odbýwały się festyny, potańcówki, turnieje różnych dyscyplin sportowych dla dzieci i młodzieży, letnie pokazy filmowe, zajęcia i warsztaty, a także podniosłe wydarzenia o charakterze patriotycznym i rocznicowym.

To wszystko możliwe było dzięki inicjatywie i współdziałaniu instytucji, jednostek organizacyjnych Gminy Pionki, organizacji pozarządowych, sołtysów, radnych oraz zespołu pracowników Urzędu Gminy Pionki. Warto podkreślić, że wszystkie wydarzenia były otwarte, dostępne bezpłatnie dla mieszkańców. Przyciągały tłumy mieszkańców, stając się doskonałą okazją do integracji lokalnej społeczności i promocji gminy.

Jako przykłady wymienionych działań można wskazać:

- Festyn rodzinny „Cud Miód”;
- Obchody 110. rocznicy Bitwy pod Anielinem i Laskami – wspólna inicjatywa Gminy Garbatka-Letnisko i Gminy Pionki;
- Dożynki Gminno-Parafialne w Jedlni;
- czy III Powiatowy Jarmark Bożonarodzeniowy.

Najważniejszą gminną instytucją kultury jest: Gminna Biblioteka Publiczna im. ks. Józefa Gackiego w Jedlni. Biblioteka znajduje się w budynku OSP w Jedlni. W 2023 roku część księgozbioru została przeniesiona z piętra na parter do nowo udostępnionego lokalu.

Wypełniając działalność statutową, Biblioteka służy lokalnej społeczności upowszechniając i promując czytelnictwo. Realizując zadania informacyjne oraz kulturalno-oświatowe obejmuje swą działalnością obszar Gminy Pionki. Z usług Gminnej Biblioteki Publicznej w Jedlni korzystają też mieszkańcy sąsiednich gmin.

Gminna Biblioteka Publiczna jako instytucja organizująca i upowszechniająca czytelnictwo opiera się na gromadzeniu księgozbioru według potrzeb czytelników. Biblioteka pracuje w systemie bibliotecznym MAK Plus. System ten umożliwia tworzenie elektronicznego katalogu bibliotecznego, dzięki któremu czytelnik może korzystać z katalogu on-line.

Stan księgozbioru na dzień 31 grudnia 2024 roku wynosił 22 513 woluminów. Poszerzanie i zakup księgozbioru to główne zadanie Biblioteki. Nadrzędnym celem jest chęć nabycia dla czytelników najciekawszych i najbardziej wartościowych książek - zarówno polskich jak i zagranicznych. Na bieżąco więc śledzone są pojawiające się na rynku krajowym nowości wydawnicze.

Księgozbiór zakupiony w 2024 roku dostosowany był do potrzeb czytelników i dotyczył takich działów jak: beletrystyka, literatura faktu - biograficzna, historyczna, podróżnicza, religijna, poradniki, literatura dziecięca i młodzieżowa oraz lektury szkolne. Zakupy dokonywane są głównie w księgarniach internetowych.

Podstawowym źródłem dochodów Biblioteki jest dotacja od organizatora. Od tej dotacji uzależniona jest dotacja od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W 2024 roku, z własnych środków biblioteka zakupiła 470 woluminów za kwotę 12.050,00 zł. Dodatkowo biblioteka pozyskała środki finansowe od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Biblioteki Narodowej „Poprawa oferty bibliotek publicznych. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.” Dzięki dotacji otrzymanej w kwocie 12.000,00 złotych księgozbiór biblioteki powiększył się o 442 woluminy. Ogółem w 2024 roku zakupiono 947 woluminów na kwotę 24.050,00 złotych. Liczba zakupionych książek na 100 mieszkańców gminy wynosi 9,5 woluminu.

Od 2024 roku Biblioteka posiada stały dostęp do platformy Legimi, który finansowany jest przez Powiatowy Instytut Kultury w Iłży. W 2024 roku wypożyczono 667 książek elektronicznych.

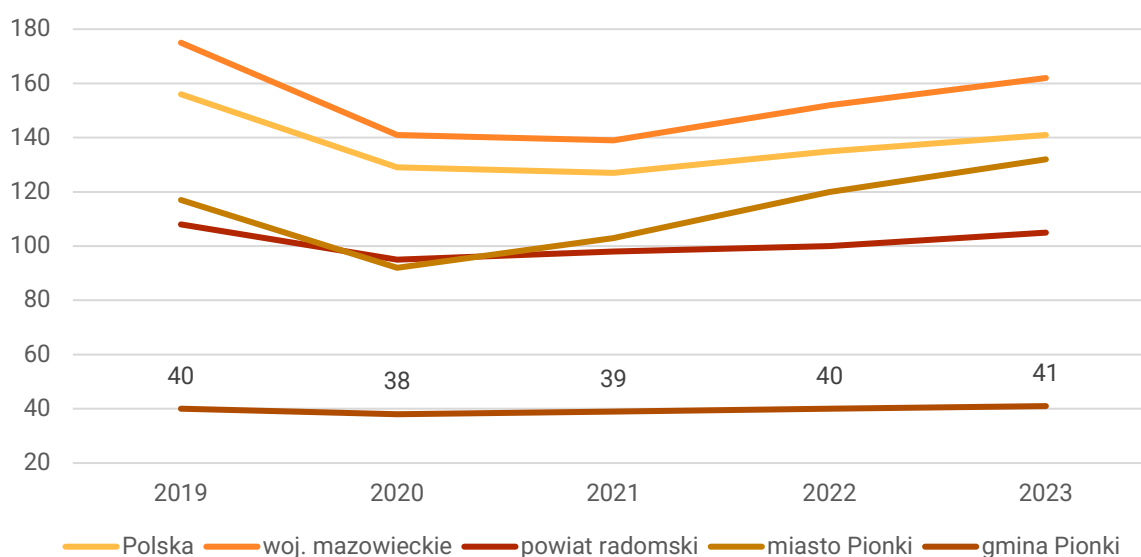
Biblioteka udostępnia swoje zbiory na miejscu i na zewnątrz na zasadzie wolnego dostępu do półek. Dzięki temu czytelnicy mają możliwość samodzielnego zapoznania i wybrania sobie książek do czytania.

Oprócz działalności statutowej biblioteki, czyli gromadzenia, opracowywania i udostępniania księgozbioru, placówka prowadzi następujące formy pracy:

- wystawy nowości wydawniczych w formie promocji książek;
- wystawy prac malarskich uczniów z terenu naszej gminy i okolic;
- wystawy prac fotograficznych;
- współpraca ze szkołami podstawowymi z terenu gminy;
- spotkania autorskie.

Jak wskazują dane GUS, liczba czytelników Biblioteki nie zmieniała się w sposób znaczący nawet w okresie pandemii. Warte odnotowania jest także stosunkowo niska wartość wskaźnika liczby czytelników na 1000 mieszkańców, która wyraźnie odbiega od średniej w wymiarze kraju, województwa czy powiatu (por. wykres 20).

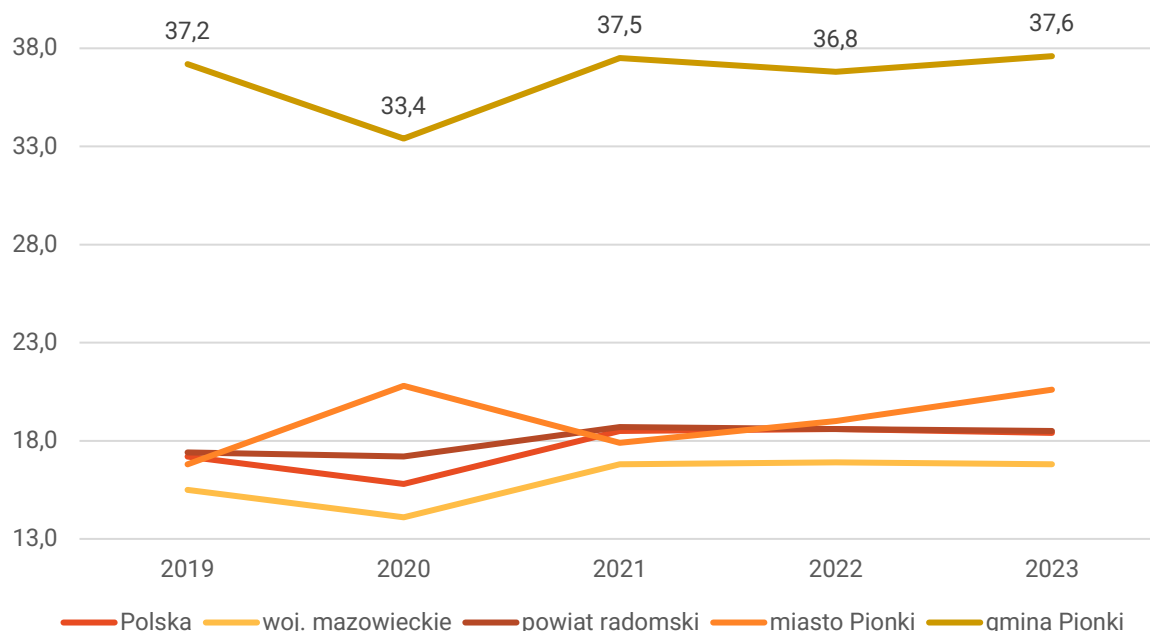
Wykres 20. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wartościowym uzupełnieniem powyższej analizy jest zweryfikowanie liczby wypożyczeń na jednego czytelnika liczonej woluminami. Tutaj statystyki dla Biblioteki w Jedlni są bardzo pozytywne. Wartość ta jest znacznie większa od obserwowanych we wszystkich porównywanych wcześniej wymiarach. (por. wykres 21).

Wykres 21. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Można wyciągnąć wnioski, że czytelnicy biblioteki publicznej w Jedlni, choć statystycznie mniej liczni, są bardzo aktywni w zakresie korzystania z dostępnego księgozbioru, co sugeruje też potrzebę jego dalszego rozszerzania.

Historia i obiekty zabytkowe

O ile pierwsza wzmianka o ziemiach, na których leży Gmina Pionki pochodzi z czasów panowania Władysława Jagiełły (rok 1391), to początki osadnictwa na tym obszarze wiążą się jeszcze z czasami prehistorycznymi, o czym świadczą przedmioty z tego okresu odnalezione w 1835 roku przez archeologów w okolicach Jedlni.

W średniowieczu przez ziemie należące do Gminy Pionki biegły szlaki handlowe w kierunku Wisły. Szlaki te miały decydujące znaczenie dla struktury sieci osadniczej, gdyż to właśnie one przyczyniły się do kolonizacji i zasiedlania Puszczy Kozienickiej. Dzięki nim powstały najstarsze osady obecnej Gminy Pionki, tj. Jedlnia Kościelna i Sucha, których początki sięgają XII wieku.

Nieco większe znaczenie miała Jedlnia Kościelna, która była ważnym ośrodkiem bartnictwa. Choć polscy królowie otaczali ją szczególną opieką do końca XVIII wieku, to szczyt jej rozwoju przypada na czasy panowania Władysława Jagiełły (zresztą sam zwycięzca spod Grunwaldu wielokrotnie zatrzymywał się tutaj na polowania), kiedy przeprowadzono tędy szlak łączący Kraków z Litwą. Osady na obszarze obecnej Gminy Pionki (wówczas przynależne do tzw. ekonomii kozienickiej) doszły do takiego znaczenia, iż już w roku 1615 miała tu miejsce pierwsza lustracja. 14 lat później nastąpiła kolejna lustracja precyzująca charakter i wymiar pańszczyzny, jaką musiano odrabiać na rzecz folwarku w Jedlnej.

Podobnie jak i cały kraj, tak i dobra królewskie w Puszczy uległy znacznym zniszczeniom w wyniku wojen oraz najazdów wojsk szwedzkich, siedmiogrodzkich i kozackich, nawiedzających Rzeczpospolitą w wieku XVII.

Mimo wszystko rozwój osadnictwa na tym obszarze trwał dalej, czego najlepszym przykładem było założenie przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego miejscowości Augustów. Osiadła tu napływowa ludność znaną z Sanu - Lasowiaczy. Piękną, ale i tragiczną kartę w historii Gminy Pionki zapisały działające w czasie Powstania Styczniowego m.in. na jej terenie oddziały Czachowskiego i Kononowicza (ten drugi liczył nawet do 650 osób).

Kolejną ważną datą jest rok 1922, kiedy to Ministerstwo Spraw Wojskowych - w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu - podjęło decyzję o wybudowaniu w Puszczy Kozienickiej, koło wsi Zagożdżon Państwowej Wytwórni Prochów i Materiałów Kruszących. Dynamiczny rozwój, szybki napływ ludności ze wszystkich zakątków kraju przynoszących ze sobą potencjał intelektualny, demograficzny oraz fachową wiedzę spowodował powstanie unikalnego społeczeństwa lokalnego. Na tle przedwojennej Polski wyróżniała się ona wysokimi kwalifikacjami zawodowymi oraz niewątpliwym patriotyzmem. Powstał nowoczesny, rozwijany z rozmachem kompleks przemysłowy, który stworzył podstawy szybkiego rozwoju osady przyfabrycznej, która bardzo szybko przekształciła się w miasto Pionki, w którym w 1939 roku mieszkało około 8500 osób. Po zakończeniu II wojny światowej, zakład został odbudowany i wznowił produkcję. Dzięki temu przez następne 45 lat zaliczał się do największych producentów branży chemicznej w Polsce. Przez 67 lat, na terenach obejmujących ponad 700 ha wzniesiono 500 budynków. Stworzyły one infrastrukturę przemysłową Państwowej Wytwórni Prochu, przekształconej następnie w Zakłady Tworzyw Sztucznych Pronit. W latach 1950-1970 pracowało w nich od 5 do 10 tysięcy mieszkańców regionu pionkowskiego, natomiast w latach 90-tych do 4 tysięcy.

Tabela 20. Nieruchome zabytki wpisane do rejestru zabytków

	Obiekt	Chronologia	Funkcja – materiał -styl	Data wpisu	Adres
1.	kościół parafialny pw. św. Mikołaja i św. Małgorzaty	1818-1819 1891-1901	kościół – ceglane - nieznana	28.02.1959 r.	Jedlnia
2.	cmentarz rzymskokatolicki	1807 r.	cmentarz rzymskokatolicki	08.04.1992 r.	Poświętne
3.	kościół parafialny pw. św. Idziego	1910 - 1913	kościół – ceglane - nieznana	22.03.2006 r.	Sucha
4.	plebania	1902 - 1903	plebania – ceglane - neorenesansowy	05.12.2007 r.	Jedlnia 18
5.	kaplica cmentarna	1. poł. XIX w.	kaplica – ceglane - nieznana	03.07.2015 r.	Sucha
6.	cmentarz rzymskokatolicki	1. poł. XIX w.	cmentarz rzymskokatolicki	03.07.2015 r.	Sucha
7.	otoczenie kościoła	1. poł. XIX w.	otoczenie zabytku	03.07.2015 r.	Sucha
8.	suszarnia szyszek	1930-1931	budynek suszarni szyszek – konstrukcja słupowo-ryglowa	03.07.2015 r.	Augustów
9.	wyłuszcarnia nasion	1930-1931	budynek wyłuszcarni szyszek – konstrukcja słupowo-ryglowa	03.07.2015 r.	Augustów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księga A) - stan na 30 czerwca 2024 roku - <https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/> uzupełnione danymi z: <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130/> oraz informacje Urzędu Gminy Pionki

Ważną datą jest 1 stycznia 1973 roku, gdyż w powiecie kozienickim województwa kieleckiego utworzono wiejską Gminę Pionki z obszaru dawnych gmin Jedlnia i Suskowola, natomiast Pionki (miasto) zachowały swoją odrębność administracyjną aż do dziś.

W Gminie Pionki do Wykazu nieruchomości zabytków wpisanych do rejestru zabytków zaliczone zostały obiekty wskazane w tabeli 20.

W przypadku Gminy Pionki, brak zabytków należących do zbioru C - dla zabytków archeologicznych.³⁸

Dodatkowo w ewidencji zabytków oraz w ewidencji grobów i cmentarzy znajduje się 50 obiektów z terenu gminy³⁹ ich szczegółowe rozlokowanie przedstawiają mapy udostępniane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa⁴⁰.

---

³⁸ Na podstawie analizy rejestru dostępnego pod adresem: <https://dane.gov.pl/pl/dataset/210>.

³⁹ Szerzej: <https://samorzad.nid.pl/wyszukiwarka-zabytkow/>.

⁴⁰ Zakładka „Ewidencja zabytków” w ramach mapy: <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>.

Sport, rekreacja i turystyka

Sport i rekreacja

Gmina Pionki, w ramach przypisanych zadań, podejmuje liczne działania polegające na upowszechnianiu kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Prowadzony jest szereg imprez sportowych mających na celu bardziej aktywne i atrakcyjne spędzanie wolnego czasu. Efektem tych działań jest zwiększanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców i poprawianie świadomości o potrzebie aktywności ruchowej w każdym wieku.

Działalność w zakresie upowszechniania sportu na terenie Gminy Pionki realizowana jest w oparciu o dwa kluby piłkarskie – GKS „Królewscy Jedlnia” (liga okręgowa) i GKS "Legion" Suskowola (klasa B) - oraz aktywność szkół podstawowych.

Gminny Klub Sportowy „Królewscy Jedlnia” powstał 2011 roku i działa na kompleksie boisk sportowych w Jedlni. Gminny Klub Sportowy "Legion" Suskowola utworzony został w 2016 roku i korzysta z boiska w Suskowoli.

Kluby sportowe realizują cele statutowe poprzez:

- upowszechnianie kultury fizycznej, sportu kwalifikowanego i rekreacji oraz organizowanie zajęć z tych dziedzin wśród członków Klubu,
- organizowanie sekcji sportowych w różnych dyscyplinach sportu, zespołów ćwiczeń rekreacyjnych, drużyn, grup.
- organizowanie zajęć szkoleniowych w postaci treningów, kursów, grup ćwiczących.
- organizowanie zawodów i imprez sportowych, a także będzie brał udział w imprezach sportowych różnych szczebli.
- propagowanie wśród dzieci, młodzieży i dorosłych kulturę fizyczną i sport kwalifikowany, rekreację, turystykę i aktywny wypoczynek.
- zapewnienie w swej bazie sportowej odpowiednich warunków do uprawiania kultury fizycznej, zajęć treningowych i szkoleniowych w postaci środków finansowych, kadry trenerskiej, opieki lekarskiej, osobistego sprzętu sportowego.
- wydawanie materiałów szkoleniowych, biuletynów informacyjnych i reklamowych.

Każdego roku gmina wspiera organizacje pożytku publicznego dotacją celową na dofinansowanie zadań zleconych organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego w ramach konkursu w zakresie sportu.

Urząd Gminy w Pionkach podejmuje liczne inicjatywy w celu modernizacji i rozbudowy infrastruktury kultury fizycznej i sportu. Ich efektem jest udostępnianie mieszkańcom następujących obiektów sportowych:

- Kompleks Boisk Sportowych w miejscowości Jedlnia:
  - pełnowymiarowe boisko trawiaste do piłki nożnej o wymiarach (pole gry) 68x105 metrów z trybunami na 400 miejsc,
  - oraz boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią (boisko do piłki siatkowej, koszykówki i tenisa ziemnego) o wymiarach 32,1x44 metrów,
  - zespół parkingowy (parking dla samochodów osobowych i osób niepełnosprawnych).
- Boisko sportowe w Suskowoli:
  - Boisko w Suskowoli jest pełnowymiarowe o wymiarach 105x68 metrów i naturalnej powierzchni. Jest budynek z szatniami, magazynem, prysznicami

i trybuny, na których jest ponad 520 krzesełek. Obiekt jest ogrodzony i oświetlony, boisko wyposażone w system odwodnienia, przed boiskiem parking na 31 aut.

- Boisko Sportowe w Jaroszkach;
  - Boisko jest przystosowane do gry w piłkę ręczną, piłkę siatkową i koszykówkę. Nawierzchnia boiska wykonana jest z poliuretanu.
- Boisko Sportowe w Augustowie;
  - Boisko jest przystosowane do gry w piłkę ręczną, piłkę siatkową i koszykówkę. Nawierzchnia wykonana jest z poliuretanu.
- Boisko Sportowe w Laskach:
  - Boisko wielofunkcyjne - boisko do piłki ręcznej, nożnej, siatkowej, dwa boiska do koszykówki.
- Sale gimnastyczne w obiektach szkolnych.

Turystyka

Gmina Pionki oferuje znakomite warunki do rozwoju turystyki, zwłaszcza w rejonie Puszczy Kozienickiej, która przyciąga turystów swoimi rozległymi kompleksami leśnymi. Puszcza stwarza doskonałe możliwości do pieszych wędrówek, rowerowych wycieczek, zbierania grzybów czy jagód, a także obserwacji przyrody. Kozienicki Park Krajobrazowy, obejmujący większość lasów gminy, zachęca do rekreacji na świeżym powietrzu. Turystów przyciąga również bogactwo fauny, w tym żółwie błotne i czarne bociany, co czyni ten obszar atrakcyjnym miejscem dla miłośników przyrody i aktywnego wypoczynku.

Przez teren Parku przebiega 9 oznakowanych pieszych szlaków turystycznych oraz 15 szlaków rowerowych.

Szlaki turystyczne znakowane przebiegające przez teren Kozienickiego Parku Krajobrazowego:

- Szlak Czarny:
  - Jedlnia Letnisko – Stoki - 11,6 km;
  - Żytkowice - Rezerwat „Zagożdżon” - 17 km;
  - Bykowiec PKP-uroczysko „Chrusty” - 4,8 km.
- Szlak Żółty:
  - Pionki PKP - Pionki Zachodnie PKP - 20,8 km;
  - Miodne - Gródek – łączna długość 20,4 km; teren KPK - 13,6 km.
- Szlak Czerwony:
  - Lesiów - Warka – łączna długość 68,2 km; teren KPK - 29,1 km.
- Szlak Niebieski:
  - Mniszew - Janowiec – łączna długość 106,4 km; teren KPK - 34,2 km.

Obszary Puszczy Kozienickiej wciąż czekają na stworzenie szerokiej bazy agroturystycznej oraz rekreacyjno-wypoczynkowej. Na obrzeżach Parku położone są miejscowości rekreacyjno-leśniskowe: Stoki, Augustów, Krasna Dąbrowa i Januszno.

Najbardziej uczęszczane trasy rowerowe:

- Lotnisko Sadków - Siczki - Stoki - rezerwat „Ponty” - rezerwat „Zagożdżon” - Cztery Kopce - Świerże (przeprawa promowa). Przewidywana długość około 45 km.
- Pionki - rez. „Ponty” - rezerwat „Zagożdżon” - Żakowa Góra - Pionki. Przewidywana długość około 21 km.

- Pionki - rezerwat „Brzeźniczka” - rezerwat „Królewskie Źródło” - Kociołki - Janików - Molendy - Garbatka Letnisko - Gródek - Czarnolas. Przewidywana długość około 30 km
- Jedlnia Letnisko - Słupica - Ługi Helenowskie - Antoniówka - Czarnolas. Przewidywana długość około 30 km
- Zwolen - Patkowski Kanał - Żytkowice – rezerwat „Królewskie Źródło”. Przewidywana długość około 30 km

Szlaki rowerowe Puszczy Kozienickiej zostały zaplanowane w taki sposób, że przebiegają w pobliżu rezerwatów przyrody, pomników przyrody, użytków ekologicznych, w dolinach puszczańskich rzek. Łączą one ze sobą obiekty przeznaczone do prowadzenia edukacji ekologicznej i przyrodniczo-leśnej jak np. Izbę Dydaktyczno-Muzealną Puszczy Kozienickiej w Augustowie, Ośrodek Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni-Letnisko czy Izbę Leśną i Arboretum Leśne przy siedzibie Nadleśnictwa Kozienice jak również ścieżki dydaktyczne, których na terenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego jest 10. Przemierzając się znakowanymi szlakami rowerowymi Puszczy Kozienickiej dotrzemy do miejsc związanych z najdawniejszą historią Polski i regionu. Obserwując przyrodę możemy znaleźć ciekawe informacje zawarte na licznych tablicach dydaktyczno-informacyjnych ustawionych w pobliżu szlaków rowerowych. W celu zregenerowania sił po rowerowej przejażdżce podczas której zgłębimy tajniki puszczańskiej przyrody możemy zatrzymać się na zagospodarowanych parkingach leśnych czy w miejscach postoju zorganizowanych przez leśników, na których znajdują się ławki, stoły, wiaty, a niejednokrotnie również wyznaczone miejsce do bezpiecznego rozpalenia niewielkiego ogniska.

Warto zauważyć potencjał do rozwoju agroturystyki we wsiach bezpośrednio przyległych do kompleksów leśnych lub planowanych zbiorników wodnych:

- we wsiach Augustów, Krasna Dąbrowa, Stoki przygotowane są tereny pod budownictwo letniskowe;
- we wsiach Januszno, Sałki, Mireń przygotowane są budowy trzech zbiorników wodnych wraz z terenami rekreacyjnymi.

W Gminie Pionki dużo uwagi poświęca się ekologii. Gmina aktywnie współdziała z zarządami Kozienickiego Parku Krajobrazowego, Centrum Edukacji Ekologicznej. Z ekologią związane są inwestycje komunalne, prowadzona jest edukacja ekologiczna dzieci.

W ramach bazy noclegowej wskazywane są ośrodki:

- Centrum Szkoleniowo – Integracyjne ”Jagiellonka” w Jedlni;
- Dwór Jakuba w Jedlni;
- Castello - dom weselny w Czarnej Wsi.⁴¹

---

⁴¹ Opracowano na podstawie materiałów udostępnionych na stronie Urzędu Gminy Pionki: https://www.gmina-pionki.pl/strona-21-krajobraz_szlaki_piesze_i_rowerowe.html (dostęp: 10.10.2024 r.)

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Akty planowania przestrzennego w Gminie Pionki

Najważniejszymi aktami planowania przestrzennego w gminie są Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pionki uchwalone w 2002 roku⁴², zmienione w 2014 roku⁴³, oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Obszar Gminy Pionki jest częściowo objęty Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego przyjętym Uchwałą Nr XXV/144/2020 Rady Gminy Pionki z dnia 23 listopada 2020 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w obrębach Czarna, Tadeuszów, Wincentów w Gminie Pionki. Celem Planu jest ustalenie przeznaczenia terenów, zasad i sposobów ich zagospodarowania i zabudowy w związku ze zwiększającym się zainwestowaniem obszaru Planu. Plan ustala m.in. przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania, zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, zasady kształtowania krajobrazu, oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

Na podstawie zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na żądanie osoby zainteresowanej (inwestora) wydaje się wypisy i wyrisy z planu. W 2023 roku przyjęto i obsłużono 16 wniosków o wydanie wypisu.

Większość obszaru Gminy Pionki nie jest objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Dla nieruchomości, położonych poza zasięgiem planu inwestor, chcący zrealizować zamierzenie budowlane, musi uzyskać decyzję o ustaleniu warunków zabudowy lub o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Postępowanie w sprawie wydania decyzji o ustaleniu warunków zabudowy lub lokalizacji inwestycji celu publicznego przebiega w kilku etapach i wymaga uzyskania przez organ prowadzący niezbędnych opinii i uzgodnień innych organów. W 2023 roku wydano 125 decyzji o ustaleniu warunków zabudowy oraz 7 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Ponadto na wniosek zainteresowanych podmiotów wydawane są zaświadczenia o braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz o położeniu nieruchomości w obszarze rewitalizacji. W 2023 roku przyjęto i obsłużono 234 takie wnioski.⁴⁴

Założenia planistyczne i struktura funkcjonalno-przestrzenna⁴⁵

Gmina Pionki jest gminą o charakterze rolniczym oraz mieszkaniowym. Większość jej mieszkańców niezatrudnionych w rolnictwie pracuje poza obszarem gminy, w mieście Pionki oraz w Radomiu. Bardzo istotne są również funkcje gminy związane z jej zasobami przyrodniczymi Kozienickim Parkiem Krajobrazowym oraz Otuliną Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

---

⁴² Uchwała nr XXXIX/206/02 Rady Gminy Pionki z dnia 28 czerwca 2002 roku.

⁴³ Uchwała nr XLII/259/2014 Rady Gminy Pionki z dnia 2 września 2014 roku w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pionki.

⁴⁴ Raport o stanie gminy Pionki za 2023 rok, s. 49.

⁴⁵ Opracowano w całości na podstawie zapisów aktualnego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pionki.

Są to funkcje związane przede wszystkim z ochroną zasobów przyrodniczych, rekreacyjno - wypoczynkowe (mieszkaniowo - letniskowe), rekreacyjno - sportowe (rekreacji czynnej) i turystyczne. Ewentualne ich zmiany lub rozwój powinny podlegać ograniczeniom wynikającym z objęcia Gminy Pionki obszarami chronionymi – formami prawnej ochrony środowiska przyrodniczego.

Funkcje produkcyjne są i będą realizowane na obszarze gminy w oparciu o niewielkie zakłady produkcyjne i usługowe, zlokalizowane w pobliżu miasta Pionki oraz przetwórstwo drzewne zlokalizowane w północno-zachodniej części Gminy. Funkcje produkcyjne należy jednak uznać za marginalne na obszarze Gminy Pionki.

Strukturę funkcjonalno – przestrzenną Gminy Pionki tworzą jednostki osadnicze w zasadzie otoczone Kozienickim Parkiem Krajobrazowym (oprócz rejonu południowo-zachodniego oraz wschodniego). Całość Gminy znajduje się w Kozienickim Parku Krajobrazowym lub jego Otulinie.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna jednostek osadniczych na obszarze gminy ukształtowała się i będzie dalej rozwijać na bazie już istniejących wsi, bez jej generalnych zmian. Najdynamiczniej rozwijają się i planowane są do rozwoju tereny nieleśne przylegające do miasta Pionki. Rozwijająca się sieć osadnicza korzystać będzie z już ukształtowanego układu powiązań komunikacyjnych.

W strukturze funkcjonalno - przestrzennej kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pionki istotnym elementem jej kształtowania są obszary wyłączone z urbanizacji - tereny leśne, tereny rolne oraz tereny zieleni naturalnej pełniące istotną rolę w ekosystemie gminy.

Obszary te tworzą powiązany układ, stanowiący o wysokich walorach przyrodniczo - krajobrazowych Gminy Pionki. Struktura przestrzenna gminy, dopuszczalny zakres urbanizacji i ograniczania zmian, wynikające z wyznaczania obszarów wyłączonych z urbanizacji, jako całość widoczna jest na rysunku Studium – Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego.

Dla określenia polityki przestrzennej na obszarze Gminy Pionki, w strukturze funkcjonalnoprzestrzennej wyodrębniono trzy obszary funkcjonalne:

- Obszar A – obszar funkcjonalny najwyższej ochrony wartości przyrodniczo-krajobrazowych Gminy Pionki;
Obejmuje tereny w granicach Kozienickiego Parku Krajobrazowego (na terenie Gminy Pionki) oraz obszary w Otulinie Kozienickiego Parku Krajobrazowego znajdujące się w granicach obszaru Natura 2000 – Puszcza Kozienicka (Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk - SOO PZH 140035) oraz w Otulinie Kozienickiego Parku Krajobrazowego w części południowej i wschodniej Gminy Pionki tworzące wraz z terenem Kozienickiego Parku Krajobrazowego układu powiązań terenów przyrodniczo-czynnych.
- Obszar B – obszar funkcjonalny zrównoważonego rozwoju gospodarczego z zachowaniem i ochroną wartości przyrodniczo-krajobrazowych Otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego;
Obejmuje tereny otoczone obszarem A (z wyjątkiem południowo-zachodnich granic gminy). Zagospodarowany jest rozproszoną siecią osadniczą, terenami rolnej przestrzeni produkcyjnej oraz terenami przyrodniczo-czynnymi nieuprawianymi rolniczo stanowiącymi system lokalnych korytarzy ekologicznych wzdłuż naturalnych cieków wodnych. Obszar ten częściowo przylega do granicy z miastem Pionki, cechuje się dużymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. W obszarze tym winny

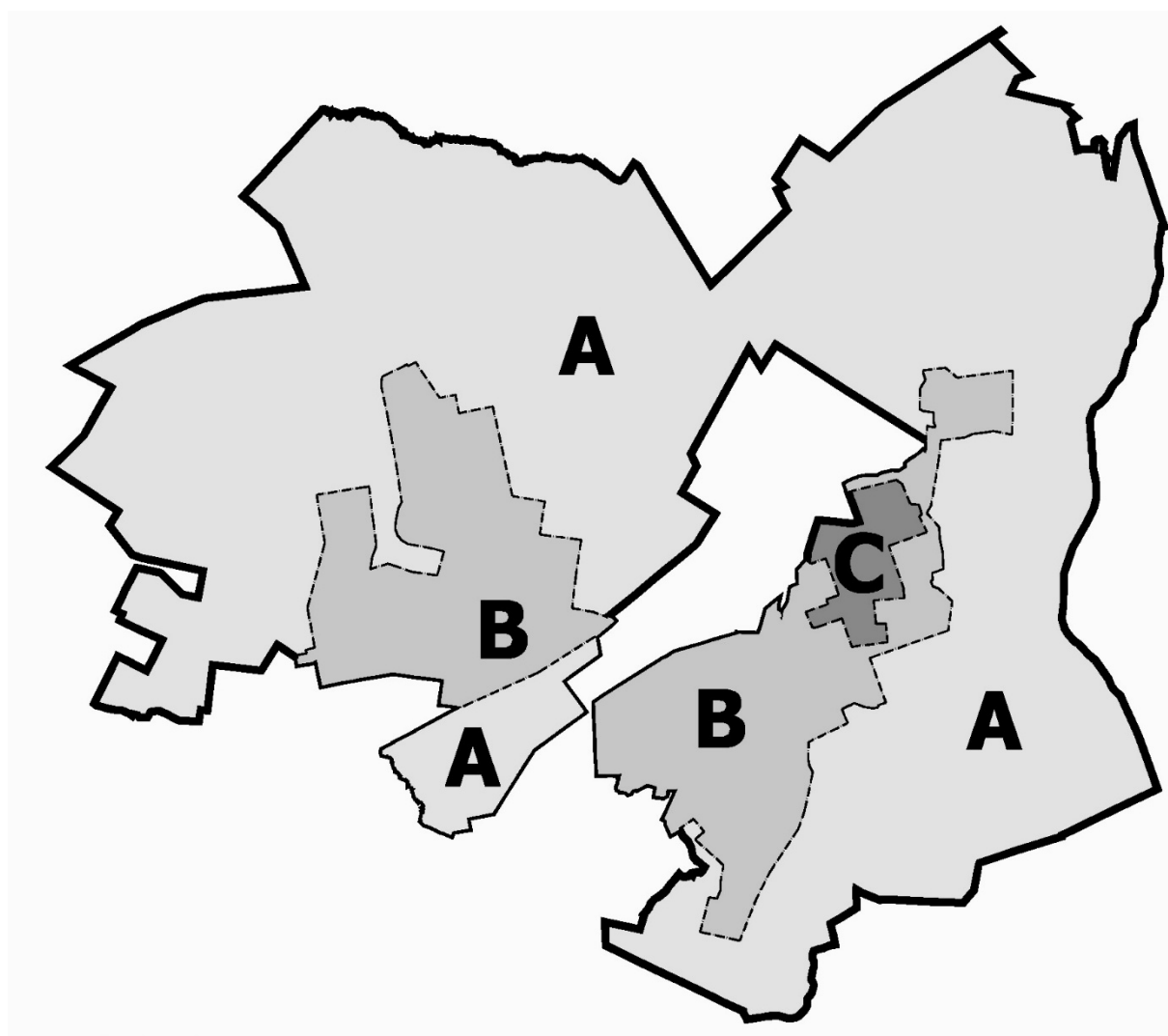

obowiązywać zasady zrównoważonego rozwoju na dopuszczonych terenach w Otulinie Kozienickiego Parku Krajobrazowego wskazanych w Kierunkach Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pionki.

- Obszar C – obszar funkcjonalny rozwoju funkcji mieszkaniowych i aktywności gospodarczej.

Obszar ten przylega do granicy z miastem Pionki z jej południowej strony. Jest konsekwencją urbanizacji terenów przyległych do miasta. W obszarze tym, znajdującym się w Otulinie Kozienickiego Parku Krajobrazowego, istnieje najpilniejsza na obszarze Gminy Pionki potrzeba uregulowania zasad zagospodarowania w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zagospodarowanie obszaru winno uwzględniać ograniczenia wynikające z przebiegającego w tym rejonie gazociągu wysokiego ciśnienia oraz napowietrznych linii energetycznych wysokiego napięcia oraz ograniczeń i wymagań wynikających z ochrony walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszarów w szczególności terenów dolin naturalnych cieków wodnych. Obszar funkcjonalny C jest funkcjonalnie i przestrzennie związany z Miastem Pionki.

Rysunek 7. Schemat podziału Gminy Pionki na obszary funkcjonalne

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą Uchwała XLVII/259/2014

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo na terenie Gminy Pionki zapewniają jednostki Straży Pożarnej oraz Policja (Komisariat Policji w Pionkach).

Ochotnicze straże pożarne (OSP) to jednostki ochrony przeciwpożarowej będące jednocześnie stowarzyszeniami. Jednostki OSP są umundurowanymi, wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt, przeznaczonymi do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, w tym prowadzącymi działania w zakresie ratownictwa specjalistycznego, jednostkami ochrony przeciwpożarowej.

Jednostki OSP ściśle współdziałają z jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej (PSP) oraz innymi podmiotami i instytucjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli na terenie swego działania (Gminy Pionki) lub wspomagają sąsiednie obszary w ramach poczynionych uzgodnień lub umów.

Na terenie Gminy Pionki funkcjonują następujące jednostki OSP:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jaroszkach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jedlni,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Laskach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sucheju.

Trzy jednostki tj.: OSP Czarna, OSP Jedlnia, OSP Sucha, są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co oznacza, że w razie zagrożeń o szerszej skali mogą one być zadysponowane poza teren gminy.

Tabela 21. Zestawienie liczby wyjazdów w 2024 roku dla wszystkich OSP w Gminie Pionki

Jednostka	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe	Suma
OSP Czarna	12	19	0	31
OSP Jaroszki	3	7	0	10
OSP Sucha	9	8	0	17
OSP Laski	4	12	0	18
OSP Jedlnia	20	42	0	62

Źródło: dane przekazane przez przedstawiciela OSP.

Samorząd gminny, nieustannie dokłada starań, aby strażacy wypełniając swoje zadania, mieli zapewnione jak najlepsze warunki. Priorytetem jest pozyskiwanie sprzętu przeciwpożarowego, umundurowania oraz rozbudowa i modernizacja strażnic OSP. Jako przykłady, można wskazać najważniejsze inwestycje z zakresu utrzymania i działalności gminnych jednostek OSP w 2023 roku to:

- zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP w Sucheju;
- modernizacja budynku OSP Czarna w zakresie bram wjazdowych;
- zakupy ze środków Funduszy Sołeckich przeznaczonych dla OSP na zakup sprzętu i umundurowania strażackiego (m. in. nożyce hydrauliczne oraz rozpieracz ramieniowy).

Polityka społeczna

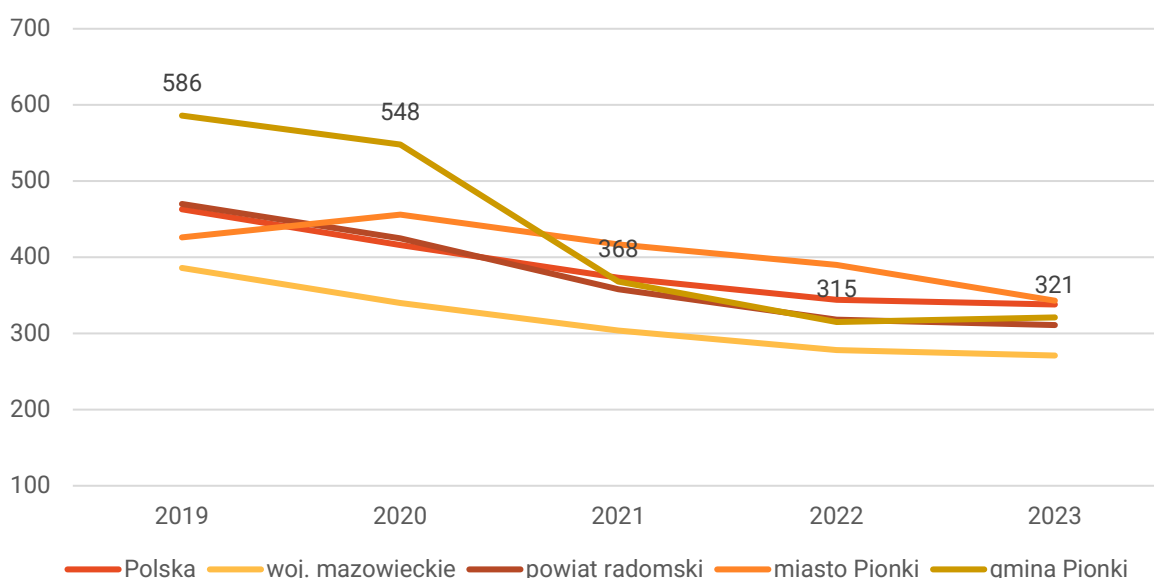
Pomoc społeczna

W zakresie pomocy społecznej gmina realizuje szereg zadań, zarówno własnych, jak i zleconych przez administrację rządową.

Zadania pomocy społecznej oraz szerzej rozumianej polityki społecznej w Gminie Pionki realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jako samorządowa jednostka organizacyjna. Naczelnym celem działań Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w ich wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz zapobieganie powyższym sytuacjom poprzez podejmowanie wszechstronnych działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Realizuje on ustawowe zadania w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń (np. zasiłek celowy, zasiłek okresowy); pracy socjalnej; realizacji usług opiekuńczych; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Wykres 22. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2019-2023 w Gminie Pionki odsetek mieszkańców - beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej uległ radykalnemu zmniejszeniu. Było to spowodowane z jednej strony usamodzielnianiem się podopiecznych i ich odchodzeniem z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmianą dochodów osób i rodzin, wpływającą na zmniejszenie wysokości świadczeń

lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę. Ważne jest tu również świadczenie wychowawcze Rodzina 500+ (800+), które spowodowało, że część rodzin rezygnuje ze wsparcia GOPS, ze względu na poprawę ich sytuacji finansowej. Po 2022 roku (rok wysokiej inflacji i niestabilnych cen nośników energii) zauważyć można było ustabilizowanie się odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Przekrojowej porównawczej analizy można dokonać na podstawie statystyki GUS (por. wykres 22), obrazującej wskaźnik liczby beneficjentów pomocy środowiskowej liczony na 10 tys. ludności. Wyraźnie widać, że omawiany wskaźnik jest obecnie na podobnym poziomie, jak w reszcie kraju, co nie było jeszcze normą kilka lat temu.

Jak wskazują statystyki GUS, zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie jest obecnie zbliżony do tego w kraju, województwa czy powiatu. Pomoc trafia przede wszystkim do beneficjentów poniżej kryterium dochodowego.

Tabela 22. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2019-2023

	ogółem (w %)					poniżej kryterium dochodowego (w %)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	4,6	4,2	3,7	3,4	3,4	2,6	2,4	2,2	2,2	2,0
woj. maz.	3,9	3,4	3,0	2,8	2,7	2,2	1,9	1,8	2,0	1,8
powiat radomski	4,7	4,2	3,6	3,2	3,1	3,2	2,8	2,4	2,2	1,9
miasto Pionki	4,3	4,6	4,2	3,9	3,4	3,0	3,1	2,8	2,8	2,3
Gmina Pionki	5,9	5,5	3,7	3,2	3,2	4,8	4,2	2,6	2,1	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2023 roku 178 rodzin otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci. Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci kształtowała się na poziomie około 19%. Liczby te systematycznie spadały w ostatnich latach.

Tabela 23. Dystrybucja zasiłków rodzinnych na dzieci w latach 2019-2023 w Gminie Pionki

	2019	2020	2021	2022	2023
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	418	354	277	215	178
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	827	692	573	459	370
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	742	626	522	417	340
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (w %)	40,2	32,9	28,2	23,1	19,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach w 2023 roku, ogółem, w ramach ustawy o pomocy społecznej objętych było 330 rodzin, liczących 723 osoby. Struktura świadczeniobiorców wg kryterium podstawowej dysfunkcji uzasadniającej przyznanie pomocy przedstawiona została poniżej w tabeli, jednak w wielu sytuacjach występuje po kilka dysfunkcji równocześnie, pogłębiających problemy w rodzinach i wymagających wielopłaszczyznowej współpracy przy ich rozwiązywaniu.

W Gminie Pionki znacząca część środków z pomocy społecznej jest przeznaczana na zadania obligatoryjne, takie jak pokrycie kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej (17 osób w 2023 roku) oraz świadczenie usług opiekuńczych (37 osób w 2023 roku). Wydatki te rosną w porównaniu do lat poprzednich.

Tabela 24. Struktura świadczeniobiorców wg kryterium podstawowej dysfunkcji uzasadniającej przyznanie pomocy w Gminie Pionki w latach 2021-2023

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Ubóstwo	70	71	75	162	149	145
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	3	2	3	5	1	3
Wielodzietność	6	8	9	33	43	48
Bezrobocie	76	74	80	212	204	189
Niepełnosprawność	67	60	63	118	106	110
Długotrwała lub ciężka choroba	30	37	39	64	69	66
Bezradność w sprawowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego	28	23	27	111	100	110
Przemoc w rodzinie	5	4	1	22	21	5
Alkoholizm	18	21	21	38	37	29
Narkomania	1	1	1	4	4	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu Zakładu Karnego	8	7	8	12	11	12
Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	7	0	3	24	0	5
Kłęska żywiołowa i ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: Raport o stanie Gminy Pionki za rok 2023.

Istotnym zadaniem pomocy społecznej jest realizacja zasiłków stałych dla osób niezdolnych do pracy z powodu wieku bądź niepełnosprawności, a nieposiadających własnych świadczeń emerytalno-rentowych. W 2023 roku korzystało z tych zasiłków 57 osób, a sam koszt nieznacznie wzrósł w relacji do roku poprzedniego. Ustawa o pomocy społecznej wymienia cały katalog świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i zadań własnych gminy, tj. niewymienione wyżej zasiłki okresowe, celowe, różnego rodzaju pomoc rzeczową, m.in. sprawienie pogrzebu, udzielenie schronienia, zapewnienie gorącego posiłku. Ogółem - bez względu na rodzaj świadczeń, formę oraz ich źródło finansowania - pomocą przyznaną w drodze decyzji administracyjnej objętych było (w 2023 roku) 419 osób. Natomiast z pomocy wyłącznie w formie pracy socjalnej (czyli bez pomocy materialnej), skorzystało 218 osób. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej GOPS prowadzi również poradnictwo specjalistyczne. Jest to pomoc w szczególności prawna, psychologiczna, rodzinna, świadczona osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Z tej formy pomocy skorzystało 16 osób.

W 2023 roku GOPS realizował rządowe programy, uzyskując dotacje na realizację zadań gminy z programów:

- „Posiłek w szkole i w domu”;
- Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - edycja 2023;
- Program „Asystent rodziny”;
- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Podprogram 2021 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym;
- Program Opieka 75 +.

Lokalny system pomocy i wsparcia tworzą na szczeblu Gminy Pionki także:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pionkach⁴⁶;
- Zespół Interdyscyplinarny przy GOPS;
- Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i problemów alkoholowych⁴⁷;

Potrzeby mieszkańców gminy w zakresie pomocy społecznej zaspokajają również placówki prowadzone na szczeblu powiatu radomskiego, tj.:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Dom Pomocy Społecznej w Jedlance;
- Dom Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach;
- Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy;
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Jedlance;
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Wierzbicy;
- Powiatowe Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne w Krzyżanowicach.

Jako uzupełnienie lokalnego systemu pomocy i wsparcia w zakresie pomocy społecznej i rynku pracy należy wskazać również, Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pionkach, a także Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu.

Ochrona zdrowia

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia jest jednym z najważniejszych zadań własnych każdej polskiej gminy.

Na terenie Gminy Pionki prowadzą działalność dwie przychodnie zdrowia tj.:

- Przychodnia Centrum Sp. z o. o. w Pionkach - Filia w Poświętnem,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „ZDROWIE” w Pionkach - Filia w Suskowi.

W/w przychodnie prowadzą działalność z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie ustalonym przez Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia.

W godzinach nocnych i w dni świąteczne, mieszkańcy Gminy Pionki korzystają z pomocy specjalistycznych gabinetów lekarskich, które znajdują się na terenie miasta Pionki.

Tabela 25. Opieka zdrowotna – liczba udzielonych porad w Gminie Pionki

		2019	2020	2021	2022	2023
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	porady ogółem	20 841	17 028	19 645	26 469	15 442

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba udzielanych corocznie porad zarówno w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, jak i podstawowej opieki zdrowotnej podlega wahaniom. Sytuacja ta spowodowana jest rosnącą mobilnością mieszkańców gminy i coraz częstszym korzystaniem z usług medycznych poza jej obszarem, a także brakiem wystarczającej liczby lekarzy (trudność z rejestracją do lekarzy

⁴⁶ Zadania w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania narkomanii opisuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Pionki na lata 2022-2024.

⁴⁷ W gminie przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny działający przy GOPS realizowany jest: Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028.

POZ), co jest problemem w wymiarze całego kraju. Wyzwaniem dla gminy i jej mieszkańców jest także ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, którego braki są zauważane przez lokalną społeczność (por. wyniki ankiety). Ten problem stanowi wyzwanie, które może zostać zaadresowane w najbliższych latach.

W gminie nie ma apteki, ani punktu aptecznego, mieszkańcy korzystają z aptek zlokalizowanych w mieście Pionki.

Przychodnia Zdrowia w Poświętnem
Źródło: Urząd Gminy Pionki

Edukacja i wychowanie

Zadania jednostki samorządu terytorialnego w zakresie oświaty są jednymi z najistotniejszych zadań publicznych i obligatoryjnych zadań własnych gminy.

Do zadań samorządu terytorialnego należą między innymi: ustalanie sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, określanie granic obwodów szkół podstawowych. Organ prowadzący ma obowiązek zapewnić jednostce odpowiednie warunki działalności, w tym warunki materialno – organizacyjne, bazę lokalową i sprawność techniczną obiektów oraz zapewnić środki rzeczowe i finansowe dla działalności, zabezpieczyć kadrę pedagogiczną i administracyjno - usługową oraz bezpieczne i higieniczne warunki nauki.

Zamierzeniem Gminy Pionki jest zarządzanie oświatą w sposób racjonalny i efektywny, by wdrażać edukację wysokiej jakości z dobrymi wynikami edukacyjnymi.

Gmina Pionki konsekwentnie dąży do zapewnienia warunków nauczania na jak najwyższym poziomie. W zakresie edukacji przedszkolnej tworzy nowe miejsca w przedszkolu. Organizuje dodatkowe zajęcia, zwiększające szanse edukacyjne dzieci oraz wyrównujące zdiagnozowane deficyty, stawia na doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli, niezbędnych do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W zakresie bazy dydaktycznej wyposaża pracownie szkolne w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych, kształtuje i rozwija kompetencje uczniów w zakresie przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, jak również wyposaża w nowoczesny sprzęt TIK w celu kształtowania i rozwijania podstawowych kompetencji cyfrowych uczniów. Zapewnia uczniom możliwości kształcenia w nowoczesnych budynkach, nauczania przez nauczycieli o wysokich kompetencjach, wspiera innowacyjne programy i rozwiązania, w tym finansowane ze środków zewnętrznych – umożliwiające osiągnięcie wysokich wyników w nauce. Gmina zapewnia także dostęp do bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych, szerokiej bazy sportowej.

W strukturach Gminy Pionki funkcjonują następujące placówki oświatowe kształcące dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, tj.:⁴⁸

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Augustowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Czarnej,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Jaroszkach,
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Jedlni, w skład którego wchodzi Publiczne Przedszkole oraz Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Laskach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Sucheju,
- Publiczny Zespół Szkół w Suskowie, w skład którego wchodzi Publiczne Przedszkole oraz Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki.

W 2023 roku do szkół znajdujących się na terenie Gminy Pionki uczęszczało ogółem 836 dzieci, z tego do Publicznego Przedszkola w Suskowie 25 dzieci, do Publicznego Przedszkola w Jedlni 93 dzieci, do oddziałów przedszkolnych 106, a do szkół podstawowych 612

---

⁴⁸ Cytowane dane pochodzą z Raportu o stanie gminy Pionki za rok 2023.

uczniów⁴⁹. Szczegółowy rozkład uczniów w poszczególnych szkołach i przedszkolach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach w Gminie Pionki – rok szkolny 2023/2024 w porównaniu do roku szkolnego 2022/2023

Nazwa placówki	Ilość uczniów w SP		Ilość uczniów w OP		Ilość uczniów w przedszkolu		RAZEM	
	2022 /2023	2023 /2024	2022 /2023	2023 /2024	2022 /2023	2023 /2024	2022 /2023	2023 /2024
PSP Augustów	33	35	10	5	0	0	43	40
PSP Czarna	103	100	38	40	0	0	141	140
PSP Jaroszeki	51	49	16	15	0	0	67	64
ZSP Jedlnia	183	172	0	0	93	91	274	263
PSP Łaski	83	78	23	22	0	0	106	100
PSP Sucha	50	47	11	7	0	0	61	54
PZS Suskowlowa	125	131	15	17	25	25	165	173
Ogółem	628	612	113	106	118	116	857	836

Źródło: Raport o stanie Gminy Pionki za rok 2023.

Wartościowych wniosków dostarczyć może również analiza współczynnika skolaryzacji.⁵⁰ (por. tabela 27).

Tabela 27. Wartość współczynnika skolaryzacji w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego

	współczynnik skolaryzacji brutto (%)					współczynnik skolaryzacji netto (%)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	95,13	95,95	95,71	95,96	93,20	93,69	94,74	94,63	94,72	92,00
woj. maz.	98,20	99,20	98,13	99,83	97,00	96,81	98,03	97,07	98,60	95,80
powiat radomski	89,74	90,68	86,27	84,14	83,00	89,25	90,22	85,89	83,67	82,60
miasto Pionki	102,85	100,65	104,69	103,23	101,40	101,95	99,67	103,60	101,75	100,10
Gmina Pionki	78,55	78,31	76,18	72,18	71,00	78,20	77,84	75,84	71,84	70,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wartość współczynnika skolaryzacji netto dla Gminy Pionki jest na stosunkowo niskim poziomie, około 70%, co oznacza, że 7/10 wszystkich uczniów z gminy uczęszcza do szkół podstawowych na jej terenie. Wartość współczynnika spadała w całym analizowanym okresie, co może oznaczać, że duża część rodzin z Gminy Pionki kieruje swoje dzieci do szkół poza gminą (w największym zakresie do najłatwiej dostępnych komunikacyjnie szkół na terenie miasta Pionki). Trend ten nakłada się na niekorzystne zmiany demograficzne, co

⁴⁹ Dane z Systemu Informacji Oświatowej – stan na 30 września 2023 roku.

⁵⁰ Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku.

Analogiczny współczynnik skolaryzacji netto wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7-15 lat na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku.

w perspektywie najbliższych lata będzie oznaczało dalszy spadek liczby dzieci w szkołach prowadzonych przez Gminę Pionki i konieczność odpowiedzi na pytanie o zasadność utrzymywania placówek oświatowych o najmniejszym obciążeniu.⁵¹

W gminnych placówkach oświatowych było zatrudnionych na dzień 30 września 2023 roku:

- 112 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 52 nauczycieli w niepełnym wymiarze,

w tym:

- 27 nauczycieli mianowanych;
- 98 nauczycieli dyplomowanych;
- 39 nauczycieli początkujących, z czego 25 nauczycieli, którzy mają stopień awansu nauczyciela kontraktowego.

Warto też zauważyć, że Gmina Pionki corocznie przeznacza środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli, wspierając ich udział w studiach podyplomowych i kursach kwalifikacyjnych. W 2023 roku na ten cel przeznaczono 0,8% planowanych środków na wynagrodzenia nauczycieli. Doskonalenie zawodowe ma na celu podnoszenie jakości pracy szkół, zwłaszcza w zakresie działań dydaktycznych i wychowawczych.

Samorząd odnotowuje wzrost liczby uczniów z orzeczeniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, co wymaga specjalnej organizacji nauki. Na dzień 30 września 2023 roku w szkołach i przedszkolach było łącznie 20 takich uczniów. Aby poprawić jakość nauczania, zakupiono odpowiednie wyposażenie i pomoce dydaktyczne. Potrzeby uczniów analizowane są indywidualnie, na podstawie dokumentacji, rozmów z rodzicami i obserwacji. W odpowiedzi szkoły realizują różnorodne działania wspierające, takie jak zajęcia rewalidacyjne, logopedyczne i terapeutyczne.

Uzdolnieni uczniowie otrzymują Stypendia Wójta Gminy Pionki za osiągnięcia w nauce i promowanie gminy. W roku szkolnym 2022/2023 nagrodzono 17 uczniów, którym wręczono dyplomy, nagrody finansowe i rzeczowe.

Oprócz wydatków bieżących na oświatę, samorząd realizuje także zadania o charakterze inwestycyjnym. Modernizowana i doposażana jest infrastruktura szkolna i przedszkolna, co zwiększa możliwości w zakresie skutecznego kształcenia najmłodszych mieszkańców gminy.

---

⁵¹ W trakcie konsultacji społecznych zgłoszono obawy dotyczące możliwej w perspektywie 10 lat reorganizacji sieci szkół, w tym potencjalnego zamykania najmniejszych placówek. Strategia nie przesądza o likwidacji żadnej szkoły. Z uwagi na obserwowane trendy demograficzne i budżetowe gmina będzie prowadzić stały monitoring liczby uczniów, kosztów kształcenia oraz jakości nauczania. Ewentualne zmiany w sieci – w tym łączenie placówek, tworzenie filii lub inne formy reorganizacji – będą rozważane wyłącznie po rzetelnej analizie skutków społecznych i finansowych, w dialogu z mieszkańcami, z poszanowaniem dobra dzieci i zapewnieniem bezpiecznego dowozu. Gmina zobowiązuje się także do przygotowania planów zagospodarowania ewentualnie zwalnianych budynków (np. funkcje społeczne, kulturalne, zdrowotne, senioralne) oraz wsparcia pracowników w procesie zmian, z wykorzystaniem dostępnych środków zewnętrznych.

Kapitał społeczny

Organizacje pozarządowe

Mieszkańcy gminy wykazują się aktywnością w zakresie współpracy służącej osiągnięciu celów lokalnej społeczności. Na terenie Gminy Pionki funkcjonują liczne organizacje pozarządowe prowadzące działalność z zakresu sportu, kultury, rekreacji, promocji zdrowia i historii. Jako przykłady, poza omówionymi wcześniej Ochotniczymi Strażami Pożarnymi, wskazać można:

- Stowarzyszenie Jedlnia;
- Gminny Klub Sportowy "Królewscy" Jedlnia;
- Krasna XXI Stowarzyszenie Mieszkańców Krasnej Dąbrowy;
- Gminny Klub Sportowy Legion Suskowola;
- Stowarzyszenie Orkiestra Boni Angeli;
- Zespół Królewskie Źródła;
- Klub Sportowy TopSpin Pionki;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Pionki "Leśne Uroczysko";
- Stowarzyszenie „Puszcza Nie Opuści”
- Koło Gospodyń Wiejskich „Półborzanki” w Augustowie;
- Koło Gospodyń Wiejskich "Jedlianianki" w Jedlni;
- Koło Gospodyń Wiejskich "rękoDZIELNE Babki" w Zalesiu;
- Koło Gospodyń Wiejskich "ZAGOŹDŻONKI" w Janusznie;
- Koło Gospodyń Wiejskich "Sielski Zakątek" w Działkach Suskowolskich;
- Koło Gospodyń Wiejskich "Dworzanki" w Suskowie;
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich "Zgrana Ekipa J&K" w Jaścach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czarnej nad Zagożdżonką;
- Koło Gospodyń Wiejskich "Młynareczki" w Jaroszkach,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Bielinianki” w Bielinach,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Aktywne Laski” w Laskach.⁵²

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń opiera się na założeniach, które są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jego aktywności i wyczulenia na potrzeby lokalnej społeczności. Pełnią one nie tylko istotną rolę w integrowaniu mieszkańców gminy, ale także stanowią istotny element wsparcia władz gminy w ich działaniach służących poprawie jakości życia mieszkańców.

Z powyższego powodu ważne jest nie tylko zachowanie dotychczasowej aktywności organizacji pozarządowych, ale także tworzenie sprzyjających warunków dla jej rozwoju w przyszłości.

Co roku gmina przygotowuje *program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Dokument ten określa obszary, priorytety oraz formy współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, a także rodzaje zadań publicznych, które będą realizowane na rzecz mieszkańców przez trzeci sektor w oparciu o środki gminy. Wyczerpujące informacje dotyczące tej współpracy przedstawiane są corocznie w *Raporcie o stanie Gminy Pionki*.

---

⁵² Opracowano na podstawie listy dostępnej na stronie internetowej Urzędu Gminy Pionki: https://www.gmina-pionki.pl/strona-2582-organizacje_pozarządowe.html

Frekwencja w wyborach

Frekwencja wyborcza dostarcza informacji o zaangażowaniu obywateli w sprawy publiczne, a także na temat ich świadomości politycznej. Z reguły przyjmuje się, że im wyższa frekwencja wyborcza, tym dojrzała i bardziej świadoma politycznie jest lokalna społeczność. Porównana zostanie frekwencja w wyborach z ostatnich 5 lat.

Mieszkańcy gminy wykazywali mniejsze zainteresowanie wyborami parlamentarnymi w 2023 roku niż przeciętnie wyborcy uprawnieni go głosowania w powiecie radomskim czy województwie mazowieckim.

Tabela 28. Wybory do Sejmu i Senatu 2023 roku – wyniki frekwencji

	Sejm	Senat
woj. mazowieckie	79,27%	79,17%
pow. radomski	73,14%	73,15%
Gmina Pionki	69,79%	69,72%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W przypadku wyborów samorządowych frekwencja w gminie była nieznacznie wyższa niż średnia dla powiatu i niewiele niższa niż średnia dla województwa mazowieckiego.

Tabela 29. Wybory samorządowe Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast w 2024 roku – frekwencja końcowa w %

	7 kwietnia	21 kwietnia
woj. mazowieckie	57,04%	46,91%
pow. radomski	57,63%	49,52%
Gmina Pionki	57,16%	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Ostatnie wybory Prezydenta RP, tj. z 2020 roku, w II turze przyniosły frekwencję w Gminie Pionki na poziomie 66,90%, podczas gdy w powiecie radomskim wynosiła ona 69,67%, a w województwie mazowieckim 73,80%.

W wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku głosowało 32,60% mieszkańców gminy, 36,77% powiatu i 46,95% województwa.

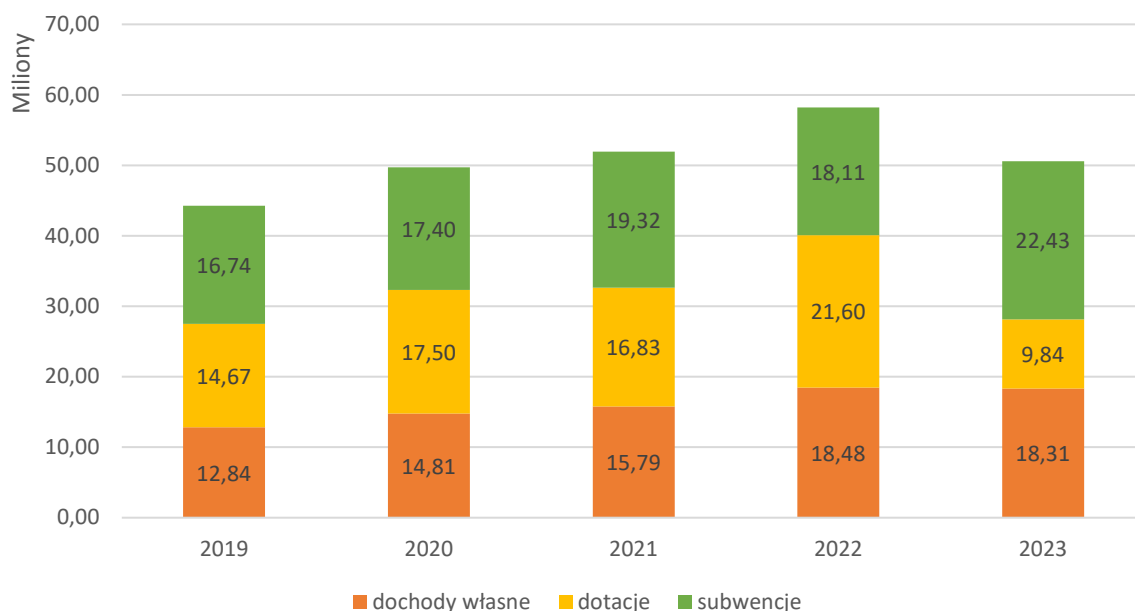
Finanse samorządowe

Nawet najważniejsze potrzeby lokalnej społeczności i chęci ich realizacji ze strony jednostek samorządu terytorialnego weryfikowane są przez ich możliwości finansowe. W tej części diagnozy analizie poddane zostaną dochody i wydatki gminy, ich struktura, a także wynikające z nich uwarunkowania inwestycji.

Dochody

Dochody gminy można podzielić na trzy grupy: dochody własne, dotacje i subwencje. Udział dochodów własnych gminy w całości dochodów systematycznie rósł w ostatnich latach. W 2019 roku było to 29,03% dochodów ogółem, a już w 2023 roku 36,2%. Najwyższą wartość dochodów gmina zanotowała w 2022 roku, do czego, przede wszystkim, przyczyniła się duża wartość pozyskanych dotacji.

Wykres 30. Zrealizowane dochody gminy w podziale na kategorie w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ogólny trend wzrostu dochodów własnych Gminy Pionki w latach 2019-2022 (porównaj tabela poniżej) wynikał z pozytywnych warunków gospodarczych, wzrostu wpływów z podatków lokalnych i udziału w rosnącej wartości podatków stanowiących dochody budżetu państwa. Kluczowymi kategoriami były dochody z PIT oraz podatek od nieruchomości. Spadek w 2023 roku można przypisać zmianom w systemie podatkowym, zwłaszcza w ramach Polskiego Ładu, który obniżył wpływy z PIT. Pomimo tego, inne źródła dochodów, takie jak podatek leśny i od nieruchomości, wykazały dalszy wzrost, co pokazuje rosnącą aktywność gospodarczą na terenie gminy.

Tabela 31. Dochody własne gminy w podziale na kategorie dochodów w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Razem	12842882,70	14805290,84	15785687,48	18477451,06	18313070,57
dochody podatkowe - podatek rolny	320 863,03	340 575,31	343 557,70	363 279,06	432 957,09
dochody podatkowe - podatek leśny	479 986,91	526 566,76	533 085,05	574 874,93	871 064,98
dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	2201783,15	2183896,12	2332536,61	2455352,98	2780610,79
dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	210 597,05	214 996,02	238 476,80	252 801,66	296 144,39
dochody podatkowe - podatek od spadków i darowizn	25 616,00	21 815,00	77 611,00	85 716,00	77 665,00
dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	201 519,00	266 544,01	376 717,41	331 877,80	339 383,23
dochody podatkowe - podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	1 268,41	1 343,97	1 979,75	9 063,54	3 694,36
dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	3441633,55	3555737,19	3903964,32	4072965,97	4801519,84
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	6314983,34	5980833,20	7195197,26	9032833,57	6161255,00
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	6212098,00	5772152,00	6986470,00	8804511,57	5770190,00
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	102 885,34	208 681,20	208 727,26	228 322,00	391 065,00
wpływy z opłaty skarbowej	13 889,50	16 133,68	26 244,50	16 555,00	19 081,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	1 970,60	264,00	637,20	2 030,00	0,00
pozostałe dochody - wpływy z usług	1823020,85	1963014,57	2203893,29	2354266,65	2459123,29
wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	754691,18	1118079,36	1453401,25	1511869,69	1554140,07
dochody z majątku	61 050,33	50 766,81	50 922,13	56 116,85	152 178,75
dochody z majątku - dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze	56 079,83	50 406,81	49 515,13	55 503,65	54 114,75
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	43460,00	1202782,00	330,00	39435,00	89320,00
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - inwestycyjne	43460,00	1202782,00	330,00	22620,00	89320,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych gminy oraz danych GUS.

W przypadku dotacji przeważają dotacje z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej (co jest typowe w przypadku finansów JST gmin miejsko-wiejskich i wiejskich). Dotacje z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej to środki przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego (JST) na realizację zadań, które są formalnie przypisane administracji rządowej, ale zostały przekazane w drodze ustawy do wykonania przez samorządy. Do takich zadań mogą należeć m.in. prowadzenie rejestrów,

organizacja wyborów, obsługa systemów ewidencji ludności, zadania z zakresu opieki społecznej, czy ochrony zdrowia publicznego. JST realizują te zadania na zlecenie rządu, a finansowanie pochodzi z budżetu centralnego.

Tabela 32. Dotacje otrzymywane w latach 2019-2023 z wyróżnieniem dotacji inwestycyjnych

		2019	2020	2021	2022	2023
dotacje ogółem (celowe + dotacje §§ 200, 620 + dotacje §§ 205, 625)	ogółem	14669289,62	17495533,58	16830628,65	21598440,44	9836182,13
j.w.	inwest.	79 267,50	609 490,12	118 432,82	2 567 717,66	2 688 056,43
dotacje celowe	ogółem	14669289,62	17360552,78	16830628,65	21300480,44	9682974,24
j.w.	inwest.	79 267,50	609 490,12	118 432,82	2 460 717,66	2 688 056,43
dotacje celowe z budżetu państwa	ogółem	14619089,62	16784557,78	15891675,75	11281874,65	6660777,14
j.w.	inwest.	54 367,50	63 495,12	48 432,82	103 617,66	42 288,43
dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej	ogółem	13443361,19	15603825,06	14738345,87	9934803,32	5268917,30
dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne	ogółem	1 175 728,43	1 180 732,72	1 125 002,88	1 256 410,37	1 391 859,84
j.w.	inwest.	54 367,50	63 495,12	48 432,82	103 617,66	42 288,43
dotacje celowe z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	ogółem	0,00	0,00	28 327,00	90 660,96	0,00
dotacje otrzymane z funduszy celowych	ogółem	24 900,00	205 779,00	0,00	0,00	0,00
j.w.	inwest.	24 900,00	205 779,00	0,00	0,00	0,00
dotacje celowe na zadania realizowane na podst. porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	ogółem	0,00	75 000,00	0,00	0,00	50 000,00
j.w.	inwest.	0,00	75 000,00	0,00	0,00	0,00
dotacje celowe z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jst na dofinansowanie własnych zadań	ogółem	25 300,00	295 216,00	117 092,90	87 057,63	417 768,00
j.w.	inwest.	-	-	-	32 100,00	417 768,00
dotacje §§ 200, 620		0,00	0,00	0,00	0,00	153 207,89
dotacje §§ 205, 625	ogółem	0,00	134 980,80	0,00	297 960,00	0,00
j.w.	inwest.	0,00	0,00	0,00	107 000,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych gminy oraz danych GUS.

Wysokość subwencji przez lata podlegała jedynie niewielkim korektom. Wyjątkiem okazał się 2023 rok, kiedy doszło do dużej wartości uzupełnienia subwencji ogólnej. Uzupełnienie subwencji ogólnej w gminach wiejskich w 2023 roku wynikało z decyzji rządu o dodatkowym wsparciu finansowym dla samorządów, które miało na celu wyrównanie skutków rosnących kosztów funkcjonowania gmin, szczególnie w obliczu inflacji i wzrostu cen energii. Środki te miały pomóc gminom wiejskim w realizacji zadań publicznych, zapewniając stabilność budżetową i umożliwiając finansowanie kluczowych usług publicznych, takich jak edukacja i opieka społeczna.

Tabela 33. Subwencje w podziale na części w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Subwencja ogólna - razem	16 735 088,00	17 400 175,00	19 324 396,00	18 110 999,00	22 434 867,70
część oświatowa	8 096 745,00	7 875 606,00	8 189 472,00	8 376 236,00	9 596 686,00
uzupełnienie subwencji ogólnej	59 401,00	0,00	1 615 262,00	0,00	2 735 610,70
część wyrównawcza	8 341 570,00	9 251 025,00	9 392 293,00	9 498 454,00	9 972 417,00
część równoważąca	237 372,00	273 544,00	127 369,00	236 309,00	130 154,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych gminy oraz danych GUS.

Wydatki

Wysokość wydatków realizowanych przez Gminę Pionki osiągnęła najwyższą wartość – blisko 60 milionów PLN w 2022 roku. Wydatki majątkowe inwestycyjne sięgały rocznie od kilku do kilkunastu procent całości wydatków. Szczegółowy podział wydatków według kategorii prezentuje poniższa tabela. Bardziej szczegółowe omówienie realizacji budżetu gminy umieszczane jest w *Raportach o stanie gminy* za kolejne lata.

Tabela 34. Wydatki w podziale na kategorie w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	46 733 147,38	48 988 564,09	48 330 503,11	59 769 237,08	55 801 880,26
wydatki majątkowe ogółem	7 722 689,80	5 306 111,20	2 923 041,83	5 422 506,45	7 165 923,26
wydatki majątkowe inwestycyjne	7 722 689,80	5 306 111,20	2 923 041,83	5 422 506,45	7 165 923,26
udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (w %)	16,53%	10,83%	6,05%	9,07%	12,84%
wydatki bieżące ogółem	39 010 457,58	43 682 452,89	45 407 461,28	54 346 730,63	48 635 957,00
wydatki bieżące na wynagrodzenia	13 243 119,53	14 430 188,35	16 122 845,54	19 172 705,55	22 043 670,98
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	2 516 906,64	2 836 372,25	3 155 076,18	3 734 710,58	4 235 785,45
wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	7 149 479,12	8 043 820,34	8 415 938,93	10 727 978,00	12 996 960,30
dotacje ogółem	875 533,74	932 560,16	1 020 118,88	1 090 352,75	1 177 126,06
świadczenia na rzecz osób fizycznych	13 972 440,81	16 053 151,40	15 186 041,07	17 877 692,72	5 998 743,22
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	24 074 246,08	26 549 819,62	29 045 510,11	35 085 433,26	41 101 710,92
wydatki na obsługę długu (obsługa długu publicznego bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	64 816,17	123 582,52	155 791,22	293 251,90	358 376,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych gminy oraz danych GUS.

Na koniec 2023 roku Gminie Pionki pozostały do spłaty zobowiązania z tytułu pożyczek i kredytu na łączną kwotę 7708341,18 PLN. Zadłużenie Gminy Pionki z tytułu zaciągniętych pożyczek na dzień 31 grudnia 2023 roku stanowi 15,2 % wykonanych dochodów gminy za 2023 rok.

Fundusze unijne

Ważnym źródłem finansowania wydatków majątkowych w Gminie Pionki są dotacje pozyskane ze środków unijnych. W tabeli 35 zestawiono dane dotyczące liczby umów wg programów operacyjnych w ramach funduszy unijnych z perspektywy 2014-2020.

Tabela 35. Liczba umów / decyzji o dofinansowanie wg programów operacyjnych stan na dzień 31 grudnia w latach 2019-2023 w ramach funduszy unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020

	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	67	71	71	71	72
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	1	3	3	3	3
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	1	1	1	1	1
RPO Województwa Mazowieckiego	8	10	12	13	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wyraźnie widać, że w całym okresie wdrażania unijnej perspektywy finansowej 2014-2020 projekty proponowane przez Urząd Gminy Pionki świetnie wpisywały się w jej ramy. Szczególnie ważny dla zadań inwestycyjnych realizowanych przez samorząd Gminy Pionki był Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego.

Nie tylko liczba umów była istotna, ale przede wszystkim ich wymiar finansowy, dający możliwość realizacji inwestycji przy ograniczonym wkładzie własnym Urzędu Gminy. Poniższa tabela prezentuje w szczegółach kwoty finansowania poszczególnych typów projektów, w podziale na środki krajowe i unijne (wspólnotowe), a także ilustruje wkład własny wygospodarowany na realizowane projekty w ramach środków z budżetu gminy.

Tabela 36. Wartość umów/decyzji o dofinansowanie w podziale na programy operacyjne i źródła finansowania stan na koniec roku w latach 2018-2023 w ramach funduszy unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020 (WK – wydatki kwalifikowane)

	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	14 194 007,78	14 778 769,28	14 767 171,09	14 767 171,09	14 787 236,35
ogółem - WK	11 713 961,65	12 317 065,65	12 305 467,47	12 305 467,47	12 325 532,73
środki wspólnotowe	5 598 613,85	6 236 760,54	6 231 012,29	6 231 012,29	6 247 064,50
środki wspólnotowe - WK	5 598 613,85	6 236 760,54	6 231 012,29	6 231 012,29	6 247 064,50
krajowe środki publiczne - ogółem	163 553,92	169 966,63	165 579,18	165 579,18	168 821,40
krajowe środki publiczne – ogółem - WK	163 553,92	169 966,63	165 579,18	165 579,18	168 821,40
krajowe środki publiczne - budżet państwa	79 517,75	85 930,46	81 543,01	81 543,01	84 785,23
krajowe środki publiczne - budżet państwa - WK	79 517,75	85 930,46	81 543,01	81 543,01	84 785,23
krajowe środki publiczne - budżet JST	84 036,17	84 036,17	84 036,17	84 036,17	84 036,17
krajowe środki publiczne - budżet JST - WK	84 036,17	84 036,17	84 036,17	84 036,17	84 036,17
prywatne	8 431 840,01	8 372 042,11	8 370 579,63	8 370 579,63	8 371 350,46
prywatne - WK	5 951 793,89	5 910 338,49	5 908 876,00	5 908 876,00	5 909 646,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych gminy oraz danych GUS.

Analiza SWOT

Diagnoza strategiczna Gminy Pionki jest kluczowym elementem pozwalającym na zgromadzenie i analizę szeregu informacji charakteryzujących gminę i jej zasoby w kontekście wyzwań rozwojowych. Warto jednak pamiętać, że nie wszystkie dane mają jednakową wartość i znaczenie w dalszym procesie formułowania dokumentów strategicznych. Niezbędne jest właściwe ich uporządkowanie, aby skutecznie wykorzystać dostępne zasoby i informacje w celu kreowania zrównoważonego rozwoju gminy. W tym kontekście analiza SWOT staje się narzędziem nieocenionym, ponieważ pozwala na syntetyczne przedstawienie mocnych i słabych stron oraz zidentyfikowanie szans i zagrożeń związanych z funkcjonowaniem Gminy Pionki.

Metodologia SWOT jest powszechnie stosowana przy opracowywaniu dokumentów strategicznych na wszystkich poziomach: krajowym, regionalnym i lokalnym, co czyni ją narzędziem uniwersalnym, ale również elastycznym, umożliwiającym dostosowanie do specyficznych warunków danej jednostki. W przypadku Gminy Pionki analiza SWOT będzie kluczowym krokiem w ocenie potencjału rozwojowego oraz w identyfikacji barier, które mogą ograniczać jej wzrost. Co istotne, proces ten może być prowadzony zarówno przez zespoły eksperckie, jak i z zaangażowaniem lokalnych interesariuszy, co zwiększa szanse na stworzenie strategii odpowiadającej rzeczywistym potrzebom społeczności lokalnej.

W ramach prac nad strategią Gminy Pionki, analiza SWOT obejmuje dwa zasadnicze etapy:

- pierwszy etap polega na zebraniu i pogrupowaniu wszystkich zdiagnozowanych czynników mających wpływ na rozwój gminy. Na tym etapie czynniki są klasyfikowane jako pozytywne lub negatywne, co pozwala na uzyskanie całościowego obrazu sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Pionki;
- drugi etap koncentruje się na podziale zebranych czynników na te, które mają charakter wewnętrzny oraz zewnętrzny.

Za czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) uznaje się te, na które gmina ma wpływ, nie zaś wszystkie, które znajdują się na obszarze gminy. Czynniki zewnętrzne zatem to te, na które gmina nie ma wpływu, ale które jednocześnie determinują jej szanse rozwojowe (szanse i zagrożenia) – od uwarunkowań ekonomicznych i politycznych, przez zmiany klimatyczne, po trendy demograficzne.

Poniższa analiza SWOT została opracowana na podstawie danych zgromadzonych w trakcie diagnozy strategicznej, w tym wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Pionki na przełomie września i października 2024 roku. Ponadto uwzględniono także wnioski i sugestie wynikające z konsultacji z członkami Zespołu ds. opracowania strategii rozwoju Gminy Pionki, które miały miejsce w październiku 2024 roku oraz wyniki konsultacji społecznych prowadzonych na przełomie września i października 2025 r. Tak kompleksowe podejście gwarantuje, że przedstawiona analiza odzwierciedla zarówno realne potrzeby mieszkańców, jak i wyzwania stojące przed samorządem Gminy Pionki.

Mocne strony (Strengths)

- Bogactwo przyrodnicze: Puszcza Kozienicka i Kozienicki Park Krajobrazowy oferują liczne szlaki turystyczne, co sprzyja rekreacji i turystyce oraz podwyższa jakość życia.
- Znaczący udział terenów leśnych: Ponad 63% powierzchni gminy to lasy, co przyczynia się do różnorodności biologicznej, retencji wód i specyficznego mikroklimatu.

- Dogodne położenie geograficzne: Bliskość Radomia, Kozienic oraz połączenia kolejowe na linii Radom-Dęblin umożliwiają szybki dostęp do większych ośrodków.
- Stabilne dochody własne: Rosnący udział dochodów własnych w budżecie (wzrost z 29% w 2019 r. do 36% w 2023 r.) zwiększa niezależność finansową gminy.
- Wysoka skuteczność pozyskiwania funduszy zewnętrznych na rozwój gminy.
- Dobrze rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna: Stale modernizowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna z oczyszczalnią ścieków podnosi poziom bezpieczeństwa sanitarnego.
- Dobrze zorganizowany system gospodarowania odpadami: Punkt selektywnej zbiórki odpadów i rozbudowany system ich selekcji wspierają ochronę środowiska.
- Zaangażowanie społeczności lokalnej: Aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych i Kół Gospodyń Wiejskich przyczynia się do integracji mieszkańców i wzmacnia więzi lokalne.
- Inwestycje w infrastrukturę sportową: Kompleksy boisk sportowych oraz aktywność Gminnych Klubów Sportowych w Jedlni i Suskowioli przyczyniają się do wzrostu aktywności fizycznej.

Słabe strony (Weaknesses)

- Ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej: Brak specjalistycznych gabinetów lekarskich i apteki na terenie gminy zmniejsza dostępność podstawowej opieki zdrowotnej.
- Starzejąca się populacja: Niski przyrost naturalny i emigracja młodych ludzi do większych miast wpływają na starzenie się społeczeństwa.
- Wysokie koszty oświaty: niedopasowana do demografii sieć szkół, subwencja nie pokrywa wydatków bieżących.⁵³
- Brak wystarczającej infrastruktury okołodrogowej i rowerowej: Niższy od oczekiwanego poziom modernizacji dróg lokalnych oraz brak chodników i ścieżek rowerowych obniżają komfort życia.
- Ograniczenia wynikające z terenów chronionych: Położenie w obszarach Natura 2000 i Kozienickiego Parku Krajobrazowego ogranicza możliwości inwestycyjne.
- Niski wskaźnik czytelnictwa: Liczba zarejestrowanych czytelników w Gminnej Bibliotece Publicznej jest niższa niż średnia krajowa, co może wskazywać na potrzebę większej promocji kultury.
- Nierównomierne rozłożenie infrastruktury komunikacyjnej: Brak zorganizowanego przez gminę systemu transportu publicznego zmniejsza mobilność mieszkańców najmniejszych miejscowości.
- Rosnące koszty obsługi długu JST: Koszty związane z zadłużeniem ograniczają możliwości finansowe gminy.
- Ograniczone możliwości zatrudnienia: Lokalny rynek pracy jest mało zróżnicowany, co zmusza mieszkańców do dojazdów do pobliskich miast.
- Potrzeba modernizacji oczyszczalni ścieków: Wysokie obciążenie oczyszczalni wskazuje na konieczność jej dalszej rozbudowy (działania w tym kierunku już zostały podjęte).

⁵³ Punkt dodano w oparciu o wyniki konsultacji społecznych.

Szanse (Opportunities)

- Rozwój agroturystyki i turystyki przyrodniczej: Malownicze krajobrazy i bliskość Puszczy Kozienickiej stwarzają potencjał rozwoju bazy turystycznej i agroturystycznej.
- Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej: Planowane modernizacje dróg mogą zwiększyć dostępność i poprawić komfort życia mieszkańców.
- Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i mikroprzedsiębiorstw: Wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw może być szansą na tworzenie miejsc pracy i rozwój gospodarczy.
- Wsparcie ekologicznych inwestycji: Możliwość finansowania działań proekologicznych z funduszy krajowych i unijnych, np. w zakresie retencji wód czy odnawialnych źródeł energii.
- Rozbudowa oferty kulturalnej i sportowej: Inwestycje w infrastrukturę kulturową i sportową mogą zwiększyć atrakcyjność gminy dla mieszkańców i przyciągnąć nowych.
- Reorganizacja i nowe funkcje obiektów edukacyjnych: optymalizacja sieci (łączenia/filie, dowozy) oraz adaptacja budynków na świetlice, centra aktywności i usługi społeczne przy zachowaniu standardów dostępności.⁵⁴
- Dalsza cyfryzacja: Zwiększona dostępność Internetu szerokopasmowego może wspierać rozwój zdalnych miejsc pracy i cyfryzację usług.
- Tworzenie nowych zbiorników retencyjnych: Budowa zbiorników wodnych i inwestycje w meliorację mogą poprawić zasoby wód i ograniczyć skutki suszy.
- Zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi: Współpraca z NGO-sami może wzmacniać kapitał społeczny oraz wspierać działania w zakresie kultury i rekreacji.
- Możliwość pozyskania inwestycji mieszkaniowych: Rośnie popyt na tereny budowlane, co może przyciągnąć nowych mieszkańców i zwiększyć liczbę inwestycji mieszkaniowych.

Zagrożenia (Threats)

- Migracja młodych mieszkańców: Ograniczony rynek pracy i brak perspektyw zawodowych mogą prowadzić do dalszego pogłębienia odpływu młodych osób do większych miast.
- Presja na środowisko przyrodnicze: Wzrost aktywności gospodarczej może negatywnie wpływać na zasoby naturalne i jakość środowiska, zwłaszcza na obszarach chronionych.
- Ryzyko degradacji jakości wód podziemnych: Obszary o dużej podatności na zanieczyszczenia mogą wymagać szczególnych działań ochronnych.
- Brak dostępności usług zdrowotnych i farmaceutycznych: Brak aptek i ograniczony dostęp do lekarzy może zniechęcać potencjalnych nowych mieszkańców.
- Depopulacja i starzenie się społeczeństwa: Negatywne zmiany demograficzne mogą prowadzić do zmniejszenia liczby uczniów w lokalnych szkołach (wzrostu kosztów ich utrzymania w relacji do liczby uczniów) i spadku aktywności gospodarczej.
- Zwiększone potrzeby finansowe związane z ochroną zabytków: Rosnące koszty utrzymania i modernizacji zabytków mogą stanowić duże obciążenie dla budżetu.

---

⁵⁴ Ibidem.

- Wypieranie inwestycji przez koszty oświaty: bez reorganizacji rosnące dopłaty ograniczą środki na drogi, chodniki, kanalizację i inne priorytety.⁵⁵
- Niewystarczająca infrastruktura komunikacyjna: Brak połączeń transportowych z większymi miastami oraz niewystarczająca jakość niektórych dróg ogranicza mobilność mieszkańców.
- Zależność od dotacji zewnętrznych: Wahania w dostępności środków z funduszy unijnych i krajowych mogą ograniczać możliwości rozwoju inwestycji (w tym inwestycji w rozwój systemu kanalizacji zbiorczej i modernizację SUW).
- Rosnące koszty utrzymania infrastruktury publicznej: Wzrost cen energii i materiałów może wymagać dodatkowych środków na bieżące wydatki.
- Problemy społeczne i wykluczenie: Wzrost zagrożeń takich jak alkoholizm, wykluczenie społeczne mogą negatywnie wpływać na jakość życia w gminie.

---

⁵⁵ Ibidem.

STRATEGIA

Część programowa
strategii rozwoju Gminy Pionki

Misja i wizja

W strategii rozwoju gminy misja i wizja są kluczowymi elementami, które pomagają wyznaczyć kierunek działań i rozwój społeczności lokalnej. Ich rolą jest określenie fundamentalnych wartości, celów i aspiracji, które gmina zamierza realizować i osiągnąć w przyszłości.

Wizja w strategii rozwoju gminy to obraz przyszłości, jaki gmina chce osiągnąć w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. Wizja określa ambicje i aspiracje, jakie gmina ma wobec swojego rozwoju i pozycji, jaką chce zajmować w przyszłości. Jest odpowiedzią na pytanie: „Jak chcemy, aby nasza gmina wyglądała w przyszłości?” Wizja powinna być realistyczna, ale również ambitna, aby inspirować zarówno mieszkańców, jak i władze do wspólnej pracy na rzecz osiągnięcia tych celów.

WIZJA GMINY PIONKI W 2035 ROKU

Gmina Pionki w 2035 roku to nowoczesna, przyjazna środowisku i dynamicznie rozwijająca się społeczność, zintegrowana wokół swoich zasobów przyrodniczych i kulturowych. Jest miejscem, które łączy harmonijny rozwój poziomu życia wszystkich mieszkańców, nowoczesne usługi komunalne oraz dostępność infrastruktury komunikacyjnej i społecznej. Gmina stawia na aktywność obywatelską, współpracę i edukację, przyciągając nowych mieszkańców oraz inwestorów.

Osiągnięciu przedstawionego w wizji pożądanego stanu docelowego ma służyć misja, czyli kierunek i sposób działania na najbliższe lata. W misji ujęte są wartości ważne dla gminy, które mają za zadanie ujednolicić sposoby działania władz samorządowych w sprawach istotnych dla społeczności lokalnej.

MISJA GMINY PIONKI DO 2035 ROKU

Urząd Gminy Pionki działa na rzecz wszechstronnego podniesienia jakości życia mieszkańców, koncentrując się na zrównoważonym rozwoju gospodarczym, społecznym oraz ochronie środowiska naturalnego. Dzięki efektywnemu podejściu do zarządzania finansami, Urząd wspiera rozwój infrastruktury, integrację społeczną i buduje podstawy dobrobytu mieszkańców. Celem Urzędu jest tworzenie przyjaznych warunków dla życia, pracy i rekreacji, opartych na poszanowaniu tradycji oraz dbałości o przyrodę, przy jednoczesnym promowaniu innowacyjności i otwartości na potrzeby przyszłych pokoleń.

Misja w strategii rozwoju gminy definiuje główne przesłanie i nadrzędny cel, jakim kieruje się gmina. Odpowiada na pytanie: „Dlaczego gmina istnieje i jakie potrzeby mieszkańców zamierza spełniać?” Jest to deklaracja podstawowego zadania gminy, która podkreśla jej zaangażowanie na rzecz mieszkańców i ich potrzeb. Misja wskazuje na rolę Urzędu oraz to, jakie wartości i działania są priorytetowe – np. dążenie do podniesienia jakości życia, wspieranie zrównoważonego rozwoju, rozwijanie infrastruktury, ochronę przyrody i tradycji. Misja ma charakter ogólny, ale powinna być inspirująca, aby stać się fundamentem dla długoterminowych działań i planów rozwojowych gminy.

Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu Gminy Pionki określono cztery główne cele strategiczne, których realizacja doprowadzić ma do osiągnięcia stanu docelowego przedstawionego w wizji gminy. Cele te dotyczą głównych wymiarów spójności: społecznego, gospodarczego, terytorialnego oraz klimatyczno-środowiskowego. Zawierają w pełni określone w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wymiary spójności prowadzące do harmonijnego rozwoju. Rozwój w każdym z tych wymiarów niesie za sobą pozytywne skutki dla wszystkich pozostałych.

Wszystkie cele zostały wyznaczone w zgodzie z koncepcją SMART, określającą cechy poprawnie zdefiniowanych celów. Nazwa tej metody jest skrótem od pierwszych liter angielskich słów, ponadto samo słowo smart oznacza mądry, błyskotliwy.

Rysunek 8. Cechy celów zgodnie z koncepcją SMART

S	• Simple, czyli proste i konkretne - cele nie mogą być nadmiernie rozbudowane lub opisane w niejasny sposób
M	• Measurable, czyli mierzalne - do każdego z celów powinno być możliwe wyznaczenie wskaźnika umożliwiającego ocenę stopnia jego realizacji
A	• Acceptable, czyli akceptowalne - cele powinny być jasne i uznane za ważne przez społeczność lokalną, pracowników Urzędu oraz inne osoby zaangażowane w ich realizację
R	• Realistic, czyli realistyczne - wszystkie z celów powinny być możliwe do realizacji przy posiadanych zasobach
T	• Time-bounded, czyli określone w czasie

Źródło: opracowanie własne.

Cele strategiczne zostały sformułowane zgodnie z zasadą SMART. Jednocześnie zaplanowano je w sposób umożliwiający osiąganie spójnego rozwoju w najważniejszych wymiarach polityki spójności.

Cele wynikają ze zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie przeprowadzonej diagnozy. Niezwykle istotne jest w tym kontekście osiągnięcie najbardziej

pożądanych, z punktu widzenia społeczności lokalnej efektów, przy jednoczesnym sprawnym wykorzystaniu dostępnych zasobów naturalnych, finansowych, organizacyjnych i ludzkich.

CELE STRATEGICZNE

- 1. Budowanie silnej i zintegrowanej społeczności oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców**
- 2. Wzmacnianie lokalnej gospodarki oraz efektywne zarządzanie instytucjami samorządowymi**
- 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny i ochrona zasobów naturalnych**
- 4. Budowa lokalnej marki**

Cztery cele strategiczne wyznaczają jedynie ogólny kierunek, w jakim zmierzać będą działania zarządu gminy. Aby osiągnąć przyjętą wizję samorządu, konieczne jest zaplanowanie i realizacja wyraźnie ukierunkowanych działań. Dlatego celom strategicznym przyporządkowano bardziej szczegółowe cele operacyjne, które wskazują konieczne obszary koncentracji ograniczonych zasobów gminy.

Zbudowanie silnej i zintegrowanej społeczności oraz podniesienie jakości życia mieszkańców

- 1.1. Zadbanie o rozwój usług społecznych i edukacyjnych
- 1.2. Wzmocnienie więzi społecznych i rozwoju w wymiarze kultury i sportu oraz bezpieczeństwa
- 1.3. Poprawa wsparcia dla seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Wzmocnienie lokalnej gospodarki oraz efektywne zarządzanie instytucjami samorządowymi

- 2.1. Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy
- 2.2. Modernizacja administracji i podnoszenie jakości usług publicznych
- 2.3. Rozwój turystyki przyrodniczej i promocja dziedzictwa kulturowego

Zrównoważony rozwój przestrzenny i ochrona zasobów naturalnych

- 3.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury komunalnej
- 3.2. Modernizacja infrastruktury drogowej i poprawa dostępności transportowej
- 3.3. Ochrona zasobów naturalnych i promowanie działań prośrodowiskowych (w tym transformacji energetycznej)

Budowa lokalnej marki

- 4.1. Rozwinięcie trwałych podstaw dla ekoturystyki oraz rekreacji w ramach promowanej marki
- 4.2. Wzmocnienie działań nakierowanych na ochronę środowiska i zrównoważony rozwój
- 4.3. Skuteczna integracja społeczności lokalnej połączona z edukacją ekologiczną

Należy również pamiętać o zakresie zadań samorządu gminnego, na który może on przeznaczać środki finansowe i kierować zasoby kadrowe. Powoduje to, że część aspektów rozwoju lokalnego, jakkolwiek istotnych, ale wykraczających poza obszar działań gminy, nie znalazło bezpośredniego odbicia w niniejszej analizie celów. Przykładem może być polityka rynku pracy, która jest zadaniem samorządu powiatowego. Choć np. zwiększanie poziomu wynagrodzeń nie znalazło się wśród zaproponowanych celów, to realizacja planowanych działań (szczególnie ukierunkowanych na rozwój gospodarki lokalnej i aktywności społecznej czy wzrost atrakcyjności inwestycyjnej) pośrednio przyczyni się do poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy. Dzięki temu, przyjęty zestaw celów nie jest „koncertem życzeń”, ale podstawą przyszłych, realnych działań.

Cele strategiczne i operacyjne wyznaczają obszary, w których koncentrować się będą środki i wysiłki gminy w nadchodzących latach. Poniższy schemat przedstawia kierunki planowanych działań, których realizacja przybliży gminę do osiągnięcia zamierzonych celów, a także oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki osiągnięcia działań.

CEL STRATEGICZNY 1: ZBUDOWANIE SILNEJ I ZINTEGROWANEJ SPOŁECZNOŚCI ORAZ PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Cel operacyjny 1.1: Zadbanie o rozwój usług społecznych i edukacyjnych

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (SRPS).	Zwiększenie efektywności rozwiązywania problemów społecznych.	Realizacja celów określonych w SRPS (w %).
2. Modernizacja placówek edukacyjnych (szkół i przedszkoli).	Podniesienie standardu infrastruktury edukacyjnej.	Liczba zmodernizowanych placówek edukacyjnych
3. Utworzenie nowych żłobków i miejsc opieki nad dziećmi.	Zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do 3 lat.	Liczba nowych miejsc w żłobkach.
4. Zwiększenie atrakcyjności zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	Zwiększenie zaangażowania uczniów w naukę i rozwój osobisty.	Liczba zajęć pozalekcyjnych i uczestników.
5. Zapewnienie nowoczesnego wyposażenia dla placówek edukacyjnych.	Podniesienie jakości nauczania w szkołach.	Odsetek placówek z nowoczesnym wyposażeniem.
6. Organizacja szkoleń dla nauczycieli z nowoczesnych metod nauczania.	Podniesienie kompetencji kadry nauczycielskiej.	Liczba przeszkolonych nauczycieli.
7. Utworzenie mobilnej biblioteki z dostępem do e-booków i audiobooków.	Zapewnienie lepszego dostępu do literatury i edukacji poza szkołą.	Liczba użytkowników mobilnej biblioteki.
8. Zwiększenie dostępu do doradztwa zawodowego w szkołach.	Lepsze przygotowanie uczniów do wyboru ścieżki kariery.	Liczba inicjatyw w szkołach podstawowych, związanych z wyborem zawodu.
9. Wsparcie rozwoju infrastruktury edukacji cyfrowej.	Zwiększenie kompetencji cyfrowych uczniów.	Liczba uczniów korzystających z infrastruktury zakupionej w ramach realizacji działania.
10. Rozwój programów wsparcia dla dzieci z trudnościami w nauce.	Lepsze wyniki edukacyjne uczniów z trudnościami w nauce.	Liczba dzieci z trudnościami w nauce objętych wsparciem na terenie gminy.

11. Wprowadzenie programu zdrowego żywienia w szkołach.	Poprawa zdrowia uczniów poprzez zdrowe nawyki żywieniowe.	Odsetek szkół uczestniczących w programie zdrowego żywienia.
12. Tworzenie świetlic wiejskich wspierających rozwój edukacyjny i społeczny.	Zapewnienie przestrzeni do nauki i integracji społecznej.	Liczba świetlic wiejskich oddanych do użytku.
13. Organizacja wydarzeń promujących kulturę i edukację wśród dzieci i młodzieży.	Promowanie edukacji i kultury w lokalnej społeczności.	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalno-edukacyjnych.
14. Zacieśnienie współpracy między szkołami a instytucjami kultury.	Lepsza oferta edukacyjno-kulturalna dla młodzieży.	Liczba wspólnych projektów szkół z instytucjami kultury.
15. Wprowadzenie programów profilaktycznych i programów wsparcia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży.	Zwiększenie bezpieczeństwa i świadomości zdrowotnej wśród młodych mieszkańców.	Liczba uczestników programów.
16. Zapewnienie dostępu do opieki dentystycznej dla dzieci w placówkach edukacyjnych.	Poprawa zdrowia jamy ustnej dzieci w wieku szkolnym.	Odsetek dzieci objętych opieką dentystyczną.
17. Organizacja regularnych badań profilaktycznych.	Zwiększenie liczby mieszkańców uczestniczących w badaniach profilaktycznych.	Odsetek mieszkańców uczestniczących w badaniach profilaktycznych.
18. Rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym usług środowiskowych, mobilnych oraz opiekuńczych.	Większa dostępność i elastyczność usług społecznych w miejscu zamieszkania.	Liczba osób objętych usługami społecznymi w miejscu zamieszkania. Liczba nowych inicjatyw usługowych w społeczności lokalnej.

Cel operacyjny 1.2: Wzmocnienie więzi społecznych i rozwoju w wymiarze kultury i sportu oraz bezpieczeństwa

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Organizacja regularnych wydarzeń kulturalnych (koncerty, spektakle teatralne, wystawy).	Zwiększenie dostępu mieszkańców do wydarzeń kulturalnych.	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych.
2. Wsparcie działalności lokalnych grup artystycznych i organizacji kulturalnych.	Podniesienie poziomu aktywności kulturalnej wśród mieszkańców.	Liczba aktywnych lokalnych grup artystycznych i kulturalnych.
3. Budowa i modernizacja obiektów kulturalnych (np. utworzenie ośrodka kultury, centrum aktywności lokalnej, centrum integracji, centrum kulturalno-integracyjnego wraz z zagospodarowaniem terenu, utworzenie świetlic wiejskich).	Zapewnienie nowoczesnych przestrzeni kulturalnych i społecznych.	Liczba wybudowanych i/lub zmodernizowanych obiektów kulturalnych.
4. Tworzenie przestrzeni publicznych o wysokiej jakości urbanistycznej i estetycznej, które integrują funkcje	Większa liczba przestrzeni publicznych pełniących funkcje centrów aktywności kulturalnej i turystycznej.	Liczba przestrzeni publicznych zintegrowanych funkcjonalnie.

kulturalne, turystyczne i rekreacyjne		Powierzchnia nowo zagospodarowanych centrów aktywności (m ²).
5. Wsparcie oddolnej inicjatywy mieszkańców w zakresie realizacji projektu „Kultura i Edukacja w Sercu Gminy. Od Książki do Muzyki” ⁵⁶ .	Stworzenie nowego miejsca spotkań i aktywności kulturalnej, rozwój społeczności lokalnej oraz kreowanie atrakcyjnego wizerunku gminy.	Przystosowanie budynku sali parafialnej do pełnienia funkcji centrum kulturalno-edukacyjnego.
6. Promowanie tradycji i dziedzictwa lokalnego.	Zachowanie i promocja dziedzictwa kulturowego gminy.	Liczba działań służących zachowaniu i promocji lokalnych tradycji.
7. Organizacja gminnych wydarzeń integracyjnych.	Wzrost integracji społecznej poprzez wspólne wydarzenia.	Liczba uczestników gminnych wydarzeń integracyjnych.
8. Rozwój infrastruktury sportowej (boiska, hale sportowe, korty tenisowe, siłownie, siłownie zewnętrzne).	Zwiększenie możliwości uprawiania sportu na terenie gminy.	Liczba zrealizowanych projektów infrastruktury sportowej.
9. Organizacja turniejów sportowych i zawodów dla mieszkańców.	Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w aktywność fizyczną.	Liczba uczestników lokalnych turniejów sportowych.
10. Wdrożenie programów sportowych dla dzieci i młodzieży.	Podniesienie poziomu aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w programach sportowych.
11. Wsparcie dla klubów sportowych w zakresie sprzętu i infrastruktury.	Lepsze warunki działania lokalnych klubów sportowych.	Kwota wsparcia udzielona klubom sportowym.
12. Organizacja zajęć rekreacyjnych dla mieszkańców w różnym wieku (np. zumba, joga).	Zapewnienie atrakcyjnych form spędzania czasu dla mieszkańców.	Liczba mieszkańców uczestniczących w zajęciach rekreacyjnych.
13. Tworzenie lokalnych stref rekreacyjnych i placów zabaw.	Zwiększenie liczby miejsc do rekreacji i wypoczynku.	Liczba nowych stref rekreacyjnych i placów zabaw.
14. Prowadzenie działań promujących aktywność fizyczną i zdrowy styl życia	Zwiększenie świadomości zdrowotnej i znaczenia aktywności fizycznej dla zdrowia.	Liczba uczestników inicjatyw w zakresie promowania aktywności fizycznej zdrowego stylu życia.
15. Tworzenie partnerstw z instytucjami kultury z innych regionów.	Wzbogacenie oferty kulturalnej o wymiar ponadlokalny.	Liczba zrealizowanych projektów partnerskich z instytucjami kultury.
16. Budowa ścieżek spacerowych i rowerowych wspierających aktywny wypoczynek.	Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z aktywnego wypoczynku.	Długość nowych ścieżek spacerowych i rowerowych (w km).
17. Tworzenie zajęć i inicjatyw tematycznych dla dzieci, młodzieży i seniorów.	Większa różnorodność form spędzania czasu wolnego.	Liczba osób uczestniczących w organizowanych przedsięwzięciach.
18. Organizacja konkursów i przeglądów artystycznych na szczeblu gminnym.	Zwiększenie zainteresowania kulturą i sztuką wśród mieszkańców.	Liczba organizowanych konkursów i przeglądów artystycznych.

⁵⁶ Cel zgodny z pisemnymi wnioskami od mieszkańców, sala obecnie nie jest własnością gminy Pionki.

19. Ułatwienie dostępu do oferty społecznej i kulturalnej osobom z niepełnosprawnościami.	Poprawa dostępności do wydarzeń społecznych i kulturalnych dla wszystkich grup.	Liczba wydarzeń dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami.
20. Wspieranie modernizacji i poprawy wyposażenia OSP	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Pionki.	Liczba jednostek OSP wyposażonych w sprzęt ratowniczo-gaśniczy (szt.). Wartość zakupionego wyposażenia (PLN).
21. Aplikowanie po środki unijne, krajowe i regionalne przeznaczone na modernizację lub zakup nowych samochodów pożarniczych.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Pionki. Pozyskiwanie funduszy na realizację inwestycji.	Liczba zakupionych samochodów pożarniczych (szt.). Wartość pozyskanych środków zewnętrznych (PLN)
22. Aplikowanie po środki unijne, krajowe i regionalne przeznaczone na zakup sprzętu przeciwpożarowego, umundurowania ochronnego, modernizację strażnic OSP.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Pionki i strażaków OSP	Liczba jednostek OSP objętych modernizacją lub wyposażeniem (szt.). Liczba zakupionych kompletów umundurowania ochronnego (szt.). Powierzchnia wyremontowanych lub zmodernizowanych strażnic (m ²). Wartość pozyskanych środków zewnętrznych (PLN).
23. Wspieranie współpracy Gminy Pionki z Policją w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego.	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i poprawa skuteczności działań prewencyjnych.	Liczba wspólnych inicjatyw realizowanych z udziałem Policji (szt./rok). Liczba spotkań edukacyjnych i profilaktycznych z mieszkańcami (szt./rok). Wartość środków przekazanych przez gminę na wsparcie działań Policji (PLN)

Cel operacyjny 1.3: Poprawa wsparcia dla seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Rozwój usług opiekuńczych dla seniorów (np. dziennych domów opieki).	Zwiększenie dostępności opieki dla seniorów.	Liczba osób korzystających z oferty usług opiekuńczych.
2. Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób starszych i ich rodzin.	Poprawa kondycji psychicznej osób starszych i ich rodzin.	Liczba seniorów objętych wsparciem psychologicznym.
3. Tworzenie programów aktywizacji seniorów (np. kluby seniora).	Zwiększenie aktywności społecznej seniorów.	Liczba uczestników programów aktywizacji seniorów.
4. Podnoszenie kompetencji opiekunów osób starszych.	Zwiększenie kompetencji opiekunów osób starszych.	Liczba szkoleń i warsztatów dla opiekunów osób starszych.
5. Dostosowanie budynków publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	Zwiększenie dostępności budynków publicznych dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba zmodernizowanych budynków publicznych w celu poprawy dostępności.

6. Rozwój infrastruktury wspierającej dostępność rehabilitacji.	Poprawa jakości i dostępności usług rehabilitacji.	Liczba zrealizowanych inicjatyw.
7. Promowanie integracji międzypokoleniowej poprzez wydarzenia społeczne.	Wzmocnienie więzi międzypokoleniowych w społeczności.	Liczba wydarzeń promujących integrację międzypokoleniową.
8. Wprowadzenie systemu pomocy sąsiedzkiej dla osób starszych i samotnych.	Zapewnienie wsparcia dla samotnych osób starszych.	Liczba osób starszych objętych pomocą sąsiedzką.
9. Zapewnienie bezpieczeństwa seniorom – edukacja, prewencja, porady prawne.	Zwiększenie świadomości zagrożeń wśród seniorów i przeciwdziałanie im.	Liczba seniorów korzystających z inicjatyw wsparcia.
10. Tworzenie przestrzeni publicznych sprzyjających spotkaniom seniorów.	Stworzenie miejsc spotkań dostosowanych do potrzeb seniorów.	Liczba nowych przestrzeni publicznych sprzyjających spotkaniom seniorów.
11. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej skierowanej do osób starszych.	Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych skierowanych do seniorów.	Liczba wydarzeń kulturalnych skierowanych do seniorów.
12. Realizacja programów wsparcia dla osób zmagających się z wykluczeniem społecznym.	Zmniejszenie problemu wykluczenia społecznego w gminie.	Liczba osób objętych programami wsparcia przeciwko wykluczeniu społecznemu.
13. Organizacja grup wsparcia dla osób opiekujących się seniorami.	Lepsze wsparcie dla opiekunów osób starszych.	Liczba grup wsparcia dla opiekunów osób starszych.

CEL STRATEGICZNY 2: WZMOCNIENIE LOKALNEJ GOSPODARKI ORAZ EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE INSTYTUCJAMI SAMORZĄDOWYMI

Cel operacyjny 2.1: Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Współpraca z instytucjami rynku pracy oraz innymi partnerami w zakresie programów aktywizacji zawodowej, a także tworzenie lokalnych warunków i usług wspierających rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia.	Zwiększenie liczby osób podejmujących samozatrudnienie i rozwój przedsiębiorczości.	Liczba osób korzystających z programów aktywizacji zawodowej.
2. Opracowanie propozycji i wdrażanie, w ramach kompetencji gminy, ulg oraz zwolnień w podatkach lokalnych wspierających rozwój przedsiębiorczości i inwestycji.	Większa liczba firm inwestujących w lokalny rozwój.	Liczba nowych inicjatyw dotyczących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej wspierających rozwój przedsiębiorczości.
3. Tworzenie warunków dla rozwoju zatrudnienia i samozatrudnienia w ramach	Zwiększenie liczby miejsc pracy w sektorze turystycznym i rekreacyjnym.	Liczba nowych miejsc pracy w sektorze turystyki i rekreacji.

gospodarki turystycznej, rekreacji i wypoczynku.		
4. Organizacja targów, festiwali i jarmarków promujących lokalne wyroby i usługi.	Promowanie lokalnych produktów i usług oraz wzrost ich sprzedaży.	Liczba targów, festiwali i jarmarków oraz liczba uczestników.
5. Usprawnienie infrastruktury w obszarach działalności gospodarczej.	Lepsza atrakcyjność inwestycyjna w obszarach działalności gospodarczej.	Nakłady na infrastrukturę w obszarach gospodarczych.
6. Wspieranie dywersyfikacji działalności rolniczej poprzez rozwój agroturystyki i sprzedaży bezpośredniej.	Wzrost liczby gospodarstw zajmujących się agroturystyką i sprzedażą bezpośrednią.	Liczba gospodarstw prowadzących działalność agroturystyczną.
7. Działania organizacyjne i promocyjne dla rolników chcących rozwijać dodatkową działalność gospodarczą.	Większe wsparcie dla rolników rozwijających działalność gospodarczą.	Liczba rolników korzystających z działań organizacyjnych i promocyjnych w zakresie różnicowania działalności.
8. Działania informacyjne i promocyjne władz lokalnych dla rolników.	Lepsza informacja i promocja możliwości rozwoju dla rolników.	Liczba działań informacyjnych i promocyjnych skierowanych do rolników.
9. Popularyzacja idei samopomocy gospodarczej i sąsiedzkiej oraz idei spółdzielczości.	Wzrost liczby inicjatyw samopomocy i spółdzielczości gospodarczej.	Liczba nowych inicjatyw spółdzielczych i sąsiedzkich.
10. Organizacja szkoleń dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania funduszy zewnętrznych.	Lepsze wykorzystanie dostępnych funduszy zewnętrznych przez przedsiębiorców.	Liczba szkoleń dla przedsiębiorców i ich uczestników.
11. Promowanie przedsiębiorczości wśród młodzieży poprzez warsztaty i konkursy.	Wzrost zainteresowania przedsiębiorczością wśród młodzieży.	Liczba młodzieży uczestniczącej w warsztatach przedsiębiorczości.
12. Przygotowanie i realizacja, we współpracy z instytucjami rynku pracy oraz organizacjami pozarządowymi, programu wsparcia dla kobiet zakładających działalność gospodarczą.	Wzrost liczby przedsiębiorstw zakładanych przez kobiety.	Odsetek kobiet zakładających działalność gospodarczą.
13. Wspieranie inicjatyw związanych z ekonomią społeczną i przedsiębiorstwami społecznymi.	Wzrost liczby przedsiębiorstw społecznych w gminie.	Liczba przedsiębiorstw społecznych działających w gminie.
14. Rozwój usług doradczych i prawnych dla małych i średnich przedsiębiorstw.	Lepsze wsparcie dla MŚP w prowadzeniu działalności gospodarczej.	Liczba firm korzystających z usług doradczych.
15. Promowanie lokalnych produktów poprzez kampanie i wydarzenia.	Zwiększenie rozpoznawalności lokalnych produktów.	Liczba inicjatyw promujących lokalne produkty.
16. Wspieranie projektów dotyczących zrównoważonego rozwoju w przedsiębiorczości.	Zwiększenie liczby ekologicznych przedsiębiorstw w gminie.	Liczba firm wdrażających zrównoważone praktyki biznesowe.

17. Zapewnienie dostępu do infrastruktury cyfrowej dla przedsiębiorstw.	Zwiększenie efektywności pracy dzięki cyfryzacji.	Liczba firm korzystających z infrastruktury cyfrowej.
18. Tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych wspierających inwestycje lokalne.	Wzrost liczby inwestycji realizowanych w gminie.	Liczba partnerstw publiczno-prywatnych zrealizowanych w gminie.
19. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej wspierającej lokalny rynek pracy.	Poprawa mobilności pracowników w gminie.	Długość nowych lub zmodernizowanych dróg wspierających lokalny rynek pracy.
20. Wsparcie przedsiębiorstw w transformacji energetycznej, w tym w inwestycjach w odnawialne i niskoemisyjne źródła energii oraz technologie ograniczające zużycie energii i emisję zanieczyszczeń.	Większa liczba przedsiębiorstw stosujących odnawialne źródła energii i rozwiązania energooszczędne.	Liczba przedsiębiorstw wdrażających OZE lub technologie niskoemisyjne. Liczba inwestycji energooszczędnych wspartych przez gminę.

Cel operacyjny 2.2: Modernizacja administracji i podnoszenie jakości usług publicznych

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Optymalizacja procesów administracyjnych w Urzędzie Gminy.	Skrócenie czasu realizacji spraw administracyjnych.	Ilość spraw nie załatwionych w terminie.
2. Szkolenia dla pracowników administracji w zakresie nowoczesnych technologii.	Podniesienie kompetencji cyfrowych pracowników administracji.	Liczba urzędników przeszkolonych w zakresie nowoczesnych technologii.
3. Poprawa dostępności usług publicznych dla osób z niepełnosprawnościami.	Poprawa dostępności usług publicznych dla osób z ograniczoną mobilnością.	Odsetek budynków Urzędu dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
4. Wdrożenie aplikacji mobilnej dla mieszkańców.	Ułatwienie procesu załatwiania spraw i usprawnienie przepływu informacji w gminie.	Liczba mieszkańców korzystających z aplikacji.
5. Rozwój infrastruktury technicznej wspierającej cyfryzację Urzędu.	Zapewnienie nowoczesnych narzędzi wspierających cyfryzację administracji.	Kwota inwestycji w infrastrukturę cyfryzacyjną.
6. Zwiększenie liczby usług dostępnych online dla mieszkańców.	Większa liczba spraw załatwianych online.	Liczba usług publicznych dostępnych online.
7. Promowanie elektronicznego obiegu dokumentów w Urzędzie Gminy.	Usprawnienie obsługi interesantów oraz ograniczenie kosztów i poprawa efektywności pracy urzędników.	Odsetek spraw obsługiwanych w pełni elektronicznie (bez użycia papieru) w stosunku do ogółu spraw wpływających do Urzędu Gminy.
8. Wdrożenie programów przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu wśród urzędników.	Zmniejszenie wskaźnika wypalenia zawodowego wśród urzędników.	Odsetek urzędników objętych programami przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.
9. Zwiększenie kompetencji pracowników Urzędu Gminy w zakresie wiedzy, umiejętności	Zapewnienia mieszkańcom wyższej jakości obsługi i	Liczba uczestników programów szkoleń.

oraz postaw wobec mieszkańców poprzez szkolenia.	podniesienie efektywności działań administracyjnych.	
10. Zwiększenie efektywności działań Urzędu Gminy z wykorzystaniem sztucznej inteligencji (SI).	Zwiększenie efektywności działań administracyjnych.	Odsetek działań administracyjnych wspieranych przez SI.
11. Podnoszenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym szkół, świetlic, obiektów sportowych, poprzez m. in. termomodernizację, modernizację oświetlenia i instalacji.	Zmniejszenie zużycia energii w budynkach publicznych i obniżenie kosztów ich eksploatacji	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji. Odsetek redukcji zużycia energii w budynkach publicznych.

Cel operacyjny 2.3: Rozwój turystyki przyrodniczej i promocja dziedzictwa kulturowego

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Promowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wydarzeń i festiwali.	Zwiększenie liczby wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe gminy.	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych i festiwali.
2. Stworzenie i rozwój szlaków turystycznych, w tym ścieżek tematycznych.	Większe zainteresowanie szlakami turystycznymi w gminie.	Długość nowych i zmodernizowanych szlaków turystycznych (w km).
3. Wsparcie oddolnej inicjatywy mieszkańców w zakresie realizacji projektu Budowa Skweru Królowej Jadwigi z utworzeniem ścieżek dydaktyczno-historycznych w Jedlni. ⁵⁷	Stworzenie przestrzeni rekreacyjnej, sprzyjającej integracji społecznej oraz edukacji kulturalnej i historycznej.	Budowa skweru.
4. Wsparcie oddolnej inicjatywy mieszkańców w zakresie realizacji projektu „Miodowa Historia Jedlni”. ⁵⁸	Ochrona dziedzictwa kulturowego, rozwój ekoturystyki, edukacji ekologicznej oraz wzmocnienie lokalnych tradycji i współpracy, przy promocji gminy jako atrakcyjnego ośrodka turystycznego i pszczelarskiego.	Utworzone tablice dyd. na ścieżce edukacyjnej (szt.), uczestnicy warsztatów i wydarzeń edukacyjnych (liczba), pow. nasadzonych roślin miododajnych (m ²), publikacje promujące projekt w mediach (szt.), lokalni producenci miodu promowani w ramach projektu – (liczba).
5. Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (np. punktów widokowych, parkingów, tablic informacyjnych).	Lepsze warunki dla turystów dzięki nowej i zmodernizowanej infrastrukturze.	Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów turystycznych.

⁵⁷ Cel zgodny z pisemnymi wnioskami od mieszkańców.

⁵⁸ Ibidem.

6. Rozwój kampanii promujących lokalne atrakcje turystyczne na poziomie regionalnym i krajowym.	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę.	Liczba turystów odwiedzających gminę rocznie.
7. Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami w celu tworzenia ofert turystycznych.	Wzrost współpracy między lokalnymi przedsiębiorcami w sektorze turystycznym.	Liczba przedsiębiorstw współpracujących w sektorze turystycznym.
8. Zrealizowanie działań dotyczących ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego gminy.	Większa świadomość mieszkańców i turystów na temat dziedzictwa kulturowego.	Liczba osób uczestniczących w działaniach dedykowanych dziedzictwu kulturowemu.
9. Wspieranie tworzenia i rozwoju lokalnych produktów turystycznych i rekreacyjnych.	Zwiększenie różnorodności lokalnych produktów turystycznych.	Liczba nowych produktów turystycznych wprowadzonych na rynek.
10. Wspieranie inicjatyw społecznych związanych z promocją turystyki.	Większe zaangażowanie społeczności w promocję gminy.	Liczba inicjatyw społecznych wspierających turystykę.
11. Rozwój aplikacji mobilnej prezentującej atrakcje turystyczne i usługi w gminie.	Zwiększenie dostępności informacji o gminie dla turystów.	Liczba pobrań aplikacji mobilnej o gminie.
12. Organizacja konkursów fotograficznych i artystycznych związanych z lokalnym dziedzictwem.	Zwiększenie liczby zgłoszeń do konkursów promujących dziedzictwo gminy.	Liczba zgłoszeń do konkursów fotograficznych i artystycznych.
13. Promowanie gminy jako destynacji turystyki ekologicznej i zrównoważonej.	Zwiększenie liczby turystów wybierających gminę jako cel ekologiczny.	Liczba turystów korzystających z ofert ekologicznych i zrównoważonych.
14. Wspieranie lokalnych artystów poprzez organizację wystaw i wydarzeń artystycznych.	Zwiększenie widoczności lokalnych artystów i ich twórczości.	Liczba wystaw i wydarzeń artystycznych z udziałem lokalnych artystów.
15. Zachowanie i renowacja lokalnych zabytków oraz miejsc pamięci historycznej.	Lepsza ochrona i dostępność lokalnych zabytków.	Liczba zmodernizowanych zabytków i miejsc historycznych.
16. Stworzenie partnerstw z innymi gminami i organizacjami turystycznymi.	Większa promocja gminy dzięki współpracy z innymi organizacjami.	Liczba partnerstw z innymi gminami i organizacjami turystycznymi.
17. Ochrona, rozwój, udostępnianie i promowanie dziedzictwa kulturowego, w tym tworzenie produktów turystycznych i edukacyjnych opartych na lokalnych zasobach historycznych.	Zwiększenie liczby projektów wykorzystujących dziedzictwo kulturowe w rozwoju turystyki i edukacji.	Liczba projektów dotyczących ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego. Liczba obiektów zabytkowych udostępnionych turystom.

CEL STRATEGICZNY 3: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY I OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

Cel operacyjny 3.1: Rozwój i modernizacja infrastruktury komunalnej

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Aplikowanie o środki unijne, krajowe i regionalne	Pozyskanie funduszy na realizację inwestycji.	Wartość uzyskanych środków (w PLN).

przeznaczone na inwestycje infrastrukturalne.		
2. Zachęcanie mieszkańców do przyłączania się do nowo powstałej infrastruktury.	Większa liczba gospodarstw domowych korzystających z sieci.	Odsetek mieszkańców korzystających z infrastruktury.
3. Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest nieopłacalna.	Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska w rejonach nieobjętych siecią.	Liczba nowo zainstalowanych przydomowych oczyszczalni.
4. Remont i modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody w celu zapewnienia wysokiej jakości wody pitnej.	Wysokiej jakości woda pitna dostarczana mieszkańcom.	Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych ujęć i stacji uzdatniania.
5. Promowanie systemów retencji wody deszczowej do celów gospodarczych.	Zwiększone wykorzystanie wody deszczowej w gospodarstwach domowych.	Liczba wdrożonych systemów retencji wody deszczowej.
6. Edukacja na temat oszczędnego gospodarowania wodą wśród mieszkańców.	Większa świadomość mieszkańców na temat oszczędzania wody.	Liczba uczestników kampanii edukacyjnych.
7. Remont i modernizacja istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie.	Poprawa stanu technicznego infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	Długość wyremontowanej i zmodernizowanej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w km).
8. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.	Zapewnienie dostępu do wody i kanalizacji dla większej liczby mieszkańców.	Liczba nowych przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych.
9. Wprowadzenie systemów monitoringu i zarządzania wodociągami.	Lepsze zarządzanie systemami wodno-kanalizacyjnymi.	Liczba systemów monitoringu wdrożonych w sieciach wodno-kanalizacyjnych.
10. Remont i modernizacja oczyszczalni ścieków.	Zwiększenie wydajności oczyszczalni ścieków.	Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych oczyszczalni ścieków.
11. Zwiększenie retencji wód opadowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych.	Zwiększenie ilości zgromadzonych wód opadowych.	Pojemność zbiorników retencyjnych w m ³ .
12. Wprowadzenie programów edukacyjnych na temat oszczędzania wody.	Podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie oszczędzania wody.	Liczba uczestników programów edukacyjnych o oszczędzaniu wody.
13. Stworzenie systemów do gromadzenia i wykorzystywania wody deszczowej.	Zmniejszenie zużycia wody z sieci wodociągowej.	Liczba systemów do gromadzenia wody deszczowej zainstalowanych w gminie.
14. Wsparcie w zakresie gospodarowania wodą w rolnictwie.	Zwiększenie wsparcia dla rolników w zakresie gospodarowania wodą.	Liczba gospodarstw rolnych objętych wsparciem w zakresie gospodarki wodnej.
15. Wdrożenie rozwiązań energooszczędnych w systemach wodno-kanalizacyjnych.	Zmniejszenie zużycia energii w systemach wodno-kanalizacyjnych.	Odsetek redukcji zużycia energii w systemach wodno-kanalizacyjnych.

16. Rozbudowa systemów odprowadzania wód opadowych w newralgicznych obszarach.	Lepsze odprowadzanie wód opadowych w obszarach zagrożonych zalaniem.	Długość systemów odprowadzania wód opadowych w newralgicznych obszarach (w km).
17. Poprawa dostępności infrastruktury wodnej w miejscach publicznych.	Lepsza dostępność wody w przestrzeniach publicznych.	Liczba punktów wodnych w miejscach publicznych.
18. Zwiększenie liczby punktów czerpania wody w gminie.	Większa liczba punktów czerpania wody dostępnych dla mieszkańców.	Liczba punktów czerpania wody w gminie.
19. Wdrożenie inteligentnych systemów zarządzania zużyciem wody.	Zwiększenie efektywności zużycia wody w gminie.	Liczba inteligentnych systemów zarządzania wodą w gminie.
20. Zwiększenie wsparcia finansowego dla gospodarstw domowych w zakresie instalacji wodnych.	Większe wsparcie finansowe dla mieszkańców w zakresie instalacji wodnych.	Kwota wsparcia finansowego przekazana mieszkańcom na instalacje wodne.
21. Kompleksowe porządkowanie gospodarki wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy.	Poprawa efektywności i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków.	Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (km). Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczania ścieków (%). Odsetek strat wody w sieci wodociągowej (%).
22. Rozwój zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z wykorzystaniem zieleni, zielono-niebieskiej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie.	Lepsze zarządzanie wodami opadowymi i zwiększenie retencji na terenie gminy.	Powierzchnia terenów objętych zielono-niebieską infrastrukturą.
23. Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków powodzi i suszy.	Zmniejszenie ryzyka powodzi i skutków suszy.	Liczba wybudowanych/wyremontowanych urządzeń wodnych przeciwdziałających powodzi i suszy.

Cel operacyjny 3.2: Modernizacja infrastruktury drogowej i poprawa dostępności transportowej

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Modernizacja dróg lokalnych w gminie.	Poprawa jakości infrastruktury drogowej w gminie.	Długość zmodernizowanych dróg lokalnych (w km).
2. Budowa nowych chodników i ścieżek rowerowych.	Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów.	Liczba nowych chodników i ścieżek rowerowych (w km).
3. Poprawa oświetlenia ulicznego na terenach wiejskich.	Lepsza widoczność na drogach w porze nocnej.	Odsetek dróg z nowoczesnym oświetleniem ulicznym.
4. Wprowadzenie inteligentnych systemów zarządzania ruchem drogowym.	Poprawa płynności ruchu drogowego.	Liczba systemów zarządzania ruchem wdrożonych w gminie.

5. Zwiększenie liczby przejść dla pieszych z odpowiednim oznakowaniem.	Zwiększenie bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych.	Liczba nowych przejść dla pieszych z oznakowaniem.
6. Modernizacja przystanków komunikacji publicznej.	Zwiększenie komfortu korzystania z przystanków komunikacji publicznej.	Liczba zmodernizowanych przystanków komunikacji publicznej.
7. Wprowadzenie regularnych połączeń komunikacyjnych między miejscowościami w gminie.	Lepsza dostępność transportu publicznego w gminie.	Liczba nowych połączeń komunikacyjnych w gminie.
8. Budowa parkingów w pobliżu obiektów użyteczności publicznej.	Zwiększenie liczby miejsc parkingowych w kluczowych lokalizacjach.	Liczba miejsc parkingowych wybudowanych w gminie.
9. Zapewnienie bezpiecznego dostępu do szkół i placówek edukacyjnych.	Bezpieczne dojście i dojazd do placówek edukacyjnych.	Odsetek placówek edukacyjnych z bezpiecznym dostępem komunikacyjnym.
10. Stworzenie systemu informacji drogowej w gminie.	Większa przejrzystość informacji dla użytkowników dróg.	Liczba tablic i systemów informacji drogowej zainstalowanych w gminie.
11. Wprowadzenie rozwiązań wspierających transport ekologiczny (np. stacje ładowania pojazdów elektrycznych).	Zmniejszenie emisji CO2 dzięki wsparciu transportu ekologicznego.	Liczba stacji ładowania pojazdów elektrycznych w gminie.
12. Budowa mostów i przepustów w obszarach o utrudnionym dostępie komunikacyjnym.	Lepsza dostępność komunikacyjna w trudno dostępnych obszarach.	Liczba mostów i przepustów zbudowanych w trudno dostępnych obszarach.
13. Modernizacja nawierzchni dróg gruntowych.	Poprawa stanu nawierzchni dróg gruntowych.	Długość dróg gruntowych zmodernizowanych (w km).
14. Wprowadzenie programów edukacyjnych na temat bezpieczeństwa drogowego.	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa drogowego.	Liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych o bezpieczeństwie drogowym.
15. Rozwój transportu zbiorowego w gminie.	Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z transportu zbiorowego.	Liczba pasażerów korzystających z transportu zbiorowego.
16. Zwiększenie liczby dróg dla pieszych i rowerów (w tym wzdłuż DW 737) ⁵⁹	Większe bezpieczeństwo ruchu pieszego i rowerowego oraz promocja zrównoważonego transportu.	Długość dróg dla pieszych i rowerów (w km).
17. Zapewnienie utrzymania dróg w okresie zimowym.	Lepsze warunki podróży w okresie zimowym.	Odsetek dróg utrzymywanych w okresie zimowym.

⁵⁹ Cel zgodny z pisemnymi wnioskami od mieszkańców. Przy zapisach dot. infrastruktury rowerowej stosowane są terminy wynikające z przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1047 z późn. zm.), tj. „drogi dla rowerów”, „pasy ruchu dla rowerów” oraz „drogi dla pieszych i rowerów”, bądź określenie „trasa rowerowa”, zgodnie z dokumentem *Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim* (dalej: Standardy), przyjętym uchwałą Zarządu Województwa Mazowieckiego Nr 1100/333/22 z 28 czerwca 2022 r. Ponadto ujęcie w dokumencie zgodności infrastruktury rowerowej ze Standardami wojewódzkimi powinno zapewnić efektywne wydatkowanie środków, jak też ułatwi ewentualne pozyskanie dofinansowania na ten cel z programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027.

18. Rozbudowa sieci dróg dojazdowych do gospodarstw rolnych.	Zwiększenie dostępności dróg dla gospodarstw rolnych.	Długość dróg dojazdowych do gospodarstw rolnych zmodernizowanych (w km).
19. Wprowadzenie systemów monitoringu drogowego w celu poprawy bezpieczeństwa.	Poprawa bezpieczeństwa na drogach w gminie.	Liczba kamer i systemów monitoringu zainstalowanych na drogach.
20. Budowa i przebudowa infrastruktury transportu publicznego.	Poprawa jakości i dostępności transportu publicznego.	Liczba zmodernizowanych lub nowych elementów infrastruktury transportu publicznego.

Cel operacyjny 3.3: Ochrona zasobów naturalnych i promowanie działań prośrodowiskowych (w tym transformacji energetycznej)

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Ochrona i rekultywacja terenów zielonych w gminie.	Zwiększenie powierzchni terenów zielonych w gminie.	Powierzchnia nowych i zrekultywowanych terenów zielonych (w ha).
2. Wspieranie inicjatyw proekologicznych na poziomie lokalnym.	Większe zaangażowanie społeczności lokalnej w działania proekologiczne.	Liczba inicjatyw proekologicznych realizowanych w gminie.
3. Tworzenie nowych terenów zielonych, takich jak parki i skwery.	Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.	Liczba nowo utworzonych parków i skwerów.
4. Promowanie korzystania z odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców.	Zwiększenie liczby gospodarstw korzystających z odnawialnych źródeł energii.	Odsetek gospodarstw korzystających z odnawialnych źródeł energii.
5. Redukcja emisji zanieczyszczeń poprzez modernizację systemów grzewczych.	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń dzięki modernizacji systemów grzewczych.	Liczba wymienionych źródeł ciepła.
6. Wprowadzenie programów edukacyjnych na temat ochrony środowiska.	Większa świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska.	Liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych o środowisku.
7. Promowanie zrównoważonego transportu, w tym komunikacji rowerowej i elektrycznej.	Zwiększenie liczby osób korzystających z ekologicznych środków transportu.	Liczba mieszkańców korzystających z transportu ekologicznego.
8. Monitoring jakości powietrza na terenie gminy.	Poprawa jakości powietrza na terenie gminy.	Ilość danych z monitoringu jakości powietrza publikowanych rocznie.
9. Wspieranie projektów związanych z gospodarką obiegu zamkniętego.	Zwiększenie liczby projektów związanych z gospodarką obiegu zamkniętego.	Liczba projektów związanych z gospodarką obiegu zamkniętego.
10. Rozwój infrastruktury do zbierania wody deszczowej i retencji.	Większa retencja wody dzięki nowej infrastrukturze.	Pojemność systemów retencji wody (w m³).
11. Tworzenie i utrzymanie ścieżek edukacyjnych związanych z ochroną przyrody.	Zwiększenie świadomości ekologicznej dzięki ścieżkom edukacyjnym.	Długość ścieżek edukacyjnych (w km).

12. Rewitalizacja terenów zdegradowanych, w tym przemysłowych, zgodnie z założeniami przygotowywanego Gminnego Programu Rewitalizacji, obejmująca m.in. poprawę infrastruktury, zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz nadanie im nowych funkcji społecznych i gospodarczych.	Poprawa stanu terenów zdegradowanych.	Powierzchnia terenów zrewitalizowanych (w ha).
13. Wsparcie finansowe dla gospodarstw domowych inwestujących w ekologiczne technologie (w ramach dostępnych programów).	Większe wsparcie dla mieszkańców inwestujących w ekologię.	Kwota wsparcia finansowego przekazana gospodarstwom domowym.
14. Zachęcanie przedsiębiorstw do stosowania technologii niskoemisyjnych.	Większa liczba przedsiębiorstw korzystających z technologii niskoemisyjnych.	Liczba przedsiębiorstw wdrażających technologie niskoemisyjne.
15. Wprowadzenie kampanii społecznych dotyczących zmian klimatycznych.	Zwiększenie świadomości społecznej na temat zmian klimatycznych.	Liczba kampanii społecznych o zmianach klimatycznych zrealizowanych rocznie.
16. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu poprzez rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury oraz wdrażanie działań minimalizujących skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych.	Zwiększona odporność gminy na skutki zmian klimatu i zagrożeń naturalnych.	Powierzchnia terenów objętych działaniami adaptacyjnymi.
17. Ochrona różnorodności biologicznej i gatunków rodzimych poprzez zachowanie i odtwarzanie siedlisk oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych.	Zwiększona odporność gminy na skutki zmian klimatu i zagrożeń naturalnych.	Liczba usuniętych stanowisk gatunków inwazyjnych.
18. Rekultywacja i remediacja terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą.	Przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym.	Powierzchnia terenów zrehabilitowanych i zremediowanych.

CEL STRATEGICZNY 4: BUDOWA LOKALNEJ MARKI

Cel operacyjny 4.1: Rozwinięcie trwałych podstaw dla ekoturystyki oraz rekreacji w ramach promowanej marki

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Tworzenie ścieżek pieszych, rowerowych i edukacyjnych prowadzących przez Puszcę Kozienicką.	Ułatwienie i popularyzacja odkrywania przyrody, lokalnych gatunków fauny i flory.	Łączna długość nowo utworzonych ścieżek (w km). Liczba oznakowanych tras edukacyjnych.

2. Wyznaczenie miodowych i ekologicznych ścieżek edukacyjnych dla miłośników przyrody i bartnictwa, wyposażonych w punkty obserwacji pszczół i innych elementów natury, jako forma promocji gminy wynikająca z jej atrakcyjności przyrodniczej i wysokiej jakości środowiska.	Zwiększenie atrakcyjności lokalnej marki i ułatwienie jej popularyzacji.	Łączna długość wyznaczonych „ścieżek miodowych” (w km). Liczba punktów obserwacyjnych i edukacyjnych. Liczba wydarzeń i inicjatyw związanych z promocją jakości ekologii i pszczelarstwa.
3. Wsparcie dla mieszkańców w tworzeniu eko-gospodarstw oferujących noclegi oraz edukację ekologiczną i pszczelarską.	Rozbudowa potencjału turystycznego spójna z koncepcją lokalnej marki.	Liczba nowo powstałych eko-gospodarstw oferujących noclegi i edukację ekologiczną. Liczba zorganizowanych warsztatów i zajęć edukacyjnych.
4. Stworzenie i rozbudowa oferty warsztatów i festynów - organizacja festiwalu miodu i produktów lokalnych, a także warsztatów pszczelarskich i rękodzieła.	Przyciągnięcie turystów oraz mieszkańców regionu oraz wzmocnienie marki Gminy Pionki jako eko-miejsca pełnego zdrowia i tradycji.	Liczba zorganizowanych wydarzeń wraz z liczbą uczestników. Liczba wystawców prezentujących lokalne produkty.

Cel operacyjny 4.2: Wzmocnienie działań nakierowanych na ochronę środowiska i zrównoważony rozwój

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Wprowadzanie inicjatyw wspierających pszczelarstwo, takich jak pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na zakładanie pasiek, sadzenie roślin miododajnych oraz tworzenie ogrodów kwiatowych i łąk przyjaznych owadom.	Zwiększenie populacji pszczół i innych owadów zapylających, poprawa plonów w rolnictwie i sadownictwie, wzrost lokalnej produkcji miodu oraz rozwój gospodarki pszczelarskiej, a także wzmocnienie bioróżnorodności i estetyki przestrzeni publicznej, co pozytywnie wpłynie na atrakcyjność turystyczną gminy.	Liczba nowo założonych pasiek w gminie. Liczba zarejestrowanych pszczelarzy.
2. Inicjowanie kampanii ekologicznych w celu edukacji mieszkańców o korzyściach płynących z działań na rzecz zachowania środowiska, jak recykling, czy korzystanie z odnawialnych źródeł energii oraz promowania małych elektrowni słonecznych, pomp ciepła i domowych kompostowni jako ekologicznych i ekonomicznych rozwiązań dla mieszkańców.	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, większe zaangażowanie w recykling i zrównoważone gospodarowanie odpadami, popularyzacja odnawialnych źródeł energii oraz ekologicznych technologii w gospodarstwach domowych, a także poprawa jakości środowiska i wizerunku gminy jako proekologicznej i innowacyjnej.	Liczba przeprowadzonych kampanii ekologicznych (szt.) i uczestniczących w nich mieszkańców (liczba osób).

3. Współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę Puszczy Kozienickiej (m.in. Lasy Państwowe) w zakresie inicjatyw na rzecz zachowania bioróżnorodności, takich jak sadzenie drzew, usuwanie odpadów z terenów zielonych oraz działania edukacyjne.	Wzmocnienie ekosystemu Puszczy Kozienickiej, co jednocześnie przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej regionu, rozwoju lokalnej gospodarki opartej na ekoturystyce i rekreacji oraz podniesienia jakości życia mieszkańców.	Liczba inicjatyw ekologicznych realizowanych na obszarze Puszczy Kozienickiej.

Cel operacyjny 4.3: Skuteczna integracja społeczności lokalnej połączona z edukacją ekologiczną.

Kierunki działań	Rezultaty działań	Wskaźniki osiągnięcia celów
1. Realizacja programu edukacyjnego skierowanego do szkół i przedszkoli.	Organizacja zajęć związanych z pszczelarstwem, ekologią oraz zdrowym stylem życia (np. zajęcia z rozpoznawania roślin i kwiatów, hodowli roślin miododajnych, warsztaty kulinarne z użyciem lokalnego miodu oraz zajęcia w formie wycieczek do lokalnych pasiek).	Liczba zorganizowanych zajęć i warsztatów. Liczba dzieci i nauczycieli biorących udział w projekcie. Liczba wycieczek do lokalnych pasiek.
2. Budowa centrum edukacyjno-rekreacyjnego – ekologicznego i zeroenergetycznego budynku użyteczności publicznej z nowoczesnym zagospodarowaniem terenu, uwzględniającym funkcjonalność, estetykę, bezpieczeństwo oraz zasady zrównoważonego rozwoju.	Obiekt i otoczenie będą łączyć funkcje edukacyjne, sportowe, kulturalne i rekreacyjne, tworząc przestrzeń przyjazną użytkownikom, sprzyjającą integracji społecznej, wypoczynkowi, prowadzeniu zajęć ekologicznych oraz promocji lokalnych produktów.	Utworzenie centrum (wskaźnik zerojedynkowy). Liczba odwiedzających rocznie.
3. Realizacja programu zdrowia z zakresu naturoterapii oraz aktywności fizycznej, obejmującego edukację w obszarze naturalnych metod wspierania zdrowia (ziołolecznictwo, dietetyka, aromaterapia i inne terapie naturalne) oraz prowadzenie zajęć aktywizujących dla różnych grup wiekowych, promujących ruch na świeżym powietrzu, takich jak spacer, marsze nordic walking czy grupy jogi.	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie naturalnych metod wspierania zdrowia oraz wzrost poziomu aktywności fizycznej wśród różnych grup wiekowych, potwierdzone uczestnictwem w zajęciach edukacyjnych, warsztatach, konsultacjach i zajęciach ruchowych organizowanych na terenie gminy.	Liczba zorganizowanych zajęć i warsztatów prozdrowotnych. Liczba uczestników biorących udział w aktywnościach fizycznych.

Źródło: opracowanie własne.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Przesłanki formułowania polityki przestrzennej gminy

Układ funkcjonalno-przestrzenny Gminy Pionki jest determinowany przez szereg czynników, które wynikają z uwarunkowań przyrodniczych, społeczno-gospodarczych, prawnych oraz historycznych. Przeprowadzona diagnoza pozwala wyróżnić następujące kluczowe czynniki:

- Uwarunkowania przyrodnicze

Znaczna część Gminy Pionki, pokrywająca około 63,3% jej powierzchni, to tereny leśne, w tym Puszcza Kozienicka, objęta ochroną w ramach Kozienickiego Parku Krajobrazowego (KPK) i jego otuliny, a także obszarów Natura 2000, takich jak „Ostoja Kozienicka” i „Puszcza Kozienicka”. Te obszary, wraz z rezerwatami przyrody, pomnikami przyrody i użytkami ekologicznymi, wymuszają priorytet ochrony bioróżnorodności i krajobrazu, ograniczając możliwości intensywnej urbanizacji. Dodatkowo, rzeki Zagożdżonka i Leniwa, liczne stawy oraz Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 405 – Niecka Radomska, determinują układ hydrologiczny i zaopatrzenie w wodę, wymagając ochrony przed zanieczyszczeniami, co wpływa na lokalizację inwestycji i użytkowanie terenów.

- Uwarunkowania społeczno-gospodarcze

Gmina Pionki, składająca się z 31 sołectw, charakteryzuje się rozproszoną zabudową wiejską, z wyraźnym potencjałem rozwoju w rejonach przyległych do miasta Pionki, takich jak Suskowola, Kamyk czy Zalesie. Niski udział użytków rolnych oraz tendencja do sukcesji leśnej ograniczają rozwój rolnictwa, skłaniając do zmiany przeznaczenia gruntów na cele mieszkaniowe, usługowe czy rekreacyjne. Wyraźna jest potrzeba aktywizacji gospodarczej poprzez rozwój terenów pod sport, edukację i kulturę, a walory przyrodnicze sprzyjają turystyce, co dodatkowo kształtuje kierunki zagospodarowania przestrzennego.

- Uwarunkowania komunikacyjne

Sieć komunikacyjna gminy opiera się na drogach wojewódzkich i powiatowych, łączących Pionki z Radomiem, Kozienicami i Zwoleń, oraz na lokalnych drogach umożliwiających dojazd do sołectw. Ważna jest stała modernizacja tych ciągów. Ważną rolę odgrywa także linia kolejowa Radom–Dęblin, wspierająca komunikację publiczną, oraz ewentualny rozwój komunikacji multimodalnej, która może integrować się z koleją, co wzmacnia mobilność mieszkańców i wpływa na rozmieszczenie nowych inwestycji.

- Uwarunkowania infrastrukturalne

Dalszy rozwój infrastruktury technicznej, obejmującej przede wszystkim wodociągi, kanalizację, elektroenergetykę i telekomunikację, jest niezbędny głównie na terenach przeznaczonych do urbanizacji, z uwzględnieniem istniejących ujęć wód i oczyszczalni ścieków w Jedlni i Pionkach. Gospodarka odpadami, oparta na segregacji i likwidacji dzikich wysypisk, jest istotnym elementem proekologicznego zarządzania przestrzenią, co wpływa na kształtowanie terenów zurbanizowanych i otwartych.

Należy wskazać w tym punkcie także istniejącą infrastrukturę techniczną w postaci gazociągu DN 200 Figietów – Kozienice.

- Uwarunkowania prawne i planistyczne

Cały obszar gminy podlega rygorom prawnym związanym z ochroną przyrody, wynikającym z przepisów dotyczących KPK, Natura 2000 i innych form ochrony, co ogranicza możliwości inwestycyjne, szczególnie w strefie KPK, gdzie zabronione jest tworzenie nowych jednostek osadniczych. W celu zabezpieczenia KPK przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka funkcjonuje otulina, to jest strefa ochronna granicząca z Parkiem. Obszar otuliny obejmuje cały pozostały obszar Gminy Pionki nie znajdujący się w granicach KPK.

- Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Wielowiekowa historia osadnictwa wiejskiego w Gminie Pionki determinuje zachowanie tradycyjnego układu przestrzennego, szczególnie w sołectwach oddalonych od miasta, co wpływa na ograniczenie skali i charakteru nowej zabudowy. Ochrona zabytków, stanowisk archeologicznych oraz krajobrazu kulturowego, poprzez stosowanie tradycyjnych form architektonicznych i harmonijne wpisywanie inwestycji w krajobraz, jest kluczowym elementem kształtowania przestrzeni. Z tego powodu zaleca się uwzględnienie tych walorów zwłaszcza w terenach otwartych i eksponowanych, by zachować tożsamość kulturową gminy.

- Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne

Obecnie planistycznie gmina podzielona jest na dwie strefy funkcjonalno-przestrzenne: strefę Kozienickiego Parku Krajobrazowego, gdzie ochrona przyrody wyklucza nowe osadnictwo (z wyjątkiem ograniczonego rozwoju wsi Augustów), oraz strefę Otuliny KPK, umożliwiającą rozwój istniejących jednostek osadniczych. Tereny przyległe do miasta Pionki oraz sołectwa o zwartym układzie, jak Jedlnia czy Czarna Wieś, są priorytetowe dla urbanizacji, obejmującej zabudowę mieszkaniową, usługową i gospodarczą. Jednocześnie tereny rolne, leśne i zielone tworzą system przestrzeni otwartych, wspierających ciągi ekologiczne i powiązania z KPK, co zapewnia równowagę między rozwojem a ochroną środowiska.

Układ funkcjonalno-przestrzenny Gminy Pionki jest kształtowany przede wszystkim przez dominację terenów leśnych i obszarów chronionych, które wymuszają priorytet ochrony przyrody i krajobrazu. Bliskość miasta Pionki sprzyja urbanizacji terenów przyległych, podczas gdy tradycyjna sieć osadnicza i ograniczone zasoby rolne determinują ekstensywny charakter rozwoju. Uwarunkowania komunikacyjne, infrastrukturalne i prawne dodatkowo regulują możliwości inwestycyjne, promując zrównoważony rozwój z poszanowaniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych gminy.

Podsumowując, polityka przestrzenna Gminy Pionki jest formułowana w oparciu o konieczność ochrony unikalnych zasobów przyrodniczych, dostosowanie do istniejącej sieci osadniczej, zapewnienie rozwoju infrastruktury oraz spełnienie wymogów prawnych i zasad zrównoważonego rozwoju. Kluczowym wyzwaniem jest pogodzenie potrzeb inwestycyjnych z rygorami ochrony środowiska, szczególnie w kontekście Kozienickiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Hierarchia ośrodków osadniczych

W hierarchii ośrodków osadniczych centralną rolę pełni miasto Pionki, które można sklasyfikować jako jednostkę z poziomu VII według metodyki wskazanej przez Obserwatorium Polityki Miejskiej i Regionalnej IRMiR⁶⁰, a które stanowi osobną gminę miejską.

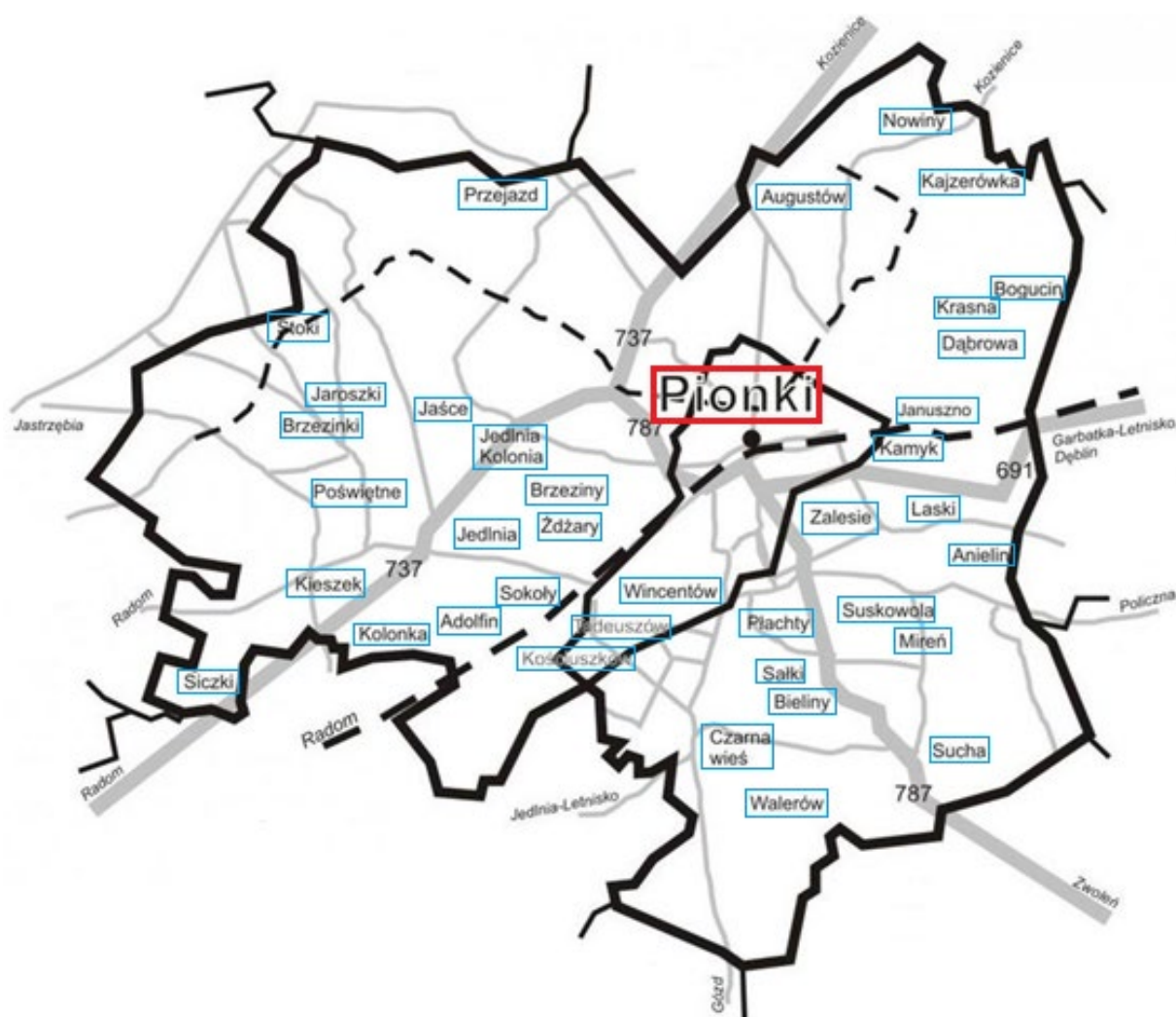
---

⁶⁰ Sobala-Gwosdz A., 2023, Pozycja miast jako ośrodków centralnych, Badania Obserwatorium Polityki Miejskiej, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.

W samej gminie wiejskiej Pionki gminie znajduje się 38 miejscowości wiejskich (uwzględnionych w rejestrze TERYT): Adolfin (0630474), Augustów (0630505), Bieliny (0630528), Brzezinki (0630570), Brzeziny (0630586), Czarna Kolonia (0630600), Czarna Wieś (0630592), Działki Suskowolskie (0631120), Helenów (0630706), Huta (0630913), Januszno (0630735), Jaroszek (0630793), Jaśce (0630818), Jedlnia (0630876), Jedlnia-Kolonia (0630899), Kamyk (0631261), Karpówka (0630853), Kieszek (0630907), Kolonka (0630920), Kościuszków (0631166), Krasna Dąbrowa (0630936), Laski (0630942), Marcelów (0631172), Mireń (0630959), Ostrownica (0630801), Płachty (0630965), Poświętne (0630971), Sałki (0630988), Sokoły (0630497), Stoki (0630994), Sucha (0631048), Sucha Poduchowna (0631077), Suskowola (0631108), Tadeuszów (0631150), Wincentów (0631189), Zadobrze (0631226), Zalesie (0631255), Żdźary (0631278).

Hierarchę ośrodków przedstawia rysunek 9.

Rysunek 9. Sieć osadnicza Gminy Pionki

Źródło: opracowanie własne na podstawie map https://www.gmina-pionki.pl/strona-36-mapa_gminy.html

Istniejąca i planowana sieć transportowa

Infrastrukturę komunikacyjną Gminy Pionki tworzy system dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Dodatkowo już w bezpośrednim sąsiedztwie gminy (odcinek Magnuszew-

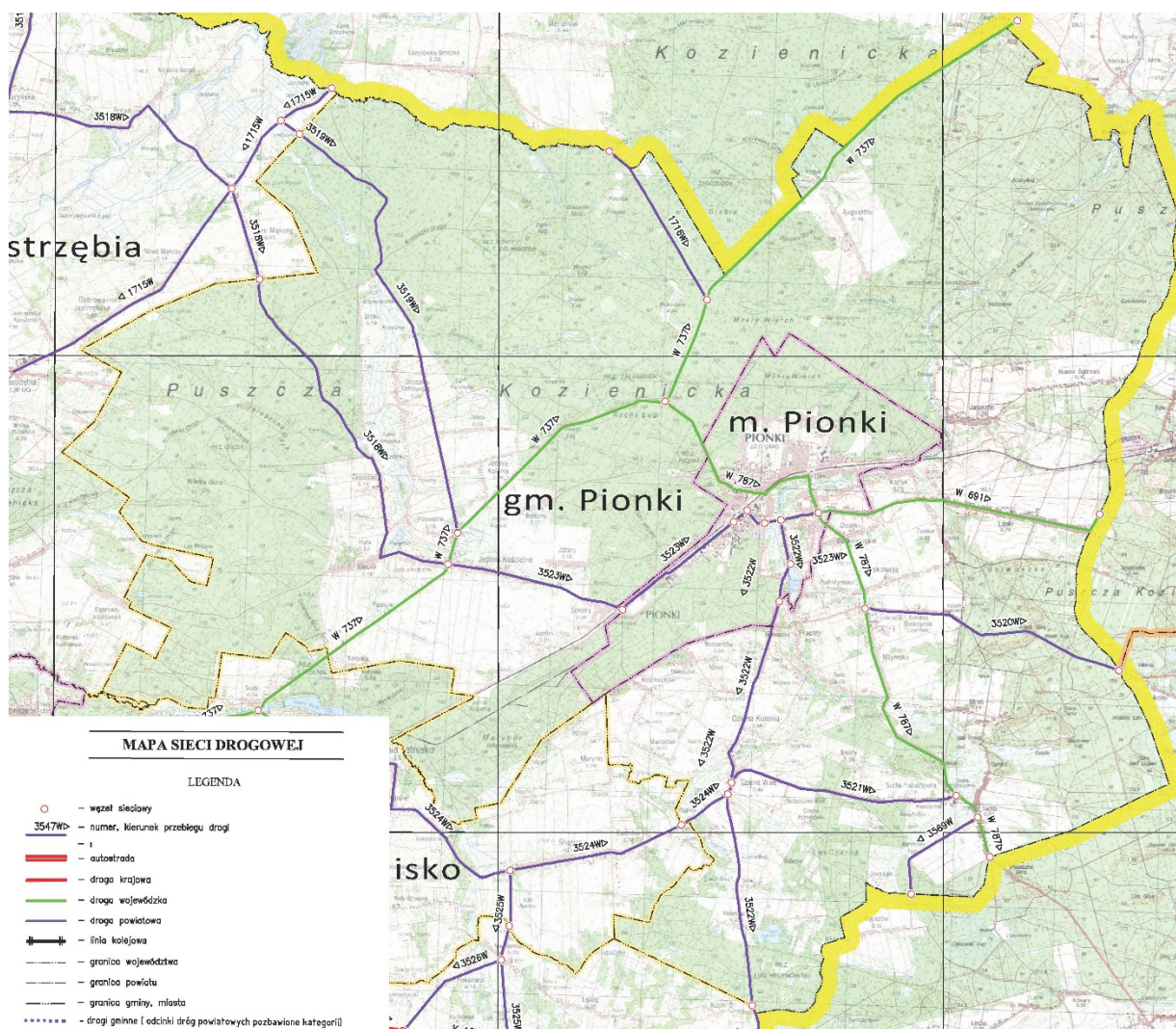

Kozienice-Zwolen) znajduje się droga krajowa nr 79 przebiegająca z centralnej przez południowo-wschodnią do południowej części kraju. Jeden z dwóch traktów łączących Warszawę i Kraków (poza S7). Większość trasy podąża za biegiem Wisły.

Drogi wojewódzkie biegnące przez teren gminy mają łączną długość wynoszącą 28,7 km. Są to odcinki w ciągach dróg o numerach :

- nr 691 – Pionki – Laski – Garbatka – Podlas – Bąkowiec – Opactwo;
- nr 737 – Radom – Siczki - Pionki – Augustów – Kozienice;
- nr 787 – skrzyżowanie z drogą nr 737 - Pionki – Suskowola – Sucha – Zwolen (droga krajowa nr 12).

Rysunek 10. Schemat istniejącej sieci transportowej w Gminie Pionki

- 3522W Pionki - Podgóra;
- 3569W Sucha - Męciszów;
- 3523W Jedlnia – Sokoły – Pionki;
- 3524W Jedlnia-Letnisko - Czarna;
- 1716W Brzóza – Przejazd – do dr. 737.

Drogi gminne to łącznie 84 km dróg o nawierzchni twardej i 40 km dróg gruntowych⁶¹.

Przez obszar gminy przebiega trasa kolejowa nr 26 (Radom – Pionki – Dęblin), wzdłuż której na terenie gminy znajduje się przystanek kolejowy (Jedlnia Kościelna) w miejscowości Sokoły. Długość odcinka tej linii na terenie Gminy Pionki wynosi 15,702 km. Dzięki niej mieszkańcy mogą podróżować m.in. do Radomia i Lublina. Dodatkowo w pobliżu gminy przy tej samej trasie kolejowej znajdują się trzy stacje kolejowe: Jedlnia-Letnisko, Pionki oraz Żytkowice oraz przystanek kolejowy Pionki Zachodnie. Przebieg trasy kolejowej ilustruje rysunek 3

W Regionalnym Planie Transportowym Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku, przyjętym uchwałą Nr 515/313/22 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 5 kwietnia 2022 roku wskazano zadanie o charakterze inwestycyjnym, o którym mowa w art. 39 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tj.:

- K16 - Prace na ciągu linii 22, 25 i 26 na odcinku Koluszki - Tomaszów Mazowiecki – Radom - Łuków.

Samorząd województwa jest obecnie w trakcie realizacji przedsięwzięcia budowy tras rowerowych w ramach sieci EuroVelo⁶² - tras turystycznych o znaczeniu międzynarodowym. Jest to projekt Europejskiej Federacji Cyklistów, którego celem jest budowa 19 długodystansowych szlaków rowerowych biegnących przez całą Europę. Projektowana w ramach EuroVelo 11 trasa ma przebiegać przez tereny Gminy Pionki. W lutym 2024 roku samorząd województwa mazowieckiego przystąpił do opracowania koncepcji programowej - doprecyzowania przebiegu tras i wypracowania rozwiązań, które umożliwią ich sprawną i szybką realizację.

Jedną z umów dotyczy przebiegu trasy wzdłuż Wisły i na linii Kozienice – Radom – woj. świętokrzyskie. Obejmuje on trasę wzdłuż Wisły w regionie warszawskim stołecznym (ok. 110 km) oraz trasę z Kozienic do Radomia i województwa świętokrzyskiego (ok. 95 km).

System powiązań przyrodniczych i wodnych w tym system obszarów chronionych

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Pionki opiera się w przeważającej mierze na wyraźnym systemie powiązań przyrodniczych, który kształtuje i wyznacza kierunki zagospodarowania przestrzennego, jednocześnie wpływając na jakość środowiska życia mieszkańców.

Podstawowym elementem tego systemu są kompleksy leśne Puszczy Kozienickiej, obejmujące ponad 63% powierzchni gminy. Tworzą one zwarte, wielkopowierzchniowe obszary o wysokiej wartości ekologicznej, pełniące kluczową rolę jako bariery przestrzenne chroniące przed nadmierną urbanizacją oraz korytarze ekologiczne sprzyjające migracji

⁶¹ Dane: Referat Inwestycji i Rozwoju Urzędu Gminy Pionki.

⁶² Sieć szkieletowa regionalnych tras rowerowych - EuroVelo 11 zgodnie z dokumentem Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim (dalej: Standardy), przyjętym uchwałą Zarządu Województwa Mazowieckiego Nr 1100/333/22 z 28 czerwca 2022 r.

Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną oraz sieć obszarów Natura 2000 tworzą podstawowe ramy ochrony środowiska naturalnego, determinujące sposób użytkowania terenu. Obszary te zapewniają ciągłość ekologiczno-przestrzenną, która jest niezbędna dla zachowania różnorodności biologicznej oraz przeciwdziałania fragmentacji środowiska. W obrębie tych terenów zagospodarowanie przestrzenne powinno odbywać się z minimalną ingerencją w naturalne procesy ekologiczne.

Rysunek 11. Schemat systemu obszarów chronionych (parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, użytki ekologiczne, pomniki przyrody na terenie Gminy Pionki)

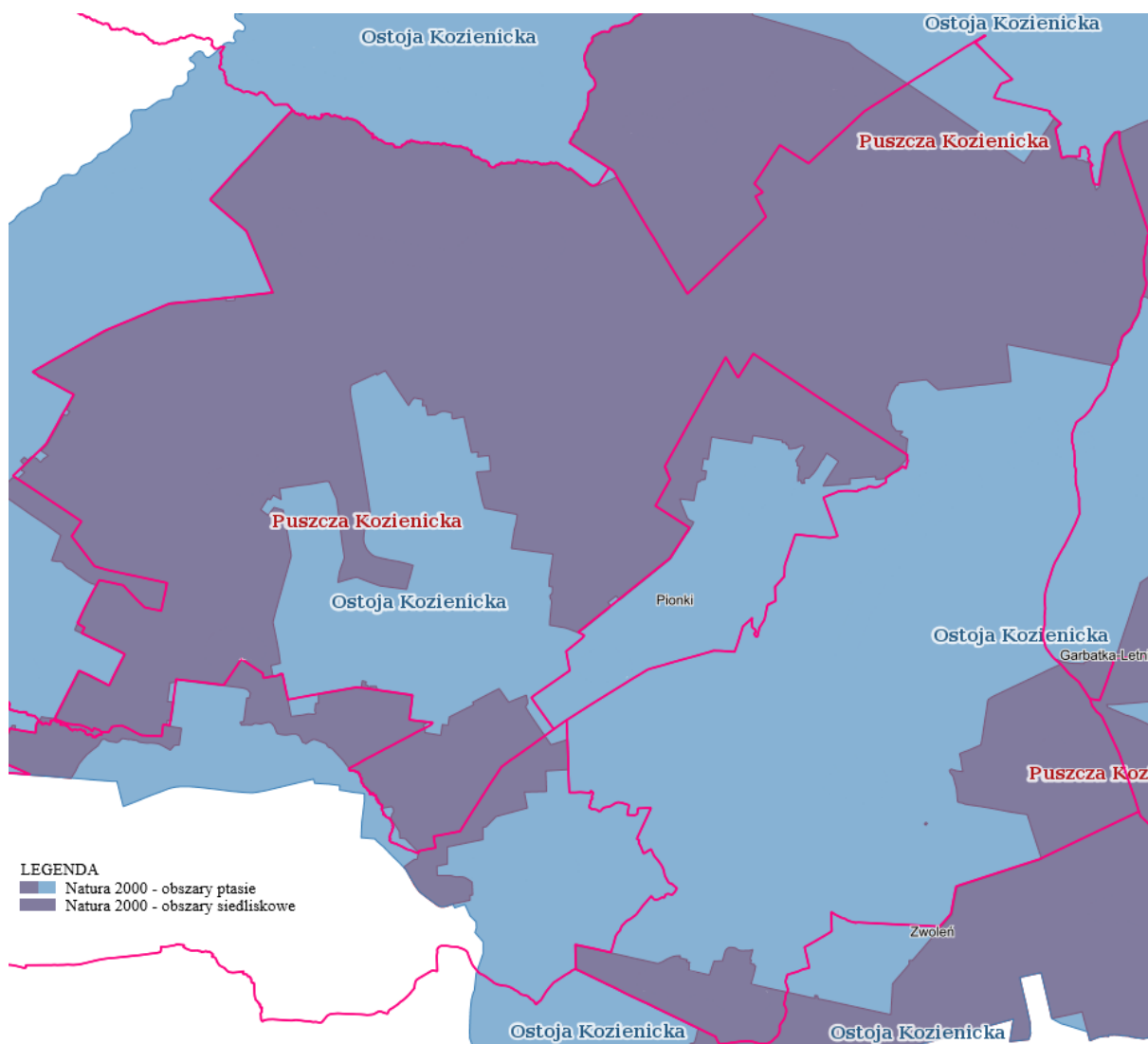
119 | Strona

przyrodniczych. Zagospodarowanie tych terenów powinno uwzględniać pozostawienie naturalnych lub półnaturalnych przestrzeni zielonych oraz tworzenie stref buforowych ograniczających negatywny wpływ działalności ludzkiej na środowisko wodne.

Na podstawie map zagrożenia powodziowego ustalono, że teren gminy znajduje się w zasięgu występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla zalewu wodą Q1% oraz dla zalewu wodą Q10% (por. rysunek 5).

Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne planowane zagospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Rysunek 12. Schemat systemu obszarów chronionych (Natura 2000 – obszary ptasie i obszary siedliskowe)

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

W przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Ponadto w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, przyjętym uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 grudnia 2018 r., poz. 13180) wskazano dwa zadania o charakterze inwestycyjnym o których mowa w art. 39 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tj.:

- Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Zagożdżonki w km 0+000-12+620 i 28+500-32+000 gm. Kozienice, Pionki;
- Budowa zbiornika wodnego "Kajzerówka" na rz. Zagożdżonce w km 21 +400 gm. Pionki.

Zróżnicowanie glebowe gminy również wpływa na kształtowanie systemu przestrzennego, wskazując na obszary, które powinny pozostać rolnicze ze względu na wyższą jakość gleb, oraz tereny, na których możliwa jest koncentracja zabudowy ze względu na mniejszą przydatność rolniczą. Dobre gleby powinny być chronione jako elementy systemu przyrodniczego zapewniające trwałość funkcji rolniczej i ekosystemowej.

System przyrodniczy gminy jest również kluczowy w kontekście przeciwdziałania zagrożeniom środowiskowym, takim jak powódzie, susze czy degradacja zasobów wodnych. Ważnym działaniem przestrzennym jest tu rozwijanie infrastruktury ekologicznej, takiej jak systemy małej retencji, zieleń ochronna czy infrastruktura hydrotechniczna, co wzmacnia odporność gminy na zmiany klimatyczne i presję antropogeniczną.

W konsekwencji, system powiązań przyrodniczych w Gminie Pionki jest kluczowym wyznacznikiem strategicznych decyzji przestrzennych, sprzyjającym utrzymaniu równowagi pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym a ochroną środowiska naturalnego.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Zgodnie z przyjętą strategią rozwoju Gminy Pionki, głównym celem strategicznym jest „Budowanie silnej i zintegrowanej społeczności oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców”. Osiągnięcie tego celu wymaga realizacji szeregu działań operacyjnych, w tym szczególnego uwzględnienia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców poprzez rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej. Potrzeby te wynikają w szczególności z:

- wzrostu liczby mieszkańców – działania ujęte w strategii mają na celu przyciągnięcie nowych mieszkańców (co potwierdzają także strategie na szczeblu Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego – szerzej poniżej) oraz inwestorów poprzez atrakcyjne warunki życia, dostępność infrastruktury i wysoki standard usług społecznych i komunalnych. Nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową są niezbędne do realizacji tej wizji, umożliwiając osiedlenie się nowych rodzin migrujących do gminy z terenów miejskich, ale także z pobliskich gmin wiejskich;
- podnoszenia standardu życia mieszkańców – strategia zakłada poprawę jakości życia poprzez modernizację infrastruktury społecznej, edukacyjnej, sportowej i kulturalnej. Nowe tereny mieszkaniowe powinny być odpowiednio zlokalizowane, zapewniając mieszkańcom komfortowy dostęp do szkół, przedszkoli, placówek zdrowotnych oraz obiektów rekreacyjnych;
- wspierania zrównoważonego rozwoju przestrzennego – potrzeby mieszkaniowe muszą być realizowane z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, co oznacza odpowiednią dostępność i lokalizację nowych osiedli, zapewniającą ochronę terenów przyrodniczo cennych oraz minimalizację presji urbanizacyjnej na obszary wartościowe przyrodniczo (np. okolice Puszczy Kozienickiej);
- rozwoju lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości – planowana aktywizacja gospodarcza gminy zakłada zwiększenie zatrudnienia i stworzenie nowych miejsc pracy. Powstanie nowej zabudowy mieszkaniowej jest istotne dla zapewnienia lokalnym pracownikom atrakcyjnych warunków życia w bliskim sąsiedztwie miejsc pracy;
- odpowiedzi na potrzeby demograficzne – diagnoza sytuacji społecznej wskazuje na konieczność stworzenia odpowiednich warunków mieszkaniowych dla różnych grup demograficznych, w tym młodych rodzin, seniorów oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nowa zabudowa mieszkaniowa musi uwzględniać różnorodność potrzeb mieszkańców, zapewniając zarówno mieszkania socjalne, komunalne, jak i dostępne cenowo lokale na rynku komercyjnym.

Podsumowując, uwzględnienie w planie ogólnym Gminy Pionki dodatkowych terenów pod nową zabudowę mieszkaniową jest uzasadnione koniecznością realizacji strategicznych celów rozwoju, szczególnie w zakresie podniesienia jakości życia, integracji społecznej oraz zwiększenia atrakcyjności gminy dla nowych mieszkańców i inwestorów. Działania te są zgodne z aktualnymi przepisami prawa dotyczącymi planowania przestrzennego, które wymagają m.in. racjonalnego wykorzystania przestrzeni oraz uwzględniania długoterminowych potrzeb społeczności lokalnej.

Dodatkowym czynnikiem, który powinien zostać uwzględniony w powyższym wymiarze. Jest niedoskonałość prognoz GUS w zakresie przyszłej liczby ludności (a w szczególności wartość

wskaźnika M20). Niekorzystna dla Gminy Pionki prognoza GUS zakłada spadek ludności, jednak jej niespełnienie jest wysoce prawdopodobne ze względu na:

- nieuwzględnienie efektów lokalnych strategii inwestycyjnych i społecznych;
- brak pełnego uwzględnienia dynamicznych zmian społeczno-ekonomicznych oraz migracji zewnętrznych i wewnętrznych;
- ignorowanie wpływu intensywnych działań prorodzinnych i proinwestycyjnych podejmowanych przez samorząd lokalny.

Problematykę tę podjęto już w *Strategii rozwoju ponadlokalnego Partnerstwa Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego* przyjętej w czerwcu 2024 roku. Jest ona owocem prac partnerów i zespołu ekspertów Związku Miast Polskich prowadzonych w okresie listopad 2022 roku – czerwiec 2024 roku. W powyższym dokumencie określono zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego do 2041 roku (bazowano na wynikach NSP 2021, podobnie jak w przypadku tworzenia Prognozy ludności na lata 2023-2060, GUS). Wyniki prac przedstawia tabela 37.

Tabela 37. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego do 2041 roku

Gmina	Liczba ludności 2021			Standard zamieszkiwania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań m ² (ogółem)		Zapotrzebowanie na nową zabudowę	
	w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	W PUM (m ²)
	2021 r.	2030 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	do 2041 r.	
Pionki (m)	16779	15738	14762	25,9	35,7	429284	526989	2737	97705
Pionki (w)	9747	10129	10526	27,5	36,7	266765	386303	3257	119538
Gózd (w)	9154	9494	9847	25,8	36,2	237271	356448	3292	119177
Iłża (m-w)	14027	13614	13213	28,5	38,1	394984	503421	2846	108437
Jastrzębia (w)	7160	7447	7746	26,9	33,3	191943	257925	1981	65982
Jedlińsk (w)	14531	15082	15654	27,2	37,2	395957	582325	5010	186368
Jedlnia-Letnisko (m-w)	13418	13776	14144	30	39,8	403591	562913	4003	159322
Kowala (w)	12340	13266	14261	27,8	34,6	343049	493447	4329	149798
Przytyk (m-w)	7113	7440	7782	27,8	37,2	196099	289492	2489	92589
Skaryszew (m-w)	15201	15457	15717	28,4	36,2	433336	568967	3747	135631
Wierzbica (w)	9452	9157	8871	25,6	34,4	239675	305170	1904	65405
Wolanów (w)	8963	9284	9616	28,2	35,8	252636	344271	2560	91635
Zakrzew (w)	13883	14500	15479	30,5	44,5	418162	688811	6082	270649
Radom (m)	201607	196235	191012	27,5	38,5	5506699	7353955	47981	1847256

Źródło: Strategia rozwoju ponadlokalnego Partnerstwa Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego, 2024.

Co istotne, opracowanie Związku Miast Polskich różni się, w sferze wyników prognozowania liczby ludności, istotnie od prognoz GUS. Dowodzi to, że uwzględnienie zaledwie kilku działań na szczeblu ponadregionalnej strategii prowadzi do ważnych, widocznych w wymiarze ilościowym, konsekwencji demograficznych.

Pozostałe ustalenia i rekomendacje

Głównym celem polityki przestrzennej Gminy Pionki jest zagwarantowanie jej harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem wyjątkowych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, przy jednoczesnym odpowiadaniu na potrzeby społeczne i gospodarcze. Szczegółowa analiza uwarunkowań, daje przesłanki do priorytetowego umocowania zrównoważonego podejścia do zagospodarowania przestrzeni, szczególnie w kontekście dominacji terenów leśnych oraz licznych form ochrony przyrody obejmujących cały obszar gminy. Podstawowe ustalenia i rekomendacje kształtujące wizję przestrzennego rozwoju Pionek:

- Podział funkcjonalno-przestrzenny i wizja rozwoju osadnictwa

Gmina Pionki, położona w sercu Mazowsza, charakteryzuje się rozległymi kompleksami leśnymi, które zajmują ponad 63% jej powierzchni, w tym znaczną część Puszczy Kozienickiej. Ta wyjątkowa cecha przyrodnicza stała się podstawą do wyodrębnienia dwóch stref funkcjonalno-przestrzennych, które wyznaczają ramy zagospodarowania. Pierwsza strefa obejmuje obszar Kozienickiego Parku Krajobrazowego (KPK), gdzie priorytetem jest ochrona zasobów przyrodniczo-krajobrazowych. W tej strefie rozwój osadnictwa jest ściśle ograniczony – jedyna istniejąca wieś, Augustów, może rozwijać się jedynie w obrębie istniejących dróg, a nowe jednostki osadnicze są wykluczone. Druga strefa, otulina KPK, obejmuje pozostałą część gminy i jest miejscem, gdzie dopuszcza się rozwój osadnictwa, ale z poszanowaniem walorów przyrodniczych.

W otulinie KPK wskazane są tereny, które mają pozostać wolne od urbanizacji, takie jak przestrzenie rolne, lasy czy obszary zieleni naturalnej, tworzące system otwartych przestrzeni i powiązanych z KPK ciągów ekologicznych. Z kolei tereny przeznaczone do zainwestowania koncentrują się wokół sołectw przylegających do miasta Pionki, takich jak Kamyk, Suskowola czy Zalesie, oraz miejscowości o zwartym układzie osadniczym, jak Jedlnia czy Czarna Wieś. Rozwój tych obszarów ma być kontynuacją istniejącej zabudowy, z uwzględnieniem historycznych procesów parcelacyjnych. Zaleca się, aby nowa zabudowa była ekstensywna, harmonizowała z krajobrazem i zachowywała odpowiednią powierzchnię biologicznie czynną, co pozwoli na wpisanie inwestycji w naturalne otoczenie.

- Ochrona przyrody i krajobrazu jako fundament polityki przestrzennej

Cały obszar Gminy Pionki podlega różnym formom ochrony przyrody, co czyni ochronę środowiska jednym z filarów polityki przestrzennej. Kozienicki Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000 (Ostoja Kozienicka i Puszcza Kozienicka), Leśny Kompleks Promocyjny, rezerваты, pomniki przyrody i użytki ekologiczne nakładają na gminę obowiązek ścisłego przestrzegania przepisów dotyczących ochrony flory, fauny, korytarzy ekologicznych oraz naturalnych form krajobrazu, takich jak doliny rzeczne czy starorzecza. Konieczna jest ochrona tych zasobów przed urbanizacją, szczególnie w sąsiedztwie KPK, oraz zachowanie otwartych przestrzeni rolnych i leśnych, które pełnią funkcję ekologiczną i krajobrazową.

Eksploracja złóż kopalin możliwa jest tylko na podstawie prawomocnych koncesji, z obowiązkiem rekultywacji terenów po zakończeniu eksploatacji, aby przywrócić ich walory przyrodnicze. W zakresie ochrony krajobrazu kulturowego zaleca się zachowanie tradycyjnego układu osadniczego, który odzwierciedla wielowiekową historię gminy. Nowa zabudowa powinna być dostosowana do lokalnego charakteru – zarówno pod względem skali, jak i estetyki, wykorzystując tradycyjne formy architektoniczne, kolorystykę i materiały. Ważnym elementem jest wprowadzanie zieleni towarzyszącej inwestycjom, szczególnie w przypadku

obiektów usługowych czy terenów eksponowanych krajobrazowo, co ma na celu łagodzenie wpływu nowych budynków na otoczenie.

- Zagospodarowanie terenów rolnych i leśnych

Znaczna część gminy to tereny leśne, a rolnictwo odgrywa stosunkowo niewielką rolę, co wynika z małego udziału użytków rolnych i ich niskiej jakości. Zaleca się zróżnicowane podejście do zagospodarowania terenów rolnych. Część z nich, szczególnie o słabych glebach i rozdrobnionej strukturze, gdzie obserwuje się zanik upraw i sukcesję leśną (np. w Suskowie, Mireniu czy Krasnej Dąbrowie), jest przeznaczona do zalesienia. Taki kierunek wspiera różnorodność biologiczną, rozwój funkcji rekreacyjnych i ekorozwój, zwiększając atrakcyjność tych obszarów dla turystyki. Inne tereny rolne, zwłaszcza w rejonach już zainwestowanych, jak Suskowie-Podmłyńsko czy Jedlnia Kolonia, mogą być przekształcane na cele nierolnicze, ale tylko w ograniczonym zakresie i głównie dla gleb niższych klas.

Tereny leśne, podzielone na duże kompleksy w obrębie KPK oraz mniejsze obszary wzdłuż cieków wodnych czy wśród terenów rolnych, mają być chronione ze względu na ich kluczową rolę przyrodniczo-krajobrazową. Funkcja produkcyjna lasów jest podporządkowana ochronie przyrody, a zmiana ich przeznaczenia na cele nieleśne jest generalnie wykluczona. Zachęca się do powiększania powierzchni leśnych poprzez zalesianie nieużytków rolnych oraz tworzenia korytarzy ekologicznych, co ma wzmocnić stabilność ekologiczną gminy.

- Rozwój komunikacji i infrastruktury

Polityka przestrzenna Gminy Pionki zakłada rozwój systemów komunikacji i infrastruktury technicznej w sposób wspierający zarówno istniejące, jak i planowane zainwestowanie, przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływu na środowisko. W zakresie komunikacji drogowej przewiduje się modernizację istniejących dróg wojewódzkich i powiatowych, które łączą gminę z miastem Pionki, Radomiem czy Kozienicami. Lokalny układ drogowy ma być oparty na istniejących trasach, z możliwością ich dostosowania do nowych potrzeb, np. poprzez tworzenie rozwiązań „pierścieniowych” umożliwiających dojazd z różnych kierunków. Linia kolejowa Radom-Dęblin pozostaje kluczowym elementem komunikacji publicznej, wspierającym połączenia z większymi miastami. Rozwój komunikacji autobusowej lub mikrobusowej jest uzależniony od opłacalności ekonomicznej, ale ma na celu ułatwienie dojazdów do stacji kolejowej w Pionkach.

Infrastruktura techniczna, w tym wodociągi, kanalizacja, gazownictwo, elektroenergetyka i telekomunikacja, ma być rozbudowywana w sposób skoordynowany z miastem Pionki i sąsiednimi gminami. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna powinna objąć tereny urbanizowane, ale w obszarach rozproszonej zabudowy dopuszcza się rozwiązania indywidualne, takie jak przydomowe oczyszczalnie ścieków, z zachowaniem wymogów ochrony środowiska. Wody deszczowe mają być odprowadzane do gruntu lub naturalnych odbiorników po uprzednim oczyszczeniu. W zakresie elektroenergetyki zachowuje się istniejące linie wysokiego napięcia, a w rejonach o szczególnych walorach przyrodniczych zaleca się kablownię podziemną. Gazownictwo opiera się na rozbudowie sieci średniego ciśnienia, a tam, gdzie nie jest to możliwe, na indywidualnych zbiornikach gazowych. Ciepłownictwo pozostaje oparte na indywidualnych źródłach ciepła, z preferencją dla ekologicznych rozwiązań.

Gospodarka odpadami ma być zorganizowana w sposób proekologiczny, z naciskiem na segregację u źródła, kompostowanie i utylizację odpadów niebezpiecznych. W dziedzinie telekomunikacji przewiduje się rozwój sieci światłowodowych i bezprzewodowych, aby zwiększyć dostępność usług cyfrowych dla mieszkańców i przedsiębiorców.

- Inwestycje celu publicznego i planowanie przestrzenne

Wskazywane są ponadlokalne, jak i lokalne cele publiczne, które mają wspierać funkcjonowanie gminy. Do celów ponadlokalnych należą utrzymanie dróg publicznych, linii kolejowej, urządzeń przeciwpowodziowych oraz ochrona zabytków i stanowisk archeologicznych. Cele lokalne koncentrują się na rozwoju terenów sportu i rekreacji, takich jak obiekty w Jedlni, Suskowioli i Czarnej, oraz wykorzystaniu terenów komunalnych i Skarbu Państwa na potrzeby edukacji, kultury czy sportu. Inwestycje celu publicznego powinny być realizowane głównie na terenach przeznaczonych do urbanizacji, ale w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się ich lokalizację w innych obszarach po przeprowadzeniu odpowiednich procedur.

Dokumentem kluczowym dla planowania przestrzennego staje się opracowywany w 2025 roku Plan Ogólny. Ma on za zadanie zapewnienie ładu przestrzennego i uporządkowanie procesów inwestycyjnych. Szczególną uwagę należy zwrócić na tereny o dużej presji urbanizacyjnej.

- Zrównoważony rozwój jako nadrzędna zasada

Całość polityki przestrzennej Gminy Pionki opiera się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, która zakłada równowagę między potrzebami gospodarczymi, społecznymi a ochroną środowiska. Konieczna jest ochrona unikalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych, takich jak Puszcza Kozienicka, zabytkowe układy osadnicze czy stanowiska archeologiczne, przy jednoczesnym wspieraniu ekorozwoju. Promuje się rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych, które zwiększają atrakcyjność gminy bez nadmiernej presji na środowisko. Koordynacja z miastem Pionki i sąsiednimi gminami jest kluczowa dla spójnego rozwoju regionalnego, podobnie jak opracowanie i późniejsza aktualizacja Planu Ogólnego w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania.

Polityka przestrzenna Gminy Pionki jest głęboko zakorzeniona w potrzebie ochrony jej wyjątkowego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, przy jednoczesnym umożliwieniu harmonijnego rozwoju osadnictwa, infrastruktury i gospodarki. Kluczowe jest zachowanie otwartych przestrzeni, tradycyjnego charakteru wsi oraz ekstensywnego podejścia do nowej zabudowy, które wpisuje się w krajobraz. Rozwój komunikacji i infrastruktury ma wspierać potrzeby mieszkańców, ale z minimalnym wpływem na środowisko. Wszystko to ma prowadzić do zrównoważonego rozwoju, który uczyni Pionki miejscem atrakcyjnym zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających, z poszanowaniem ich naturalnego piękna.

- Standard dostępności do szkoły podstawowej (wariant reorganizacji sieci)⁶³

W związku z możliwością w horyzoncie 10 lat reorganizacją sieci szkół (wariant prognostyczny obejmujący Jaroszkę, Augustów, Suchą i Laski) rekomenduje się rozważenie w Planie Ogólnym przyjęcia gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej. Odległość do najbliższej szkoły (mierzona trasą pieszą od granicy działki do budynku szkoły) będzie zróżnicowana przestrzennie; w strefach rozproszonych/lesistych dopuszcza się maksymalną odległość większą niż 5 km, przy czym konkretna wartość zostanie określona po analizie sieciowej GIS (odległości i czasu dojazdu) oraz konsultacjach z mieszkańcami. Ewentualnym zmianom w sieci będą towarzyszyć: zapewnienie bezpiecznego dowozu dzieci, utrzymanie

⁶³ Punkt dodano w oparciu o wyniki konsultacji społecznych.

dostępności opieki świetlicowej oraz przygotowanie koncepcji ponownego wykorzystania ewentualnie zwalnianych budynków na cele społeczne.

- Zabudowa jednorodzinna w rejonie wsi Czarna (kierunek intensyfikacji)⁶⁴

W odpowiedzi na obserwowany popyt i postulaty właścicieli nieruchomości objętych MPZP wskazuje się obszar pomiędzy dawnym zakładem Pronit a wsią Czarna jako preferowany do zwartej zabudowy jednorodzinnej. Rekomenduje się rozważenie przygotowania koncepcji urbanistycznej (masterplanu) oraz przeglądu/zmiany MPZP, z etapowaniem uzależnionym od zapewnienia infrastruktury (wodociąg, kanalizacja, drogi, ciągi pieszo-rowerowe), powiązaniem funkcjonalnym ze Stawem Górnym i miastem Pionki oraz uzupełnieniem o usługi sąsiedzkie i zieleni. Kierunek ten powinien uwzględniać standardy dostępności do szkoły i transportu publicznego, a także ograniczenia środowiskowe (KPK/otulina, korytarze ekologiczne, retencja wód). Wszystkie rozwiązania powinny zostać wypracowane w dialogu z mieszkańcami.

---

⁶⁴ Punkt dodano w oparciu o wyniki konsultacji społecznych.

Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa mazowieckiego wraz z zakresem planowanych działań

Obszary strategicznej interwencji w Gminie Pionki

Gmina Pionki leży w dwóch z obszarów strategicznej interwencji (OSI) określonych w SRWM 2030+, tj. radomskim obszarze problemowym (podregion NUTS 3) oraz miejskim obszarze funkcjonalnym miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze – Radomia (wyszczególniony także w KSRR 2030). Znajduje się także na terenie OSI zdefiniowanych z poziomu krajowego⁶⁵, wskazanych w SOR, tj. obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie mazowieckim.⁶⁶

W SRWM 2030+ OSI zdefiniowano z wykorzystaniem definicji określonej w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – jako obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do których jest kierowana interwencja publiczna.

OSI problemowe wyznaczone zostały w celu zniwelowania istniejących problemów i barier dla rozwoju nowych lub istniejących funkcji i poprawy warunków życia mieszkańców w podregionach województwa mazowieckiego. Interwencję w każdym OSI problemowym ograniczono do dwóch kluczowych obszarów tematycznych, których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany bądź które negatywnie oddziałują na pozostałe sfery życia społeczno-gospodarczego z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników, uniemożliwiając efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych podregionów.

Bieguny wzrostu obejmują miasta wraz z obszarami funkcjonalnymi (MOF). Są one oparte są na potencjale miast jako centrów rozwoju społeczno-gospodarczego wraz z powiązaniem z nimi funkcjonalnie otoczeniem. Wsparcie dla tego typu OSI będzie obejmować głównie działania ukierunkowane na efektywną współpracę między miastem a obszarami otaczającymi w celu przewyższania wspólnych problemów bądź wzmacniania potencjałów w wymiarze ponadlokalnym. Należy podkreślić, iż pomimo wskazania MOF jako odrębnej kategorii OSI, ich rozwój jest ściśle powiązany z rozwojem OSI problemowych, gdzie są usytuowane. W związku z tym, działania prowadzone na obszarze poszczególnych MOF, jako istniejących bądź potencjalnych biegunów wzrostu, będą przekładać się na poprawę konkurencyjności i spójności w skali całego podregionu, z korzyścią dla całego województwa.

Wyznaczenie OSI umożliwia lepszą koordynację działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu. Ułatwia także przyporządkowanie

---

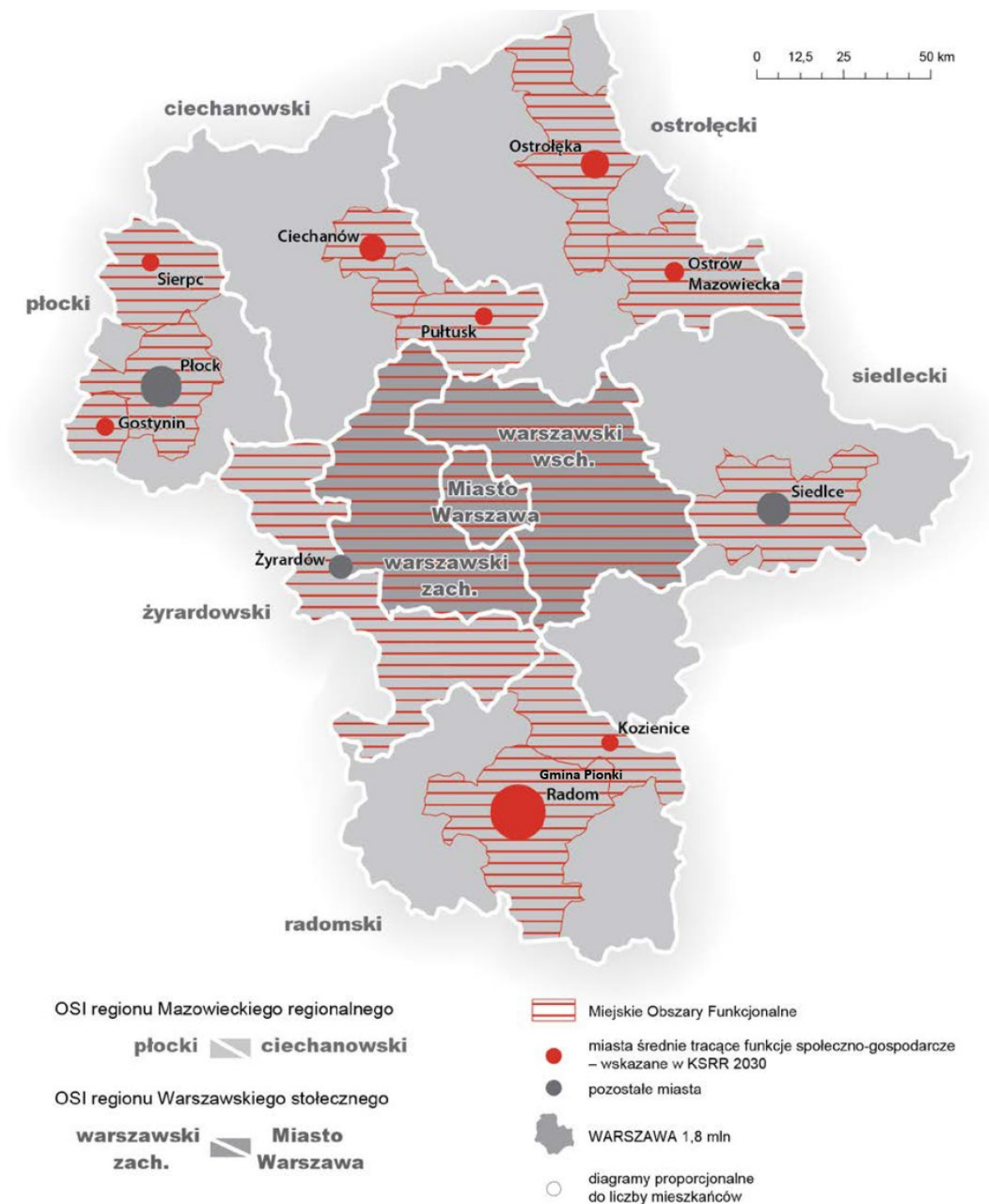
⁶⁵ OSI określone na poziomie województwa obejmują także OSI z poziomu krajowego, wskazane w SOR oraz KSRR 2030, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją (101 gmin w województwie mazowieckim) oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Kozienice.

⁶⁶ Rozdział opracowano z bezpośrednim wykorzystaniem odpowiednich zapisów Strategii Rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze. (uchwała nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku).

właściwych narzędzi interwencji publicznej, co wpływa na zwiększenie skuteczności i efektywności podejmowanych działań.

Rysunek 14. Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWM 2030+, s. 77.

Radomski MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – potencjalny biegun wzrostu

W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, jak właśnie Radom, niezbędne jest efektywne wykorzystanie potencjału, którym dysponują, i wzmacnianie

współpracy w obszarach funkcjonalnych, tak aby miasta te mogły pełnić rolę biegunów wzrostu w swoim otoczeniu – w skali subregionalnej.

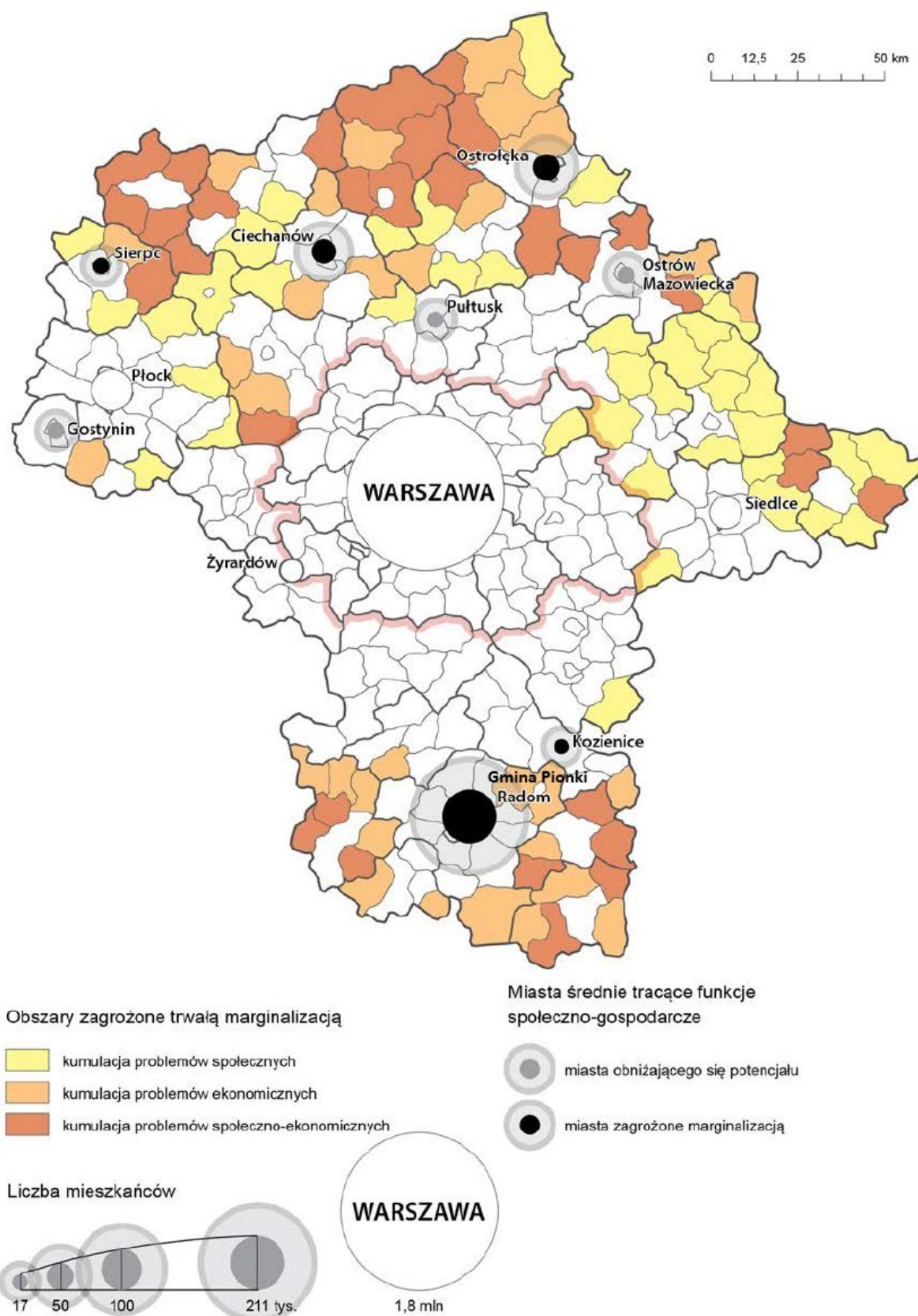
Efektywna współpraca i współzarządzanie w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, skoncentrowane na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych, przyczynią się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych między miastami i otaczającymi je obszarami, w tym w wymiarze miasto – obszary wiejskie. Pozwoli to na włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe i ich pobudzenie gospodarcze, zwłaszcza gmin zaliczonych do grupy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, wskazanych na poziomie krajowym. W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, kluczowe będzie zatrzymanie lub przynajmniej spowolnienie utraty ich dotychczasowych funkcji oraz rozwój nowych gałęzi gospodarki, które pozwolą na wzmocnienie ich pozycji konkurencyjnej oraz poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej, przy jednoczesnej poprawie stanu środowiska.

Sprzyjać powyższemu będzie koncentracja współpracy na:

- działaniach wspólnych dla wszystkich MOF:
  - uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego w miejskich obszarach funkcjonalnych, obejmujące w szczególności koordynację procesów planowania przestrzennego w celu ochrony ładu przestrzennego, terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy, chaosem inwestycyjnym i przeznaczaniem gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jak też rewitalizację oraz dbałość o dostęp do wysokiej jakości terenów zieleni i ograniczanie emisji hałasu;
  - rozwój efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym, tj. rozwój infrastruktury pieszej, zintegrowanej sieci tras rowerowych zgodnej ze standardami określonymi na poziomie województwa połączonej z trasami wojewódzkimi, a także niskoemisyjnego transportu zbiorowego zintegrowanego z systemem wojewódzkim;
  - poprawę jakości powietrza, w tym kompleksową modernizację energetyczną budynków, likwidację źródeł niskiej emisji, inwestycje w OZE, tworzenie korytarzy regeneracyjnych miast, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ograniczanie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych;
  - zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych w miejskich obszarach funkcjonalnych. Należy przy tym uwzględnić starzenie się społeczeństwa i spadek liczby ludności, zwłaszcza w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego na rzecz bardziej efektywnej koordynacji i integracji świadczenia usług publicznych, rozwój wspólnych centrów usług publicznych, instytucji otoczenia biznesu czy spójnej w skali obszaru funkcjonalnego oferty edukacyjnej lub biznesowej przyczyni się do optymalizacji kosztów i podniesienia efektywności prowadzonych działań.
- rozwoju lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego, zapewniając równowagę popytowo- podażową na rynku pracy i niwelując zjawisko bezrobocia strukturalnego,

- zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i wspieraniu przedsiębiorczości w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłu przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji,
- rozwoju uczelni wyższych.

Rysunek 15. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie SRWM 2030+, s. 78.

Radomski obszar strategicznej interwencji

Interwencja w OSI radomskim zorientowana będzie na pobudzenie społeczno-gospodarcze, w tym restrukturyzację branż przemysłowych, aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawę warunków życia mieszkańców. Wysoki potencjał w postaci bazy przemysłowej miast oraz funkcjonowanie uczelni wyższych, instytucji naukowych i klastrów powinny stanowić podstawę rozwoju nowych branż, w tym w obszarze przemysłu 4.0, w celu rozwoju lokalnych rynków pracy.

Ponadto szansę na rozwój i wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym w zakresie przetwórstwa żywności, stwarzają specjalizacje produkcji rolniczej podregionu. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz obszaru, zwłaszcza za pomocą zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu publicznego i niezmotoryzowanego przyczyni się do zwiększenia mobilności mieszkańców i wpłynie pozytywnie na ich aktywizację społeczną oraz zawodową. Wspierane będą działania na rzecz podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego, zwłaszcza poprzez rozwój oferty edukacyjnej, w tym ukierunkowanej na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych osób dorosłych. Zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej będzie także kluczowe dla zatrzymania ludzi młodych w podregionie. W tym celu niezbędna będzie także poprawa dostępności do usług i infrastruktury społecznej w zakresie ochrony zdrowia.

Działania w OSI radomskim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach:

1. Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:
  - rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
  - zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,
  - aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi,
  - rozwój instytucji otoczenia biznesu,
  - poprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej,
  - rozwój strefy okołolotniskowej oraz budowę bazy logistycznej.
2. Poprawa dostępności obszaru poprzez:
  - rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków,
  - rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego,
  - rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

Spójność strategii rozwoju Gminy Pionki ze strategią rozwoju województwa mazowieckiego

Tabela 38. Zestawienie spójnych celów z dokumentów strategicznych na poziomie gminy i województwa

Zestawienie spójnych celów i kierunków działań	
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+	Strategia rozwoju Gminy Pionki na lata 2025-2035
Gospodarka Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	
1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	2.1: Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy
2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji	2.1: Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy
3. Cyfryzacja gospodarki	2.2: Modernizacja administracji i podnoszenie jakości usług publicznych
4. Rozwój konkurencyjnej gospodarki	2.1: Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy
5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej	2.1: Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy 3.2: Modernizacja infrastruktury drogowej i poprawa dostępności transportowej
6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich	2.1: Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy 4.1: Rozwinięcie trwałych podstaw dla ekoturystyki oraz rekreacji w ramach promowanej marki
Dostępność Dostępne i mobilne Mazowsze Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	
7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni	3.2: Modernizacja infrastruktury drogowej i poprawa dostępności transportowej
8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu	3.2: Modernizacja infrastruktury drogowej i poprawa dostępności transportowej
9. Udrożnienie systemu tranzytowego i ograniczenie ruchu tranzytowego na pozostałych trasach	3.2: Modernizacja infrastruktury drogowej i poprawa dostępności transportowej
Środowisko i energetyka Zielone i niskoemisyjne Mazowsze Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	
10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska	3.3: Ochrona zasobów naturalnych i promowanie działań prośrodowiskowych
11. Proekologiczna transformacja energetyki	3.3: Ochrona zasobów naturalnych i promowanie działań prośrodowiskowych

12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu	3.3: Ochrona zasobów naturalnych i promowanie działań prośrodowiskowych
13. Poprawa jakości środowiska	3.3: Ochrona zasobów naturalnych i promowanie działań prośrodowiskowych
14. Podnoszenie efektywności energetycznej	3.3: Ochrona zasobów naturalnych i promowanie działań prośrodowiskowych
Społeczeństwo Mazowsze zintegrowane społecznie Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	
15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	1.1: Zadbanie o rozwój usług społecznych i edukacyjnych 1.3: Poprawa wsparcia dla seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszanie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych	1.1: Zadbanie o rozwój usług społecznych i edukacyjnych 1.3: Poprawa wsparcia dla seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców	1.2: Wzmocnienie więzi społecznych i rozwoju w wymiarze kultury i sportu oraz bezpieczeństwa 2.1: Stworzenie przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości i rozwoju rynku pracy
18. Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki	1.1: Zadbanie o rozwój usług społecznych i edukacyjnych
19. Włączenie i integracja społeczna	1.3: Poprawa wsparcia dla seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Kultura i dziedzictwo Mazowsze bogate kulturowo Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	
20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego	2.3: Rozwój turystyki przyrodniczej i promocja dziedzictwa kulturowego 4.1: Rozwinięcie trwałych podstaw dla ekoturystyki oraz rekreacji
21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa	4.1: Rozwinięcie trwałych podstaw dla ekoturystyki oraz rekreacji 2.3: Rozwój turystyki przyrodniczej i promocja dziedzictwa kulturowego
22. Upowszechnianie kultury i twórczości	1.2: Wzmocnienie więzi społecznych i rozwoju w wymiarze kultury i sportu oraz bezpieczeństwa
23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej	1.2: Wzmocnienie więzi społecznych i rozwoju w wymiarze kultury i sportu oraz bezpieczeństwa 4.1: Rozwinięcie trwałych podstaw dla ekoturystyki oraz rekreacji w ramach promowanej marki

Źródło: opracowanie własne.

System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Skuteczna i efektywna realizacja przyjętych założeń Strategii rozwoju Gminy Pionki na lata 2025-2035 będzie możliwa dzięki odpowiedniemu systemowi jej wdrażania, a następnie monitoringowi oraz ewaluacji i ewentualnej aktualizacji w związku ze zmianami zachodzącymi w gminie lub jej otoczeniu. Podobnie jak inne jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminy wdrażające strategię rozwoju, Urząd Gminy Pionki będzie gromadził i na bieżąco analizował dane dotyczące realizacji celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działania. Wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli on na wczesne zdiagnozowanie nieprawidłowości, a następnie przeciwdziałanie im oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Należy pamiętać, że niniejszy dokument ma charakter ponadkadencyjny. Planowanie strategiczne jest procesem ciągłym, wymagającym ciągłej pracy nad wprowadzeniem zmian i podnoszeniem jego jakości. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę nie tylko inwestycji, ale też zmiany mentalności, stosunków społecznych oraz kultury lokalnej, co jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Podstawowym elementem wdrażania niniejszej Strategii będzie obowiązek pracowników Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów odpowiedzialności. Dodatkowo, wskazane jest przyjęcie lub aktualizacja szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji każdego celu strategicznego.

Wskazane wyżej działania mogą rodzić w przyszłości konieczność rewizji dokumentów o charakterze strategicznym zarówno wielorocznych, jak i jednorocznych. Na dzień tworzenia niniejszej strategii jest ona zgodna z dokumentami strategicznymi funkcjonującymi w przestrzeni instytucjonalnej gminy.

Ważna dla powodzenia procesu realizacji strategii będzie dobra współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym (m. in. lokalnymi organizacjami pozarządowymi, a także z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i administracją rządową). Ponadto gmina powinna aktywnie uczestniczyć w konsultacjach strategii rozwoju oraz innych dokumentów strategicznych przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, w tym szczególnie gminy sąsiednie oraz powiat radomski. Da to możliwość zagwarantowania spójności wszystkich przyjmowanych w otoczeniu gminy programów rozwoju. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, gmina może nadal weryfikować zgodność z nimi zapisów swojej strategii rozwoju i w razie potrzeby dokonać jej aktualizacji.

Dla wdrożenia zasady angażowania organizacji pozarządowych we wspólne przedsięwzięcia na rzecz rozwoju gminy (partycypacji podmiotów trzeciego sektora), wybrane projekty mogą być realizowane w partnerstwach z NGO. Da to szansę na dotarcie do i aktywację większej liczby odbiorców.

System monitorowania strategii będzie pełnił zadania kontrolne oraz służył weryfikacji skuteczności wdrażanych przedsięwzięć. Efekty realizacji Strategii mogą być monitorowane i opisywane w corocznym Raplocie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych

wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo gmina może dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie teleinformatyczne, które są coraz bardziej dostępne nawet dla niewielkich podmiotów wśród jednostek samorządu terytorialnego. Narzędzia te mogą wpływać na sprawną pracę Urzędu, jednostek podległych, ale również usprawniać ochronę środowiska i dawać możliwości pomiaru jakości życia w gminie.

W przypadku pojawiania się nowych wyzwań rozwojowych Wójt Gminy Pionki we współpracy z odpowiednimi referatami Urzędu Gminy może identyfikować potrzebę aktualizacji zapisów Strategii. W celu zapewnienia wsparcia merytorycznego oraz uspołecznienie procesu oceny realizacji Strategii proces ten może być działaniem sformalizowanym lub prowadzonym ad hoc. W takiej sytuacji zadaniem wójta lub zespołu może być określenie propozycji aktualizacji Strategii. Podstawą ewentualnych zmian będą wnioski poszczególnych referatów realizujących zadania oraz wyniki monitoringu i raport z realizacji Strategii. Propozycje weryfikacji Strategii przedstawiane będą przez Wójta Radzie Gminy w formie projektu zmian, zgodnie z procedurą wprowadzania zmiany do uchwały po przeprowadzeniu konsultacji społecznych i zebraniu w jej wyniku wniosków i uwag.

Należy podkreślić, że celowo w niniejszej Strategii nie narzuca się nadmiernie sformalizowanych procedur, wymagających tworzenia stałych komisji czy zespołów. Ich istnienie w wielu samorządach ma charakter fasadowy, utrudniający oddolne inicjatywy czy sprawne realizowanie zmian.

W zakresie systemu realizacji strategii proponowany jest następujący podział kompetencji:

Strategia powinna stanowić główny punkt odniesienia przy tworzeniu lub aktualizowaniu gminnych dokumentów strategicznych, planistycznych lub operacyjnych. Z założenia, tworzone w przyszłości dokumenty powinny być zgodne z treścią Strategii – mają one bowiem w stosunku do Strategii charakter dokumentów wykonawczych.

Ramy finansowe i źródła finansowania

Ze względu na uwarunkowania wynikające z ograniczonej wysokości dochodów własnych Gmina Pionki na bieżąco szuka (i będzie w przyszłości kontynuować ten proces) możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności (w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii), zarówno stanowiących wydatki bieżące, jak i majątkowe. Analizy te obejmują badanie możliwości aplikowania o:

- środki z Unii Europejskiej – możliwości pozyskania funduszy unijnych w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027 z programów krajowych i regionalnych, m.in. Funduszu Odbudowy, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) czy Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027; Program LIFE; Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki; Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027);
- pozostałe programy europejskie, m.in. EOG oraz Fundusze Norweskie i Fundusze Szwajcarskie;
- środki z budżetu Państwa m.in. dotacje celowe Ministerstw, Fundusz Inwestycji Lokalnych, Program Inwestycji Strategicznych i inne w obszarze ochrony środowiska, bezpieczeństwa publicznego, sportu, kultury, edukacji i innych;
- środki funduszy celowych np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej;
- środki z programów europejskich i krajowych dedykowanych dla organizacji pozarządowych;
- z programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków samorządu województwa mazowieckiego;
- z innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przez podmioty publiczne i prywatne.
- środki prywatne (inwestycje realizowane w całości przez osoby prywatne lub w częściowo z udziałem gminy w formule partnerstwa publiczno-prywatnego) lub społeczne (np. spółdzielcze).

Jak w innych polskich gminach, powyższe instrumenty finansowe oraz środki własne gminy zabezpieczone w jej budżecie to potencjalne źródła finansowania działań podejmowanych w związku z realizacją zapisów strategii rozwoju.

Najprawdopodobniej dominującymi źródłami finansowania przedsięwzięć rozwojowych będą dochody własne gminy, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości. Większość zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy Pionki.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii może wymagać również współpracy z gminami sąsiednimi, powiatem radomskim, województwem mazowieckim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których członkiem jest gmina. Współpraca ta może obejmować także wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację powierzonych gminie zadań.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Będą w niej określane finansowane długookresowe cele strategiczne.

Tabela 39. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii w PLN

Rok	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Wydatki bieżące
2025	68292380,70	75741233,64	12192693,79	63548539,85
2026	66349700,00	68415700,00	8528000,00	59887700,00
2027	67114100,00	65764100,00	4500000,00	61264100,00
2028	67542000,00	65842000,00	3118400,00	62723600,00
2029	69533000,00	67833000,00	3315400,00	64517600,00
2030	71545000,00	69645000,00	3312900,00	66332100,00
2031	73598000,00	71698000,00	3529400,00	68168600,00
2032	75702000,00	73642000,00	3598900,00	70043100,00
2033	77866000,00	75766000,00	3794000,00	71972000,00
2034	80096000,00	77896000,00	3935500,00	73960500,00
2035	81841000,00	79441000,00	3457500,00	75983500,00
Ogółem	799479180,70	791684033,64	53282693,79	738401339,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektu uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Pionki na lata 2025-2036.

Powyższa tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2025-2035 na podstawie uchwały Rady Gminy w Pionkach w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej (WPF) na lata 2025 – 2036. W analizowanych latach łączne dochody mają wynieść około 799,48 mln PLN, natomiast wydatki około 791,68 mln PLN.

Na dzień 31 grudnia 2024 roku kwota zadłużenia, wykazana w pozycji 6. Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Pionki na lata 2025-2036, w kolumnie pomocniczej WPF „2024 przewidywane wykonanie” wynosi 11 624 647,06 PLN. Na koniec 2025 roku kwotę długu planuje się na poziomie 17 744 000,00 PLN. W stosunku do dochodów ogółem pomniejszonych o dotacje i środki o podobnym charakterze oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8 ustawy o finansach publicznych, nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego, planowana kwota długu na koniec 2025 roku wyniesie 30,47%.

Zgodnie z art. 226 ust. 1 ustawy o finansach publicznych WPF powinna być realistyczna i określać dla każdego roku realne do uzyskania dochody i poniesione wydatki. Należy więc pamiętać, że prognozowane w WPF środki nie uwzględniają potencjalnych dochodów, które mogą pochodzić z pozyskanych w przyszłości dotacji.

Załączniki

Załącznik 1. Wzór ankiety

Część merytoryczna

1. Czy w ciągu ostatniego roku załatwiał/a Pan/i jakąś sprawę w Urzędzie Gminy? (osobiście bądź zdalnie)
2. Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan/i pracę urzędników zatrudnionych w Urzędzie Gminy?
3. Jak ocenia Pan/i w swoim miejscu zamieszkania stan środowiska naturalnego:
  - Czystość środowiska naturalnego,
  - Jakość wody pitnej,
  - Dbłość instytucji publicznych o stan środowiska przyrodniczego,
  - Estetykę budynków publicznych (ich wygląd),
  - Czystość miejsc publicznych (np. placów, parków, ulic),
  - Odbiór śmieci z gospodarstw domowych.
4. Jak ocenia Pan/i w swoim miejscu zamieszkania jakość i dostępność infrastruktury:
  - Dostępność transportu zbiorowego na terenie gminy (np. komunikacji publicznej),
  - Jakość/stan nawierzchni dróg/ulic,
  - Dostępność tras rowerowych,
  - Bezpieczeństwo na drogach,
  - Utrzymanie dróg publicznych w zimie (np. odśnieżanie),
  - Jakość/stan dróg dla pieszych/chodników (dostępność, oświetlenie),
  - Jakość infrastruktury komunalnej (wodociągi, kanalizacja),
  - Dostęp do Internetu.
5. Jak ocenia Pan/i w swoim miejscu zamieszkania usługi dla dzieci i młodzieży:
  - Jakość nauczania w szkole podstawowej,
  - Dostępność przedszkoli, w tym czas ich otwarcia,
  - Dostępność żłobków, w tym czas ich otwarcia,
  - Dostępność placów zabaw dla dzieci,
  - Jakość infrastruktury oświatowej,
  - Dostępność różnych form ciekawego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
6. Jak ocenia Pan/i w swoim miejscu zamieszkania usługi społeczne i zdrowotne:
  - Działalność instytucji pomocy społecznej,
  - Przystosowanie budynków publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
  - Pomoc udzielaną przez instytucje gminne osobom znajdującym się w gorszym położeniu,
  - Zainteresowanie instytucji gminnych problemami seniorów,
  - Dostęp do lekarzy pierwszego kontaktu,
  - Dostęp do lekarzy specjalistów,
  - Funkcjonowanie aptek.
7. Jakie problemy społeczne są największymi wyzwaniami w Pana/i miejscu zamieszkania:
  - Alkoholizm,
  - Narkomania,
  - Ubóstwo,
  - Bezdomność,
  - Wandalizm/niszczenie mienia publicznego,
  - Bezrobocie,
  - Przemoc w rodzinie,
  - Niepełnosprawność i długotrwała choroba,

- Niska aktywność społeczna i obywatelska,
  - Migracje młodych mieszkańców do większych ośrodków,
  - Zaburzenia psychiczne (w tym depresja, nerwica, demencja),
  - Zaśmieszenie okolicy,
  - Samotność, wykluczenie osób starszych,
  - Przestępczość.
8. Jak ocenia Pan/i w swoim miejscu zamieszkania instytucje kultury, sportu i rekreacji:
- Działalność gminnych instytucji kultury,
  - Możliwość czynnego uprawiania sportu,
  - Dostęp do miejsc rekreacji w najbliższej okolicy zamieszkania.
9. Jakich wydarzeń kulturalnych/rozrywkowych brakuje na terenie gminy?
10. Jak ocenia Pan/i w miejscu zamieszkania warunki ekonomiczne i inwestycyjne:
- Dostępność miejsc pracy,
  - Warunki dla zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej,
  - Wsparcie udzielane przedsiębiorcom przez gminę,
  - Wysokość zarobków,
  - Możliwość znalezienia satysfakcjonującej pracy,
  - Dostępność terenów inwestycyjnych do prowadzenia działalności gospodarczej,
  - Dostępność terenów do zamieszkania (działki budowlane).
11. Czy Gmina Pionki jest dobrze promowana na zewnątrz?
12. Prawo nakłada na gminę obowiązek równoczesnej realizacji wielu zadań. Które dziedziny, Pana/i zdaniem, powinny być szczególnie wspierane:
- Bezpieczeństwo publiczne,
  - Pomoc społeczna,
  - Infrastruktura drogowa,
  - Oświata i opieka przedszkolna,
  - Sport i rekreacja,
  - Wodociągi i kanalizacja,
  - Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci,
  - Ochrona i profilaktyka zdrowia,
  - Promocja gminy,
  - Rozwój turystyki,
  - Działalność instytucji kultury,
  - Tereny zielone, rekreacyjne,
  - Wsparcie organizacji społecznych,
  - Czystość ulic i terenów publicznych.
13. Jakie konkretne przedsięwzięcia wymagają realizacji, aby w gminie żyło się lepiej?
14. Co jest dla Pana/i największym problemem związanym z życiem w gminie?
15. Jaki według Pana/i jest największy atut gminy?
16. Czy chciałby Pan/i zwrócić uwagę władzom gminy na jakąś sprawę, która nie została poruszona w tej ankiecie?

Metryka

17. Płeć.
18. Wiek.
19. Wykształcenie.
20. Zatrudnienie.
21. Od ilu lat mieszka Pan/i w gminie?
22. Proszę wskazać sołectwo, w którym Pan/i mieszka.

Załącznik 2. Zarządzenie w sprawie Zespołu ds. opracowania Strategii

ZARZĄDZENIE NR 55/2024

WÓJTA GMINY PIONKI

z dnia 26 września 2024 r.

w sprawie powołania zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Pionki na lata 2025-2035

Na podstawie art. 30 ust. 1 i ust. 2 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) oraz uchwały Nr IV/26/2024 Rady Gminy Pionki z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Pionki na lata 2025-2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji, zarządza się, co następuje:

§ 1. W związku z przystąpieniem do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Pionki na lata 2025-2035, zwanej dalej „Strategią rozwoju”, powołuje się Zespół ds. opracowania Strategii rozwoju w następującym składzie:

- 1) Rafał Molenda - Przewodniczący Zespołu;
- 2) Irmína Kustra -Zastępca Przewodniczącego Zespołu;
- 3) Dariusz Kustra - członek;
- 4) Urszula Tanana - członek;
- 5) Edyta Dobrowolska - członek;
- 6) Dominika Mazur - członek;
- 7) Anna Budzińska - członek;
- 8) Łukasz Sikora - członek;
- 9) Kamila Haduch - Skóra - członek;
- 10) Olga Jasek - Siwecka - członek;
- 11) Alicja Olszewska - członek;
- 12) Karolina Chudzik - członek;
- 13) Katarzyna Mróz - członek;
- 14) Rajmund Drab - członek;
- 15) Piotr Krakowiak- członek;
- 16) Wiesław Cybulski - członek;
- 17) Anna Winiarska - członek;
- 18) Joanna Kozłowska - członek;
- 19) Karol Grzywacz - członek;
- 20) Sylwester Drela - członek;
- 21) Agnieszka Sztobryn - członek.

§ 2. 1. Zadaniem Zespołu ds. opracowania Strategii rozwoju jest udział w spotkaniach i warsztatach mających na celu określenie:

- 1) problemów rozwoju;
- 2) wizji i misji oraz celów strategicznych;
- 3) celów operacyjnych, zadań, programów;
- 4) systemu realizacji i ram finansowych;
- 5) systemu monitorowania realizacji założonych celów.

2. Zadaniem Zespołu ds. opracowania Strategii rozwoju jest zatwierdzenie opracowanych strategicznych rozstrzygnięć zawartych w dokumencie do konsultacji społecznych oraz projektu Strategii rozwoju po konsultacjach społecznych.

§ 3. Zobowiązuje się pracowników Urzędu Gminy Pionki oraz kierowników jednostek organizacyjnych Gminy Pionki do merytorycznej współpracy z Zespołem ds. opracowania Strategii rozwoju, a w szczególności do przekazywania niezbędnych do prac nad opracowaniem Strategii rozwoju informacji i materiałów.

§ 4. W pracach Zespołu ds. opracowania Strategii rozwoju mogą brać udział niezbędni eksperci i specjaliści oraz osoby spoza składu, w szczególności reprezentujące istotnych dla rozwoju Gminy Pionki partnerów społeczno-gospodarczych, zaproszeni do współpracy przez Przewodniczącego Zespołu.

§ 5. Opracowany projekt Strategii rozwoju podlegać będzie zatwierdzeniu w drodze odrębnej uchwały przez Radę Gminy Pionki. Z dniem uchwalenia Strategii rozwoju Zespół ds. opracowania Strategii rozwoju ulega rozwiązaniu.

§ 6. Wykonanie zarządzenia powierza się Zastępcy Wójta Gminy Pionki.

§ 7. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wójt Gminy Pionki

/-/ Katarzyna Konopska

Załącznik 3. Uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Mazowiecki Państwowy
Wojewódzki Inspektor Sanitarny

Znak sprawy: ZS.7040.100.2025.AK
Warszawa, dn.: 30 października 2025 r.

Wójt Gminy Pionki
ul. Zwycięstwa 6A
26-670 Pionki

Opinia sanitarna

Działając na podstawie art. 58 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r., poz. 1112, z późn. zm.) dalej zwanej ustawą ooś, oraz art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r., poz. 416), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 30 września 2025 r., złożonego przez Wójta Gminy Pionki, dotyczącego możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Pionki na lata 2025 - 2035 r.”, Mazowiecki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

nie stwierdza

potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Pionki na lata 2025 - 2035”, z uwagi na to, że:

- projekt dokumentu obejmuje obszar w granicach administracyjnych gminy Pionki;
- realizacja postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

Uzasadnienie

Wójt Gminy Pionki, wnioskiem z dnia 30 września 2025 r. (data wpływu pisma do organu za pośrednictwem platformy ePUAP: 2 października 2025 r.), wystąpił o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy ooś, dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Pionki na lata 2025 - 2035”, dalej zwanego *Strategią*.

Strategia jest dokumentem, który wskazuje główne cele i kierunki rozwoju gminy. Ze względu na swój otwarty charakter, proces planowania strategicznego pozwala na elastyczne dostosowywanie i korygowanie przyjętych celów w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne gminy. *Strategia* stanowi kluczowy instrument prowadzonej przez gminę długofalowej polityki rozwoju. Nadrzedną funkcją *Strategii* jest wyznaczenie celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań adekwatnych do potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej, a także zdefiniowanie metod ich wdrażania w taki sposób, aby zapewnić stałą poprawę warunków życia mieszkańców gminy. Przyjęty okres realizacji zgodny jest z ustaleniami wyznaczonym w „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze”.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Warszawie
ul. Żelazna 79; 00-875 Warszawa
tel.: +48 22 620 90 01-06
adres email: sekretariat.wsse.warszawa@sanepid.gov.pl
adres e-Doręczeń: AE:PL-45963-35933-VVATF-19

Wyznaczenie celów oraz kierunków działań dla każdego z analizowanych wymiarów – przestrzennych, społecznych oraz gospodarczych – wpisuje się w zamysł koncepcji zrównoważonego rozwoju, zapewniając równowagę pomiędzy sferą społeczną, ekonomiczną i środowiskiem.

Po zapoznaniu się z uzasadnieniem wniosku zawierającym informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy ooś oraz projektem *Strategii*, Mazowiecki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny stwierdził, że przedmiotowy dokument może wyznaczać ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w odniesieniu do rodzaju, jak i skali planowanych działań, zatem kwalifikuje się do dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy ooś, dla których odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest możliwe.

Wśród zaplanowanych w *Strategii* przedsięwzięć, znalazły się działania mogące znacząco oddziaływać na środowisko, między innymi takie jak: rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej; budowa, przebudowa urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków powodzi i suszy; budowa mostów i przepustów drogowych; budowa i przebudowa infrastruktury transportu publicznego. Co istotne, realizacja poszczególnych zadań, które należą do katalogu przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko, wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i nierzadko poprzedzona jest tzw. oceną oddziaływania na środowisko, która polega na analizie bezpośredniego i pośredniego wpływ danego przedsięwzięcia, m.in. na zdrowie i warunki życia ludzi; ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz katastrof naturalnych i budowlanych; możliwości wystąpienia oraz sposobów zapobiegania i zmniejszania negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a także wymaganego zakresu monitoringu.

Analizowany dokument obejmuje obszar wyłącznie w granicach administracyjnych jednej gminy, tj. w granicach administracyjnych gminy Pionki co zgodnie z art. 48 ust. 3 ustawy ooś, stanowi warunek umożliwiający odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Na obecnym etapie analiz, kierując się rodzajem i skalą planowanych przedsięwzięć; uwzględniając, że nadrzędnym celem analizowanego dokumentu jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz stanu środowiska na obszarze gminy Pionki, a realizacja zaplanowanych zadań – w tym tych mogących znacząco oddziaływać na środowisko – ma służyć jego osiągnięciu, Mazowiecki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zajął w sprawie stanowisko jak na wstępie.

Z upoważnienia Mazowieckiego Państwowego
Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Małgorzata Syrzycka
p.o. Kierownika Oddziału
Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego

PODPIS ELEKTRONICZNY
zweryfikowano w dniu 30.10.2015
wynik weryfikacji:
ważny / nieważny / brak możliwości weryfikacji
Ciepiewska Maja
czytelny podpis sporządzającego wydruk

/dokument podpisany elektronicznie/

Otrzymuje:

1. Adresat (via ePUAP)
2. aa

Warszawa, dnia 31 grudnia 2025 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE**

WOŚ-II.410.7.2025.BS

Wójt Gminy Pionki
ul. Zwycięstwa 6a
26-670 Pionki

Odpowiadając na pismo z dnia 30.09.2025 r., znak: IR.033.78.2025 w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii rozwoju gminy Pionki na lata 2025-2035” (zwanego dalej „SR”), po zapoznaniu się z przedłożoną dokumentacją przedstawiam swoje stanowisko.

Przedmiotowy projekt nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, ze zm.), wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż z analizy uwarunkowań, o których mowa w art. 49 ww. ustawy (mając na uwadze charakter działań przewidzianych w dokumencie, ich rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru objętego projektem) wynika, iż:

- przedmiotowy dokument nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000, a w szczególności nie wpłynie znacząco negatywnie na cele ochrony nw. obszarów europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, ich spójność i integralność,
- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w szczególności elementy środowiska przyrodniczego – gatunki roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych gminy Pionki oraz pozostałe obszarowe formy ochrony przyrody.

SR obejmuje zadania mające na celu poprawę rozwoju gminy Pionki w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W SR wyznaczono 4 cele strategiczne: budowanie silnej i zintegrowanej społeczności oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców; wzmacnianie lokalnej gospodarki oraz efektywne zarządzanie instytucjami; zrównoważony rozwój przestrzenny i ochrona zasobów naturalnych; budowa lokalnej marki. Cele strategiczne wyznaczają jedynie ogólny kierunek, w jakim zmierzać będą działania zarządu gminy. Aby osiągnąć przyjętą wizję samorządu, konieczne jest zaplanowanie i realizacja wyraźnie ukierunkowanych działań. Samorząd województwa jest obecnie w trakcie realizacji przedsięwzięcia budowy tras rowerowych w ramach sieci EuroVelo.

Na terenie SR występują następujące formy ochrony przyrody:

- obszar specjalnej ochrony ptaków Ostoja Kozienicka PLB140013, ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25 poz. 133, ze zm.);

- specjalny obszar ochrony siedlisk Puszcza Kozienicka PLH140035 ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Puszcza Kozienicka PLH140035 (Dz. U. poz. 1504);
- Kozienicki Park Krajobrazowy imienia Profesora Ryszarda Zaręby ustanowiony rozporządzeniem Nr 11 z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie Kozienickiego Parku Krajobrazowego imienia Profesora Ryszarda Zaręby (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 75 poz. 1980) i jego otulina.

Ponadto na terenie gminy Pionki zlokalizowane są rezerваты przyrody: „Ciszek”, „Leniwa”, „Ługi Helenowskie”, „Okólny Ług”, „Ponty im. Teodora Zielińskiego”, „Ponty Dęby”, „Pionki”, „Zalamanek”, „Zagożdżon”, „Źródło Królewskie” oraz kilkadziesiąt użytków ekologicznych i pomników przyrody.

W przypadku inwestycji mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, które będą wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, wnioskodawca/inwestor będzie zobligowany do uzyskania stosownej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska w Warszawie**

Jacek Lolo
/podpisano elektronicznie/